

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Приходько Інна Володимирівна

УДК 811.111'42:821.111-1(71)

ДИСЕРТАЦІЯ
ДИНАМІКА КОНЦЕПТУ *КАНАДА* В ПОЕТИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ
(на матеріалі канадських англійськомовних віршованих текстів
XVIII–XXI століть)

10.02.04 – германські мови

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Дисертація містить результати
власних досліджень.

Використання ідей,
результатів і текстів інших
авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ І. В. Приходько

Науковий керівник –
доктор філологічних наук, професор
Ніконова Віра Григорівна

АНОТАЦІЯ

Приходько І. В. Динаміка концепту КАНАДА в поетичній картині світу (на матеріалі канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата філологічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Херсонський державний університет, Херсон, 2018.

Дисертаційна праця є дослідженням динаміки лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА, що здійснено шляхом семантико-когнітивного аналізу лексико-семантичних засобів його номінації у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.

На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових праць щодо вивчення концептів у художніх текстах сформовано теоретико-методологічну базу дослідження, виявлено основні підходи до вивчення комунікативного потенціалу віршованих текстів, специфіки їх дослідження у ракурсі когнітивної поетики. У дисертаційній праці розглянуто проблему кореляції таких понять, як «мовна картина світу», «концептуальна картина світу», «художня картина світу», «поетична картина світу». Поетична картина світу визначається у дослідженні як структуроване художніми концептами ментально-лінгвальне утворення, яке є компонентом художньої та мовної картин світу автора й вирізняється від інших картин світу своєю суб'єктивністю, образністю, динамічністю й експресивністю. Поняття художнього концепту розглядається з позиції особливостей його змісту, експлікації, обсягу та історичної мінливості у порівнянні з мовними концептами і концептами культури. Значна увага приділяється екстралінгвальним факторам формування концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть. У результаті аналізу наукових праць, присвячених проблемі становлення канадської державності, визначено три ключові історичні періоди, які виявилися значущими для дискурсивної діяльності канадських поетів: період

європейської колонізації Канади (до 1867 р.), період Конфедерації (1867–1930 рр.), період незалежності (1931 р. – сьогодні).

Результати дослідження засвідчують, що концепт КАНАДА у 183-х канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть (загальним обсягом 26,07 умовних сторінок) об'єктивується 1537-ма засобами його лексико-семантичної номінації, які у дисертаційній праці класифіковано з урахуванням наявності або відсутності семантичної транспозиції у їхньому значенні на дві групи: група засобів прямої лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА і група засобів його образної (тропеїчної) номінації.

Інвентар засобів прямої номінації досліджуваного концепту, що нараховує 1261-у номінативну одиницю, класифіковано за лексико-граматичним, структурним і семантичним критеріями. За лексико-граматичним параметром виявлені засоби прямої лексичної номінації концепту КАНАДА розподілено на субстантивні й атрибутивні.

Встановлено, що засоби прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА, які у проаналізованих віршованих текстах представлені іменниками (загальними і власними), виконують дві основні функції – ідентифікуючу, називаючи канадську державу безпосередньо, і релятивну, вказуючи на її окремі характерні риси або особливості. Група засобів прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА у корпусі проаналізованих віршованих текстів представлена загальними іменниками (апелятивами), спрямованими на позначення статусу канадської держави на різних етапах її розвитку або її окремих характеристик, зокрема, ландшафту, клімату, флори, фауни, населення, культури, економіки тощо. Засоби прямої субстантивної номінації, виражені власними іменниками (онімами), називають канадську державу, її адміністративно-територіальні одиниці, окремі поселення, колонії, елементи природних ресурсів Канади, історичних, політичних, культурних діячів, державу-метрополію тощо.

Засоби прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА також представлені у корпусі проаналізованих віршованих текстів особовими і присвійними займенниками другої і третьої особи однини жіночого, чоловічого і середнього роду, які виконують субститутивну функцію, замінюючи іменникові номінації з метою запобігання тавтології.

Засоби прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА ідентифікують канадську державу через її ознаки або характеристики. У канадських англійськомовних віршованих текстах зазначену групу номінативних засобів представлено складними мовними структурами з ядром, вираженим ідентифікуючою або релятивною прямою субстантивною номінацією концепту КАНАДА, і однією або декількома граматично залежними від нього атрибутами, вираженими прикметниками або дієприкметниками. Виявлено, що у досліджуваних віршованих текстах найбільш поширеною є двокомпонентна структура засобів прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА. Виявлені засоби прямої атрибутивної номінації характеризують територіальний розмір, географічне розташування, природу, ландшафт, клімат, населення Канади тощо.

Групу засобів образної (тропеїчної) номінації концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть представлено 276-ма номінативними одиницями, які з огляду на тип семантичного зсуву, який наявний у їх значенні, розподілено на метафоричну, епітетну, метонімічну й образне порівняння як засіб номінації досліджуваного концепту.

Метафоричну номінацію досліджуваного концепту у дисертації класифіковано за морфологічним, синтаксичним і семантичним принципом. Епітетні номінації досліджуваного концепту класифіковано за чотирма параметрами: семантичним, структурним, синтаксичним і за частиномовною належністю. Встановлено, що для об'єктивації концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах використовується метонімічна транспозиція двох типів – локального й атрибутивного. Образні

порівняння, які об'єктивують досліджуваний концепт у корпусі проаналізованих віршованих текстів, класифіковано за структурою і семантикою. Шляхом кількісних підрахунків засобів образної номінації концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть встановлено, що найбільш продуктивним номінативним засобом є метафоризація.

Кількісні підрахунки лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА також засвідчили варіативність їх репрезентацій у досліджуваних віршованих текстах різних історичних періодів. У дисертаційному дослідженні доведено, що на різних історичних етапах формування державності у Канаді тенденції щодо відбору лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА змінювалися. Встановлено найбільш актуальні тематичні групи засобів лексичної номінації концепту КАНАДА у корпусі досліджуваних віршованих текстів на різних історичних етапах і описано історичні події, факти, літературні тенденції, які вплинули на авторський відбір номінативних одиниць.

Концепт КАНАДА змодельовано у дисертації як двокомпонентну структуру, яка має чуттєво-поняттєвий та образний складники. Проведений семантико-когнітивний аналіз лексичних засобів номінації концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть уможливив реконструкцію 11-ти художніх концептів, у яких структуровано інформацію про Канаду і які слугують концептами-слотами у ході моделювання фрейму чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА. Аналіз засобів лексичної номінації концепту КАНАДА демонструє, що історична динаміка концепту КАНАДА як відображення змін соціально-історичних умов, культурних і морально-етичних пріоритетів канадського суспільства характерна для обох складників досліджуваного концепту.

Динаміку концептуальних пріоритетів відображено у варіативності ієрархії художніх концептів чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА. У дисертації доведено, що у чуттєво-поняттєвому складнику

концепту КАНАДА періоду європейської колонізації ключовим художнім концептом є LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, домінантні позиції належать двом художнім концептам-слотам – POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ і CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, а найнижчу позицію посідає художній концепт-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’, що свідчить про осмислення канадської держави на цьому історичному етапі насамперед із позиції її фізико-географічних характеристик.

Встановлено, що у віршованих текстах періоду Конфедерації провідні концептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА дещо змінюються, зокрема, ключовим художнім концептом-слотом є CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, домінантними протягом цього історичного періоду визначено художні концепти-слоти POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ і HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, а найнижчу позицію в ієрархії художніх концептів-слотів посідає FAUNA ‘ФАУНА’, який у ієрархії концептуальних ознак попереднього періоду був одним із пріоритетних. Зазначена ієрархія домінуючих концептуальних ознак свідчить про зміну сприйняття й осмислення канадської держави на цьому етапі: канадська держава розглядається з точки зору її місця і ролі серед інших держав.

У віршованих текстах періоду незалежності Канади встановлена ієрархічна структура художніх концептів-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА, демонструє збереження основних концептуальних пріоритетів, оскільки ключовим залишається художній концепт-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, а домінантні позиції посідають три художні концепти-слоти, два з яких були домінантними у віршованих текстах попередніх двох періодів: LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, POWER ‘ВЛАДА’. Останню позицію в ієрархії художніх концептів-слотів цього, як і попереднього, періоду посідає художній концепт FAUNA ‘ФАУНА’. Таке позиціонування пріоритетів свідчить про осмислення канадської держави останнього історичного періоду не лише з точки зору її зовнішньої, але й внутрішньої політики.

У дисертаційній праці продемонстровано, що образний складник концепту КАНАДА, який структуровано набором концептуальних метафор, також зазнає історичного варіювання. Спектр мети реконструйованих концептуальних метафор у проаналізованих віршованих текстах усіх історичних періодів визначають три концептуальні сфери джерела – «об'єкт неживої природи», «жива істота», «абстрактне явище». Діахронічно інваріантними концептуальними метафорами образного складника концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть є CANADA IS A THING, CANADA IS A HUMAN BEING, CANADA IS BEAUTY.

У канадських англійськомовних віршованих текстах періоду європейської колонізації держави реконструйовано 17 концептуальних метафор, найпоширенішою з яких є CANADA IS A CHILD. Асоціативне осмислення 17-ти концептуальних метафор цього історичного періоду уможливило реконструкцію уявлення про канадську державу як *молоду, слабку, беззахисну, але турботливу істоту, яка потребує опіки і підтримки з боку батьків, оскільки має певні труднощі; як осередок свободи, краси, щастя і багатства.*

У англійськомовних віршованих текстах періоду Конфедерації реконструйовано 51-у концептуальну метафору, найпоширенішою з яких є CANADA IS A MOTHER. Асоціативне осмислення сконструйованих концептуальних метафор цього періоду уможливило реконструкцію уявлення про канадську державу зазначеного періоду як *турботливу, велику, молоду, емоційну істоту знатного походження і високого соціального статусу, яка об'єднує і виховує чужих дітей; людину, яка є новонародженою, слабкою, наймолодшою серед братів і сестер, однак незалежною від батьків дитиною, яка володіє спадком; як яскраву, дорогоцінну річ, прикрасу, якою володіють яку успадковують або дарують; як диво, найважливішу духовну цінність, осередок краси, безпеки, надійності, свободи, задоволення, надії, справедливості, рівноправ'я, сили, багатства, моральних, етичних норм і цінностей, у якому іноді трапляються труднощі, які долаються.*

У канадських англійськомовних віршованих текстах періоду незалежності реконструйовано 21-у концептуальну метафору, більшість з яких об'єктивують негативне оцінне значення, а провідною є концептуальна метафора CANADA IS COMMODITY. Асоціативне осмислення змодельованих концептуальних метафор надало підставу для реконструкції уявлення про Канаду зазначеного періоду як *осередок спотворених моральних, етичних, духовних норм і цінностей; гарний, але зіпсований, брудний предмет, який однак залишається привабливим; як осередок бідності, фальшу й загалом негативного досвіду; як джерело небезпеки; як переможець, сильна, але хвора людина, яка об'єднує навколо себе інших.*

Ключові слова: концепт Канада, динаміка, діахронічне варіювання, історичний інваріант, варіантні лінгвокогнітивні ознаки, чуттєво-поняттєвий складник, образний складник, лексико-семантичні засоби номінації концепту, художній концепт-слот, концептуальна метафора.

ABSTRACT

Prykhodko I. V. Dynamics of CANADA concept in the poetic world picture (a case study of English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries). – Manuscript.

Thesis for a Candidate degree in Philology (PhD). Specialty 10.02.04 – Germanic Languages. – Kherson State University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kherson, 2018.

The conducted dissertation research focuses on the peculiarities of the historical dynamics of the linguistic and cognitive characteristics of CANADA concept in English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries by a complex semantic and cognitive analysis of its lexical-semantic nomination means in the poetic texts analyzed.

Based on the analysis of the native and foreign researches, devoted to the problem of concepts' investigation in literary texts, the theoretical and methodological basis of the dissertation is defined, the main approaches to the

studying of communicative potential of poetic texts and the specificity of their research in the perspective of the cognitive poetics are considered. The problem of correlation between the notions “language world picture”, “conceptual world picture”, “literary world picture” and “poetic world picture” is also investigated.

The poetic world picture is defined in the dissertation research as a mental-lingual formation structured by literary concepts that is a component of the author’s literary and language world pictures and differs from the other world pictures by its subjectivity, imagery, dynamism and expressiveness.

The paper reveals peculiarities of the content, explication, volume and historical variability of literary concepts in comparison with linguistic and cultural concepts. Considerable attention is paid to the extra-linguistic factors of formation of CANADA concept in English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries. Three main historical periods significant for the Canadian poets’ discursive activity were identified as the result of the analysis of academic writings on the Canadian statehood’s development: the period of Canada’s European colonization (up to 1867), the period of Confederation (1867 –1930), the period of independence (1931 – present days).

The research results indicate that CANADA concept in 183 English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries (a total of 26,07 standard pages) is verbalized by 1537 lexical-semantic means of its nomination, which in the thesis are classified, taking into account the presence or absence of the semantic transposition in their meaning, into two groups: the direct lexical-semantic means of nomination of CANADA concept and figurative lexical-semantic means of its nomination.

The inventory of the direct lexical means of nomination, which has 1261 nominative units, is classified by lexical and grammatical, structural and semantic criteria. According to the lexical and grammatical criterion the defined means of the direct lexical nomination of CANADA concept are divided into substantive and attributive.

It has been found that substantive means of the direct lexical nomination of CANADA concept, represented in the analyzed poetic texts by nouns (common and proper), perform two main functions – identifying, naming Canada directly, and relational, indicating its particular characteristic or peculiarities. The group of the substantive means of the direct lexical nomination of CANADA concept, represented by common nouns, indicates Canada status at the various stages of its development or its individual characteristics, in particular, the landscape, climate, flora, fauna, population, culture, economy etc. Substantive means of the direct lexical nomination of CANADA concept expressed by proper nouns designate Canada, name of its administrative divisions (colonies, provinces and territories), elements of natural resources, historical, political, cultural personalities, metropolitan country etc.

Substantive means of the direct lexical nomination expressed by personal and possessive pronouns of the second and third persons singular perform the substitutive function when they interchange the substantive means of nomination to prevent tautology.

The attributive means of the direct lexical nomination of CANADA concept identify the Canadian state through its features or characteristics. In the English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries this group of nominations is represented by complex language structures with nuclear, expressed by identifying or relational substantive nomination of CANADA concept, and one or more grammatically dependent on it attributes, expressed by adjective or participle. It is revealed that in the investigated poetic texts the most widespread structure of the direct attributive nominations of CANADA concept is two-component. The revealed means of this nomination type characterize the area size, geographical location, nature, landscape, climate, population of Canada etc.

The group of figurative means of nomination of CANADA concept in the English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries is represented by 276 nominative units. This group of nominations is classified, taking into account the

type of semantic shift in their meaning, into metaphorical, epithet, metonymical and simile as a means of nomination of CANADA concept.

The metaphorical nomination of the investigated concept is classified according to morphological, syntactic and semantic criteria. The epithets are broken up into groups according to four criteria: semantic, structural, syntactic and according to the part of speech they belong to. It is found out that CANADA concept is verbalized in the English-Canadian poetic texts by metonymies of two types – local and attributive. Figurative similes are classified according their structure and semantics. By quantifying of the figurative means of nomination of CANADA concept in the English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries it was found that the most productive are metaphorical nominations.

The quantifying of the lexical-semantic nomination of CANADA concept also showed the variability of their representations in the analyzed poetic texts of the different historical periods. It is proved that the tendencies in the selection of the lexical-semantic nominations of CANADA concept varied at the different historical stages of the statehood formation in Canada. The most actual thematic groups of the lexical-semantic nomination of CANADA concept in the different historical periods were found out and historical events, facts, literary trends, which influenced the authors' selection of nominative units were described.

CANADA concept is showed in the thesis as a two-component structure that has sensory-notional and figurative components. As a result of the semantic and cognitive analysis of the lexical nominations of CANADA concept in the English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries, 11 literary concepts were constructed, in which the information about Canada is structured and which serves as concept-slots in the course of the frame modeling of the sensory-notional component of CANADA concept. The analysis of means of the lexical nomination of CANADA concept shows that the historical dynamics of this concept is peculiar to both its components as a reflection of changes in social and historical conditions, cultural, moral and ethical priorities of the Canadian society.

The dynamics of the conceptual priorities is reflected in the variability of the literary concepts hierarchy of the sensory-notional component of CANADA concept. It is proved that in the sensory-notional component of CANADA concept in the period of Canada's European colonization the key literary concept is LANDSCAPE, the dominant positions have two literary concept-slots – POPULATION and CANADA STATUS, the lowest position has a literary concept-slot ECONOMY, that demonstrates the viewing of the Canadian state of this historical period first of all through its natural and geographical characteristics.

It is found that in the English-Canadian poetic texts of the period of Confederation the leading conceptual priorities of the sensory-notional component of CANADA concept are changed, in particular the key literary concept-slot is CANADA STATUS, the dominant positions have three literary concept-slots: POPULATION, LANDSCAPE and HISTORY, and the lowest position in the hierarchy of literary concepts-slots has FAUNA, which in the hierarchy of conceptual priorities of the previous period was the priority one. Such hierarchy of the conceptual priorities shows the change of perception and viewing of the Canadian state at this historical period: it is regarded from the point of view of its place and role among other countries.

In the English-Canadian poetic texts of the period of independence the hierarchic structure of the literary concept-slots of the sensory-notional component of CANADA concept shows the preservation of the main conceptual priorities, because CANADA STATUS remains the key literary concept-slot, and the dominant positions have three literary concept-slots, two of which were dominant in the poetic texts of the previous two periods: LANDSCAPE, POPULATION, POWER. The lowest position in the hierarchy of literary concept-slots of this, as well as the previous period, has FAUNA. Such a set of conceptual priorities indicates the viewing of the Canadian state of the last historical period not only from the point of view of its external, but also internal policy.

It is shown in the thesis that the figurative component of CANADA concept, which is structured by a set of conceptual metaphors, also undergoes historical

variations. The scope of the target of the constructed conceptual metaphors has three conceptual shear of source in the poetic texts of all historical periods – “an inanimate object”, “a living being” and “an abstract notion”. The diachronically invariant conceptual metaphors of the figurative component of CANADA concept in the English-Canadian poetic texts of the XVIII–XXI centuries are CANADA IS A THING, CANADA IS A HUMAN BEING, CANADA IS BEAUTY.

In the English-Canadian poetic texts of the period of Canada’s European colonization 17 conceptual metaphors were constructed, the most widespread of which is CANADA IS A CHILD. The associative comprehension of the conceptual metaphors of this period clarifies the viewing of the Canadian state as *young, feeble, helpless, but careful being, who needs guardianship and support of the parents, due to some difficulties; as center of freedom, beauty, happiness and wealth.*

In the English-Canadian poetic texts of the period of Confederation 51 conceptual metaphors were reconstructed, the most widespread of which is CANADA IS A MOTHER. The associative comprehension of the conceptual metaphors of this period clarifies the viewing of the Canadian state as *a careful, young, emotional being of noble birth and high social status, who join together and rear foster children; a person, who is new-born and feeble, the youngest among brothers and sisters, but independent of his parents child, who possesses the heritage; a bright, precious thing, jewelry that is possessed, inherited or presented; wonder, the highest spiritual value, the center of beauty, safety, reliability, freedom, pleasure, hope, justice, equality, strength, wealth, moral and ethical standards and values, where sometimes the difficulties occur, that are overcome.*

In the English-Canadian poetic texts of the period of independence 21 conceptual metaphors were reconstructed, most of which objectivize the negative evaluative meaning; the most widespread conceptual metaphor here is CANADA IS A MOTHER. The associative comprehension of the conceptual metaphors of this period clarifies the viewing of the Canadian state as *a center of distorted moral,*

ethical, spiritual standards and values; beautiful, but spoiled, dirty thing, which is still attractive; a center of poverty, falseness and negative experience in general; a source of danger; a winner, a strong, but ill person, who brings together other people.

Key words: CANADA concept, dynamics, diachronic variations, historical invariant, variable linguistic and cognitive characteristics, sensory-notional component, figurative component, lexical-semantic means of the concept nomination, literary concept-slot, conceptual metaphor.

Список публікацій здобувача

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Приходько І.В. Субстантивні засоби прямої лексико-семантичної номінації держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI століття. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». 2017. Вип. 29. С. 137–142.
2. Приходько І.В. Роль порівняння у створенні образу держави в англomовній канадській поезії. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2017. Вип. 16. С. 413–417.
3. Приходько І.В. Історія як екстралінгвальний чинник формування образу держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI ст. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Філологічні науки». 2018. Вип. 164. С. 251–256.
4. Приходько І.В. Номінативне поле концепту КАНАДА в англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI ст. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». 2018. Вип. 32. Т. 2. С. 97–99.
5. Приходько І.В. Поетичний текст як особлива форма комунікації (на матеріалі канадської англійськомовної поезії XVIII–XXI століть). Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2018. Т. 29 (68). № 1. С. 48–53.

6. Приходько І.В. Образний складник концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади. Закарпатські філологічні студії. 2018. Вип. 3. Т. 2. С. 36–39.

Статті у зарубіжних фахових виданнях:

7. Приходько І.В. Історична динаміка концепту КАНАДА: почуттєво-поняттєвий складник (на матеріалі канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть). East European Scientific Journal. Warsaw. Poland. №6 (34), 2018. Part 2. С. 35–42.

Статті у інших виданнях України:

8. Приходько І.В. Метафорична вербалізація образу держави в англійськомовній канадській поезії XVIII–XXI століття. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис». 2017. №1. С. 75–79.

Матеріали і тези конференцій:

9. Приходько І.В. Проблема співвідношення категорій «художній концепт» та «художній образ». Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 14–15 жовтня 2016 р.) Львів: Логос, 2016. С.131–134.
10. Приходько І.В. Художній текст в аспекті концептуального аналізу. Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 27–28 січня 2017 р.). Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. С. 83–87.
11. Приходько І.В. Тема становлення державності в англійськомовній канадській поезії. Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine: матеріали міжнародної науково-

практичної конференції (Люблін, 28–29 квітня 2017 р.). Люблін: Lublin Science and Technology Park S.A., 2017. С. 53–56.

12. Приходько І.В. Тропеїчна лексико-семантична номінація держави в англomовній канадській поезії XVIII-XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Комунікативний дискурс у полікультурному просторі» (6-7 жовтня 2017 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. С. 152–153.
13. Приходько І.В. Атрибутивна характеристика держави в англomовному канадському поетичному дискурсі XVIII-XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (17 листопада 2017 р.). Суми: Сумський ДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 410–414.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	21
ВСТУП.....	22
Список використаних джерел у вступі.....	33
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНІХ КОНЦЕПТІВ У ВІРШОВАНОМУ ТЕКСТІ.....	39
1.1 Віршований текст як особлива форма комунікації.....	39
1.2 Віршований текст у ракурсі когнітивної поетики.....	46
1.3 Поняття поетичної картини світу як специфічного засобу відтворення дійсності.....	53
1.4 Реалізація поетичної картини світу у художніх концептах.....	60
Висновки до першого розділу.....	69
Список використаних джерел у першому розділі.....	71
РОЗДІЛ 2	
МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНІХ КОНЦЕПТІВ У ВІРШОВАНОМУ ТЕКСТІ.....	93
2.1 Дискурсивний підхід до аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть.....	93
2.2 Методи літературознавчого аналізу канадської поезії XVIII–XXI століть.....	100
2.3 Методи лінгвістичного аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть.....	105
2.4 Методи концептуального аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть.....	111
2.5 Методика дослідження динаміки концепту КАНАДА в поетичній картині світу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть.....	116
Висновки до другого розділу.....	126
Список використаних джерел у другому розділі.....	128

РОЗДІЛ 3

НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ *КАНАДА* В КАНАДСЬКИХ
АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ XVIII–XXI

СТОЛІТЬ.....	143
3.1 Лексико-семантичні засоби номінації концепту <i>КАНАДА</i>	143
3.1.1 Пряма номінація.....	144
3.1.1.1 Пряма субстантивна номінація.....	144
3.1.1.2 Пряма атрибутивна номінація.....	152
3.1.2 Образна (тропеїчна) номінація.....	156
3.1.2.1 Метафорична номінація концепту <i>КАНАДА</i>	157
3.1.2.2 Епітетна номінація концепту <i>КАНАДА</i>	164
3.1.2.3 Метонімічна номінація концепту <i>КАНАДА</i>	167
3.1.2.4 Образне порівняння як засіб номінації концепту <i>КАНАДА</i> ..	170
3.2 Зумовленість номінативного простору концепту <i>КАНАДА</i> історичними подіями XVIII–XXI століть.....	173
3.2.1 Номінативний простір концепту <i>КАНАДА</i> у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.).....	173
3.2.1.1 Історична зумовленість прямої номінації.....	174
3.2.1.2 Історична зумовленість образної номінації.....	181
3.2.2 Номінативний простір концепту <i>КАНАДА</i> у період Конфедерації (1867–1930 рр.).....	182
3.2.2.1 Історична зумовленість прямої номінації.....	183
3.2.2.2 Історична зумовленість образної номінації.....	188
3.2.3 Номінативний простір концепту <i>КАНАДА</i> у період незалежності (1931 р. – сьогодні).....	190
3.2.3.1 Історична зумовленість прямої номінації.....	190
3.2.3.2 Історична зумовленість образної номінації.....	194
Висновки до третього розділу.....	195
Список використаних джерел у третьому розділі.....	198

РОЗДІЛ 4

ІСТОРИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ КОГНІТИВНОЇ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ <i>КАНАДА</i> В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ XVIII–XXI СТОЛІТЬ.....	211
4.1 Історично-зумовлені трансформації чуттєво-поняттєвого складника концепту <i>КАНАДА</i> в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.....	211
4.1.1 Чуттєво-поняттєвий складник концепту <i>КАНАДА</i> у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.).....	212
4.1.2 Чуттєво-поняттєвий складник концепту <i>КАНАДА</i> у період Конфедерації (1867–1930 рр.).....	219
4.1.3 Чуттєво-поняттєвий складник концепту <i>КАНАДА</i> у період незалежності (1931 р. – сьогодні).....	226
4.2 Історично-зумовлені трансформації образного складника концепту <i>КАНАДА</i> в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.....	234
4.2.1 Образний складник концепту <i>КАНАДА</i> у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.).....	234
4.2.2 Образний складник концепту <i>КАНАДА</i> у період Конфедерації (1867–1930 рр.).....	239
4.2.3 Образний складник концепту <i>КАНАДА</i> у період незалежності (1931 р. – сьогодні).....	250
Висновки до четвертого розділу.....	255
Список використаних джерел у четвертому розділі.....	259
ВИСНОВКИ.....	265
ДОДАТКИ.....	272
Додаток А. Кількісна характеристика канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть.....	273

Додаток Б. Лінгвальна репрезентація концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть...	279
Додаток В. Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.....	318
ДОДАТОК Д. Образний складник концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.....	326

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗЛСН	– засіб / засоби лексико-семантичної номінації
ЗОН	– засіб / засоби образної номінації
ЗПН	– засіб / засоби прямої номінації
ЗПАН	– засіб / засоби прямої атрибутивної номінації
ЗПСН	– засіб / засоби прямої субстантивної номінації
КАВТ	– канадські англійськомовні віршовані тексти
КМ	– концептуальна метафора / концептуальні метафори
КР	– контекстна реалізація / контекстні реалізації
ЛО	– лексична одиниця / лексичні одиниці
ХК	– художній концепт / художні концепти

ВСТУП

Дисертаційну працю присвячено дослідженню динаміки лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА шляхом семантико-когнітивного аналізу лексико-семантичних засобів його номінації у канадських англійськомовних віршованих текстах (далі – *КАВТ*) XVIII–XXI століть.

Проблема вивчення особливостей мови віршованого тексту давно перебуває у центрі уваги вчених і розглядається з позицій різних підходів, але, на сьогоднішній день, одним із найбільш актуальних і перспективних з-поміж них є когнітивно-поетичний, представлений у працях Л. І. Белехової [4], В. Г. Ніконової [33], О. С. Маріної [28], Л. В. Димитренко [14], А. О. Колесової [23], Т. В. Горчак [12], О. Й. Філіпчик [44], І. А. Редьки [40] та інших, який зосереджується на дослідженні поетичної картини світу, словесних поетичних образів, реконструкції та моделюванні художніх концептів.

У сучасних лінгвістичних студіях однією з центральних проблем дослідження віршованого тексту, яка успішно розробляється, є конструювання індивідуально-авторської картини світу (Ю. В. Казарін [20], В. А. Маслова [30], З. Д. Попова [37] та ін.), яка утілена в тексті і є відображенням суб'єктивного авторського сприйняття навколишньої дійсності у специфічній формі віршованого тексту.

Поетична картина світу структурується системою художніх (текстових) концептів (В. Г. Ніконова [33], О. М. Кагановська [19]), дослідження яких є надзвичайно актуальним у сучасних мовознавчих студіях, оскільки із поворотом науки в антропоцентричне русло фокус уваги дослідників переноситься з власне мовних явищ на мовленнєву діяльність людини, на дослідження процесу формування думки у людській свідомості, який відображується в мові, тому поняття концепту набуває особливого значення в антропоцентричних дослідженнях мови і стає опорним для цілого ряду лінгвістичних досліджень.

Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених зазначеній тематиці, у сучасних лінгвістичних студіях відсутнє однозначне тлумачення концепту, як і єдиний загальноприйнятий метод його дослідження. На сьогодні концепт вивчається з позиції різних напрямів: логіко-семіотичного (С. О. Аскольдов [2], Н. Д. Арутюнова [1], А. П. Бабушкін [3], А. Вежбицька [9], Ю. М. Лотман [27], Д. С. Лихачов [26], Н. В. Слухай [41] та ін.), лінгвокогнітивного (Дж. Лакофф [51; 52], М. Джонсон [50; 52], О. С. Кубрякова [24], С. А. Жаботинська [17; 18] та ін.), лінгвокультурологічного (С. Г. Воркачов [11], В. І. Карасик [21], Ю. С. Степанов [42], А. М. Приходько [39], С. В. Волкова [10] та ін.) та когнітивно-дискурсивного (А. П. Мартинюк [29], І. С. Шевченко [48], О. М. Кагановська [19], О. І. Морозова [31] та ін.). Особливості вербальної репрезентації концептів вивчаються на матеріалі різних мов у *художньому* (В. Г. Ніконова [33], О. М. Кагановська [19], О. С. Маріна [28], О. Я. Дойчик [16], Т. В. Братусь [7] та ін.), *економічному* (Н. А. Олійник [34] та ін.), *політичному* (О. Й. Шейгал [49] та ін.), *публіцистичному* (М. В. Ковалюк [22], Т. С. Петрінська [35] та ін.), *медійному* (Т. Б. Мудраченко [32], Я. В. Прихода [38] та ін.), *медичному* (М. О. Белова [5], О. В. Кудоярова [25] та ін.) та інших типах дискурсу.

Сучасні дослідники розглядають концепти в двох основних аспектах: *статичному* і *динамічному*. Концепти у динаміці досліджуються на матеріалі різних типів дискурсу, зокрема *художнього* і *публіцистичного* (І. С. Шевченко [47], Є. В. Бондаренко [6], О. В. Ваховська [8], Е. В. Довганюк [15], Л. В. Федорюк [43], А. В. Хренова [46], О. В. Гунькіна [13], Р. Трім [53] та ін.), *світського* і *релігійного* (Г. В. Поліна [36] та ін.), *політичного* (Т. Д. Фоміна [45] та ін.). Попри численні лінгвістичні дослідження з питань історичної мінливості концепту, питання його динаміки саме в поетичному дискурсі не отримало на сьогодні достатнього висвітлення.

Актуальність дисертації зумовлено загальним спрямуванням досліджень із когнітивної лінгвістики на виявлення креативних механізмів

формування художніх концептів, які зумовлюються специфікою ідіостилю поета. Питання розвитку державності Канади, що є значущим у канадській поезії у плані його вираження, є недостатньо висвітленим у сучасних когнітивних розвідках із художньої семантики, що посилює актуальність обраної теми. Особливої важливості набуває вивчення концепту КАНАДА, зокрема його динаміки у КАВТ, у ракурсі історичного розвитку Канади, розкриття глибинних механізмів формування концепту КАНАДА та визначення його актуальності для сучасної канадської культури.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертація відповідає профілю досліджень, які проводяться на факультеті іноземної філології Херсонського державного університету в межах наукової теми: «Лінгвокогнітивні і комунікативно-прагматичні аспекти дослідження тексту» (державна реєстрація №0117U006792) кафедри англійської мови та методики її викладання (тему дисертації затверджено (протокол № 5 від 25.01.2016 р.) і уточнено (протокол № 10 від 26.03.2018 р.) на засіданні Вченої ради Херсонського державного університету).

Мета дослідження полягає у встановленні історичної варіативності лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА як складника поетичної картини світу у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких дослідницьких **завдань**:

- обґрунтувати теоретико-методологічні засади вивчення художніх концептів як складників поетичної картини світу у віршованих текстах і надати тлумачення базових понять;
- розробити методику комплексного аналізу динаміки лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА в поетичній картині світу у КАВТ XVIII–XXI століть, на основі методологічних засад лінгвопоетичної і лінгвокогнітивної парадигм;
- виявити і систематизувати лексико-семантичні засоби вербалізації концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть;

- розкрити зумовленість номінативного простору концепту КАНАДА історичними подіями у Канаді протягом XVIII–XXI століть;
- сконструювати концепт КАНАДА як двокомпонентну модель, сформовану чуттєво-поняттєвим та образним складниками;
- простежити тенденції діахронічного варіювання лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА шляхом виокремлення інваріантних і діахронічно варіативних лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА, вербалізованих у КАВТ XVIII–XXI століть.

Об’єкт дослідження – лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть.

Предмет вивчення – історична варіативність лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА як складника поетичної картини світу у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть.

Матеріалом дослідження слугує корпус канадської англійськомовної поезії XVIII–XXI століть. Аналізований корпус нараховує 20 віршованих текстів періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.) загальним обсягом 10,87 ум. стор., 85 віршованих текстів періоду Конфедерації (1867–1930 рр.), загальний обсяг яких становить 9,2 ум. стор., і 78 віршованих текстів періоду незалежності Канади (1931 р. – сьогодення), загальним обсягом 6 ум. стор. Для семантико-когнітивного аналізу мовних засобів об’єктивації концепту КАНАДА методом суцільної вибірки отримано 1537 лексико-семантичних засобів номінації досліджуваного концепту.

Для досягнення поставленої мети та розв’язання конкретних завдань використано інструментарій **методів і прийомів** лінгвопоетичної і лінгвокогнітивної наукових парадигм у поєднанні із *дискурс-аналізом* і загальнонауковими (*індукція, дедукція, спостереження, опис, систематизація і зіставлення*) та емпірико-теоретичними (*аналіз, синтез*) методами. Використання методу *дискурс-аналізу*, зокрема методу *культурно-історичного* аналізу, уможливило визначення особливостей соціально-історичного контексту (стадій становлення канадської державності,

соціально-історичного та культурного фону), який впливав на когнітивну діяльність поетів і накладав свій відбиток на тематику, проблематику, вираження поетами власних симпатій та антипатій до зображуваного при створенні КАВТ. Шляхом застосування *літературознавчого* аналізу окреслено загальний обсяг матеріалу дисертаційного дослідження, визначено кількість та обсяг текстів різних історичних періодів. Методологічна база лінгвопоетичного аналізу представлена такими методами і прийомами, як: *інтерпретаційно-текстовий* і *контекстуальний* аналіз – для виокремлення з КАВТ лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА; *семантичний, компонентний* і *лінгвостилістичний* аналіз – для визначення семного складу вербальних репрезентантів концепту і їх класифікації залежно від наявності / відсутності семантичної транспозиції у їхньому значенні на групу засобів прямої номінації, яка включає засоби субстантивної й атрибутивної прямої номінації, і групу засобів образної (тропеїчної) номінації, також розподілених за типом семантичного зсуву. Методологічну базу лінгвокогнітивної наукової парадигми представлено методикою *ідентифікації художніх концептів* і методом *фреймового моделювання* для визначення художніх концептів-слотів з метою конструювання фрейму чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА. Методологічний інструментарій теорії концептуальної метафори застосовано для реконструкції концептуальних метафор, що формують образний складник концепту КАНАДА. На всіх етапах аналізу здійснюється *діахронічне зіставлення* лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА з метою виявлення його історичної динаміки, що унаочнюється *кількісними* параметрами вербалізації і концептуалізації досліджуваного феномену.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що у роботі *вперше* в сучасному мовознавстві:

- розв’язано проблему вербальної репрезентації національно-культурного й індивідуально-авторського знання про канадську державу у КАВТ XVIII–XXI століть;

- визначено різні типи номінативних засобів репрезентації концепту КАНАДА на основі їх лексико-граматичних і семантичних характеристик;
- встановлено зумовленість номінативного простору концепту КАНАДА історичними подіями XVIII–XXI століть;
- реконструйовано національно-культурне знання про канадську державу, акумульоване у чуттєво-поняттєвому складнику концепту КАНАДА, сформованому 11-ма художніми концептами-слотами, які ідентифіковано шляхом семантико-асоціативного аналізу лексичних засобів прямої номінації концепту КАНАДА, і виявлено тенденції його діахронічного варіювання залежно від історичного етапу розвитку Канади;
- розкрито специфіку авторського поетичного осмислення канадської державності, закодованого в образному складнику концепту КАНАДА, який змодельовано як набір концептуальних метафор, сконструйованих шляхом семантико-асоціативного аналізу засобів образної (тропеїчної) номінації концепту КАНАДА, і визначено особливості його історичного варіювання;
- виокремлено інваріантні та діахронічно варіативні лінгвокогнітивні ознаки концепту КАНАДА, реалізовані в канадських англійськомовних віршованих текстах протягом XVIII–XXI століть.

Положення, що виносяться на захист:

1. Концепт КАНАДА, утілений у КАВТ XVIII–XXI століть, поєднує у собі риси художнього, культурного і топонімічного концептів, розглянутих у динамічному аспекті. Динаміка концепту КАНАДА простежується у тенденціях історичного варіювання засобів його номінації та історично-зумовлених трансформаціях його структурних складників (чуттєво-поняттєвого й образного), що зумовлює виокремлення інваріантних і діахронічно варіативних лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА в окремі історичні періоди протягом XVIII–XXI століть.

2. Засоби номінації концепту КАНАДА, представлені широким спектром вербальних репрезентантів, диференційованих за лексико-граматичним і семантичним критеріями, художньо втілюють соціально і

культурно значущу інформацію про розвиток державності у Канаді протягом XVIII–XXI століть. Номінативний простір концепту КАНАДА діахронічно варіюються за кількісними і якісними показниками у різні історичні періоди – європейської колонізації Канади (до 1867 р.), Конфедерації (1867–1930 рр.) та незалежності (1931 р. – сьогодні) – у результаті впливу екстралінгвальних чинників, зумовлених культурно-історичним розвитком канадського суспільства.

3. Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА, у якому структуровано об'єктивну інформацію стосовно чуттєво-наочної конкретності реальних об'єктів дійсності або понять про духовні, моральні, естетичні ідеали і цінності тощо, укорінені у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть, сформовано 11-ма художніми концептами-слотами, реконструйованими шляхом семантико-когнітивного аналізу засобів прямої субстантивної та атрибутивної номінації концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть.

4. Фреймове моделювання чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у три історичні періоди унаочнило історичне варіювання когнітивних ознак концепту КАНАДА, яке полягає у зміні пріоритетів у ієрархії художніх концептів-слотів на різних історичних етапах становлення канадської державності. Концептуальними пріоритетами у перший історичний період визначено LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, у другий – CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, у третій – CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ і POWER ‘ВЛАДА’.

5. Образний складник концепту КАНАДА, у якому структуровано суб'єктивну інформацію конотативного, асоціативного характеру про Канаду як країну, зумовлену особистісними поглядами поетів на естетичні ідеали і цінності, укорінені у канадському суспільстві, представлено як набір концептуальних метафор, спектр мети яких у досліджуваних віршованих

текстах усіх історичних періодів становлення канадської державності визначають три концептуальні сфери джерела – «об'єкт неживої природи», «жива істота», «абстрактне явище».

6. Історичний інваріант образного складника концепту КАНАДА актуалізують концептуальні метафори CANADA IS A THING, CANADA IS A HUMAN BEING, CANADA IS BEAUTY. Історичні трансформації образного складника концепту КАНАДА простежуються у віршованих текстах періоду Конфедерації, коли діапазон концептів-корелятивів у складі концептуальних метафор є найбільш розгалуженим у порівнянні з іншими історичними періодами, а у віршованих текстах періоду незалежності Канади концептуально пріоритетною стає негативна оцінка канадської державності.

Теоретичне значення роботи визначається тим, що дослідження історичного варіювання лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА є певним внеском у когнітивно-дискурсивну парадигму лінгвістичних досліджень, теорію номінації (виявлення лексико-граматичних і семантичних особливостей засобів мовної об'єктивації концепту КАНАДА у КАВТ), лінгвостилістику (розкриття ролі образних засобів номінації концепту КАНАДА у КАВТ), лінгвокогнітологію (реконструкція художніх концептів-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА), когнітивну теорію образності (моделювання концептуальних метафор, що є у підґрунті словесних поетичних образів), когнітивне моделювання (конструювання чуттєво-поняттєвого й образного складників концепту КАНАДА), історичний напрям лінгвокогнітивних досліджень (виявлення тенденцій діахронічного варіювання чуттєво-поняттєвого й образного складників концепту КАНАДА залежно від історичного етапу розвитку канадської державності).

Практична цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх використання в таких теоретичних курсах, як: лексикологія англійської мови (розділи «Лексична семантика», «Синонімія»), стилістика англійської мови (розділи «Стилiстична

семасіологія», «Поетичні тропи і фігури мовлення», «Стилістична лексикологія»), інтерпретація художнього тексту, у спецкурсах із лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, історичної лінгвоконцептології, у наукових дослідженнях студентів і аспірантів з інтерпретації художнього тексту.

Апробацію результатів дослідження здійснено на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних*: «Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії» (Львів, 2016), «Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку» (Одеса, 2017), «Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine» (Люблін, 2017), «Комунікативний дискурс у полікультурному просторі» (Миколаїв, 2017), «Лінгвістика XXI століття: здобутки та перспективи» (Херсон, 2017), «Мови і світ: дослідження та викладання» (Кропивницький, 2018); *всеукраїнських*: «Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному освітньо-професійному середовищі» (Херсон, 2016), «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (Суми, 2017).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 13-ти одноосібних публікаціях автора: у наукових фахових виданнях України – 6 (3,17 др. арк.), у зарубіжних виданнях – 1 (0,33 др. арк.), у інших виданнях – 1 (0,6 др. арк.), а також у збірниках матеріалів конференцій – 5 (1,08 др. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 5,18 др. арк.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів із висновками і списками використаної літератури, списками словників, довідкової літератури і джерел ілюстративного матеріалу до кожного з розділів, висновків і додатків. Повний обсяг дисертації становить 332 сторінки, із них 191 – основного тексту, у тому числі 23 таблиці і 7 рисунків. Бібліографія містить 500 джерел, із них 406 позицій – праці вітчизняних і зарубіжних авторів, 94 позиції з яких

іноземними мовами, 3 позиції – лексикографічні джерела і 91 позиція – джерела ілюстративного матеріалу.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його предмет, мету й завдання, схарактеризовано матеріал і застосовані методи аналізу, сформульовано перелік положень, що виносяться на захист, розкрито новизну одержаних результатів, їхнє теоретичне і практичне значення, зазначено структуру й обсяг дисертації, надано дані про апробацію основних положень дисертації та публікації.

У першому розділі **«Теоретичні засади дослідження художніх концептів у віршованому тексті»** викладено теоретичні положення щодо ключових понять, а саме: «поетична комунікація», «поетична картина світу», «художній концепт»; встановлено кореляцію таких понять, як «мовна картина світу», «концептуальна картина світу», «художня картина світу» і «поетична картина світу»; «вербалізований концепт», «концепт культури» і «художній (текстовий) концепт»; узагальнено підходи до дослідження художніх концептів як складників поетичної картини світу.

У другому розділі **«Методологічне підґрунтя дослідження художніх концептів у віршованому тексті»** визначено методологічну базу, яка охоплює методи культурно-історичного, літературознавчого, лінгвістичного і концептуального аналізу; розроблено методику поетапного аналізу динаміки концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть, яка базується на методологічних засадах поетико-когнітивного аналізу художнього тексту.

У третьому розділі **«Номінативний простір концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть»** запропоновано класифікації засобів лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА за лексико-граматичним і семантичним критеріями; охарактеризовано діахронічну мінливість номінативного простору концепту КАНАДА, репрезентованого у КАВТ, що зумовлено історичними подіями в Канаді протягом XVIII–XXI століть.

У четвертому розділі «Історична варіативність когнітивної структури концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть» простежено специфіку національно-культурного знання про канадську державу, яке акумульовано у чуттєво-поняттєвому складнику концепту КАНАДА, й поетично осмисленого уявлення про канадську державність, яке закодовано у наборі концептуальних метафор, що формують образний складник досліджуваного концепту; виявлено інваріантні та діяхронічно варіативні лінгвокогнітивні ознаки поняттєво-чуттєвого й образного складників концепту КАНАДА у трьох синхронних зрізах, реалізовані в КАВТ у досліджувані історичні періоди протягом XVIII–XXI століть.

У **Висновках** підсумовано теоретичні та практичні результати здійсненого дисертаційного дослідження, окреслено перспективи подальших наукових пошуків у галузі когнітивних досліджень художньої семантики.

Додатки містять інформацію про кількісні характеристики КАВТ XVIII–XXI століть (Додаток А), лінгвальну репрезентацію концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть (Додаток Б), моделювання чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть (Додаток В), реконструкцію концептуальних метафор у складі образного складника концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть (Додаток Д). Кожний Додаток складається з декількох таблиць, загальна кількість яких становить 16.

Список використаних джерел у вступі

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Москва: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
2. Аскольдов С.А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология / под ред. В.П.Нерознака. Москва: Academia, 1997. С. 267–279.
3. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Воронежский государственный университет. Воронеж, 1997. 330 с.
4. Белєхова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 476 с.
5. Белова М.О. Вербалізація концепту NOPE / НАДІЯ у сучасному англomовному медичному дискурсі. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Серія: Філологічні науки. 2016. Вип. 146. С. 46–51.
6. Бондаренко Є. В. Еволюція поняття часу в англійській мові та у дискурсі: автореф. ... дис. д-ра філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2012. 35 с.
7. Братусь Т.В. Гендерна специфіка об'єктивації концепту ЩАСТЯ у сучасному англomовному художньому дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2009. 23 с.
8. Ваховська О.В. Вербалізація концепту ГРІХ в англomовному дискурсі XVI–XXI століть: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2011. 20 с.
9. Вежбицкая А. Лексикография и концептуальный анализ. Москва: Языки русской культуры, 2001. 200 с.

10. Волкова С.В. Концептуальні домінанти міфологічного дискурсу (на матеріалі америндіанських міфів, легенд і казок). Концепты и контрасты: монографія / ред. Н.В. Петлюченко. Одеса: Издательский дом «Гельветика», 2017. С. 416–427.
11. Воркачев С.Г. Концепт счастья в русском языковом сознании: опыт лингвокультурологического анализа: монографія. Краснодар: Кубанский государственный технологический университет, 2002. 142 с.
12. Горчак Т.Ю. Словесний образ-символ в американській поезії ХХ століття: когнітивно-семіотичний аспект: дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2008. 213 с.
13. Гунькина О.В. Концепт “WASSER” в немецкоязычной художественной картине мира в диахроническом и синхроническом аспектах: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский государственный институт международных отношений. Москва, 2010. 26 с.
14. Димитренко Л.В. Когнітивні та лінгвостилістичні особливості образу (на матеріалі американської поезії ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова. Одеса, 2000. 19 с.
15. Довганюк Е.В. Еволюція концепту КРАСА в англomовному дискурсі ХVІ–ХХІ століть: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2017. 259 с.
16. Дойчик О.Я. Вербалізація художнього концепту MIDDLE AGE в ідіостилі Джуліана Барнса. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Methodика викладання іноземних мов». 2014. № 1103. С. 18–24.
17. Жаботинская С.А. Концепт / домен: матричная и сетевая модели. Культура народов Причерноморья. 2009. № 168. Т. 1. С. 254–259.
18. Жаботинская С.А. Концептуальний аналіз мови: фреймові мережі. Мова. Науково-теоретичний часопис із мовознавства. 2004. № 9: Проблеми прикладної лінгвістики. С. 81–92.

19. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.05 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2003. 33 с.
20. Казарин Ю.В. Поэтический текст как система: монография. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 1999. 260 с.
21. Карасик И.В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
22. Ковалюк М.В. Актуалізація концепту LANGUAGE в сучасному англійськомовному публіцистичному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 23 с.
23. Колесова А.О. Художній образ Коханої / Коханого в англomовних поетичних текстах ХІХ-ХХ століття: лінгвокогнітивний та гендерний аспекти: дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2012. 205 с.
24. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка. Когнитивные исследования. Москва: Знак, 2012. 208 с.
25. Кудоярова О.В. Варіювання змістових параметрів англomовного медичного конфліктного дискурсу за зміни адресантно-адресатних конфігурацій. Вісник Житомирського державного університету. Серія: Філологічні науки. 2011. Вип. 60. С. 179–183.
26. Лихачев Д.С. Концептосфера русского языка. Русская словесность: от теории словесности к структуре текста: антология / Под общ. ред. В.П. Нерознака. Москва: Академия, 1997. С. 280–287.
27. Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров: Человек – текст – семиосфера – история. Москва: Языки русской культуры, 1999. 464 с.
28. Маріна О.С. Парадоксальність у сучасному англomовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний вимір: дис. ... д-ра філол. наук:

- 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2016. 434 с.
29. Мартинюк А.П. Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2009. № 837. С. 14–18.
30. Маслова В.А. Поэт и культура: Концептосфера Марины Цветаевой: учебное пособие. Москва: Флинта Наука, 2004. 256 с.
31. Морозова Е.И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект: монография. Харьков: Экограф, 2005. 300 с.
32. Мудраченко Т.Б. Актуалізація концепту УКРАЇНА в сучасному англomовному медійному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2013. 23 с.
33. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 / Дніпропетровський університет економіки та права. Дніпропетровськ, 2008. 556 с.
34. Олейник Н.А. Концепт ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС в англоязычном экономическом дискурсе 1930-х и 2000-х годов: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. Харьков, 2015. 245 с.
35. Петрінська Т.С. Вербалізація концепту POLITICAL GLOBALIZATION в англomовному публіцистичному дискурсі. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2010. Вип. 89. С. 60–65.
36. Поліна Г.В. Мовна об'єктивація концепту БОГ в англійському дискурсі XVI–XX століть: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2004. 33 с.
37. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика: монография. Москва: АСТ «Восток-Запад», 2007. 226 с.

38. Прихода Я.В. Еволюція концепту Європа в українській публіцистиці. Вісник Львівського університету. Серія журналістики. 2004. Вип. 25. С. 409–422.
39. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы: монографія. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.
40. Редька І.А. Синестезійна образність поетичного тексту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської жіночої поезії кінця ХІХ – початку ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2009. 20 с.
41. Слухай Н.В., Снітко О.С., Вільчинська Т.П. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітлені. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 367 с.
42. Степанов Ю.С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации. Москва: Языки славянских культур, 2007. 248 с.
43. Федорюк Л.В. Концепт СМЕРТЬ в українській когнітивно-мовній картині світу: структура, статика і динаміка: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2018. 220 с.
44. Філіпчик О.Й. Синтаксичні засоби створення образу (на матеріалі сучасної американської поезії): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеський державний університет імені І.І. Мечникова. Одеса, 2000. 16 с.
45. Фомина Т.Д. Динамика концепта в политическом дискурсе (на примере выступлений Д. Буша и Т. Блэра, посвященных второй военной кампании в Ираке): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский педагогический государственный университет. Москва, 2006. 197 с.
46. Хренова А.В. Историческая динамика концептов PRESIDENT и ПРЕЗИДЕНТ в американских и российских СМИ: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.20 / Уральский государственный педагогический университет. Екатеринбург, 2017. 22 с.

47. Шевченко И.С. Динамика концептов культуры: между индивидуальным и коллективным. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи / Гол. ред. А.Д. Белова. Київ: Логос, 2016. С. 172–181.
48. Шевченко И.С. Концепт коммуникативного поведения и жанр. Жанры речи. 2015. Вып. 1. С. 24–30.
49. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01, 10.02.19 / Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 2000. 431 с.
50. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination*. Chicago: Chicago University Press, 1987. 227 p.
51. Lakoff G. *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press, 1987. 614 p.
52. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. N. Y.: Basic Books, 1999. 624 p.
53. Trim R. Conceptual networking theory in metaphor evolution: Diachronic variations in models of love. *Historical Cognitive Linguistics* / Eds. M.E. Winters, H. Tissary, K. Allan. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2011. P. 223–259.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНІХ КОНЦЕПТІВ У ВІРШОВАНОМУ ТЕКСТІ

1.1 Віршований текст як особлива форма комунікації

Загальновідомо, що однією з основних характеристик будь-якого тексту вважається його комунікативна спрямованість [30, с. 111; 71; 73, с. 89; 83; 125, с. 13; 132, с. 33; 133, с. 32]. Своєрідним у цьому відношенні виступає художній текст, який, за словами Ю. М. Лотмана, «говорить особливою мовою» [85, с. 33], яка, на відміну від повсякденної, нехудожньої мови, має за мету передачу читачеві не лише інформації, а і специфічного авторського бачення навколишнього світу.

Художній текст є завжди адресованим повідомленням, яке втілює творчий задум письменника, реалізує його комунікативні наміри, відображає один із фрагментів його мовної картини світу [30, с. 109], а тому він функціонує з урахуванням «естетичного спілкування», у процесі якого адресат (читач) повинен сприйняти інтенції автора та проявити творчу активність [107, с. 15]. Це має важливе значення, оскільки всі одиниці художнього тексту спрямовані на реалізацію авторської комунікативної стратегії, але за своєю природою вони допускають множинність інтерпретацій, що призводить до неоднозначного розуміння всього твору [111, с. 161].

Дослідження комунікативної спроможності художніх текстів бере свій початок у працях Р.О. Якобсона, який виділяє у складі будь-якого комунікативного акту такі складові [165, с. 197]:

→ адресант, який відправляє повідомлення адресату в межах певного контексту;

→ код, який повинен бути обов'язково повністю або частково спільним для відправника й отримувача повідомлення;

→ контакт, який надає можливість установити комунікативний зв'язок між адресантом та адресатом за допомогою фізичного каналу та психологічного зв'язку між останніми.

Ю. М. Лотман [84, с. 77–84], спираючись на дослідження Р. О. Якобсона, виділяє два типи комунікації, які трапляються у художніх текстах: «Я-ВІН» та «Я-Я». У першому, більш типовому випадку «Я» є адресантом, який володіє інформацією, а «ВІН» – адресатом, якому до початку комунікації ця інформація не відома. Повідомлення тут передається у часі, а код повідомлення є константним. У системі автокомунікації «Я-Я» адресант передає самому собі вже відому інформацію, але друге «Я», яке сприймає повідомлення, функціонально прирівнюється до третьої особи. У цьому випадку інформація передається у часі, в результаті чого трансформується, отримує нове значення й набуває статусу коду. Текст системи «Я-Я» більш асоціативний і вільний, а тому здатен породжувати індивідуальні читацькі асоціації [91, с. 9]. За образним виразом Ю. М. Лотмана «поетичний текст як своєрідний маятник гойдається між системами «Я-ВІН» та «Я-Я» [84, с. 87].

У сучасних дослідженнях комунікативний аспект художніх творів зазвичай представлений тріадою автор (адресант) – художній твір (спосіб мовленнєвої дії [14, с. 3]) – читач (адресат) [14, с. 3; 37; 57; 83; 91, с. 11; 124, с. 54; 185]. При відсутності автора або читача художній текст можна розглядати як автокомунікацію [14, с. 6; 83].

Однак існують й інші моделі художньої комунікації. Приміром, О. О. Селіванова [133] пропонує діалогічну модель комунікативної ситуації художніх творів, яка має у своєму складі п'ять самостійних функціональних вузлів (модулів): модуль адресанта (автора), модуль адресата (читача), модуль тексту як знакової форми організації дискурсу, модуль інтеріоризованого буття лінгвокультурної спільноти і модуль кода культури, науки й інших семіосфер (семіотичний універсум). Діалогічне співвідношення зазначених модулів, на думку дослідниці, забезпечує

здійснення комунікативного процесу [133, с. 144]. І. І. Ковтунова включає в загальну модель комунікації шість компонентів: мовець (мовленнєвий суб'єкт), адресат, спосіб контакту, мова (код), референт, повідомлення (текст) [69, с. 3].

Найменш дослідженим явищем у теорії художньої комунікації, за словами О. С. Маріної, є комунікативний аспект поетичних творів, що пояснюється, насамперед, складністю їх побудови [88, с. 179], яка проявляється у підвищеній тісноті семантичних і структурних зв'язків, здатності поетичного слова нарощувати смислову глибину; неперервності поетичної структури; багатозначності такої структури і поетичного образу; високій інформативній насиченості поетичного твору; високому ступені його організації [70, с. 3].

Досліджуючи поетичну комунікацію у взаємодії різних семіотичних модусів – вербального (читач), візуального (глядач), аудіовізуального (читач / слухач) та аудіального (слухач), О. С. Маріна будує когнітивно-семіотичну модель поетичної комунікації, яка включає такі компоненти: 1) учасники поетичної комунікації – адресант і адресат з відповідною поетичною компетенцією; 2) поетичне повідомлення, що представлене різними типами знаків – словесними, візуальними, аудіальними; 3) когнітивні механізми, лінгвальні процеси та екстралінгвальні трансформації, що є ментальними, вербальними і невербальними кодами [90, с. 363].

Поезія є особливим типом організації художнього мовлення, яка завдяки своїй складній структурі може передавати такий обсяг інформації, який неможливо передати засобами власне мовної структури [85, с. 23]. Важливою рисою поетичних творів є їх обмежений обсяг, при якому зростає смислова автономність кожного віршованого рядка, в результаті чого можна говорити про більшу смислову насиченість поезії у порівнянні з прозою [117, с. 12]. Хоча поет і використовує такі самі слова і вирази, як і у прозовому тексті, специфічна організація віршованого тексту кардинально змінює механізм смислотворення, реформує і парадигматику, і синтагматику

мовлення, а також її комунікативну орієнтацію і функцію [47, с. 109]. Є. Г. Еткінд називає це внутрішнім законом поетичного мистецтва, який полягає у «максимальній стислості словесного простору при безмежній місткості життєвого досвіду» [164, с. 125].

Іншою характерною рисою поезії є невідповідність її окремо взятих слів їх словниковим дефініціям [146, с. 270]. У поетичному мовленні слово-поняття переходить в слово-образ, яке відображає суб'єктивне осмислення семантичної структури лексеми як одиниці індивідуальної свідомості, одночасно орієнтованої і на художню комунікацію, і на внутрішній світ особистості. У контексті слово отримує актуальне значення, зумовлене когнітивним досвідом, когнітивно-прагматичними завданнями автора, завдяки чому воно здатне концентрувати й експлікувати особистісний авторський смисл [33, с. 13].

Кожне слово у віршованому тексті залежить від усіх значень залежних від нього слів і визначається численними характеристиками цілого тексту [145, с. 28], у результаті чого інформація, яка передається віршованим текстом, є скоріше геометричним, ніж арифметичним рядом, оскільки сума речень такого тексту не дає суми інформації усіх його речень [124, с. 54]. Для того, щоб зрозуміти значущість окремого елемента віршованого тексту, необхідно перечитати весь текст [16, с. 23]. Така особливість поезії зумовлюється насамперед її великою насиченістю словесними образами, суть яких Г. О. Винокур пояснює таким чином: «один зміст, який виражається в особливій звуковій формі, слугує формою іншого змісту, який не має особливого звукового змісту» [40, с. 28]. За визначенням В. В. Виноградова, словесні образи – це образи, втілені в словесній тканині літературно-естетичного об'єкта, створені зі слів і за допомогою слів [39, с. 94]. Мовні засоби у художніх, зокрема поетичних творах, будучи формою втілення художніх образів, відображають певну картину світу, видозмінюючи її у відповідності до авторських інтенцій і обновляючи сприйняття читача. Вони

актуалізують концептуальні структури, які лежать в основі мовних одиниць і конденсують знання про світ [107, с. 54].

Матеріальною базою словесного образу є мовні одиниці різних рівнів (одне слово, словосполучення, речення, понадфразова єдність тощо) [6, с. 61]. С. М. Мезенін, розглядаючи образну спроможність різних мовних одиниць, зазначає, що слово (лексема) є найбільш потенційною для створення образу (метафори), але й інші мовні одиниці мають образні потенції: образність фонем (а саме її мовні маніфестації – алофони, звуки) проявляється в ономапої та алітерації, одиниці фраземного рівня (словосполучення) – у предметному порівнянні, образність у реченні проявляється як і в слові, але референтом у цьому випадку є не окремий предмет, а типова або конкретна ситуація [101, с. 52].

Крім насиченості образними засобами, до диференційних ознак поетичного мовлення також відносять такі його особливості, як однорідність метрико-ритмічної організації віршованого тексту, вираження суб'єктивно-емоційної оцінки суб'єкта мовлення до подій навколишнього світу засобами емоційно-оцінної лексики, розмірену ритміко-синтаксичну сегментацію мови, створення схожих інтонаційних моделей, чітку структуру композиції, специфічне семантико-стилістичне оформлення віршованого тексту, іноді, нелінійність, що проявляється у порушенні послідовності викладу подій чи думок [48, с. 103; 87, с. 83; 155, с. 269].

У віршованому тексті виділяють два види комунікації: внутрішню (горизонтальну), між персонажами, та зовнішню (вертикальну), авторсько-читацьку комунікацію (у якій задіяно автор, ліричний твір та абстрактний читач) [4, с. 68; 15, с. 12]. Комунікативний зв'язок між читачем та автором у віршованому тексті як різновиді художнього, набуває особливого характеру [83], адже комунікація в поетичному дискурсі є адресованою будь-якому читачеві і націленою на його співпереживання, здійснюється за умови дистанційного контакту (розбіжність простору адресанта й адресата, часу здійснення висловлювання та його сприйняття), при якому використовується

лише письмовий канал зв'язку [4, с. 69; 91, с. 14; 118, с. 38; 157, с. 20]. Комунікація такого типу визначається як міжособистісна, асинхронна [118, с. 38], непряма дистантна [157, с. 20].

Однак для сучасного поетичного дискурсу характерне переосмислення ролі і характеру категорій адресата й адресанта у комунікативному просторі віршованого тексту, зокрема провідна роль відводиться читачу / глядачу, тобто реципієнту естетичного повідомлення. Останній частково або інколи повністю перетворюється на автора [90, с. 167].

Особливістю сучасної поетичної комунікації є також те, що адресант і адресат не завжди просторово і хронологічно дистанційовані, оскільки сьогодні у віртуальному просторі мережі Інтернет у режимі онлайн їх взаємодія може відбуватися синхронно, в одному часовому проміжку. Крім того, адресат може перетворюватися на адресанта під час створення відеоролику за мотивами того чи іншого віршованого тексту або, дописуючи текст, пропонований адресантом [90, с. 262].

В умовах поетичної комунікації каналом, або технічним засобом передачі інформації, є текст твору, який складається з системи сигналів (звуків, слів, поетичних або стилістичних прийомів тощо) [124, с. 54]. Будучи створеним поетом в одному місці, потім, через якийсь час, текст отримується адресатом в іншому місці [157, с. 20], при цьому допускається невизначено широке тлумачення поетичного твору, оскільки смисл, отриманий «на виході», не завжди відповідає смислу, закладеному «на вході» [45, с. 34; 65, с. 244; 157, с. 20].

Комуникативна позиція адресанта у поетичному мовленні поєднує два протилежні начала: з одного боку, комуникативну позицію внутрішнього мовлення, з характерними для неї внутрішніми адресатами (сам мовець, інша особа, будь-яке явище світу) і, з іншого боку, орієнтація на створення складно організованого письмового тексту, який розрахований на зовнішнього адресата (читача) [69, с. 3].

Зміст поетичного твору не є довільним, а завжди знаходиться у залежності від конкретних історичних умов його створення, від атмосфери, характерної для суспільства певної епохи [37, с. 39], тому розуміння віршованого тексту потребує знання не лише значення слова, а й знання його значення у контексті [1, с. 21; 9, с. 20; 37, с. 47]. Звідси витікає загальновідомий факт, що віршований текст не має єдиного значення [179].

Неоднозначне сприйняття мовного матеріалу поезії різними людьми пояснюється суб'єктивністю інформації, що передається [124, с. 56], і є нормальним явищем, яке зумовлюється рядом причин: тезаурусом читача, його психо-фізіологічними характеристиками, ідіолектом і стилем поета, умовами, в яких відбувається комунікація тощо [45, с. 32].

Для успішного здійснення комунікації автора та читача за допомогою віршованого тексту та правильного розуміння його повідомлення адресат повинен володіти достатнім рівнем «дискурсивної компетенції» [4, с. 72] («широта тезауруса приймача» [124, с. 55]), яка передбачає володіння певним рівнем мовної (у тому числі поетичної) компетенції читача та такими рисами його свідомості, як інтенціональність, рефлексивність і вибірковість [4, с. 72], а індивідуально-авторські ментальні структури повинні бути включені в єдине, доступне як автору, так і читачу інформаційне комунікативне поле [98, с. 40].

Поетична мова у процесі комунікації є поетичним мовним кодом, у якому слова й образи мають контекстуально задане автором значення. Для правильної та глибокої інтерпретації поетичного твору необхідне знання цього коду, який можливо реконструювати на основі деякої множини типологічно однорідних текстів [98, с. 40]. На відміну від зафіксованого у віршованому тексті коду автора код читача відрізняється динамічністю та можливістю розвиватися в ході прийому інформації. У ході просування віршованого тексту читач наближається до коду автора і, таким чином, може декодувати авторські наміри, його психологічний стан, світобачення, культурологічний аспект епохи. Іноді в результаті уважного повторного

читання адресат може вийти за межі авторського коду. Віршований текст, який кодується автором і декодується читачем, є об'єктивною матеріальною даністю [124, с. 55].

При реалізації комунікативної моделі «передавач – текст – отримувач» віршований текст формує у свідомості читача, проектує текстовими / мовними засобами одночасно і мовну картину світу, й індивідуально-авторську картину світу письменника [63, с. 62]. Однак картина світу адресата передбачає дещо інший варіант переосмислення художньої дійсності і певне відношення до позиції автора [93, с. 40].

Отже, комунікація у художньому, зокрема віршованому, тексті є непрямим дистантним видом спілкування між автором і читачем, яке здійснюється за допомогою специфічного коду – мови поетичного твору. Інформація, декодована в результаті комунікації такого типу, може сприйматися і розумітися реципієнтами віршованого тексту по-різному, що пояснюється різним рівнем їх дискурсивної компетенції.

1.2 Віршований текст у ракурсі когнітивної поетики

Дослідження специфіки віршованих текстів має багатовікову історію й бере свій початок ще в працях античних філософів (Аристотель, Горацій). На початку ХХІ століття, з переходом до нової когнітивно-дискурсивної парадигми (О. С. Кубрякова [79]), увага якої зосереджується на когнітивних процесах обробки інформації та дослідженні взаємозв'язку мови та мислення [2; 80, с. 16; 120, с. 101], віршований текст набуває нового значення [159, с. 253]. Віршований текст починає сприйматися як організована особливим чином система репрезентації знань, а тому для його дослідження науковці звертаються до методів когнітивної лінгвістики. Саме інтерпретація художнього тексту із застосуванням теоретико-методологічної бази когнітивної лінгвістики спричинила появу нової галузі мовознавства – когнітивної поетики.

Засновником когнітивної поетики вважається Р. Цур [198], чії ідеї знайшли своє подальше відображення у працях таких зарубіжних теоретиків зазначеної галузі, як О. Семіно [190; 191; 192], М. Фрімен [177; 178; 179], П. Стоквел [194], М. Тьорнер [200; 201; 202], Л. Доледжел [170], М. Ф. Алефіренко [3], В. А. Маслова [93; 94; 95; 96], Ж. М. Маслова [97; 98; 98; 100], Л. В. Міллер [103], І. А. Тарасова [139; 140; 141; 142; 143; 144], О. А. Огнева [113; 114; 115] та ін. На теренах України значний вклад у розвиток когнітивної поетики внесли Л. І. Белєхова [17; 18; 21; 22], О. П. Воробйова [42; 43; 44; 203; 204], В. Г. Ніконова [108; 109; 110; 111; 112], О. М. Кагановська [60; 61; 62] та ін.

Основоположник когнітивної поетики Р. Цур [198, с. 4] визначає її як міждисциплінарний підхід до вивчення художньої літератури, за якого використовується інструментарій когнітивної лінгвістики і який має за мету дослідити, яким чином художня мова, поетичні форми і сприйняття віршованого тексту загалом визначаються особливостями обробки інформації людиною. Основні питання, які вирішують когнітивні поетологи, стосуються визначення того, яким чином художні, у тому числі й поетичні, твори регламентуються характером концептуалізації [108], та визначення відмінностей між художнім і повсякденним осмисленням світу [42, с. 37]. Сфера досліджень когнітивної поетики включає співвідношення образних здібностей і пізнавальних можливостей людини загалом [168; 183], співвідношення важливості творчих здібностей людини та людського знання на всіх рівнях – особистісному, загальному, культурному, історичному тощо [204], емпіричне дослідження ефекту (включаючи всі емоційні реакції та почуття, які може пробудити текст) [167] та естетику як емоційну (та духовну) цінність [179].

У межах теорії когнітивної поетики віршований текст розглядається як продукт індивідуальної творчої свідомості, як репрезентований у мові варіант співвідношення систем «Я» та «СВІТ» [98, с. 39]. Когнітивна поетика спрямована на вивчення принципів реконструкції світорозуміння художника

слова й експлікації концептуального змісту літературних творів [111, с. 161], виявлення когнітивних стратегій і процесів, які знаходяться в основі як формування [186; 198], так і інтерпретації тексту, ментальних структур, які репрезентуються в мові художнього тексту [176].

У ракурсі когнітивної поетики віршований текст відображає специфіку художнього мислення й містить у собі індивідуально-авторську художню картину світу, а також мовні ознаки й особливості авторського суб'єктивного поетичного мислення та узагальненого (об'єктивного, інваріантного) мовного мислення. Віршований текст є одночасно і процесом, і результатом такого мислення [63, с. 14].

Аналіз віршованого тексту з позицій когнітивної поетики здійснюється не лише за допомогою прийомів когнітивної лінгвістики (фреймова семантика [174; 175; 184], теорія ментальних просторів [172; 173; 199], теорія можливих світів [10; 11; 12; 189], текстових світів [180; 813; 205], прототипова семантика [152; 153; 187; 188; 195] тощо). На сьогодні одним із найбільш перспективних напрямів дослідження віршованих текстів є аналіз образів індивідуально-авторської свідомості, репрезентованих у віршованому тексті мовними засобами, а також текстового аспекту їх реалізації. Зокрема, Л. І. Белехова пропонує дослідження поетичних творів крізь призму словесних поетичних образів. Останні дослідниця визначає як лінгвокогнітивний текстовий конструкт, який інкорпорує предконцептуальну, концептуальну та вербальну іпостасі [21, с. 16, 189, 281] і поєднує в собі архетипний (базовий), конвенційний (стереотипний) та індивідуальний типи знань [21, с. 189].

Предконцептуальною іпостасю словесного поетичного образу є його передкатегоріальна структура [21, с. 194], його смисл, архетип, який активується автоматично позасвідомими когнітивними операціями [21, с. 191]. Вона є гештальтною й універсальною для всіх образів, а основу її структури складають образ-схеми базових концептів та архетипів [21, с. 193], які репрезентують знання та досвід, отримані людиною впродовж життя.

Концептуальна сторона словесного поетичного образу є його узагальненим змістом, який структурований у концептуальних схемах, отриманих у результаті трансформацій образ-схем царин джерела. Здійснюється концептуалізація за допомогою лінгвокогнітивної операції мапування [21, с. 200]. Л. І. Белехова виділяє різні типи мапування в залежності від виду поетичного мислення, яке лежить в його основі: концептуальне (яке своєю чергою поділяється на аналогове, субститутивне, контрактивне та наративне) та мовне (конструктивно-творче). Так, аналогове мислення лежить в основі *аналогового мапування*, метою якого є пошук та опрацювання онтологічних відповідностей сутностей царини джерела та царини мети словесного поетичного образу, в основі якого – концептуальна метафора [21, с. 218]. Видами аналогового мапування є атрибутивне, релятивне та ситуативне мапування [21, с. 221]. Словесні образи, в межах яких спостерігається метонімічне перенесення онтологічних ознак сутностей однієї царини на сутності іншої, базуються на *субститутивному мапуванні*, в основі якого лежить асоціативне поетичне мислення і яке визначається як операція ідентифікації імплікативних зв'язків між варіантами референтів концепту царини та проектування їх на іншу сутність цієї ж царини словесного поетичного образу шляхом лінгвокогнітивної процедури заміщення [21, с. 228]. *Контрастивне мапування* має у своїй основі парадоксальне поетичне мислення і спостерігається в словесних поетичних образах з оксимороном, антитезою чи зевгмою. Цей вид мапування полягає у проектуванні онтологічних властивостей однієї сутності на протилежні онтологічні властивості іншої сутності [21, с. 230]. На параболічному поетичному мисленні ґрунтується *наративне мапування*, яке визначається Л. І. Белеховою як комплексна лінгвокогнітивна операція проектування знань про відомі мотиви чи сюжети художньої літератури на новий поетичний текст шляхом їх переосмислення та інакомовного втілення в словесному поетичному образі [21, с. 233]. *Конструктивно-творче (граматичне) мапування* є лінгвокогнітивною операцією проектування потенційних

синтагматичних і парадигматичних властивостей мовних сутностей на семантико-синтаксичну структуру номінативних одиниць словесного поетичного образу [21, с. 239]. Цей вид мапування проявляється у віршованому тексті на фонологічному, морфологічному, лексико-семантичному та синтаксичному рівнях.

Вербальна сторона словесного поетичного образу є словесним утіленням концептуальних схем, які лежать в основі образу, у художньому тексті [21, с. 202] шляхом різних лінгвокогнітивних операцій (сукупність дій, спрямованих на формування словесного поетичного образу) і супроводжуваних їх процедур (прийомами аналізу царини джерела та мети словесного поетичного образу) [21, с. 176].

Л. І. Белехова досліджує словесний поетичний образ на різних етапах його становлення (архаїчному, канонічному, неканонічному, модерністському та постмодерністському) й у залежності від типу знання й новизни словесних поетичних образів виділяє чотири їх різновиди (архетипних, стереотипних словесних поетичних образів і новообразів, які своєю чергою поділяються на ідіотипні та кенотипні) та описує специфіку їх формування та функціонування у віршованих текстах. Словесні поетичні образи, зміст яких пов'язаний з античними або біблійними сюжетами та темами, називаються *архетипними* і поділяються своєю чергою на образи-сюжети, образи-символи та образи-мотиви [21, с. 312]. *Стереотипні* словесні поетичні образи відображають типові знання й уявлення про предмети, події й явища реального та уявного світу [21, с. 380]. Такі образи створюються за усталеними поетичними формулами на основі прототипових концептуальних схем й поділяються на авторські, універсальні та культурно специфічні [21, с. 323]. Архетипні та стереотипні образи зазвичай мають просту концептуальну й синтаксичну структуру і можуть входити до складу ідіотипного або кенотипного словесного поетичного образу [21, с. 341]. Ідіотипні та кенотипні словесні поетичні образи відрізняються своєю новизною, для створення якої застосовуються різноманітні лінгвокогнітивні

операції та процедури. *Ідіотипні* словесні поетичні образи формуються на основі прототипових концептуальних схем, а новизна вноситься на концептуальному рівні за допомогою лінгвокогнітивних операцій спеціалізації та модифікації, а на вербальному рівні – конструктивно-творче мапування [21, с. 342]. *Кенотипні* словесні поетичні образи не мають аналогів у світовій літературі, вони порушують усталені погляди на звичайні речі та події і цим викликають раптове осяяння у розумінні суті речей [21, с. 359]. Такий словесний поетичний образ може бути локалізований у межах одного слова або всього словесного поетичного образу або розосереджений в образному змісті всього твору. У першому випадку новизна формується прирощенням значення в номінативній одиниці або руйнуванням архетипних концептуальних схем [21, с. 361], у другому – через взаємодію всіх образів поетичного тексту [21, с. 362].

Теорія словесного поетичного образу, розроблена Л. І. Белєховою, отримала свій подальший розвиток у наукових працях інших дослідників віршованих текстів у руслі когнітивно-поетичного підходу. Зокрема, Л. В. Димитренко, досліджуючи когнітивні і лінгвостилістичні особливості поетичних образів в американській поезії, трактує вербальний (словесний) поетичний образ як лексико-синтаксичний комплекс, що є результатом утілення концептуальної тричасної структури (*X is like Y on the ground of Z*) та об'єднання її елементів за правилами граматики на підставі ототожнення суперечливих у широкому розумінні сутностей [53, с. 63]. Вербальний поетичний образ, на думку дослідниці, є лінгвокогнітивним фактом мовного втілення знання про світ шляхом співвіднесення з відомою інформацією за допомогою концептуальних переносів та універсальних концептуальних зв'язків [52, с. 4].

О. Й. Філіпчик у результаті дослідження синтаксичних засобів створення поетичних образів визначає останній як двоаспектне явище, яке містить концептуальний і мовний плани існування. До трьох зазначених вище структурних компонентів образу дослідниця додає ще один –

взаємозв'язок репрезентованих в образі об'єктів дійсності, втілений у тій чи іншій синтаксичній конструкції [150, с. 6].

У рамках школи когнітивної поетики на матеріалі віршованих текстів здійснювалися також дослідження тропеїчних засобів вираження словесних поетичних образів [89; 106; 166], їх символіки [49], гендерної специфіки [72], когнітивно-семіотичних механізмів їх формування, лінгвосинергетичних [138] і комунікативно-прагматичних [1] принципів функціонування у віршованих текстах.

Дещо інший, більш узагальнений метод лінгвокогнітивного аналізу віршованого тексту у своїх дослідженнях пропонує Ж. М. Маслова. Дослідниця обґрунтовує думку про те, що аналіз когнітивної основи віршованого тексту повинен включати два етапи. На першому визначається конфігурація граматичних елементів (структурний каркас), які становлять основу тексту. На другому етапі здійснюється аналіз лексичного наповнення віршованого тексту, досліджуються механізми створення образів і репрезентації індивідуально-авторських поетичних концептів [97, с. 168]. Такий підхід і послідовність етапів аналізу віршованого тексту пояснюється тим, що, на думку дослідниці, когнітивна основа віршованого тексту формується низкою підструктур і рівнів, які наповнюються лексикою. Цей структурний каркас може бути однотипним, але придатним для наповнення різною лексикою. Саме через когнітивну основу концептуалізуються найсуттєвіші, базові ознаки ситуації, а через лексичне наповнення виражається те, по відношенню до чого структурний каркас загалом є нейтральним [97, с. 170].

Отже, з позиції когнітивної поетики віршований текст досліджується як результат індивідуальної творчої свідомості автора, в якому відбито специфіку його художнього мислення і світосприйняття. Для аналізу віршованих текстів у межах когнітивної поетики можуть застосовуватися методологічна база когнітивної лінгвістики або спеціальні методи і прийоми,

розроблені когнітивними поетологами для лінгвокогнітивного аналізу віршованих текстів.

1.3 Поняття поетичної картини світу як специфічного засобу відтворення дійсності

Картина світу є важливою категорією для цілого ряду сучасних природничих і гуманітарних наук, а історію становлення цього поняття пов'язано з фізикою, в якій воно вперше було застосоване. У лінгвістиці вчення про картину світу зародилося ще у ХІХ столітті у працях В. Гумбольдта (*цит. за:* [151, с. 51]), який висловив думку щодо існування особливого мовного світобачення та відображення його у мові. Але, оскільки це поняття за своєю суттю є антропоцентричним, особливого значення й актуальності воно набуло лише в ХХ столітті у дослідженнях із когнітивної лінгвістики, де воно визначається як цілісна сукупність образів дійсності в колективній свідомості [65, с. 74], вихідний глобальний образ світу, який лежить в основі світобачення людини, репрезентує суттєві властивості світу в розумінні її носіїв і є результатом всієї духовної активності людини [131, с. 21]. При цьому картина світу є не просто дзеркальним відображенням чи набором «фотографій» предметів, процесів, властивостей [92, с. 30], а й інтерпретацією навколишньої дійсності, актом світорозуміння [131, с. 55] і несе в собі риси свого творця [92, с. 33; 131, с. 48], динамічність його світогляду, а тому вона постійно коректується, доповнюється, уточнюється [131, с. 48]. Проте, незважаючи на притаманні їй варіативність і мінливість, у ній водночас наявні елементи спільності та загальності [64, с. 152].

Картина світу як вторинне суб'єктивне існування об'єктивного світу створюється у результаті мисленнєвої діяльності індивіда й реалізовується у своєрідній матеріальній формі – мові [73, с. 15]. Беручи до уваги цей факт, у когнітивній лінгвістиці прийнято розрізняти концептуальну та мовну (наївну [5, с. 38; 92]) картини світу. Обидві картини світу є взаємопов'язаними:

мовна картина світу відображає специфічне світосприйняття представників певного мовного колективу і лише частково репрезентує концептуальну картину світу, а тому остання – ширша, багатша та складніша за своєю структурою [92, с. 30].

Виходячи з положення, що мова художніх творів відрізняється від мови нехудожніх способом відображення навколишньої дійсності, представники когнітивної лінгвістики з метою дослідження ментальної основи художньої мови виділяють у межах теорії мовної картини окрему її віху – художню картину світу (В. Г. Ніконова [111], В. А. Маслова [92], Ж. М. Маслова [97], З. Д. Попова, Й. А. Стернін [123], Л. О. Бутакова [34; 35; 36], В. П. Белянін [19], Н. П. Копцева [75], С. К. Гаспарян, К. Ш. Геворкян [46] та ін.).

Художня картина світу, як і мовна, є вторинною по відношенню до концептуальної, вона сприймається і переживається читачем у процесі сприйняття ним художнього твору [123, с. 40]. У сучасній лінгвістиці художня картина світу визначається як мовна репрезентація індивідуально-авторського поетичного світобачення митця, зумовленого складним процесом словесно-образотворчої діяльності письменника з метою відображення реальної дійсності (або її фрагмента) [109, с. 88]. Художня картина світу базується на всій системі світобачення автора художнього твору, тобто відображає не лише творчу особистість письменника, а й його загальні знання про світ [68, с. 25] і може бути представлена як концептуалізований художній простір, який формують когнітивні елементи – концепти [163, с. 9].

Картина світу конкретного автора суттєво відрізняється від об'єктивного опису властивостей, предметів, явищ, від наукових уявлень про них, вона є «суб'єктивним образом об'єктивного світу» [96, с. 42]. Таким чином, художня картина світу є закономірно впорядкованою, побудованою, відповідно до внутрішніх переконань, за внутрішніми законами автора вербалізовану модель устрою світу [68, с. 25].

Художня картина світу включає в себе загальну частину – мовну картину світу, а також інтерпретаційну, в якій знаходить відображення індивідуально-авторське сприйняття дійсності [78, с. 115]. Говорячи про специфіку художньої картини світу, Л. О. Бутакова зазначає, що остання «є частиною загальномовної картини світу у тій мірі, в якій творча свідомість є частиною загальнонародної свідомості. Ступінь подібності у кожному випадку є різним і залежить від творчої манери автора [36, с. 94]. Т. Я. Кім виділяє в структурі художньої картини світу окремі внутрішньоструктурні картини світу (шари світорозуміння), кожна з яких отримує у художньому тексті своєрідну мовну експлікацію: 1) реальна (буттєва, подієва, предметно-реальна) картина світу, яка репрезентує фізичні або духовні реалії, що слугують об'єктом пізнавально-оцінної діяльності в художній картині світу; 2) концептуальна картина світу, яка передає концептуальне бачення реалій; 3) емоційно-оцінна картина світу, яка є відображенням авторської позиції і оцінки зображуваних подій [66, с. 15].

Мова, в якій розкривається особистість письменника-творця, є головним засобом утворення художньої картини світу [109, с. 88], оскільки навколишній світ, який людина бачить, споглядає та інтерпретує відображається у її мовленні, а в художньому творі – у словах автора [46, с. 150]. Відображення індивідуальної картини світу письменника у художньому творі стає можливим завдяки відбору елементів змісту, мовних засобів (певних тематичних груп мовних одиниць, підвищенні або зниженні частотності вживання окремих одиниць, індивідуально-авторських мовних засобів тощо), індивідуального використання образних засобів [123, с. 40]. Вибір слів у художньому тексті не є випадковим, він зумовлюється авторською задумкою і націлений на те, щоб передати певний образ, смисл або думку [46, с. 150]. У художній картині світу саме мовними засобами виражається характер художнього мислення автора, його особиста інтерпретація навколишнього світу, його ідеологія та бачення речей і подій, національне світосприйняття [109, с. 88; 46, с. 150], система узагальнених

уявлень про ту чи іншу історичну [51, с. 17], культурну епоху, традиції і літературно-естетичні стереотипи [58, с. 16; 86].

На думку С. К. Гаспаряна і К. Ш. Геворкяна [46, с. 150], художня картина світу має комплексний і динамічний характер. Властивість художньої картини світу відзеркалювати одночасно навколишній світ (індивідуально-авторське) і національну культуру (колективне) визначає її комплексний характер, а її динамічність проявляється у тому, що той самий художній текст по-різному сприймається читачем, що пояснюється впливом різних суб'єктивних факторів.

Л. К. Мініханова і Ф. Г. Фактулліна [104, с. 1627], узагальнюючи теоретичні доробки із зазначеної проблеми, виділяють ряд диференційних ознак художньої картини світу: 1) антропологічність і пов'язана з нею суб'єктивність, оскільки вона виражає ставлення автора твору до світу; 2) філософська основа; 3) існування художньої картини світу у творах конкретних авторів і її постійне відтворення у процесі сприйняття творів адресатами; 4) особлива образність: художня картина світу базується на системі художніх архетипів; для її образів характерна багатозначність, можливість викликати масу асоціацій; 5) ціннісне, естетичне й етнічне висвітлення дійсності; 6) єдність універсального і одиничного; 7) зумовленість соціальними, національними та іншими факторами; 8) історичність, наступництво і динамізм: художня картина світу формується в конкретних історичних умовах, зазнає змін, як правило, нова художня картина світу не знищує, не заперечує і не знецінює стару; 9) багатошаровість: наявність концептуальної, чуттєво-наочної та інших частин, різних типів світосприйняття; можливість включати в себе частини інших картин світу. До вищеперерахованих С. Б. Аюпова (*цит. за* [104, с. 1627]) додає ще дві ознаки художньої картини світу: 1) ідеальність, ілюзорність, оскільки художня картина світу – це форма буття ідеального світу естетичної дійсності; 2) амбівалентність: художня картина світу не лише забезпечує цілісний погляд на світ, але і відрізняється фрагментарністю. Вона

відображує реальність лише в окремих аспектах і не в змозі представити її у всьому різноманітті, оскільки «світ, як немовна і незнакова дійсність, не може бути повноцінно описаний категоріями, які призначені для знакової системи, якою є мова» [129, с. 538].

Таким чином, художня картина світу є відображенням одночасно індивідуально-авторської картини світу, яка, своєю чергою, базується на національній картині світу, і суб'єктивного авторського сприйняття навколишньої дійсності. Оскільки, як зазначалося вище, художня картина світу виникає у свідомості реципієнта при прочитанні художнього твору, невід'ємною частиною художньої картини світу є й індивідуальна картина світу читача.

Враховуючи різницю між організацією мовного матеріалу в поетичних і прозаїчних художніх творах, також виділяють окремий підвид художньої картини світу – поетичну (Ж. М. Маслова [97], В. А. Маслова [92; 93; 96], І. І. Чумак-Жунь [159], Ю. В. Казарін [63]).

За визначенням Ю. В. Казаріна, поетична картина світу – це система смислів, образів і уявлень, сформованих в уявленні автора і читача за допомогою одиниць формальної, змістової, функціональної, «культурної», «естетичної» і «духовної» семантики поетичного тексту [63, с. 67]. Ж. М. Маслова, досліджуючи поетичну картину світу у руслі когнітивної поетики, визначає її як концептуальну систему, естетично значущу і структуруючу творчу діяльність індивіда зі створення та інтерпретації альтернативної поетичної реальності, якій характерна суб'єктивність, емоційна домінанта, я-центричність, фрагментарність [97, с. 45]. Л. О. Бутакова для позначення цього феномену використовує термін «поетична модель світу», який трактує як естетично значуще, акцентно-автокомунікативне, суб'єктивно-об'єктивне, ритмо-метро-мелодично структуроване відображення динамічної системи уявлень, знань і думок про навколишню дійсність у специфічній формі поетичного твору, який має

високий ступінь моделюючої здатності і смислової ентропії, створення і сприйняття якого зумовлено презумпцією поетичної текстуальності [35, с. 77].

Ю. В. Казарін, розуміючи поетичну картину світу як систему, виділяє у її складі декілька компонентів:

1) ядерна сфера (компонент) поетичної картини світу, який формується за рахунок одиниць духовного простору поетичного твору, а також за рахунок смислової семантики одиниць мовного простору віршованого тексту у «класичній» поезії і культурного й естетичного простору поетичного твору у «авангардній» поезії;

2) периферійні сфери (компоненти) поетичної картини світу формуються в основному за рахунок смислової семантики одиниць культурного й естетичного просторів віршованого тексту [63, с. 68].

У поетичній картині світу ядерна сфера може змінюватися на периферійну і навпаки, що визначає таку особливість поетичної картини світу як динамічність [63, с. 67].

Крім вищезазначених, до характерних рис поетичної картини світу відносять також її мінливість, антропологічну спеціалізацію [63, с. 62], лінгвістичний характер, культурологічну сутність, креативність, вербалізацію світовідчуття автора по законам мистецтва [25, с. 153], наповнення символами, зокрема національними, трансформованими народними образами, авторськими актуалізаціями, естетичними оцінками відтворюваних явищ [64, с. 153]. Поетична картина світу містить також засоби і способи орієнтації «Я» відносно світу, засоби орієнтації в емоційних реакціях і переживаннях. У поетичній мові знаходить відображення діяльність несвідомого, суб'єктивність, допущення нелогічності, парадоксальності істини, пізнання власного «Я» і сприйняття навколишнього світу, засноване насамперед на роботі уявлення. Поетична картина світу спирається на роботу уяви і структурується більшою мірою на емоціональній основі [97, с. 46].

Оскільки поетична картина світу зумовлюється динамікою емоціональних, психологічних, асоціативних, а також інтуїтивних смислів,

образів і уявлень, вона не має чітких меж, однак як явище комплексне і неоднорідне, вона має свої частини, компоненти, походження (генезис), розвиток і розпад, функції, атрибути і трансформації [63, с. 67].

Поетична картина світу є результатом творчої активності і пізнавальної діяльності поета, структурою його свідомості [25, с. 153], яка отримує своє матеріальне втілення в усіх творах поета, їх єдиному творчому просторі [92; 96], у якому вона реалізується за допомогою системи художніх концептів у їх словесно-образному вираженні як естетична мовна реальність, утілена у творах автора [25, с. 18; 109, с. 106]. У поетичній картині світу закріплюється досвід, накопичений зусиллями багатьох поколінь авторів, а у художніх концептах акумулюються уявлення про екзистенціальні сутності, емоційно-чуттєвий досвід, а також власне поетичні категорії [97, с. 50–52].

Оскільки будь-який художній текст є фіксацією певного фрагменту людського досвіду, переломленого крізь мову і свідомість автора, поетична картина світу завжди пов'язана з авторською мовною й індивідуально-авторською концептуальною картиною світу [96, с. 43].

Вона формується на двох рівнях: концептуальному (соціально-типовому) і індивідуально-мовленнєвому, перший з яких є головним, оскільки своєрідність поетичної картини світу залежить насамперед від вибірковості бачення світу митцем, а не від мовної форми його вираження [96, с. 35]. Як зазначає О. Г. Ревзіна, у поетичній картині світу «одні реалії присутні, а інші усуваються від розгляду, одні типи відносин виділені, а інші залишаються поза увагою, і власне бачення автора здійснюється через відбір, оцінку, встановлення важливих для автора відносин» [130, с. 135].

О. А. Тиришкіна, досліджуючи взаємозв'язок цих картин світу, зазначає, що поетична картина світу є фрагментом концептуальної, відображається в художніх текстах і репрезентується на основі мовної картини світу [148, с. 30]. Н. А. Кузьміна вважає, що поетична картина світу поєднує у собі концептуальний і мовний шари, причому концептуальний шар у поетичній картині світу є надзвичайно важливим, оскільки її (поетичної

картини) своєрідність полягає не стільки у мові, скільки у вибірковості бачення митця [82, с. 228].

Незважаючи на зв'язок цих картин світу, поетична картина світу не є тотожною мовній і концептуальній і відрізняється від них більшою суб'єктивністю й відображенням рис мовної особистості свого творця [92; 97, с. 80]. Поетичний твір, у якому втілено індивідуально-авторську поетичну картину світу, є відображенням авторського бачення культурної епохи, у якій жив поет. Поетична картина світу автора не повинна співпадати з поетичною картиною світу читача, так як остання детермінована сприйняттям поетичного твору, тим чи іншим рівнем герметичності форм, змісту і функцій віршованого тексту. Тому при аналізі поетичного твору слід вивчати, описувати й аналізувати певний узагальнений варіант (інваріант) картини світу автора і читача [63, с. 67].

Таким чином, поетична картина світу – це структуроване художніми концептами ментально-лінгвальне утворення, яке є компонентом художньої та мовної картин світу автора й відрізняється від інших картин світу своєю суб'єктивністю, образністю, динамічністю й експресивністю.

1.4 Реалізація поетичної картини світу у художніх концептах

В останній час невід'ємною частиною дослідження різних видів текстів стає концептуальний аналіз, основним поняттям якого є концепт.

У когнітивній лінгвістиці виділяють концепти мовні (вербалізовані), які досліджуються у рамках лінгвокогнітивного підходу (О. С. Кубрякова [79; 80; 81], Н. Д. Арутюнова [7], А. П. Бабушкін [12], Р. М. Фрумкіна [152; 153], В. М. Телія [147] та ін.), та концепти культури, вивченням яких займається лінгвокультурологія (А. М. Приходько [126], В. І. Карасик [65], Ю. С. Степанов [136], Г. Г. Слишкін [135] та ін.).

У межах лінгвокогнітивного підходу концепт розуміється як комплексна мисленнева одиниця, яка в процесі мисленневої діяльності

повертається різними аспектами, актуалізуючи свої різні ознаки і шари [123, с. 27], як термін, що слугує поясненню ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативну змістову одиницю пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, відображеної у людській психіці [77, с. 89].

З точки зору лінгвокультурологів концепт є семантичним утворенням, відміченим лінгвокультурною специфікою, що характеризує носіїв певної етнокультури і оточене емоційним, експресивним і оцінним ореолом [95, с. 36], первинним культурним утворенням, вираженням об'єктивного змісту слів, яке має смисл і тому транслюється у різні сфери буття людини, зокрема, у сфери переважно поняттєвого (наука), образного (мистецтво) і діяльнісного (повсякденне життя) освоєння світу [65, с. 103].

Таким чином, при лінгвокогнітивному підході концепт постає ментальним утворенням у свідомості індивіда, яке формує наївну картину світу носіїв мови і може об'єктуватися будь-якими мовними одиницями, в значенні яких простежується спосіб семантичного вираження. Лінгвокультурологія розглядає концепт як базову одиницю культури, яка вербалізується мовними одиницями, в семантичному значенні яких можливо простежити етнокультурну специфіку.

Незважаючи на те, що у кожному із зазначених підходів концепт отримує свої особливості трактування, за словами В. І. Карасика, вони не виключають один одного, а лише різняться векторами по відношенню до індивіда [65, с. 97]. С. Г. Воркачов вважає, що різниця між цими двома векторами дослідження концепту є незначною, оскільки лінгвокогнітологічні дослідження зазначеного феномену спрямовані на виявлення загальних закономірностей у формуванні ментальних уявлень, то лінгвокультурологія націлена на дослідження специфічного у складі ментальних одиниць і опис відмінних семантичних ознак конкретних концептів. «По суті ці відмінності,

говорячи юридичною мовою, мізерні, оскільки відділити культуру від форми її мовного вираження неможливо» [41, с. 6].

У мові художніх творів вербалізуються концепти особливого типу – художні (С. О. Аскольдов [8], В. А. Маслова [94; 96], В. Г. Ніконова [109; 110; 111; 112], І. А. Тарасова [139; 140], Ж. Н. Маслова [97], Л. В. Міллер [103], Н. С. Болотнова [26] та ін.), які у сучасній когнітивній лінгвістиці також позначаються як «текстовий концепт» (О. М. Кагановська [60; 61; 62], Н. П. Ізотова [59], В. В. Красних [76]), «індивідуально-авторський концепт» (В. І. Карасик [65, с. 101]). Незважаючи на розробленість термінології концептуальної лінгвістики, сутність поняття художнього концепту ще знаходиться на стадії осмислення.

Про існування особливих, художніх концептів і необхідність дослідження художнього тексту крізь їх призму писав ще на початку минулого століття С. О. Аскольдов (Алексеев) [8]. Російський мислитель визначав концепти як «розумові утворення, які заміщають нам у процесі думки невизначену множину предметів того самого роду» [8, с. 269], і поділяв їх на пізнавальні, які властиві науці, та художні, які існують у будь-якому виді мистецтва і є поєднанням понять, уявлень, почуттів, емоцій, іноді навіть вольових проявів [8, с. 272]. З одного боку, дослідник наголошував на єдності обох різновидів концептів, зазначаючи, що «концепти пізнавального характеру лише на перший погляд непритаманні поезії. Насправді ж вони ніби підземним корінням живлять своїми смисловими значеннями ірраціональну та невизначену стихію поетичних слів і прийомів» [8, с. 268]. З іншого боку, С. О. Аскольдов розмежовував їх, підкреслюючи характерну для художнього концепту «сторонню логіку і реальну прагматику художньої асоціативності» [8, с. 275], тобто їх непідпорядкування законам логіки та реальній дійсності. Індивідуальний характер, психологічна складність, образність та імпліцитний характер також відносяться до відмінних рис художніх концептів, оскільки «те, що вони позначають, є більшим даного в них змісту і знаходиться за їх межами» [8, с. 275].

У сучасних когнітивних дослідженнях художньої семантики художній концепт розглядається як цілісне індивідуально-авторське утворення, у якому відображаються власні поняття, уявлення, емоції, почуття, вольові акти, змісти автора, відмінні від загальномовних [109, с. 106], які виникають на основі художньої асоціативності [96, с. 35]. Художній концепт є квантом структурованого знання про вторинну дійсність, яка створюється в художньому тексті [67, с. 22], має асоціативну природу, естетичну сутність, образні засоби вираження, зумовлені авторським задумом [26, с. 118; 122, с. 7], і національно-культурний елемент [97, с. 48], характеризуючи таким чином національну картину світу того народу, до якого належить письменник [119, с. 141], що дозволяє розглянути в єдності художній світ твору та національний світ культурно-етнічної спільноти [111, с. 174].

За словами І. І. Чумак-Жунь, при створенні художнього концепту «поет повинен у трафаретну картинку, яка існує у свідомості кожного, внести щось своє, неповторне, а, можливо, і перебудувати, змінити цю картинку» [158, с. 14]. Переломлений кризь призму авторського світогляду, художній концепт посідає полярне положення на шкалі універсальне / індивідуально-авторське [140, с. 52].

До характерних рис художнього концепту відносять [134]:

1) лише вербальні експлікації змісту, навіть якщо однойменний концепт-універсалія може бути представлений невербальними засобами (зміст концепту визначається лише на основі слововживання автора);

2) представлення в індивідуальній художній картині світу творчої мовної особистості і сприйняття адресатом як елементу структурованої картини світу письменника;

3) орієнтація на естетичну інформацію і переважання асоціативного і образного шарів у змісті;

4) часто нестійке співвідношення ядерної і периферійної зон асоціативно-семантичного поля, при чому не лише у творах різних авторів, але й у творчості одного письменника.

О. В. Сергеева [134], досліджуючи художній концепт з позиції співвідношення конвенціональності – новизни (оригінальності), пропонує розрізняти декілька їх типів:

1) загальнохудожні концепти (архетипи і прототипи), номінації і зміст яких повністю або частково збігається із номінаціями і змістом концептів-універсалій;

2) індивідуально-авторські концепти (ідіотипи), номінації яких збігаються із номінаціями концептів-універсалій, але не співпадають із ними своїм змістом;

3) власне-авторські концепти (ідіотипи), у номінацій і змісту яких немає аналогів з-поміж концептів-універсалій. Такі концепти є власне-авторськими неологізмами.

Будучи базовими одиницями концептуальної картини світу письменника, художні концепти, як наголошує В. Г. Ніконова [110, с. 218], відрізняються від концептів культури та мовних / вербалізованих концептів за декількома параметрами, а саме: за змістом, експлікацією, обсягом та історичною мінливістю концепту.

За змістом художній концепт відбиває специфіку авторського світосприйняття, відображену в поняттях, почуттях, уявленнях, емоціях, вольових актах письменника [110, с. 219], порівняно з мовним концептом, який є інформаційною структурою, що відображає знання та досвід будь-якої людини [77, с. 90], і культурним концептом, що репрезентує ціннісну картину світу носіїв певної культури [26; 65, с. 98]. Художній концепт має обов'язкову емоційну складову і компонент естетичної оцінки [99, с. 38]. Для адекватного декодування змісту художнього концепту читач повинен володіти художньою пресупозицією, яка передбачає наявність не лише фонових знань, а й уміння співвідносити різну мовну репрезентацію концепту в текстах різних авторів [20, с. 9]. Для виявлення змісту художнього концепту дослідник повинен володіти не лише лінгвістичними, але й загальнокультурними знаннями, враховувати мовну картину світу

автора, його психолого-біографічний простір, особливості світобачення [102, с. 129].

Способом експлікації художнього концепту в тексті зазвичай є не будь-які слова, а лише такі емоційно-експресивні й оцінні одиниці, які в художньому поетичному мовленні об'єктивують певний образ [109, с. 115]; кількість таких репрезентацій – обмежена і може варіюватися від одного окремого художнього твору письменника, одного чи декількох періодів його творчості [139, с. 164] до творчості представників цілої літературної епохи [109, с. 115], а також може включатися в нове текстове оточення іншого зрізу культури, динамізуючи й інтегруючи останню [67, с. 21]. Художній концепт репрезентується мовними одиницями, засобами художньої образності (тропами) та сюжетно-композиційною організацією тексту [20, с. 8], але оскільки художній концепт має складну структуру, його зміст може бути виражений мовними засоби лише частково [158, с. 16].

На думку Ж. М. Маслової, концептуальні структури експлікуються на різних мовних рівнях художнього тексту: фонологічному, лексичному, фразеологічному, словотворчому, морфологічному, синтаксичному, текстовому, позатекстовому [97, с. 105].

За обсягом художній концепт – це багатовимірне і багатокомпонентне утворення, що інкорпорує різні складники / компоненти / шари / модули тощо, як от: предметно-почуттєвий, образно-асоціативний і смисловий шари [109, с. 234–318]; предметний, поняттєвий, образний (тропеїчний), асоціативний, символічний і ціннісно-оцінний шари [99, с. 38; 142]; поняттєвий, образний і ціннісно-оцінний складники [55; 56]; предметно-образну, понятійну і ціннісну / оцінну складові [67, с. 8]; поняттєвий, етнокультурний, суперкатегоріальний, образно-асоціативний шари [3].

Н. С. Болотнова вважає, що асоціативний шар є пріоритетним у структурі художнього концепту і дозволяє актуалізувати всі інші його шари (предметний, поняттєвий, образно-символічний, емоційно-оцінний), що

зумовлено «асоціативністю мовленнєво-мисленнєвої діяльності автора і адресата, які вступають у діалог на основі тексту» [29, с. 202]

О. М. Кагановська зазначає, що текстовий (художній) концепт інтегрує у собі мовленнєвий і розумовий плани. Мовленнєвий план має вербальний характер і відображається у свідомості через мову художнього твору, у розумовому плані текстовий концепт є образом, у якому втілюються певні культурно-зумовлені уявлення мовця про навколишній світ [60, с. 50].

Висуваючи на перший план різні компоненти художнього концепту, автори художніх текстів створюють неповторні поетичні образи [158, с. 15].

Кожен із шарів / складників / компонентів / модусів художнього концепту відрізняється від інших походженням і семантикою, а тому вони по-різному структуровані. Приміром, у концепції В. Г. Ніконової [109], перший, предметно-почуттєвий – за допомогою фреймів або пропозицій, другий, образно-асоціативний – як набір концептуальних тропів, які об'єктивують певний образ, останній, смисловий – у вигляді польових структур.

Н. С. Болотнова [25; 26; 28] пропонує методику моделювання художніх концептів на основі аналізу текстових асоціатів, які трактуються як «смислові кореляти до слова-стимулу – елементу лексичної структури тексту, що співвідноситься у свідомості сприймаючого текст суб'єкта з реаліями текстового світу, свідомості, а також з іншими словами» [25, с. 9]. У якості опорних асоціатів, опорних елементів і маркерів асоціацій виступають різні мовні одиниці (від слова до цілих фрагментів тексту), що надає можливість враховувати дані текстової парадигматики і синтагматики. Сукупність текстових асоціатів формує асоціативний ряд на основі спільної теми. Узагальнення асоціативних рядів уможливорює виявлення опорних елементів різних асоціативних напрямів, які відображають одну з граней досліджуваного концепту.

Що стосується історичної мінливості, то на відміну від концептів культури та мовних концептів, зміст яких мінливий і може поповнюватися,

зміст художнього концепту, на думку В. Г. Ніконової [109, с. 113], є фіксованим, однак він може змінюватися, поповнюватися, відбивати людський досвід, залишаючись при цьому цілісним утворенням [109, с. 106].

Історична мінливість концептів є об'єктом дослідження окремої галузі когнітивної лінгвістики – діахронічної концептології (історичної лінгвокогнітивістики), основним завданням якої є вивчення варіювання змісту концепту, яке проявляється у процесі його еволюції, визначенні специфіки структурування концептів на різних історичних етапах, встановленні зв'язку концептів із типом культури, який домінує у той чи інший період часу, виявленні причин еволюції концептів [74, с. 24]. Концепт при цьому розглядається як діахронічно мінливий феномен, онтологічні, аксіологічні та функціональні характеристики якого варіюються під впливом розвитку культури, соціуму, мови [162, с. 202], що надає змогу говорити про прямо пропорційну залежність між еволюцією культури і еволюцією концепту [23, с. 9–10].

Історична лінгвокогнітивістика є відносно новим напрямом когнітивних досліджень, однак вона вже отримала досить широке теоретичне і методологічне обґрунтування у працях як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців. На теренах України вивченню історичної динаміки концептів присвячено наукові доробки І. С. Шевченко [160; 161; 162], Є. В. Бондаренко [31; 32], Г. В. Поліної [121], О. В. Ваховської [38], Е. В. Довганюк [54], Л. В. Федорюк [149], Н. А. Олійник [116] та ін. Серед зарубіжних дослідників до вирішення зазначеної проблеми зверталися такі мовознавці, як К. Геварт [182], М. М. Станоевич [193], Х. Тіссарі [196], Р. Трім [197], М. Х. Ченг [169], М. Фабісзак, А. Хебда [171], А. В. Хренова [154], Ю. О. Готлан [50], Н. Ю. Субірка [137], К. О. Боброва [23] та ін.

Динаміка концепту може проявлятися у зміні його змісту, структури, характеру і набору зовнішніх зв'язків, ієрархічного статусу і значущості у складі концептосфери і знаходити свою репрезентацію у динаміці вербальних засобів репрезентації даного концепту [105, с. 105]. Як зазначає

І. С. Шевченко, у концептах різних типів історична динаміка простежується у трансформаціях їх різних складників [161, с. 473]. Наприклад, Є. В. Бондаренко, досліджуючи еволюцію поняття часу в англійській мові та різних типах дискурсу, доходить висновку, що модель часу, реалізована в дискурсі певного історичного періоду, постає як матриця доменів, концентрована навколо концепту ЧАС / TIME. Діахронічна варіативність моделі часу простежується в історичному переміщенні концептів з одного домену в інший, у зміні співвідношення «холодних» (наукових) і «тепліх» (позанаукових) компонентів моделі, у трансформації когнітивної метафори часу [31; 32].

У дисертації Е. В. Довганюк [54] досліджується історична мінливість концепту КРАСА в англійському дискурсі XVIII–XXI століть. Дослідниця доходить висновку, що історичне варіювання зазначеного концепту простежується у всіх його складниках, а саме: поняттєво-ціннісному й образно-ціннісному. Динамічні зміни досліджуваного концепту виявляються шляхом визначення його інваріантних і діахронічно варіативних концептуальних ознак. У результаті проведеного дослідження встановлено, що концепт КРАСА в англійському дискурсі XVIII–XXI століть еволюціонує за принципом кладогенезу, що зумовлено розвитком мислення, мови та культури членів британської лінгвокультурної спільноти.

О. В. Ваховська у своєму дисертаційному дослідженні [38], присвяченому аналізу концепту ГРІХ в англійському дискурсі XIV–XXI століть, визначає його діахронічно сталі та змінні концептуальні ознаки, сукупність яких формує поняттєво-ціннісний складник, встановлює історичні варіанти та інваріанти метафор та метонімії образного складника. Дослідниця доходить висновку, що історичні трансформації у досліджуваному концепті відбуваються не стільки у поняттєвому, скільки в образному та ціннісному його компонентах, а зміст досліджуваного концепту є історично більш варіативним у світському сегменті англійськомовної

християнської картини світу порівняно з релігійним внаслідок динаміки соціуму та культури.

Г. В. Поліна [121], досліджуючи історичну динаміку концепту БОГ в англійському світському та релігійному дискурсі XIV–XX століть, визначає, що зазначений концепт характеризується різною будовою фреймової моделі та наповненням її слотів у різних типах дискурсу, а історична динаміка концепту БОГ проявляється у різному наповненні його фреймів і слотів міжфреймової сітки, зміні їх конфігурації у різні історичні епохи.

Отже, художній концепт є структурою когнітивного рівня, центральною у межах лінгвокогнітивного дослідження художнього тексту. Репрезентований у художньому тексті мовними одиницями й образними засобами, він є ментальною одиницею індивідуально-авторської картини світу та національної картини світу того народу, представником якого є автор твору, а тому поєднує у собі одночасно колективні (зумовлені поетичною традицією народу) й індивідуальні (зумовлені авторським світосприйняттям) смисли. Зміст художнього концепту може зазнавати історичних трансформацій на різних етапах формування суспільства. Дослідження художнього концепту уможливорює розуміння тієї культурної парадигми, у межах якої здійснювалося художнє мислення та комунікативні наміри автора.

Висновки до першого розділу

1. Комунікативна спрямованість є невід'ємною рисою будь-якого тексту. Комунікація в рамках художнього, зокрема віршованого, тексту відрізняється своєю специфікою у порівнянні з текстами нехудожніми. Комунікативний акт, реалізований у художньому тексті, включає щонайменше три компоненти: автор (адресант), художній твір (канал комунікації) і читач (адресат).

2. Комунікація у віршованому тексті є більш складним явищем порівняно з прозовим, що зумовлюється його відносно невеликою за

обсягом, але складною структурою, яка здатна передавати значний обсяг інформації. У віршованому тексті можлива реалізація двох видів комунікації: внутрішньої (між персонажами твору) і зовнішньої (між автором і читачем). Остання характеризується як особистісна, асинхронна, непряма, дистантна. Результат поетичної комунікації визначається своєю неоднозначністю, що зумовлено різним рівнем дискурсивної компетентності реципієнтів.

3. У межах теорії когнітивної поетики віршований текст розглядається як продукт індивідуальної творчої свідомості, що відображає специфіку художнього мислення його творця, його індивідуально-авторську картину світу, особливості суб'єктивного й об'єктивного поетичного мислення.

4. Одним із фундаментальних понять когнітивної лінгвістики є картина світу як система знань і уявлень про об'єктивну реальність, у вигляді системи мовних одиниць (мовна картина світу) або концептів (концептуальна картина світу). У межах мовної картини світу виділяють художню, яка формується у свідомості адресата в процесі сприйняття художнього тексту, відображає індивідуально-авторську картину світу і є результатом авторського моделювання об'єктивної дійсності.

5. Поетична картина світу, як окремий підвид художньої, визначається у когнітивній поетиці як естетично значуща концептуальна система, в якій структурується творча діяльність індивіда зі створення та інтерпретації альтернативної поетичної реальності. Поетична картина світу має ряд характерних рис, до яких насамперед відноситься її суб'єктивність, емоційна домінанта, я-центричність, фрагментарність, динамічність, мінливість, культурологічна сутність, наповнення символами й образами, авторськими естетичними оцінками змальованих явищ.

7. Поетична картина світу формується системою художніх концептів, вербалізованих в окремому віршованому тексті поета або у його творчості загалом. Художній концепт трактується як цілісне індивідуально-авторське утворення, у якому відображено власні почуття, уявлення, емоції, вольові акти, змісти автора, відмінні від загальнономовних.

8. Художній концепт відрізняється від концептів культури або мовних концептів за декількома параметрами, а саме: за змістом (репрезентує специфіку саме авторського світосприйняття), способом експлікації (об'єктивується у поетичних текстах лише мовними одиницями з емоційно-експресивною й оцінною семантикою, які формують певний образ), за обсягом (може включати, окрім поняттєвого й образного складників, смисловий, символічний, ціннісний, оцінний, етнокультурний), за історичною мінливістю змісту (фіксований, але може поповнюватися).

9. Концепт як історично варіативний феномен може змінювати свої окремі характеристики під впливом екстралінгвальних чинників. Історична динаміка концепту може проявлятися у варіюванні низки його когнітивних ознак, зокрема, номінативному полі, змісті, структурі, ієрархічному статусі, значущості у концептосфері тощо. Специфіка дослідження концептів, розгорнутих в історичній перспективі, полягає у виявленні їх історичного інваріанту і набору варіативних когнітивних ознак, характерних для окремих історичних періодів.

Основні положення та висновки першого розділу відбито в одноосібних публікаціях дисертантки [127; 128].

Список використаних джерел у першому розділі

1. Акішина М.О. Образність англomовного поетичного дискурсу ХХІ століття: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2014. 295 с.
2. Алефиренко Н.Ф. Когнитивно-дискурсивная парадигма языкового знака. Язык. Текст. Дискурс: научный альманах / Под ред. Г.Н. Манаенко. 2009. Вып. 7. С. 7–17.
3. Алефиренко Н.Ф. Поэтическая энергия слова: синергетика языка, сознания и культуры. Москва: Академия, 2002. 394 с.

4. Алефиренко Н.Ф., Чумак-Жунь И.И. Коммуникативная ситуация как когнитивно-прагматический фактор порождения поэтического дискурса. Высшая школа искусств и региональных исследований института Академии наук Чешской Республики. Информационный бюлетень. Прага, 2008. С. 68–72.
5. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания. Вопросы языкознания. 1995. № 1. С. 37–67.
6. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: учебное пособие. Ленинград: Просвещение, 1981. 295 с.
7. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Москва: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
8. Аскольдов С.А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология / под ред. В.П. Нерознака. Москва: Академия, 1997. С. 267–279.
9. Бабич В.І. Ліричне Я в ідіодискурсах Р. Фроста і К. Сендберга: лінгвокогнітивний і комунікативно-прагматичний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2017. 217 с.
10. Бабушкин А.П. «Реальный мир» и «возможные миры» в анекдоте с фоновыми знаниями. Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2017. № 1. С. 17–20.
11. Бабушкин А.П. Возможные миры в семантическом пространстве языка. Воронеж: Воронежский государственный университет, 2001. 86 с.
12. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Воронежский государственный университет. Воронеж, 1997. 330 с.
13. Бахтин М.М. Эстетика художественного творчества. Москва: Искусство, 1986. 445 с.

14. Безкровна І.О. Комунікативна структура поетичного тексту: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 / Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Київ, 1999. 21 с.
15. Безуглая Л.Р. Импликатуры поэтического текста в аспекте перевода. Когниция, коммуникация, дискурс. 2017. № 14. С. 8–18.
16. Безуглая Л.Р. Прагмапоэтика в когнитивном измерении. Вісник КНЛУ. Серія «Філологія». 2013. Том 16. № 2. С. 20–27.
17. Белехова Л.И. Когнитивная теория образности поэтического текста. Нова філологія: збірник наукових праць / ред. В.М. Манакін. Запоріжжя: Запорзький національний університет, 2014. С. 30–38.
18. Белехова Л.И. Типология образного пространства в американской поэзии. Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. 2001. № 3. С. 17–23.
19. Белянин В.П. Психолінгвістическіе аспекты художественного текста. Москва: Издательство Московского университета, 1988. 128 с.
20. Беспалова О.Е. Концептосфера поэзии Н. С. Гумилева в ее лексическом представлении: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Российский государственный педагогический университет имени А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 2002. 24 с.
21. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 476 с.
22. Белехова Л.І. Різномасштабне дослідження поетичного мовлення: збірник наукових праць / Відп. ред. Я.М. Просяннікова. Херсон: Айлант, 2018. 180 с.
23. Боброва Е.А. Опыт лингвистического исследования эволюции концепта ПУТЕШЕСТВИЕ в англоязычной культуре: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Байкальский государственный университет экономики и права. Иркутск, 2006. 217 с.

24. Бойко Я. В. Естетична оцінка у поетичному тексті: лінгвокогнітивний аналіз (на матеріалі лірики англійського романтизму): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Донецький національний університет. Донецьк, 2013. 289 с.
25. Болотнова Н.С. Коммуникативная стилистика текста: Словарь-тезаурус. Томск: Издательство Томского государственного педагогического университета, 2008. 384 с.
26. Болотнова Н.С. О вариативном потенциале художественного концепта в поэтическом тексте. Вестник Томского государственного педагогического университета. 2015. № 6 (159). С. 118–125.
27. Болотнова Н.С. О теории регулятивности художественного текста. Stylistyka. 1998. Вып. VII. С. 179–188.
28. Болотнова Н.С. Об изучении ассоциативно-смысловых полей слов в художественном тексте. Русистика: Лингвистическая парадигма конца XX века: сб. статей в честь С.Г. Ильченко. Санкт-Петербург: Российский государственный педагогический университет имени А. И. Герцена, 1998. С. 242–247.
29. Болотнова Н.С. Поэтическая картина мира и ее изучение в коммуникативной стилистике текста. Сибирский филологический журнал. 2003. № 3–4. С. 198–207.
30. Болотнова Н.С. Филологический анализ текста: учебное пособие. Москва: Флинта, 2009. 502 с.
31. Бондаренко Е.В. Матричное моделирование. Дуальность времени в англоязычной картине мира: монография. Харьков: Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2014. 304 с.
32. Бондаренко Є. В. Еволюція поняття часу в англійській мові та у дискурсі: автореф. ... дис. д-ра філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2012. 35 с.
33. Булюбаш А.Ю. Модусы рецепции и способы их языковой объективации в поэтической модели мира И. А. Бунина и Н. А. Заболоцкого: автореф.

- дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Армавирский государственный педагогический университет. Майкоп, 2017. 25 с.
34. Бутакова Л.О. Авторское сознание в поэзии и прозе: когнитивное моделирование: монография. Барнаул: Издательство Алтайского государственного университета, 2001. 281 с.
35. Бутакова Л.О. Художественный текст: поэтическая и прозаическая модель мира сквозь призму авторского сознания. Вестник Омского университета. 2000. № 4. С. 76–79.
36. Бутакова Л.О. Человек – мир – речь. Индивидуально-авторская картина мира в творчестве поэта Т. Белозерова. Язык. Человек. Картина мира. Лингвоантропологические и философские очерки (на материале русского языка). Часть I. Омск: Омский государственный университет, 2000. С. 94–118.
37. Бутова А.В., Дубских А.И. Особенности поэтического дискурса Н. А. Заболоцкого. Сборник научных трудов Sworld: Литература и лингвистика: прошлое, настоящее, будущее. 2014. Т. 24. № 8. С. 27–58.
38. Ваховська О.В. Вербалізація концепту ГРІХ в англomовному дискурсі XVI–XXI століть: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 20 с.
39. Виноградов В.В. Стилистика, теория поэтической речи, поэтика. Москва: Издательство Академии наук СССР, 1963. 256 с.
40. Винокур Г.О. О языке художественной литературы. Москва: Высшая школа, 1991. 448 с.
41. Воркачев С.Г. «Куда ж нам плыть?» – лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития. Язык, коммуникация и социальная среда. 2010. Вып. 8. С. 5–27.
42. Воробйова О.П. Когнітивна поетика в Україні: напрями досліджень. Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні і Болонський

- процес: матеріали міжнародної наукової конференції (Чернівці, 25–26 листопада 2004 р.). Чернівці, 2004. С. 37–38.
43. Воробйова О.П. Художній текст: у пошуках метаметоду інтерпретації. *Англістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 7–11.
 44. Воробьева О.П. Концептология в Украине: обзор проблематики. *Лингвоконцептология: перспективные исследования: монография / под ред. А. Э. Левицкого, С. И. Потапенко, И. В. Недайновой*. Луганск: Издательство ГУ «ЛНПУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 10–37.
 45. Гальперин И.Р. Глубина поэтического текста (на материале одного стихотворения А. Блока). *Теория языка. Англистика. Кельтология*. Москва: Наука, 1976. С. 31–40.
 46. Гаспарян С.К., Геворкян К.Ш. Особенности репрезентации концепта в художественном произведении. *Вісник Житомирського державного університету. Серія: Філологічні науки*. 2014. № 4 (76). С. 148–152.
 47. Гончаренко С.Ф. Поэтический перевод и перевод поэзии: константы и вариативность. *Тетради переводчика*. 1999. Вып. 24. С. 108–111.
 48. Гончаренко С.Ф. Стихотворные структуры лирического текста и поэтический перевод. *Поэтика перевода: сборник статей*. Москва: Радуга, 1988. С. 100–111.
 49. Горчак Т.Ю. Словесний образ-символ в американській поезії ХХ століття: когнітивно-семіотичний аспект: дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2008. 213 с.
 50. Готлан Ю. А. Признаковый концепт как диахронический феномен (на материале английского и немецкого языков): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Томский государственный университет. Томск, 2015. 223 с.
 51. Демченко А.И. Всеобщее (универсальное) искусствоведение как новое научное направление. *Успехи современного естествознания*. 2011. № 3. С. 16–20.
 52. Димитренко Л.В. Когнітивні та лінгвостилістичні особливості образу (на матеріалі американської поезії ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол.

- наук.: 10.02.04 / Одеський державний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2000. 19 с.
53. Димитренко Л.В. Когнітивні та стилістичні особливості поетичного образу (на матеріалі американської поезії). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2015. № 14. С. 63–65.
54. Довганюк Е.В. Еволюція концепту КРАСА в англomовному дискурсі XVI–XXI століть: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2017. 259 с.
55. Дойчик О.Я. Вербалізація художнього концепту MIDDLE AGE в ідіостилі Джуліана Барнса. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Methodика викладання іноземних мов». 2014. № 1103. С. 18–24.
56. Дойчик О.Я. Художній концепт ART в ідіостилі Джуліана Барнса. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов». 2014. № 1124. С. 35–41.
57. Єременко О.В. Комунікація «автор/читач» у змістоформальній структурі тексту (параметри літератури другої половини XIX ст.). Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Філологічні науки». 2014. Вип. 1. С. 128–133.
58. Зотова Е.М. Коммуникативно-когнитивная организация художественной картины мира в рассказах Бориса Викторовича Шергина: монография. Архангельск: Северный государственный медицинский университет, 2013. 135 с.
59. Ізотова Н.П. Текстовий концепт ШЛЯХ ДО СЛАВИ в англomовних біографічних романах XX століття: семантико-когнітивний та наративний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2009. 20 с.

60. Кагановська О.М. Лінгвокогнітивний аспект утілення текстових концептів у французькій та українській художній прозі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія «Сучасні тенденції розвитку мов». 2007. Вип. 2. С. 50–57.
61. Кагановська О.М. Можливі світи і наратив крізь призму текстових концептів. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)». 2014. № 2. С. 52–57.
62. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.05 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2003. 33 с.
63. Казарин Ю.В. Поэтический текст как система: монография. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 1999. 260 с.
64. Калашник В.С. Образно-смысловая единьсть як засіб і знак у поетичній мовній картині світу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2001. № 519. Вип. 32. С. 152–162.
65. Карасик И.В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
66. Ким Т.Я. Языковая художественная картина мира и ее семантическая структура. Многомерность языка и науки о языке: материалы Всероссийской научной конференции (Бирск, 2–3 июля 2001 г.). Бирск, 2001. С. 15–16.
67. Клебанова Н.Г. Формирование и способы репрезентации индивидуально-авторских концептов в ангоязычных прозаических текстах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина. Тамбов, 2005. 28 с.
68. Ковальова О.М. Німецькомовна вербалізація індивідуально-авторської концептосфери Томаса Манна: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 215 с.

69. Ковтунова И.И. Поэтическая речь как форма коммуникации. Вопросы языкознания. 1986. № 1. С. 3–13.
70. Ковтунова И.И. Поэтический синтаксис. Москва: Наука, 1986. 208 с.
71. Колегаева И.М. Текстовая парадигма: микро-, макро-, мега-, гипер- и просто текст. Записки з романо-германської філології. 2008. Вип. 20. С. 70–79.
72. Колесова А.О. Художній образ Коханої / Коханого в англомовних поетичних текстах ХІХ–ХХ століття: лінгвокогнітивний та гендерний аспекти: дис. ... канд. філол. наук.: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2012. 205 с.
73. Колшанский Г.В. Объективная картина мира в познании и языке. Москва: Наука, 1990. 107 с.
74. Кондратьева О.Н. Метафорическое моделирование концепта «душа» в древнерусской лингвокультуре: монография / Под ред. М. В. Пименовой. Москва: Издательство «Перо», 2014. 188 с.
75. Копцева Н.П., Середкина Н.Н. Конструирование позитивной этнической идентичности в поликультурной системе: монография. Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2013. 184 с.
76. Красных В.В. От концепта к тексту и обратно (к вопросу о психолингвистике текста). Вестник Московского университета. Серия «Филология». 1998. № 1. С. 53–70.
77. Краткий словарь когнитивных терминов / под общ. ред. Е.С. Кубряковой. Москва: Издательство Московского государственного университета, 1997. 242 с.
78. Кривенко Г.А., Прусакова Т.В. Художественная картина мира как процесс авторского моделирования объективной действительности. Вестник Инновационного Евразийского университета. 2014. № 3. С. 112–117.
79. Кубрякова Е.С. Когнитивно-дискурсивная парадигма в современном языкознании. Пелевинские чтения: Межвузовский сборник научных трудов. Калининград: Издательство КГУ, 2004. С. 3–17.

80. Кубрякова Е.С. Об установках когнитивной науки и актуальных проблемах когнитивной лингвистики. Вопросы когнитивной лингвистики. 2004. № 1 (001). С. 6–17.
81. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. Москва: Наука, 1981. 200 с.
82. Кузьмина Н.А. Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка: монография. Екатеринбург–Омск: Издательство Уральского университета, Омский государственный университет, 1999. 268 с.
83. Левин Ю.И. Лирика с коммуникативной точки зрения. Избранные труды: Поэтика. Семиотика. Москва: Языки русской культуры, 1998. С. 464–482.
84. Лотман Ю.М. Избранные статьи: в 3 томах. Таллинн: Александра, 1992. Т. 1: Статьи по семиотике и типологии культуры. 480 с.
85. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. Анализ поэтического текста. Санкт-Петербург: Азбука, 2015. 704 с.
86. Лугаськова И.П. Индивидуальная картина мира автора как отображение художественной картины мира эпохи. Ценности и смыслы. 2017. № 5 (51). С. 131–141.
87. Малыгин В.Т. О возможностях перевода поэтического дискурса. Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал. 2017. № 4. С. 78–87. URL: http://tverlingua.ru/archive/050/3_50.pdf (дата звернения: 26.05.2018).
88. Маріна О.С. Когнітивно-комунікативна характеристика англомовного поетичного дискурсу ХХ-ХХІ століть. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2015. № 14. С. 179–182.
89. Маріна О.С. Контрастивні тропи і фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2004. 204 с.
90. Маріна О.С. Парадоксальність у сучасному англомовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний вимір: дис. ... д-ра філол. наук:

- 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2016. 434 с.
91. Масленникова Е.М. Художественная коммуникация перевода: параметры и особенности: монография. Москва, Берлин: Директ-Медиа, 2016. 197 с.
92. Маслова В. Статус картины мира и ее типы в антропоцентрической парадигме. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». 2013. Вип. 18. С. 28–35.
93. Маслова В.А. Когнитивный и коммуникативный аспекты художественного текста: монография. Витебск: Витебский государственный университет имени П. М. Машерова, 2014. 104 с.
94. Маслова В.А. Концепты разных типов и пути их реконструкции. Проблемы концептуализации действительности и моделирования языковой картины мира: сборник научных статей. 2013. Вып. 6. С. 160–169.
95. Маслова В.А. Лингвокультурология. Москва: Академия, 2004. 208 с.
96. Маслова В.А. Поэт и культура: Концептосфера Марины Цветаевой: учебное пособие. Москва: Флинта Наука, 2004. 256 с.
97. Маслова Ж.Н. Когнитивная концепция поэтической картины мира: монография. Москва: Флинта, 2012. 420 с.
98. Маслова Ж.Н. Краткое описание основных положений когнитивного исследования поэтического текста. Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Серия «Филологические науки». 2011. № 2(56). С. 38–42.
99. Маслова Ж.Н. Художественная концептуализация и когнитивное варьирование. Когниция, коммуникация, дискурс. 2016. № 12. С. 36–51.
100. Маслова Ж.Н., Минахин Д.В. Определение статуса и перспектив когнитивного исследования поэтического текста. Когнитивные исследования языка. 2013. Вып. XIII. С. 94–104.

101. Мезенин С.М. Образность как лингвистическая теория. Вопросы языкознания. 1986. № 6. С. 48–57.
102. Милейко Е.В., Рус-Брюшнина И.В. Художественный концепт как объект лингвистического исследования. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2016. № 11 (65). С. 128–130.
103. Миллер Л.В. Лингвокогнитивные механизмы формирования художественной картины мира (на материале русской литературы): дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01 / Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-Петербург, 2004. 303 с.
104. Миниханова Л.К., Фаткуллина Ф.Г. Художественная картина мира как особый способ отражения действительности. Вестник Башкирского университета. 2012. Т. 17. № 3 (1). С. 1626–1627.
105. Морель Морель Д.А. Исследование динамики концепта на материале ассоциативного поля его имени. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2014. № 1 (31). Ч. 1. С. 104–109.
106. Москвичова О.А. Еволюція метаморфози в англійському поетичному мисленні: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 220 с.
107. Николина Н.А. Филологический анализ текста: учебн. пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений. Москва: Академия, 2003. 256 с.
108. Ніконова В.Г. Концепт – концептуальний простір – картина світу: досвід поетико-когнітивного аналізу художнього тексту. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2012. Т. 15. № 2. С. 117–123.
109. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 / Дніпропетровський університет економіки та права. Дніпропетровськ, 2008. 556 с.
110. Ніконова В.Г. Поетико-когнітивний аналіз художнього тексту: художній концепт. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». 2008. Т. 16. Вип. 14. С. 215–220.

111. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поетиці Шекспіра: монографія. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського університету економіки та права, 2007. 364 с.
112. Ніконова В.Г. Художній концепт: процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2011. Т. 14. № 2. С. 113–122.
113. Огнева Е.А. Когнитивное моделирование концептосферы художественного текста: монография. Москва: Эдитус, 2013. 282 с.
114. Огнева Е.А. Лингвокультурологический аспект идиостиля писателя: моделирование и интерпретация. Лексикография и коммуникация – 2017: Материалы III международной научной конференции (Белгород, 27-28 апреля 2017 г.). Белгород, 2017. С. 195–200.
115. Огнева Е.А. Структурирование концептосферы художественного текста. Когнитивные исследования языка. 2013. Вып. 13. С. 614–625.
116. Олейник Н.А. Концепт ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС в англоязычном экономическом дискурсе 1930-х и 2000-х годов: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. Харьков, 2015. 245 с.
117. Орлицкий Ю.Б. Стих и проза в русской литературе. Москва: РГГУ, 2002. 688 с.
118. Палійчук А.Л. Наративний код інтимізації (на матеріалі англомовного художнього дискурсу): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2011. 253 с.
119. Петрова Л.А. Художественный концепт в современной лингвокогнитологии. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Філологія». 2011. Т. 9. Вип. 17 (3). С. 137–145.
120. Позднякова Е.М. Методологические основы когнитивно-дискурсивной парадигмы в формировании лексической компетенции. Вестник МГИМО-Университета. 2013. № 6 (33). С. 101–105.

121. Поліна Г.В. Мовна об'єктивація концепту БОГ в англійському дискурсі XVI–XX століть: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2004. 33 с.
122. Пономарева Е.Ю. Концептуальна опозиція «Жизнь – Смерть» в поетическом дискурсе (на материале поэзии Д. Томаса и В. Брюсова): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Тюменский государственный университет. Тюмень, 2008. 22 с.
123. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика: монография. Москва: АСТ «Восток-Запад», 2007. 226 с.
124. Попова Н.Б. Информация и поэтическая коммуникация. Вестник Челябинского университета. Серия «Филология». 1993. № 1. С. 53–56.
125. Приходько А.И. Когнитивно-дискурсивный потенциал оценки и способы его выражения в современном английском языке: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.04 / Белгородский государственный университет. Белгород, 2004. 43 с.
126. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы: монография. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.
127. Приходько І.В. Поетичний текст як особлива форма комунікації (на матеріалі англійськомовної канадської поезії XVIII–XXI століть). Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2018. Т. 29 (68). № 1. С. 48–53.
128. Приходько І.В. Проблема співвідношення категорій «художній концепт» та «художній образ». Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 14–15 жовтня 2016 р.) Львів: Логос, 2016. С.131–134.
129. Ревзина О.Г. Безмерная Цветаева: опыт системного описания поэтического идиолекта. Москва: Дом-музей Марины Цветаевой, 2009. 600 с.

130. Ревзина О.Г. Системно-функциональный подход в лингвистической поэтике. Проблемы структурной лингвистики. Москва: Издательство МГУ, 1989. С. 135–151.
131. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / Б. А. Серебренников и др. Москва: Наука, 1988. 216 с.
132. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США: монографія. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2012. 360 с.
133. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: монографическое учебное пособие. Киев: ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. 336 с.
134. Сергеева Е.В. К вопросу о классификации концептов в художественном тексте. Вестник Томского государственного педагогического университета. Серия «Гуманитарные науки (Филология)». 2006. Вып. 5 (56). С. 98–103.
135. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 2004. 323 с.
136. Степанов Ю.С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации. Москва: Языки славянских культур, 2007. 248 с.
137. Субиркина Н.Ю. Эволюция концепта «честь» во французской средневековой картине мира: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.05 / Московский государственный лингвистический университет. Москва, 2010. 27 с.
138. Суворова Т.М. Система словесних образів американської фольклорної балади XVIII–XX століть: когнітивно-семіотичний та лінгвосинергетичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2016. 273 с.

139. Тарасова И.А. Категории когнитивной лингвистики в исследовании идиостиля. Вестник Самарского государственного университета. 2004. № 1 (31). С. 163–169.
140. Тарасова И.А. Когнитивная поэтика: предмет, терминология, методы: монография. Саратов: Научная книга, 2016. 222 с.
141. Тарасова И.А. О моделировании в когнитивной поэтике. Когнитивные исследования языка. 2015. № 21. С. 264–268.
142. Тарасова И.А. Образ или концепт? К вопросу о категориях авторского сознания. Языковое бытие человека и этноса: психолингвистический и когнитивный аспекты: Материалы Международной школы-семинара (V Березинские чтения). 2009. Вып. 15. С. 262–267. URL: <http://www.uzluga.ru/potr/Когнитивный+и+психолингвистический+аспекты+материалыd/part-32.html> (дата звернения: 22.01.2016).
143. Тарасова И.А. Поэтический идиостиль в когнитивном аспекте: монография. Москва: Флинта, 2017. 196 с.
144. Тарасова И.А. Проблемы когнитивного моделирования жанра. Когнитивные исследования языка. 2014. № 18. С. 169–172.
145. Тарасова М.А. Перевод современной англоязычной поэзии на русский язык в аспекте потенциальности: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Институт языкознания Российской академии наук. Москва, 2014. 296 с.
146. Тарасова М.А. Перевод поэзии как особая дискурсивная практика (на материале русских переводов современной англоязычной поэзии). Критика и семиотика. 2015. № 2. С. 269–281.
147. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Языки русской культуры», 1996. 288 с.
148. Тырышкина Е.А. Ассоциативное поле как элемент поэтической картины мира В. Набокова: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Новосибирский государственный педагогический университет. Новосибирск, 2002. 191 с.

149. Федорюк Л.В. Концепт СМЕРТЬ в українській когнітивно-мовній картині світу: структура, статика і динаміка: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2018. 220 с.
150. Філіпчик О.Й. Синтаксичні засоби створення образу (на матеріалі сучасної американської поезії): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеський державний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2000. 16 с.
151. Філон М.І., Кримець О.М. Наукова картина світу у філософському й лінгвістичному вимірах. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2 (1). С. 50–55.
152. Фрумкина Р.М. Концепт, категория, прототип. Лингвистическая и экстралингвистическая семантика. Москва: РАН, 1992. С. 28–43.
153. Фрумкина Р.М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста (концепт, категория, прототип). Научно-техническая информация. 1992. Сер. 2. № 3. С. 1–8.
154. Хренова А.В. Историческая динамика концептов PRESIDENT и ПРЕЗИДЕНТ в американских и российских СМИ: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Уральский государственный педагогический университет. Екатеринбург, 2017. 22 с.
155. Цолін Д.В. Поетичний дискурс: синтаксичний аспект. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. Вип. 52. С. 269–273.
156. Чумак-Жунь И.И. Когнитивно-прагматические особенности поэтической картины мира поэтической языковой личности. Когнитивные исследования языка. 2017. №30. С. 661–664.
157. Чумак-Жунь И.И. Поэтическая коммуникация и междискурсивное взаимодействие (столкновение дискурса власти и дискурса поэзии). Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Серия «Филологические науки». 2008. № 5(29). С. 20–24.

158. Чумак-Жунь И.И. Поэтический концепт и его статус в типологии концептов. Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия «Гуманитарные науки». 2009. № 14 (69). С. 11–20.
159. Чумак-Жунь И.И. Поэтический текст в русском лирическом дискурсе конца XVIII – начала XXI веков: монография. Москва: Директ-Медиа, 2014. 302 с.
160. Шевченко И.С. Динамика концептов культуры: между индивидуальным и коллективным. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи / Гол. ред. А. Д. Белова. Київ: Логос, 2016. С. 172–181.
161. Шевченко И.С. Концепты этики в диахронической перспективе. Человек. Язык. Культура. Серия «Концептуальный и лингвальный миры». 2013. Вып. 2. Ч. 1. С. 472–480.
162. Шевченко І.С. Історичні лінгвістичні студії: когнітивний вектор. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». 2011. №3. Ч. 1. С. 200–203.
163. Шубина А.О. Космологические концепты художественной картины мира (на материале произведений Ф. С. Фицджеральда): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / ФГОУ ВПО «Военный университет». Москва, 2010. 18 с.
164. Эткинд Е.Г. Разговор о стихах. Санкт-Петербург: ДЕТГИЗ, 2004. 240 с.
165. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика. Структурализм: «за» и «против»: сборник статей. Москва: Прогресс, 1975. С. 193–230.
166. Ярова Н.В. Компаративні блоки у сучасній американській поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2003. 192 с.
167. Bartlett M.J. Nervous Aesthetics: Cognitive Science, Literary Criticism and the Modern Novel: a thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy / The Australian National University. Canberra, 2015. 322 p.

168. Benedi P.M. The “Cognitive Turn”: A Short Guide for Nervous Drivers. *Status Quaestionis*. 2014. № 7. P. 127–155. URL: <http://ojs.uniroma1.it/index.php/statusquaestionis/article/viewFile/13045/12849> (Last accessed: 23.05.2018).
169. Chang M.H. Metaphorization and metonymization: diachronic development of verbs of volition in southern min. *Taiwan Journal of Linguistics*. 2009. Vol. 7.1. P. 53–84. URL: http://tjl.nccu.edu.tw/main/uploads/7.1-3Chang_.pdf (Last accessed: 15.04.2017).
170. Dolezel L. *Heterocosmica: Fiction and Possible Worlds*. Bloomington L.: The John Hopkins University Press, 1998. 321 p.
171. Fabiszak M., Hebda A. Cognitive historical approaches to emotions: Pride. *Historical Cognitive Linguistics* / Eds. M.E. Winters, H. Tissary, K. Allan. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2011. P. 261–297.
172. Fauconnier G., Turner M. *Mental Spaces: Conceptual Integration Networks*. *Cognitive Linguistics: Basic Readings* / Ed. D. Geeraerts. Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2006. P. 303–371.
173. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind’s Hidden Complexities*. New York: Basic Books, 2003. 464 p.
174. Fillmore Ch. *Frame Semantics*. *Linguistics in the Morning Calm*. Soeul: Hanshin, 1982. P. 111–137.
175. Fillmore Ch., Atkins B. Towards a Frame-based Organization of the Lexicon: the Semantics of RISK and its neighbors. *Frames, Fields and Contrasts* / Eds. A. Lehrer, E. Kittay. Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1992. P. 75–102.
176. Flammer A., Luthi R. The mental representation of the text. Relationship between text characteristics and characteristics of mental representation. *Text and Text Processing* / Eds. G. Denhiere, J.-P. Rossi. North Holland: Elsevier Science Publishers, 1991. P. 45–60.
177. Freeman M. Making Sense of (Non)Sense: Why Literature Counts. In *search of (Non)Sense* / Eds. E. Chrzanowska-Kluczewska, G. Szpila. Cambridge Scholars Publishing, 2009. P. 1–22.

178. Freeman M. Poetry and the scope of metaphor: Toward a cognitive theory of literature. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective*. Berlin, N.Y.: Mouton de Gruyter, 2000. P. 253–283.
179. Freeman M. Poetry as Power: the Dynamics of Cognitive Poetics as a Scientific and Literary Paradigm. *Cognitive and Literary Interpretation in Practice* / Ed. H. Veivo, B. Pettersson, M. Polvinen. Helsinki: Helsinki University Press, 2005. URL: https://www.researchgate.net/publication/228174346_Poetry_as_Power_The_Dynamics_of_Cognitive_Poetics_as_a_Scientific_and_Literary_Paradigm (Last accessed: 25.05.2018).
180. Gavins J. *The Text World Theory: An Introduction*. Edinburg University Press, 2007. 193 p.
181. Gavins J., Stockwell P. About the Heart, where it hurt exactly, and how often. *Language and Literature*. 2012. Vol. 21 (1). P. 33–50. URL: http://www.neurohumanitiestudies.eu/archivio/About_the_heart.pdf (Last accessed:20.05.2018)
182. Gevaert C. The anger is heat question: detecting cultural influence on the conceptualization of anger through diachronic corpus analysis. *Perspectives on variations: sociolinguistic, historical, comparative* / Eds. N. Delbecque, J. van der Auwera, D. Geeraerts. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2005. P. 195–208.
183. Harbus A. *Cognitive Approaches to Old English Poetry*. D.S. Brewer, 2012. 211 p.
184. Minsky M. A Framework for Representing Knowledge. *The Psychology of Computer Vision* / Ed. P.H. Winston. New York: McGraw-Hill, 1975. P. 211–277.
185. Notarius T. Poetic Discourse and the Problem of Verbal Tenses in the Oracles of Balaam. *Hebrew Studies*. 2008. № 49. P. 55–86. URL: http://www.academia.edu/35814530/POETIC_DISCOURSE_AND_THE_PROBLEM_OF_VERBAL_TENSES_IN_THE_ORACLES_OF_BALAAM (Last accessed: 12.02.2018).
186. Reichl S. *Cognitive principles, critical practice: Reading literature at university*. Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht, 2009. 348 p.

187. Rosch E. Natural categories. *Cognitive Psychology*. 1973. Vol. 7. P. 328–350.
188. Rosch E. Prototype Classification and Logical Classification: The Two Systems. *New Trends in Conceptual Representation: Challenges to Piaget's Theory?* Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates Publ., 1983. P. 73–86.
189. Ryan M.L. *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington, Indianapolis: Indiana University Press, 1991. 291 p.
190. Semino E. *Language and world creation in poems and other texts*. Longman: London and New York, 1997. 288 p.
191. Semino E. Schema theory and the analysis of text worlds in poetry. *Language and Literature*. 1995. Vol. 4. № 2. P. 79–107.
192. Semino E., Culpeper J. *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*. Amsterdam: Benjamins, 2002. 333 p.
193. Stanojević M.M. *Dijakronijska varijacija u metaforičkim modelima: razrada metodologije: doktorski rad: Filologija / Sveučilišta u Zagrebu*. Zagreb, 2008. 349 s.
194. Stockwell P. *Cognitive Poetics. An introduction*. London and New York. 2002. 208 p.
195. Taylor J.R. *Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory*. Oxford: Clarendon Press, 1995. 310 p.
196. Tissary H. *LOVEscapes: Changes in prototypical senses and cognitive metaphors since 1500*. Helsinki: Société néophilologique, 2003. 470 p.
197. Trim R. Conceptual networking theory in metaphor evolution: Diachronic variations in models of love. *Historical Cognitive Linguistics* / Eds. M.E. Winters, H. Tissary, K. Allan. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2011. P. 223–259.
198. Tsur R. *Toward a Theory of Cognitive Poetics*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers, 1992. 549 p.
199. Tucan G. *Cognitive Poetics: Blending Narrative Mental Spaces. Self-Construal and Identity in Short Literary Fiction*. *Enthymema*. 2013. № 8.

- P. 38–55. URL: <https://riviste.unimi.it/index.php/enthymema/article/view/2949/3231> (Last accessed: 02.04.2016).
200. Turner M. Conceptual Integration, in “Handbook of Cognitive Linguistics” / Eds. M. Turner, D. Geeraerts and H. Cuyckens. USA: Oxford University Press, 2007. P. 377–393.
201. Turner M. *The Literary Mind: The Origins of Thought and Language*. USA: Oxford University Press, 1996. 208 p.
202. Turner M., Fauconnier J. Conceptual integration and counterfactuals. *Discourse and Cognition. Bridging the Gap* / Ed. by J. R. Koenig. Stanford: CSLI Publications, 1998. P. 285–296.
203. Vorobyova O.P. “Haunted by Ambiguities” Revisited: in Search of a Metamethod for Literary Text Disambiguation. *Lege Artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. 2017. Vol. II (1). P. 428–496.
204. Vorobyova O.P. Conceptual blending in narrative suspense: Making the pain of anxiety sweet. 7th International Cognitive Conference: Abstracts. July 22–27, 2001, University of California, Santa Barbara. P. 188–189.
205. Werth P. *Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse*. London: Longman, 1999. 390 p.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНІХ КОНЦЕПТІВ У ВІРШОВАНОМУ ТЕКСТІ

Лінгвокогнітивний аналіз віршованих текстів із метою дослідження художніх концептів зумовлює комплексний підхід, що передбачає використання методів дискурсивного, літературознавчого і лінгвістичного аналізу, а також застосування методик поетико-когнітивного аналізу з метою моделювання концепту КАНАДА і дослідження історичної варіативності його лінгвокогнітивної структури.

2.1 Дискурсивний підхід до аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть

Дискурс – міждисциплінарне поняття, яким оперують дослідники у сфері різних гуманітарних і соціальних наук, але ще й досі не розроблено його уніфікованого визначення, яке б охоплювало всі сфери його вживання.

У вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці зазначений термін є одним із найбільш уживаних. Багатоаспектність форм і змісту дискурсу призвела до появи великої кількості різних підходів до його визначення й аналізу. К. С. Серажим [79, с. 12] виділяє п'ять основних підходів до розуміння цього терміну у сучасній лінгвістиці:

- 1) зв'язний текст у сукупності з екстралінгвальними – прагматичними, історико- , соціокультурними, психологічними та іншими – чинниками;
- 2) текст, узятий у дієвому аспекті; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їхньої свідомості;
- 3) текст, що утворився у процесі дискусії, коли значення «на виході» стає рівнозначним авторському задуму;

4) сукупність культурно, тематично або інакше взаємопов'язаних текстів, що допускає доповнення іншими текстами;

5) спілкування, що розглядається як реалізація певних дискурсивних практик.

Дослідниця зазначає, що окремо жодне з цих визначень повною мірою не розкриває суті такого складного феномену, але перше тлумачення дискурсу на сьогоднішній день є найбільш визнаним серед науковців [79, с. 11]. Воно було введено голландським мовознавцем Т.А. ван Дейком [104; 105; 106], який, розкриваючи когнітивні механізми опису дискурсу в руслі прагмалінгвістики, надає йому два визначення. У вузькому смислі це – письмовий (текст) або усний (розмова) вербальний продукт комунікативного акту, який інтерпретується реципієнтами. У широкому значенні під дискурсом дослідник розуміє комплексну комунікативну подію, у якій задіяно соціальні актори (письменник / оратор і слухач / читач) і яка відбувається за певних обставин у часовому, просторовому й інших контекстах [105, с. 194]. Дискурс, на думку дослідника, не є лише ізольованою текстовою або діалогічною структурою, а складним комунікативним явищем, яке включає у себе і соціальний контекст, який надає уявлення як про учасників комунікації (та їх характеристики), так і про процес творення та сприйняття повідомлення [104].

Таке розуміння дискурсу, у якому акцент ставиться на наявність екстралінгвальних факторів у його формуванні, підтримується багатьма вітчизняними та зарубіжними лінгвістами, серед яких Г. Браун, Дж. Юл [98, с. 27], А. Вежбицька [149], Дж. Кук [101], З. Харріс [115], Г. Кресс [123], Ф. С. Бацевич [4, с. 138], К. С. Серажим [79], І. С. Шевченко [93, с. 37], В. В. Красних [44, с. 190], М. Ф. Алефіренко [2, с. 17], Є. Ф. Кіров [38, с. 33], О. Г. Беляєвська [7, с. 106], І. І. Чумак-Жунь [91, с. 25], В. Є. Чернявська [89, с. 135] та ін.

У сучасній лінгвістиці найбільш популярними підходами до аналізу дискурсу є (*цит. за*: [72, с. 93]):

- дослідження стратегій розуміння [106];
- аналіз побутового діалогу [145];
- дослідження інформаційного потоку [99];
- «граматика дискурсу» [130];
- «системно-функціональна граматика» [114];
- соціолінгвістичний підхід до аналізу дискурсу [124] та ін.

Враховуючи важливість екстралінгвальних факторів у створенні та функціонуванні дискурсу, його аналіз, на відміну від лінгвістики тексту, повинен зосереджуватися не лише на суто мовних аспектах побутування тексту, а й на позалінгвальних чинниках його породження в різних комунікативних середовищах [79, с. 89]. Таким чином, аналіз дискурсу й аналіз тексту як його одиниці слід проводити з урахуванням не лише когнітивного, семантичного та власне лінгвального аспектів, але й екстралінгвального фактора, оскільки текст є реакцією на ситуацію, одним із компонентів якої є конситуація (власне екстралінгвальна реальність, яка може «спровокувати» виникнення тексту і в будь-якому випадку опосередковано виражається в ньому) [44, с. 199].

Отже, розуміючи дискурс як текст у широкому соціально-культурному контексті, використовуємо у дисертаційному дослідженні *дискурс-аналіз* для вивчення культурно-історичного і соціально-політичного контексту, який впливав на когнітивну діяльність поетів Канади і накладав свій відбиток на тематику, проблематику, шляхи вираження поетами власних симпатій та антипатій до зображуваного при створенні ними КАВТ протягом XVIII–XXI століть.

Оскільки становлення Канади як держави було досить довгим і складним процесом [42, с. 135], екстралінгвальні чинники створення канадського поетичного дискурсу на різних стадіях розвитку державності є різними.

Офіційним днем народження канадської держави дослідники називають 1 липня 1867 року [1, с. 360; 63, с. 21], однак цій події передувала

більш ніж 200-річна історія заселення та колонізації території сучасної Канади, яка починається з переселення туди перших європейців у кінці XV–початку XVI століття. Першими мореплавцями, які відкрили дорогу до канадської частини Північної Америки, були Джон Кабот, іспанський мореплавець, який, перебуваючи на службі у англійського короля Генрі VII, у 1497 році відвідав територію сучасної Канадської держави – острів Ньюфаундленд [80, с. 35], та Жак Картьє – французький експедитор, який у 30-ті роки XVI століття зайшов у затоку Св. Лаврентія та висадився на території сучасного острова Принца Едварда. Саме в записах Жака Картьє уперше з'являється назва нової землі – Канада [111, с. 30].

Протягом наступних років європейські експедитори досліджували нову територію, вели торгівлю з місцевим населенням, яке складалося з різних індіанських племен [133, с. 40]. Колонізатори потерпали від суворих погодних умов Північної Америки, тяжкої праці на чужому континенті та місцевих хвороб, до яких у них не було імунітету, але землі, на яких водилося багато риби та тварин із цінним хутром, приваблювали й інших мандрівників [138, с. 48]. На початку XVII століття на території Північної Америки з'явилися перші англійські та французькі постійні поселення. Французи осіли в районі річок Св. Лаврентія, Міссісіпі та Великих озер, де заснували поселення Порт-Рояль (Анаполіс) і Квебек – центр заснованої Самюелем де Шампейном колонії Нова Франція. Англійці поселилися в районі Гудзонової затоки і вздовж Атлантичного узбережжя, де заснували Джеймстаун (сучасна Вірджинія) [82, с. 9].

З розвитком промисловості та торгівлі на новому континенті зростала й конкуренція між двома країнами-колонізаторами. Англія була економічно зацікавлена в територіях, які належали Франції [143, с. 44], що призвело до боротьби між країнами, і друга половина XVII століття – перша половина XVIII століття пройшли у війнах між ними, у результаті яких спочатку Акадія (пізніше перейменована на Нову Шотландію), а пізніше й усі колоніальні володіння Франції на південь від Міссісіпі стали підвладні Англії

[96, с. 7; 82, с. 10]. Територія Акадеїї була повністю англійована, але щодо франкомовного Квебеку у 1774 році був підписаний Квебекський акт, який гарантував місцевому населенню свободу віросповідання, збереження їх громадських прав, збільшення території провінції та збереження на ній феодальної структури [82, с. 11].

У XVIII столітті значний вплив на розвиток Канади мала й американська боротьба за незалежність 1776–1783 років: з одного боку, новини про перипетії політичної та ідеологічної боротьби у сусідніх колоніях активізували дискусії у політичних колах Квебеку, з іншого, – багато прихильників короля (лоялістів) іммігрували із США на територію майбутньої Канади, що сприяло збільшенню там англомовної спільноти [69, с. 71]. Події у США змусили Англію переглянути свою колоніальну політику щодо інших регіонів, у результаті чого в 1791 році англійським парламентом був прийнятий Конституційний акт [69, с. 103], який розділив провінцію на дві частини: Верхню Канаду (з англійськомовним населенням) і Нижню Канаду (з більшою частиною французькомовного населення), в кожній з яких назначався власний генерал-губернатор як голова законодавчої і виконавчої влади [70, с. 26]. Результатом акту 1791 року стала низка антиколоніальних, національно-визвольних повстань французькомовної частини населення Канади у 1837–1838 роках, які все ж потерпіли поразку [82, с. 22]. Для уникнення повторних протестів Англія вирішує об'єднати Верхню та Нижню Канаду з метою ліквідувати французький націоналізм і видає Акт про союз у 1841 році, який однак залишав у об'єднаній провінції під назвою Канада домінуюче положення англійськомовній частині її населення [138, с. 72].

Важливим фактором для об'єднання Канади також став швидкий промисловий розвиток у регіонах – з першої третини XIX століття провідними галузями виробництва стали лісопильна промисловість, суднобудування, вирощування та торгівля зерновими, дрібне мануфактурне виробництво, а в 50-ті роки виникла важка промисловість, тому важливо

було усунути внутрішні перешкоди для подальшого економічного розвитку колонії [84, с. 75; 136].

Однак, навіть після реформи, становище Британської Північної Америки ставало все більш уразливим, частина канадського населення підтримувала ідею приєднання Канади до США. Для уникнення такого союзу в кінці 50-х–початку 60-х років XIX століття канадські політики консервативного напрямку скликають конституційні конференції, метою яких була зміна статусу колонії [24, с. 72]. Результатом переговорів стало підписання королевою Вікторією 1 липня 1867 року Акту про Британську Північну Америку і створення федеративної держави з монархічною формою правління – домініону Канада.

У 1867 році до складу домініону увійшли лише чотири провінції: Онтаріо (Верхня Канада), Квебек (Нижня Канада), Нова Шотландія та Нью-Брансуїк (інші провінції сучасної Канади увійшли до її складу до середини XX століття) [143, с. 180]. З підписанням акту домініон отримав фактичну незалежність і деякі державні атрибути (столицю – місто Оттава, кордони, федеральний двопалатний парламент за зразком британського, Верховний суд, грошову систему), проте до початку XX століття суспільна й політична культура Канади визначалася переважно британським впливом, оскільки домініон не мав конституційно-правової самостійності: головою канадської держави залишався британський монарх, а його представником у межах домініону був генерал-губернатор, якого назначала метрополія без згоди Оттави [24, с. 79]. Також у конституції 1867 року не був визнаний двонаціональний характер канадської держави та рівноправ'я франкоканадської нації у її складі [1, с. 360], що викликало незадоволення частини канадського населення.

Початок XX століття був періодом швидкого економічного підйому домініону, Канада посіла перше місце у світі за темпами господарського розвитку [139]. Автоматичний вступ домініону у 1914 році у Першу світову війну на боці метрополії призвів до ще більшого зростання промислового та

сільськогосподарського виробництва, але негативно вплинув на суспільні відносини, політичну систему держави, порушив ліберальні цінності, пов'язані зі свободою слова і вибору, змінив ліберальну довоєнну виборчу систему [81, с. 78].

Протягом післявоєнного періоду 20–30-х років, що приніс всесвітню економічну кризу, у Канаді посилилася внутрішня політична та соціальна нестабільність, але зміцнилися її позиції на міжнародній арені [84, с. 132], у результаті чого у 1931 році Британський парламент прийняв Вестмінстерський статут, який надавав домініону фактично повну конституційну незалежність від Британії [134, с. 37].

У 1939 році за власною ініціативою Канада вступила у Другу світову війну, під час якої зазнала величезних людських втрат, але завдяки постачанню країнам-союзникам продовольчих товарів та озброєння вийшла з війни високорозвиненою промислово-аграрною державою [131, с. 66]. Повністю ліквідувавши свою залежність від метрополії, Канада у другій половині XX століття налагодила економічні зв'язки з США, а також європейськими та латиноамериканськими країнами [118, с. 18]. Незважаючи на успішну зовнішньополітичну діяльність, у 70-х та 90-х роках минулого століття у Канаді двічі виникала внутрішньополітична проблема стосовно французькомовного населення Квебеку і проводилося два референдуми щодо його виходу зі складу держави [116, с. 39]. Наразі питання щодо Квебеку досі залишається невирішеним.

На початку XXI століття Канада – федеративна держава, на чолі якої формально стоїть королева Великобританії. Представником королеви є генерал-губернатор, якого вона назначає за рекомендацією прем'єр-міністра Канади. Законодавчу владу представлено двопалатним парламентом, а виконавчу – урядом на чолі з прем'єр-міністром [107, с. 25]. Із часу заснування перших поселень і протягом усього періоду становлення держави до Канади прибули мільйони іммігрантів, більшість з яких уродженці європейських країн.

Таким чином, формування державності у Канаді як складний багатоетапний процес, який тривав понад два століття, є важливим екстралінгвальним фактором, що впливав на формування мовної особистості національних поетів і визначав особливості їх дискурсивної діяльності. Зважаючи на це, головними рисами канадського поетичного дискурсу XVIII–XXI століття вважаємо його неоднорідність і багатоаспектність.

2.2 Методи літературознавчого аналізу канадської поезії XVIII–XXI століть

Художній твір, який є суб'єктивним відображенням об'єктивної дійсності, невід'ємною частиною і одночасно результатом культурно-історичної епохи, несе в собі відбиток зовнішніх чинників (ідеологічних та естетичних) [85, с. 20] та відображає певний закономірний розвиток літературного процесу [11, с. 78]. Таке розуміння художнього твору визначає специфіку його аналізу літературознавцями, метою якого, на відміну від лінгвістичного, є дослідження художнього тексту як витвору мистецтва, яке має культурно-історичне значення та здатне виконувати естетичну функцію [11, с. 79]. Літературознавчий аналіз націлений на визначення художнього тексту як факту національної культури у всьому різноманітті породжених ним особистих і суспільних переживань, тобто на дослідження його наслідків для суспільної свідомості [43, с. 9].

Для досягнення цієї мети в арсеналі літературознавців є ціла низка методів аналізу художніх текстів, до основних з яких належать [31]:

- *біографічний* метод (дослідження біографії як основоположного чинника творчості письменника, а біографічні моменти – джерело створення художніх образів);

- *культурно-історичний* метод (дослідження літературного процесу крізь призму історичного та культурного розвитку нації);

- *компаративний (порівняльно-історичний)* метод (порівняння двох або більше літературних структур (творів, напрямів, шкіл тощо), створених представниками різних мовних культур);
- *психологічний* метод (психологічний аналіз автора, художнього героя та сприйняття читача);
- *герменевтичний* метод (суб'єктивне прочитання тексту, яке спирається на попередній естетичний і мисленнєвий досвід реципієнта);
- *формальний і структурний* метод (іманентне дослідження тексту як складної ієрархічної системи);
- *семіотичний* метод (дослідження тексту як системи знаків і відношень між ними);
- *соціологічний* метод (дослідження літератури як соціально зумовленого явища) та ін.

Усі методи літературознавчого аналізу спрямовано на вивчення літературного твору, яке здійснюється, за словами В. В. Виноградова [13, с. 224], двома можливими шляхами: відштовхуючись від складної єдності до її розчленування або відштовхуючись від понять і категорій загальної літературно-мовної системи, від її елементів та досягаючи прийоми і методи їх індивідуально-стилістичного використання.

Перший із зазначених підходів літературознавчого аналізу художнього тексту – іманентний, тобто спрямований на виключно внутрішній зміст і побудову твору [12, с. 92; 23, с. 67]. Іманентний аналіз «не виходить за межі того, про що сказано в тексті» [20, с. 10], тому з його застосуванням здійснюється дослідження внутрішньої структури тексту поза культурно-історичною дійсністю.

Для найбільш повного й вичерпного літературознавчого аналізу художнього тексту необхідною умовою є поєднання іманентного та контекстуального [23; 26, с. 32] (проекційного [12, с. 291], інтертекстуального [20]) аналізу, суть якого полягає в дослідженні художнього тексту у його взаємозв'язку з позатекстовою дійсністю (контекстом) [23].

Знання контексту є основою для адекватного сприйняття й аналізу літературного твору. А. Б. Єсін виділяє три види контекстів: історичний (соціально-політична ситуація в епоху створення твору), біографічно-побутовий (факти біографії письменника, реалії побуту його епохи, історія створення твору) та літературний (місце художнього твору в творчості письменника, системі літературних напрямів і течій) [27, с. 230], без знання яких літературознавчий аналіз художнього тексту є неможливим.

У дисертаційному дослідженні застосовуємо методологію літературознавчого аналізу для визначення літературних течій у канадській поезії XVIII–XXI століть як важливого чинника особливостей художнього втілення канадськими поетами їх осмислення процесу становлення Канади як держави.

Розвиток художньої літератури у Канаді був важливою умовою формування «національного духу» й ефективним інструментом виховання у населення любові та вірності своїй батьківщині [71, с. 59]. Літературний розвиток у Канаді, як і вся її історія, тісно пов'язаний з культурними та літературними традиціями Великої Британії [97] та сусідньої Америки, літературні тенденції яких мали значний вплив на канадську поезію на всіх етапах її розвитку [21, с. 18].

Становлення канадської англійськомовної літератури починається з колонізації Північної Америки, коли з'явилися розповіді перших британських мореплавців, торговців, службовців та їх дружин про враження від відвіданих колоній, їх географічне розташування, місцеве населення тощо. Твори були написані переважно у прозовій формі (щоденники, листи тощо), адресовані насамперед європейській аудиторії і видавалися переважно в Англії [141, с. 76; 147, с. 230].

Канадська англійськомовна поезія починає свій розвиток лише у XVIII столітті з переходом французьких колоній у володіння Англії. В історії канадської англійськомовної поезії виділяють чотири основні періоди, перший з яких обіймає період із кінця XVIII століття по 1867 рік [21, с. 22; 113, с. 71].

Характерними рисами поезії цього періоду є наслідування поетами у своїй творчості традицій високорозвиненої англійської літератури, насамперед традиції романтизму [113, с. 71], і початок становлення поетичної манери та кола тем, до яких відносяться: тема нерозривного зв'язку канадських колоній з Англією (на відміну від літератури сусідніх США); тема життя іммігрантів, яке асоціюється насамперед із вигнанням, відчуженням та ізоляцією; тема суперечливого ставлення до природи континенту, яка викликає, з одного боку, захоплення, а з іншого, – ворожість [119, с. 6]. Важливим джерелом розвитку канадської англійськомовної поезії, окрім літературних традицій європейських емігрантів, стає також фольклор аборигенів країни [21, с. 29].

Розвиток канадської англійськомовної поезії до періоду Конфедерації був дуже повільним через важкі соціальні й економічні умови в колоніях – основна увага та ресурси піонерів були спрямовані на облаштування на пустинних територіях [113, с. 72], проте важливим поштовхом для розвитку поезії стало переселення туди лоялістів під час і після американської революції [100]. Їх імміграція вплинула не лише на соціальну, економічну та політичну ситуацію, але й зробила свій внесок у розвиток культури. Саме завдяки лоялістам наприкінці XVIII століття були засновані перші періодичні видання (“The Quebec Magazine”, “The Nova-Scotia Magazine”, “Halifax Gazette” та ін.), у яких місцеві поети і письменники отримали змогу друкувати свої твори та рецензії на нові книги метрополії [103, с. 51; 141, с. 77].

У 1867 році з початком процесу відділення Канади від метрополії та об'єднанням провінцій в єдину державу починається новий, другий період в її історії та культурі, який триватиме до початку XX століття [21, с. 22]. Літературознавці по-різному характеризують канадську літературу цього періоду: канадський романтизм [21, с. 32], канадський пост-романтизм, північний романтизм [95, с. 18] або романтичний націоналізм [147, с. 38].

Утворення Конфедерації мало значний вплив на зміцнення національної самосвідомості канадців, що знайшло своє відображення у творчості таких національних поетів Конфедерації, як: Ч. Робертс (*Charles G.D. Roberts*),

Б. Кармен (*William B. Carman*), Д. Скотт (*Duncan C. Scott*), А. Лампмен (*Archibald Lampman*). Провідними темами поезії цього періоду є становлення молоді канадської держави, ствердження суспільного ідеалу незалежної і процвітаючої Канади, історичне минуле, національна самобутність країни, природа країни [21, с. 32]. Поезія Конфедерації, хоча й продовжувала наслідувати традиції британського романтизму та вікторіанства, почала відзначатися своєю специфікою [113, с. 72; 129, с. 82; 140, с. 79]. Дійсність Канади, її відмінність від європейської, не могла бути відображена лише засобами, створеними англійським романтизмом, тому в канадській поезії цього періоду відбувається переосмислення традиційних англійських канонів і формування канадського художнього методу, заснованого на переплетенні традицій сентименталізму та романтизму [21, с. 34].

У першій чверті ХХ століття з участі Канади у Першій світовій війні та утвердження її статусу як окремої держави починається третій період в історії та культурі Канади – канадська література модернізму [135, с. 43; 147, с. 612]. Канадські поети намагаються не наслідувати літературні традиції Англії та США, а створювати поезію, яка має неповторний і самобутній національний характер. Найвидатнішими представниками поезії модернізму 20–30-х років минулого століття були представники Монреальської групи поетів: Ф. Р. Скотт (*Francis R. Scott*), Дж. Сміт (*John Smith*), А. М. Кляйн (*Abraham M. Klein*), Дж. Л. Кеннеді (*John L. Kennedy*) та ін., які у своїх творах торкалися реалістичних тем, актуальних для тогочасного суспільства (насамперед наслідки участі у війні) [137].

У поезії 20–30-х років значне місце також відводилося традиціям поезії періоду Конфедерації [142], зокрема оспівуванню національної історії, демократії і характерних канадських пейзажів у модерністській манері, у той час як у поезії 40–50-х років відобразилася різка реакція канадців на проблему фашизму та Другої світової війни [113, с. 74; 141, с. 161].

На зламі 60–70-х років минулого століття канадська поезія починає переходити від помірно консервативного післявоєнного модернізму до

постмодернізму [102, с. 68; 146, с. 314; 147, с. 33], поява якого збігається з ростом «найбільшої хвилі націоналізму в канадській історії» [146, с. 318]. Значний вплив на розвиток канадського літературного постмодернізму мала творчість британських, американських постмодерністів і представників латиноамериканського магічного реалізму [25, с. 25]. Основна тематика цього періоду стосувалася питань пошуку національної самобутності, колоніальної спадщини, яка породжувала відчуття провінційності стосовно минулої метрополії, американізації національної культури [25, с. 20]. Актуальними також залишаються теми участі Канади у війні, жертв, яких вона зазнала, збереження миру та боротьба проти можливої нової війни [21, с. 171].

На рубежі XX–XXI століть у результаті політики мультикультуралізму характерними рисами канадської поезії стає розвиток і збагачення власної поезії за принципом прирощення до неї традицій різних етнокультур [30, с. 150]. Якщо канадська поезія XX століття була зосереджена на внутрішньодержавних, національних проблемах, то у XXI столітті, окрім канадських тем, поетів починають хвилювати питання планетарного рівня (екологічна руйнація, війна, політика тощо) [147, с. 106].

Отже, розвиток канадської літератури, зокрема поезії, є відображенням становлення канадської державності. Пов'язана з загальним історико-культурним процесом, канадська поезія увібрала в себе найкращі устої англійської та американської літератури і розвила власні традиції. Однією з найхарактерніших її рис на всіх етапах розвитку є увага поетів до історії становлення державності, національної самосвідомості та патріотизму.

2.3 Методи лінгвістичного аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть

Складність феномену художнього тексту, його багатоаспектність і багатогранність зумовила розвиток різних напрямів його аналізу. Для глибинного й ефективного аналізу художнього тексту застосування методів

лише літературознавчого аналізу не є достатнім. Важливим також є дослідження мовних явищ різного рівня, які використовуються автором у системі художнього тексту для розкриття його основної ідеї. Дослідження мовних засобів у художньому тексті здійснюється за допомогою методології лінгвістичного аналізу, який «передбачає здобуття даних про систему мови, якою створений художній твір» [39, с. 6], що можливо здійснити шляхом «лінгвістичної характеристики всіх мовних одиниць, наявних у структурі аналізованих текстів, починаючи від найнижчих – фонем – і завершуючи синтаксемами» [41, с. 4].

Художній твір є різновидом тексту, а тому він, як і останній, має категоріальні ознаки цілісності, зв'язності й завершеності. Окрім цього, художній текст характеризується набором диференційних (експериментальність, евристичність, енігматичність, комплетивність, цільнооформленість та ідіоматичність, герметичність, репродуктивність, графічність) і додаткових (образність, конотативність, хронотипічність тощо) ознак, які відрізняють його від нехудожнього [35, с. 18].

Спираючись на методологічні постулати загального мовознавства та з урахуванням специфіки художнього тексту виділяють [19, с. 28; 28, с. 10; 49, с. 15] основні принципи лінгвістичного аналізу художнього тексту, які слугують фундаментом для вибору конкретних прийомів і методів аналізу:

- принцип історизму (врахування при аналізі епохи, за якої написаний текст);
- принцип взаємозв'язку, взаємозумовленості мовної форми і змісту (врахування наявних у тексті мовних засобів, які, з одного боку, спрямовані на зміст, а з іншого, – на реалізацію прагматичної функції тексту);
- принцип рівневого підходу до аналізу тексту (дослідження мовних одиниць усіх рівнів тексту, особливостей їх вживання, зумовлених індивідуально-авторським використанням);

- принцип координації загального й окремого (врахування взаємодії у тексті загальномовного, загальностильового, загальножанрового й індивідуально-авторського аспектів);
- принцип стильової належності тексту (текст є виявом стилю мовлення, що виражається в доборі й організації його мовних засобів);
- принцип жанрової належності тексту (текст реалізує своєрідну типову модель комунікації);
- принцип смислової та граматичної організації тексту (відповідність семантики тексту його структурі).

Залежно від масштабу аналітичної діяльності лінгвістичний аналіз поділяють на цілісний і частковий. Цілісний лінгвістичний аналіз художнього тексту передбачає розгляд усіх текстоутворювальних чинників і текстових категорій [28, с. 13]. Головним його завданням є визначення ідейного задуму письменника, який лежить в основі твору і визначає відбір і функціонування мовних засобів для образного відображення об'єктивної дійсності [19, с. 29]. Під час часткового лінгвістичного аналізу художнього твору розглядається лише один аспект тексту чи його частина, наприклад, аналіз певного різновиду тексту, засобів зв'язку в тексті, своєрідність граматичного, лексичного, фонетичного, ритмо-мелодійного, графічного, образного рівня інтегрування тексту тощо [19, с. 29; 28, с. 13].

На думку М. М. Шанського, зміст лінгвістичного аналізу художнього тексту полягає у дослідженні лінгвістичного значення архаїзмів, історизмів, термінів, діалектизмів, індивідуально-авторських новоутворень, незрозумілих фактів поетичної символіки, ненормативних або застарілих фактів в області фонетики, морфології, синтаксису [92, с. 9]. Н. С. Болотнова вважає, що окрім цього переліку лінгвістичний аналіз тексту повинен досліджувати весь мовний матеріал і особливості його організації, оскільки стилістично й емоційно нейтральні мовні одиниці в художньому тексті також можуть набувати особливого значення [11, с. 33].

Особливим видом художнього тексту є віршовані тексти. Як видове поняття, віршований текст характеризується ознаками художнього, але, на відміну від останнього, йому також властиві певні своєрідні риси, які повинні враховуватися дослідником при його аналізі. До них відносяться: важливість суб'єкту висловлювання та його ставлення до зображуваного у тексті, естетичне спрямування, метрика та рима, які не характерні прозі, образне розуміння світу, творення власних можливих світів, велика роль креативного аспекту мови [56, с. 20].

На сьогоднішній день не існує універсального алгоритму лінгвістичного аналізу віршованих текстів. У залежності від своєрідності досліджуваного тексту, методика його аналізу може включати в себе загальні методи й підходи до аналізу художнього тексту, а також характерні лише для поезії методи, які враховують особливості її організації.

Лінгвістичний аналіз віршованого тексту спрямований на комплексне дослідження з функціонально-естетичних позицій усіх його рівнів. При цьому важливого значення набувають рівні, які зазвичай не враховуються при аналізі прози (насамперед метро-ритмічна і звукова організація тексту) [22, с. 80; 45, с. 355; 51, с. 3].

При аналізі фонетичного рівня віршованого тексту слід враховувати такі основні види його звукової організації, як звукові повтори (алітерація, асонанс, звуконаслідування, патронімічна атракція, звукові підхоплення, переходи), які є засобом зовнішньої образності, творення нових смислових полів у тексті, анаграмування ключових слів, паронімічне зіставлення, і риму, що є засобом метричної і смислової організації тексту [45, с. 365; 51, с. 35].

Значну частину методів і прийомів аналізу віршованого тексту зорієнтовано на лексикоцентризм, оскільки «сконденсоване поетичне слово несе значну інформацію» [45, с. 356], зміст якої «ніколи не закривається у його буквальному смислі» [14, с. 142].

Поезія – вторинна семіотична система, в основі якої лежить повсякденна мова [56, с. 20], але елементи, які в мові є формальними, в поезії

можуть отримувати семантичний характер, отримуючи додаткові значення [50, с. 36].

Поетичне слово – складний знак, в якому відображається зв'язок із лексико-семантичною системою мови (збереження лексичного значення слова, властивого йому в системі мови) та зв'язок з образною системою мови даного твору (ускладнення значення слова контекстуальними співзначеннями) [40, с. 465]. Тому лише завдяки детальному дослідженню лексичного складу віршованого тексту, можливо отримати приблизні «контури того, що складає світ, з точки зору поета» [50, с. 86].

Провідним методом дослідження лексичного складу віршованого тексту є стилістичний експеримент (метод повільного прочитання), який складається з трьох етапів: 1) добір усіх можливих синонімів до аналізованого слова, 2) словникове тлумачення лексем і фразем дібраного синонімічного ряду, 3) з'ясування мотиву відбору автором певної лексеми у процесі роботи над поезією [45, с. 375].

Для аналізу лексичного рівня віршованого тексту М. Л. Гаспаров запропонував прийом «читання за частинами мови», при якому в тексті окремо по черзі виділяються іменники, прикметники і дієслова, які відповідно позначають предмети і поняття, дії і стан, якості й оцінки. Таке дослідження словникового складу віршованого тексту дозволяє вивчити художній світ твору [20, с. 14].

Аналіз словника віршованого тексту дозволяє також виявити:

- тематичні (семантичні) поля;
- семантичні перегуки, які формують свого роду смисловий каркас (тематичну сітку) тексту;
- мовні знаки культури (усталені семантико-асоціативні образи, що будуються на уже закріплених семантичних асоціаціях першоджерела) [45, с. 389; 51, с. 40].

Грамматичний рівень організації віршованого тексту потребує зовсім інших прийомів аналізу, ніж у прозовому тексті, оскільки він –

«нерівнозначний загальномовному», і у віршованому тексті граматичні значення «можуть набувати незвичну для них смислову виразність, включаючись у смислові опозиції» [50, с. 75]. Р. О. Якобсон на прикладі аналізу поетичної мови віршів О. С. Пушкіна довів, що граматичні засоби в системі віршованого тексту виконують важливу естетичну функцію, не менш вагому, ніж лексичні [94, с. 215]. Т. В. Цивьян вважає, що у віршованому тексті окремо слід виділяти особливий рівень «граматичної образності» – його глибинної семантичної організації [88, с. 348]. Аналізу потребують не лише стилістично марковані граматичні явища, а весь граматичний устрій віршованого тексту. Особливого значення набуває аналіз займенників, які у віршованому тексті виступають в якості основної номінації [22, с. 110]. Аналіз граматичного рівня поезії є важливим кроком до розуміння її глибинного смислу.

У процесі лінгвістичного аналізу поезії актуальності набуває й дослідження позатекстових факторів (національної традиції народнопоетичної форми віршування, біографічних фактів автора, історико-літературних реалій, естетичного ідеалу й естетичного кредо митця) [22, с. 80; 40, с. 470; 45, с. 355], особливо при аналізі текстів минулих століть, ідейний зміст яких установити досить важко, оскільки на синтаксичному, морфологічному, стилістичному рівнях він значно відрізняється від сучасних.

Аналізуючи віршований текст, також важливо враховувати той фактор, що всі його елементи взаємопов'язані, у тексті немає нічого зайвого, слововживання у багатьох випадках має міфологічний та архетипічний характер, для поетичного тексту діє «закон єдності й тісноти віршованого ряду» [56, с. 15].

Таким чином, методологічну основу вивчення вербальних засобів репрезентації концепту КАНАДА становлять методи лінгвістичного, зокрема лінгвостилістичного аналізу КАВТ ХVIII–ХХІ століть.

2.4 Методи концептуального аналізу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть

Природним процесом розвитку науки є постійне збагачення й оновлення методів аналізу. Сьогодні одним із найбільш актуальних понять сучасних гуманітарних наук є метод концептуального аналізу, який у лінгвістиці визначають як «головний метод логічного аналізу мови й лінгвоконцептології, який передбачає моделювання й опис концептів – інформаційних структур свідомості, що являють собою структуровану сукупність знань про об'єкт концептуалізації, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії різних пізнавальних механізмів» [77, с. 302]. Оскільки концепт є об'єктом концептуального аналізу, суть останнього полягає в тому, щоб «прослідкувати шлях пізнання смислу концепту і записати результат формалізованою семантичною мовою» [83, с. 197], а мета – в «реконструкції когнітивних механізмів індивідуальної чи колективної свідомості, які опосередковують формування й упорядкування знань про об'єкти дійсності та результати внутрішнього рефлексивного досвіду» [78, с. 419].

Концептуальний аналіз є логічним продовженням семантичного аналізу [29, с. 83; 46, с. 49]. Але, незважаючи на те, що методи концептуального аналізу пов'язані насамперед із дослідженням вербального вираження концепту, більшість дослідників вважають, що його не слід замінювати або зводити до семантичного аналізу. Так, С. А. Жаботинська наголошує, що зазначені типи аналізу слід розрізняти за двома основними критеріями: ступенем абстрагування та ступенем композиційності. Згідно з першим критерієм сутностям, які є предметом дослідження концептуального аналізу, властива більша ступінь абстракції, ніж тим, що досліджуються при семантичному. Відповідно до другого критерію, семантичний аналіз відрізняється більшою лінійністю (достатньо виявлення переліку елементів, які входять до складу значення), а когнітивний – схемністю (досліджувані

елементи співвідносяться між собою й об'єднуються в межах певної концептуальної структури) [29, с. 83]. М. М. Болдирев зазначає, що семантичний аналіз завжди передбачає колективне знання, у той час як когнітивний спрямований на вивчення не лише закріпленого соціальною практикою знання, а й знання індивідуальне [10, с. 54].

Р. М. Фрумкіна підкреслює, що концептуальний аналіз не є «визначеним методом (способом, технікою) експлікації концептів» [86, с. 3], в основі його методики лежать різні погляди на сутність і структуру концепту. До найбільш поширених методів концептуального аналізу можна віднести:

- лексикографічне тлумачення мовних одиниць – експлікаторів концепту, дослідження їх контекстуального співвідношення [37; 73];
- фреймовий аналіз [29; 44; 110];
- методика реконструкції ключових концептуальних тропів [8; 65; 117; 120; 121; 122; 125; 126; 127; 128 та ін.];
- порівняльний аналіз концепту в тезаурусі різних мовних особистостей або культур, національного й індивідуального змісту концепту [36; 65];
- дослідження ментальних просторів [108; 109];
- побудова можливих світів у семантичному просторі тексту [144; 148] та ін.

Залучення методів концептуального аналізу набуло широкого застосування при дослідженні художнього тексту. Останній постає у когнітології як складний знак, у якому у вигляді індивідуально-авторської картини світу виражене знання автора про навколишню дійсність [3, с. 15], а концептуальний аналіз при його дослідженні спрямований на моделювання концептів і концептосфер, які відображають специфіку авторського бачення світу, виявлення їх особливостей і вербального вираження [65; 74, с. 109; 87, с. 574; 90, с. 5]. З позиції концептуального аналізу художній текст досліджується як ускладнена форма комунікації, що дозволяє виявити

основні напрями авторського впливу на читача, а особливості переломлення концепту в художньому тексті є засобом вираження авторської позиції [87, с. 577]. Застосування концептуального аналізу при дослідженні художніх текстів також дозволяє вирішувати низку важливих завдань когнітивної лінгвістики, а саме: дослідження мовних і когнітивних стратегій розуміння художнього тексту читачем, моделювання індивідуально-авторської концептосистеми, текстовий аспект реалізації індивідуально-авторських концептів тощо [61, с. 100].

Як зазначають Л. Г. Бабенко і Ю. В. Казарін, методика концептуального аналізу художнього тексту відрізняється своєю специфікою. У порівнянні з аналізом окремих концептів у словниковому складі національної мови, дослідження яких базується на вивченні парадигматичних зв'язків слів, аналіз концептів у художньому тексті повинен враховувати, окрім парадигматичних, ще й їх синтагматичні зв'язки. Концепти художнього тексту формуються на синтагматичній основі, мають внутрішньотекстову синтагматичну природу, а тому концептуальний простір художнього тексту формується на більш високому рівні абстракції – на основі злиття, зближення, стягнення загальних ознак концепту, які репрезентуються на поверхневому рівні тексту словами та реченнями однієї семантичної області, що й зумовлює певну цілісність концептосфери художнього тексту, а ключовий концепт представляє собою ядро індивідуально-авторської художньої картини світу, яка втілюється в окремому тексті чи сукупності текстів одного автора [3, с. 58].

Методологія концептуального аналізу художнього тексту знайшла своє обґрунтування в наукових працях як українських (О. П. Воробйова [16; 17; 18], Л. І. Белєхова [5; 6; 7; 8; 9], О. М. Кагановська [32; 33; 34], В. Г. Ніконова [64; 65; 66; 67; 68], С. В. Волкова [15] та ін.), так і зарубіжних (О. С. Кубрякова [46; 47; 48], Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин [3], В. А. Маслова [53; 54; 55; 56; 57], Ж. М. Маслова [58; 59; 60; 61; 62], Л. І. Чуань [90] та ін.) дослідників.

Особливої актуальності набуває концептуальний аналіз віршованого тексту, адже «вивчення механізмів формування смислу в поетичному творі дозволяє виявити зміни в наборі когнітивних механізмів поколінь поетів, трансформації суспільної свідомості» [60, с. 26]. Дослідженням художнього, зокрема віршованого, тексту в когнітивному аспекті займається окрема галузь когнітології – когнітивна поетика, яка має «особливі, відмінні від літературознавства та стилістики, наукові цілі та завдання, методи та прийоми дослідження» [62, с. 94]. Когнітивна поетика спрямована насамперед на вивчення «когнітивних стратегій і процесів, які знаходяться в основі як формування, так і інтерпретації тексту, ментальних структур, які репрезентовані в його мові» [62, с. 95]. До таких ментальних структур відносяться насамперед художні концепти.

Оскільки художні концепти є одиницями конкретної текстової системи й зумовлюються авторським задумом, для їх моделювання й аналізу слід застосовувати спеціальну методику їх комплексного дослідження [68, с. 115], відмінну від тих, які застосовується для аналізу концептів культури та мовних концептів. На сьогоднішній день існує декілька основних методик реконструкції художніх концептів: 1) методика метаопису, застосована О. М. Кагановською [34], яка передбачає реконструкцію ієрархії метаобразів різного рангу, найвищий з яких є основною ідеєю твору; 2) методика побудування асоціативних мереж В. Г. Ніконової [65], яка реалізується шляхом встановлення «синаптичних» зв'язків між ключовими концептами художнього тексту; 3) методика когнітивно-емотивного аналізу О. П. Воробйової [16] з опорою на іконічність або поєднання іронічності та куматоїдності як джерела емоційного резонансу; 4) методика мультимодального аналізу, яка базується на концепції вбудованої інтерсеміотичності художнього тексту (*цит. за:* [17, с. 26]).

У ракурсі дисертаційного дослідження, об'єктом якого є концепт КАНАДА як складний ментальний конструкт, що інтегрує художні концепти, вербалізовані у КАВТ XVIII–XXI століть, актуальною постає застосування

методики поетико-когнітивного аналізу, запропонованої В. Г. Ніконовою [65, с. 124], яка поєднує різні методи та методики дослідження і надає можливість поетапно реконструювати художні концепти.

Згідно із зазначеною методикою для реконструкції художнього концепту аналіз художнього тексту проводиться у двох напрямках і включає сім етапів. Перший напрямок – жанр → текст → мова → концепт (від загальної характеристики поетики художніх творів до реконструкції художніх концептів), другий – концепт → концептуальна схема → смисл (від побудови концептуальної системи художнього твору і визначення концептуальних пріоритетів письменника до моделювання смислової структури ключових художніх концептів та експлікації концептуального змісту художнього твору) [68, с. 116]. Обидва напрямки дозволяють при аналізі художнього тексту перейти від аналізу експліцитної інформації, вираженої мовними та мовленнєвими знаками, до імпліцитної – акумульованої у художніх концептах [66, с. 217]. Дослідження мовної репрезентації художнього концепту є важливим і необхідним для осмислення ідейного змісту художнього тексту і для розуміння світоглядних настанов автора художнього твору.

Застосування методики поетико-когнітивного аналізу художнього тексту, запропонованого В. Г. Ніконовою, передбачає алгоритм проведення дослідження, який включає сім етапів [65, с. 131–134]: на першому етапі в досліджуваних текстах виокремлюються ключові текстові фрагменти – контексти, обсяг яких може варіюватися від словосполучення до значного фрагменту тексту, мікроконтексту, у яких розкривається одна тема. На другому етапі у виокремлених контекстах виявляється одна або декілька тематичних ліній (підтем), які виражають згорнутий зміст основної теми контексту і які можуть чергуватися, перетинатися або розвиватися одна за одною, втілюючи авторські інтенції. На третьому етапі аналізується мовна репрезентація тематичних ліній контекстів і далі серед мовних засобів виділяється тематична домінанта, у складі якої є тематичне слово та

семантично або асоціативно пов'язані з ним смислові реляти (авторські тропи, значення яких співвіднесено з тематичною домінантою). На п'ятому етапі здійснюється ідентифікація художнього концепту з опорою на тематичне слово як лексичне позначення художнього концепту. Шостий етап передбачає реконструкцію концептуальних схем, які є у підґрунті словесних поетичних образів, що експлікують художні концепти в тематичних домінантах і смислових релятах виокремлених контекстів. На останньому етапі шляхом семантичного й асоціативного аналізу інформації, яку закодовано в концептуальних схемах, здійснюється вилучення смислових атрибутів художнього концепту і подання змісту концепту через їх системну взаємодію.

Отже, застосування методів концептуального аналізу у дослідженні КАВТ XVIII–XXI століть надає можливість реконструювати поетичну картину світу канадських поетів, утілену в системі художніх концептів віршованих текстів, змодельовати концепт КАНАДА, проінтерпретувати його концептуальні складники і простежити їх динаміку у XVIII–XXI століттях.

2.5 Методика дослідження динаміки концепту КАНАДА в поетичній картині світу канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть

Концепт КАНАДА, репрезентований у КАВТ XVIII–XXI століть, представляє собою двокомпонентне комплексне утворення, який поєднує у собі риси художнього, культурного і топонімічного концепту, тому для вивчення його динаміки застосовуємо методику *поетико-когнітивного* аналізу, яка вибудовується як послідовність процедур, що передбачають урахування соціально-історичної ситуації у період створення досліджуваних віршованих текстів, особливостей літературних напрямів канадської поезії зазначеного періоду, вербального вираження та концептуального змісту концепту КАНАДА. Алгоритм *поетико-когнітивного* аналізу передбачає шість етапів.

На **першому етапі** дослідження, поряд із використанням загальнонаукових методів *індукції* і *дедукції*, емпірико-теоретичних методів *аналізу* і *синтезу*, ключовими є методи *дискурс-аналізу*, зокрема метод *культурно-історичного* аналізу, завдяки якому визначено основні стадії становлення державності в Канаді, надано характеристику соціально-історичного та культурного фону в державі протягом XVIII–XXI століть, що слугувало екстралінгвальним чинником осмислення Канади як держави в канадській англійськомовній поезії (див. підрозділ 2.1).

У результаті проведеного *дискурс-аналізу* широкого культурно-історичного і соціально-політичного контексту, який впливав на створення КАВТ протягом XVIII–XXI століть, та спираючись на теоретичні джерела з історії розвитку державності у Канаді [24; 42; 82; 112; 132], визначено три ключові історичні періоди, які виявилися значущими для дискурсивної діяльності канадських поетів, а саме:

- 1) період європейської колонізації Канади (до 1867 р.) – формування канадської державності у XVIII–XIX століттях;
- 2) період Конфедерації (1867–1930 рр.) – становлення канадської державності на зламі XIX–XX століть;
- 3) період незалежності (1931 р. – сьогодні) – закріплення і розвиток статусу самостійної держави у XX–XXI століттях.

На **другому етапі** за допомогою загальнонаукових методів *спостереження*, *опису*, *систематизації* і *зіставлення* та спеціальних методів літературознавства виявлено закономірності розвитку канадської поезії XVIII–XXI століть, охарактеризовано основні літературні течії (сентименталізм і романтизм, модернізм і постмодернізм), характерні для відповідного періоду, які вплинули на поетичне світобачення канадських поетів та осмислення ними процесу становлення Канади як держави, що втілено у досліджуваних віршованих текстах зазначеного періоду (див. підрозділ 2.2).

У результаті застосування літературознавчого аналізу окреслено матеріал дисертаційного дослідження – 183 КАВТ XVIII–XXI століть загальним обсягом 26,07 ум. стор., визначено кількість та обсяг аналізованих текстів у відповідні історичні періоди (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Обсяг канадських англійськомовних віршованих текстів
XVIII–XXI століть**

Історичний період	Віршовані тексти		Обсяг віршованих текстів (ум. стор.)	
	Кількість	%	Кількість	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	20	10,93	10,87	41,7
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	85	46,45	9,2	35,3
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	78	42,62	6	23
Усього	183	100	26,07	100

Як наочно продемонстровано у таблиці 2.1, кількість віршованих текстів та їх обсяг варіюється у різні історичні періоди. Найбільша творча активність припадає на період Конфедерації, що зумовлено створенням Домініону Канада як окремої політичної одиниці у складі Британської імперії, що стало поштовхом до підвищення патріотичних настроїв у суспільстві, які знайшли своє відображення у поезії зазначеного періоду. Кількість поетів у цей період є також найвищою – 54, серед яких: А. Маклаклан (*A. McLachlan*), Дж. Колган (*J. Colgan*), Н. Дейвін (*N. Davin*), Ч. Мейр (*Ch. Mair*), Ч. Робертс (*Ch. Roberts*), Р. Лепрохон (*R. Leprohon*) та ін. (Додаток А, табл. А.1).

Найменша кількість віршованих текстів – 20, 10 із яких – великі за об’ємом поеми, характерна для періоду європейської колонізації Канади, що пояснюється тим, що в цей час територія сучасної канадської держави була малозаселена англійськомовними емігрантами, переважна кількість європейських колонізаторів Канади в цей час мала французьке походження.

Поети, які творили у цей період (див. Додаток А, *табл. А.1*), – О. Голдсміт (*O. Goldsmith*), С. Муді (*S. Moodie*), Т. Кері (*T. Carry*), А. Маклаклан (*A. McLachlan*) та ін. – зосереджуються на описі природних умов Канади, їх порівнянні з природою Великої Британії, вражень від нових земель і історичних подій, переважно боротьби за право володіння колоніальними землями.

На **третьому етапі** за допомогою *інтерпретаційно-текстового і контекстуального* аналізу 183-х КАВТ XVIII–XXI століть виявлено 1537 засобів лексико-семантичних номінації концепту КАНАДА, кількісні показники яких також варіюються у досліджувані історичні періоди (*табл. 2.2*).

Таблиця 2.2

**Засоби вербалізації концепту КАНАДА
у канадських англійськомовних віршованих текстах
XVIII–XXI століть**

Історичний період	Обсяг віршованих текстів (ум. стор.)		Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА	
	Кількість	%	Кількість	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	10,87	41,7	429	27,9
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	9,2	35,3	678	44,1
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	6	23	430	28
Усього	26,07	100	1537	100

Оскільки концепт Канада, поєднуючи у собі риси культурного і топонімічного концепту, структурує інформацію про Канаду як країну, тобто «політичне, національне, соціальне, культурне, господарське співтовариство, організоване державою на певній території» [52, с. 136], його вербальними репрезентантами вважалися такі лексико-семантичні засоби, які характеризують Канаду як фізико-географічний, територіальний, демографічний, суспільно-політичний, історико-культурний феномен.

Виокремлені засоби лексико-семантичної номінації використовуються авторами у відповідні історичні періоди (Додаток А, табл. А.2) для позначення Канади, а саме: назви держави, її характеристики за фізико-географічними, територіальними, демографічними, суспільно-політичними, історико-культурними критеріями. Наприклад, О. Голдсміт, який творив у період європейської колонізації Канади, у поемі “The Rising Village” називає Канаду такими лексичними одиницями, як *clime* ‘країна, край’, *waste* ‘пустеля’ і *Acadia* ‘Акадія’: *Not fifty Summers yet have blessed thy clime, / How short a period in the page of time! <...> The wandering Pedlar, who undaunted traced / His lonely footsteps o’er the silent waste <...> Then blest Acadia! Ever may thy name / Like hers, be graven on the rolls of fame* (TRV, URL).

У віршованому тексті Р. Вейра “O Canada”, що відноситься до поезії періоду Конфедерації, для номінації концепту КАНАДА автор використовує різні типи засобів лексико-семантичної номінації: *O Canada! <...> True patriot love in all thy sons command / With glowing hearts we see thee rise <...> Thou True North, strong and free!* (WOC, URL). У наведеному прикладі виділені номінації зазначеного концепту відносяться до різних тематичних груп, зокрема, ідентифікуючий онім *Canada* ‘Канада’ є безпосередньою назвою держави, займенники другої особи однини *thou* ‘ти’, *thee* ‘тебе’, *thy* ‘твій’ виконують у даному контексті субститутивну функцію по відношенню до вищевказаного оніму, релятивний апелятив *patriot love* ‘патріотична любов’ указує на духовні (моральні) ідеали і цінності канадського суспільства. Номінативні одиниці *sons* ‘сини’ (іменникова метафора) і *rise* ‘підніматися’ (дієслівна метафора), *strong* ‘сильний’ і *free* ‘вільний’ відносяться до групи засобів образної номінації концепту КАНАДА і є антропоморфними за своєю семантикою. Номінативна одиниця *true North* ‘справжня Північ’ є атрибутивною метонімічною номінацією концепту КАНАДА, яка ґрунтується на перенесенні характеристики фізико-географічного положення держави на саму державу.

У фрагменті віршованого тексту Е. Фаркаса, представника третього періоду, Канада номінується таким чином: *They carved up the country / Like a sugar pie <...> My maple leaf! O little beaver! / I dropped my guard!* (MLF, URL). У наведеному прикладі ідентифікуючий апелятив *country* ‘країна’ вказує на статус держави на міжнародній арені в ХХ столітті, коли був написаний даний віршований текст. Релятивні апелятиви *maple leaf* ‘кленовий лист’ і *beaver* ‘бобер’ називають державну і національну символіку Канади. В основі образної порівняльної конструкції *like a sugar pie* ‘наче цукровий пиріг’ лежить порівняння канадської держави з неживим предметом.

На **четвертому етапі** за допомогою методів *стилістичного, семантичного і компонентного* аналізу описано виокремлені засоби лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА залежно від наявності / відсутності семантичної транспозиції у їхньому значенні та розподілено їх у дві групи: група засобів прямої номінації і група засобів образної (тропеїчної) номінації (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА
залежно від наявності / відсутності семантичної транспозиції**

Історичний період	Обсяг віршованих текстів (ум. стор.)		Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА			
	Кількість	%	Пряма номінація		Образна номінація	
			Кільк.	%	Кільк.	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	10,87	41,7	391	25,43	38	2,47
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	9,2	35,3	477	31	201	13,1
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	6	23	393	25,6	37	2,4
Усього	26,07	100	1537		100	

Наприклад, у фрагменті віршованого тексту Р. Овда, поета періоду Конфедерації, канадська держава номінується лексемою *dominion* ‘домініон’:

We bask in the sunshine of the freedom today / And sing “Our Dominion forever!” (DD, с. 20). Зазначена ЛО є ЗПН концепту КАНАДА, яка вказує на статус держави у період з 1867 по 1930 роки, що підтверджується її словниковими дефініціями: “**dominion** *n* – a country that belonged to the British Commonwealth in the past” (MED, URL), “**dominion** *n* – (in the past) any of the countries of the British Commonwealth that had their own government” (OALD, URL).

У іншому віршованому тексті зазначеного історичного періоду автор для вербалізації концепту КАНАДА використовує засоби образної номінації: *Dear Canada, my home! <...> I hail thee, first-born of the sons of France* (GCAN, URL). У наведених віршованих рядках лексема *first-born* ‘первісток’ і словосполучення *the sons of France* ‘сини Франції’ є іменниковими метафорами антропоморфного типу, оскільки зазначені номінації базуються на перенесенні ознак людини на державу, що підтверджується їх словниковими дефініціями: “**son** *n* – a male offspring; a boy or man in relation to his parents” (CED, URL), “**son** *n* – a person’s male child” (OALD, URL); “**first-born** *n* – someone’s first child” (MED, URL), “**first-born** *n* – the eldest child in the family” (CED, URL).

Семантичний і лінгвостилістичний аналіз засоби лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА уможливив їх подальший розподіл, а саме: засоби прямої номінації за лексико-граматичним критерієм – на засоби прямої субстантивної й атрибутивної номінації, а засоби образної номінації за типом семантичного зсуву – на метафоричну, епітетну, метонімічну й образне порівняння як засіб номінації концепту КАНАДА (Додаток Б, табл. Б.1). Наприклад, у фрагменті віршованого тексту А. Маклаклана, написаного у період європейської колонізації Канади, автор використовує одночасно декілька засобів образної номінації концепту КАНАДА: *O may our land of maple green / The land of lake and river / The brightest gem in Britain’s crown / Be British blue forever* (OPV, URL). У наведеному прикладі словосполучення *land of maple green* ‘країна зеленого клену’ є метонімічною номінацією, оскільки Канада номінується шляхом опису однієї з її характерних рис, а

саме – державної емблеми. Словосполучення *the brightest gem in Britain's crown* є іменниковою предметною метафорою, так як на Канаду переноситься ознака дорогоцінного каменю, що є частиною британської корони. Особлива роль Канади у складі Британської імперії підкреслюється атрибутом, вираженим прикметником у найвищому ступені порівняння *brightest* ‘найяскравіший’.

У фрагменті віршованого тексту *A new-born nation shall at once appear / Thou feeble, its importance never doubt* (CF, URL) лексеми *new-born* ‘новонароджений’ і *feeble* ‘кволий’ є епітетними номінаціями концепту КАНАДА, які характеризують останню як живу істоту, що підтверджується їх словниковими дефініціями: “**new-born** *adj* – recently born” (MED, URL; OALD, URL; CED, URL); “**feeble** *adj* – lacking physical or mental strength; frail; weak” (CED, URL).

Шляхом використання емпірико-теоретичних методів *аналізу* і *синтезу* класифіковано динаміку, тенденції і частотність уживання виявлених засобів прямої і образної номінації в діяхронії, а саме: описано історико-політичні і літературознавчі чинники, які вплинули на вибір автором засобів номінації на певному етапі розвитку канадської державності, а також класифіковано всі виявлені номінативні одиниці за тематичним критерієм (результати аналізу викладено у розділі 3 й унаочнено в таблицях Додатку Б).

П'ятий етап у застосуванні методики *поетико-когнітивного* аналізу КАВТ XVIII–XXI століть передбачає використання методики *фреймового моделювання* концепту КАНАДА як двокомпонентного комплексного утворення, концептуальні складники якого – 11 художніх концептів-слотів (Додаток В, *табл. В.1*), ідентифікованих із застосуванням методики *ідентифікації художніх концептів*, запропонованої В. Г. Ніконовою [65; 67; 68], що враховує семантичні або асоціативні зв'язки між імовірним іменем художнього концепту і його мовними репрезентантами.

Семантичні зв'язки встановлюються між імовірним іменем художнього концепту і засобом прямої номінації, субстантивним або атрибутивним, які виражаються:

1) таким самим словом, що й імовірне ім'я художнього концепту, наприклад, художній концепт CLIMATE 'КЛІМАТ' у фрагменті віршованого тексту *'Tis true, that in this climate rude / The mind resolved may happy be / And may with toil and solitude / Live independent and be free* (TC, URL) об'єктивується засобом релятивної прямої номінації *climate* 'клімат', який повністю збігається з мовним позначенням указанного художнього концепту, що стає підставою для його ідентифікації у контексті;

2) однокореневим з імовірним іменем художнього концепту словом, що належить до іншої частини мови, наприклад, художній концепт CULTURE 'КУЛЬТУРА' ідентифіковано у фрагменті віршованого тексту, у якому використовується засіб прямої атрибутивної номінації *cultural* 'культурний': *Are we going to let our cultural life be run by / ABC / NBC / CBS / PBS? / We're obsessed with ABC / NBC / CBS / PBS / We watch them all day* (AuC, URL);

3) словом, пов'язаним із імовірним іменем художнього концепту різними семантичними відношеннями, як от: синонімічними, гіперо-гіпонімічними, причиново-наслідковими, результату тощо, наприклад, ідентифікація художнього концепту FLORA 'ФЛОРА' стає можливою у контексті – *The wond'ring trav'ler finds a milder clime / Where mingling with the pine's unfading green / The wither'd foliage of the oak's tree's bough / And elm, and maple's leafless sprays are seen / And spreading beech, and spiry poplars grow / And many youngling plant rears its light stem below* (KYC, URL) – завдяки функціонуванню у його межах релятивних засобів прямої субстантивної номінації *pine* 'сосна', *oak* 'дуб', *elm* 'в'яз', *maple* 'клен', *beech* 'бук', *poplar* 'тополя', *plant* 'рослина', оскільки вони є гіпонімами по відношенню до імені концепту FLORA 'ФЛОРА'.

Асоціативні зв'язки встановлюються між імовірним іменем художнього концепту і засобами образної номінації, вираженими

метафорами, образними порівняннями, епітетами, метонімією. Наприклад, художній концепт CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ ідентифіковано у фрагменті віршованого тексту – *BROTHERS awake! There are traitors around us / Seeking their country and ours to betray / Striving to sever the links that have bound us / To dear Mother England for many a day* (BA, URL) – шляхом образного асоціативного осмислення метафори *the links that have bound us to dear Mother England* ‘узи, що пов’язують нас з дорогою матір’ю Англією’.

Ідентифіковані 11 художніх концептів слугують концептами-слотами у фреймі концепту КАНАДА, який структурує його чуттєво-поняттєвий складник (Додаток В, *табл. В.2*). Аранжування 11-ти концептів-слотів у складі трьох фреймів концепту КАНАДА, змодельованих для трьох історичних періодів, варіюється залежно від історичного етапу розвитку Канади протягом XVIII–XXI століть (Додаток В, *рис. В.1*), відтворюючи етнокультурні уявлення канадців про їх рідну країну Канаду.

На **шостому етапі** дослідження застосовано *концептуальний* аналіз для конструювання концептуальних метафор, що формують образний складник концепту КАНАДА (Додаток Д, *табл. Д.1, Д.2, Д.3*), з метою структурування авторського художнього мислення, зумовленого світоглядними настановами канадських поетів у досліджувані історичні періоди розвитку Канади у XVIII–XXI століттях. Наприклад, у віршованих рядках *Canada, when will we be a mosaic?* (AuC, URL) концепт КАНАДА об’єктивується за допомогою ідентифікуючого оніма *Canada* і осмислюється автором метафорично через номінативну одиницю *a mosaic* ‘мозаїка’, словникова дефініція якої – “**a mosaic** *n* – a pattern or picture made of many small coloured pieces of stone, glass etc.” (MED, URL). Таким чином у даному контексті мозаїка постає як символ єдності мультинаціональної держави, однак, оскільки автор використовує зазначену метафоричну номінацію у складі риторичного питання, увага реципієнта акцентується на тому факті, що на даний час Канада не є такою державою, що дає підстави для реконструкції концептуальної метафори CANADA IS DISUNITY ‘КАНАДА Є РОЗ’ЄДНАНІСТЬ’.

З метою розкриття тенденцій історичного варіювання лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА на усіх етапах дослідження використовується *порівняльний* аналіз, а саме *діахронічне зіставлення* виявлених лінгвокогнітивних ознак досліджуваного концепту з метою визначення історично інваріантних і варіативних, і *кількісні підрахунки* для встановлення варіювання кількісних параметрів вербалізації і концептуалізації досліджуваного феномену і їх історичної динаміки.

Висновки до другого розділу

1. Методи дисертаційного дослідження ґрунтуються на комплексному підході до об'єкта вивчення – концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть, який передбачає комбіноване використання методів і прийомів різних наукових парадигм, методологічним підґрунтям яких є принцип антропоцентризму, для розв'язання поставлених завдань відповідно до теоретичної та практичної спрямованості роботи.

2. Методологію лінгвокультурологічної наукової парадигми, зокрема метод *культурно-історичного аналізу*, застосовано у дослідженні культурно-історичного і соціально-політичного контексту, який мав вплив на створення КАВТ протягом XVIII–XXI століть. В історичному становленні Канади як самостійної держави виділено три періоди: період європейської колонізації Канади (до 1867 р.), протягом якого канадська держава знаходилася на початковому етапі свого формування, період Конфедерації (1867–1930 рр.), що ознаменував становлення канадської державності на зламі XIX–XX століть, період незалежності (1931 р. – сьогодні), коли відбулося закріплення і розвиток статусу самостійної держави у XX–XXI століттях. Різні історичні етапи становлення канадської державності слугували стимулом до соціокультурних перетворень в усіх сферах буття, змін в існуючих ідеологічних підвалинах суспільства і його системі цінностей.

3. Дослідження історичної динаміки концепту КАНАДА передбачає застосування *спеціальних методів* лінгвопоетики, які синтезують у собі

методичні засади лінгвостилістики й літературознавства, оскільки аналіз творів художньої літератури методами і з позицій лише літературознавства чи лише лінгвістики не надає ефективних результатів, не розкриває внутрішніх закономірностей художнього тексту. Загальнонаукові (*індукція, дедукція*) та емпірико-теоретичні (*аналіз, синтез*) методи використано поряд зі *спеціальними* методами аналізу.

4. Методологічна база літературознавства і застосування загальнонаукових методів *спостереження, опису, систематизації і зіставлення* уможливили виявлення закономірностей розвитку канадської англійськомовної поезії XVIII–XXI століть, основних літературних течій, які впливали на поетичне світобачення канадських поетів та осмислення ними процесу становлення Канади як держави, що втілено у досліджуваних віршованих текстах. Застосування методів *літературознавчого* аналізу надало змогу окреслити матеріал дисертаційного дослідження, визначити кількість та обсяг текстів у різні періоди історичного становлення Канади, загальна кількість яких складає 183 віршованих тексти загальним обсягом 26,07 умовних сторінок.

5. Методи *інтерпретаційно-текстового і контекстуального* аналізу КАВТ XVIII–XXI століть уможливили виявлення засобів лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА, які на наступному етапі за допомогою методів *семантичного і компонентного* аналізу розподілено у дві групи: групу засобів прямої номінації і групу засобів образної (тропеїчної) номінації. *Семантичний і лінгвостилістичний* аналіз двох груп засобів лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА також уможливив їх подальший розподіл: засоби прямої номінації за лексико-граматичним критерієм – на субстантивну й атрибутивну номінацію, а засоби образної (тропеїчної) номінації за типом семантичного зсуву – на метафоричну, епітетну, метонімічну й образне порівняння як засіб номінації концепту КАНАДА.

6. У межах когнітивної парадигми дослідження динаміки концепту КАНАДА у корпусі проаналізованих віршованих текстів спирається на методикою *поетико-когнітивного* аналізу, зокрема застосовано методикою *ідентифікації художніх концептів* – для визначення набору художніх концептів-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА; методикою *фреймового моделювання* концепту КАНАДА – для систематизації інформації, акумульованої у 11-ти художніх концептах-слотах, ідентифікованих у віршованих текстах різних історичних періодів становлення канадської державності; аналіз у термінах *концептуальних метафор* – для реконструкції й опису концептуальних метафор, сукупність яких репрезентує варіювання образного складника концепту КАНАДА у віршованих текстах різних історичних періодів розвитку держави.

7. Емпірико-теоретичні методи *аналізу і синтезу*, процедура *кількісних підрахунків*, а також *порівняльний* аналіз, зокрема *діахронічне зіставлення*, надали змогу простежити динаміку, тенденції і частотність уживання виявлених засобів прямої і образної номінації досліджуваного концепту, виявити історично інваріантні і варіативні лінгвокогнітивні ознаки досліджуваного концепту у проаналізованих КАВТ XVIII–XXI століть.

Основні положення другого розділу відбито в одноосібних публікаціях дисертантки [75; 76].

Список використаних джерел у другому розділі

1. Адо А.В. Новая история стран Европы и Америки. Первый период. Москва: Высшая школа, 1986. 623 с.
2. Алефиренко Н.Ф., Голованева М.А., Озерова Е.Г., Чумак-Жунь И.И. Текст и дискурс: учебное пособие для магистрантов. Москва: Флинта, 2013. 232 с.
3. Бабенко Л.Г., Казарин Ю.В. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: ученик, практикум. Москва: Флинта: Наука, 2003. 496 с.

4. Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: учебник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
5. Белехова Л.И. Когнитивная теория образности поэтического текста. Нова філологія: збірник наукових праць / ред. В.М. Манакін. Запоріжжя: Запорзький національний університет, 2014. С. 30–38.
6. Белехова Л.И. Типология образного пространства в американской поэзии. Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. 2001. № 3. С. 17–23.
7. Беляевская Е.Г. Текст как пространственная структура (к проблеме уровней категоризации). Когнитивные исследования языка. 2010. Вып.7. С. 101–109.
8. Белехова Л.И. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 476 с.
9. Белехова Л.И. Різномасштабне дослідження поетичного мовлення: збірник наукових праць / Відп. ред. Я.М. Просяннікова. Херсон: Айлант, 2018. 180 с.
10. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Курс лекций по английской филологии: учебное пособие. Москва–Берлин: Директ–Медиа, 2016. 163 с.
11. Болотнова Н.С. Филологический анализ текста: учебное пособие. Москва: Флинта, 2009. 502 с.
12. Виноградов В.В. Избранные труды. О языке художественной прозы. Москва: Наука, 1980. 360 с.
13. Виноградов В.В. О теории художественной речи. Москва: Высшая школа, 1971. 243 с.
14. Винокур Г.О. Филологические исследования: лингвистика и поэтика. Москва: Наука, 1990. 452 с.
15. Волкова С.В. Міфологічні образи в сучасних амеріндіанських прозових текстах: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 340 с.

16. Воробйова О.П. Художній текст: у пошуках метаметоду інтерпретації. *Англістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 7–11.
17. Воробьева О.П. Концептология в Украине: обзор проблематики. *Лингвоконцептология: перспективные исследования: монография / под ред. А.Э. Левицкого, С.И. Потапенко, И.В. Недайновой*. Луганск: Изд-во ГУ «ЛНПУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 10–37.
18. Воробьева О.П. Образ текста в ментальных репрезентациях: когнитивно-семиотический подход. *Записки з романо-германської філології*. 2008. Вип. 20. С. 25–32.
19. Галич О.Б. Функціонально-типологічні аспекти текстоцентричної парадигми лінгвістиці. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія «Філологія. Педагогіка. Психологія»*. 2014. Вип. 29. С. 27–35.
20. Гаспаров М.Л. Избранные труды: в 3 томах. О стихах. Москва: Языки русской культуры, 1997. Т. 2: О стихах. 504 с.
21. Гольшева А.И. *Англоязычная литература Канады: учебное пособие*. Москва: Высшая школа, 1979. 207 с.
22. Гореликова М.И., Магомедова Д.М. *Лингвистический анализ художественного текста*. Москва: Русский язык, 1983. 124 с.
23. Гуськова Ю.В. Имманентный и контекстуальный подходы к литературному произведению (к истории вопроса). *Вестник Нижегородского университета имени Н.И. Лобачевского*. 2013. №1(2). С. 67–73.
24. Данилов С.Ю. *История Канады*. Москва: Издательство «Весь мир», 2006. 256 с.
25. Ежов П.С. *Художественное своеобразие прозы М. Ондаатже: эволюция творчества: дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Нижегородский государственный лингвистический университет*. Нижний Новгород, 2003. 208 с.
26. Есин А.Б. *Литературоведение. Культурология: Избранные труды: учебное пособие*. Москва: Флинта, 2011. 280 с.

27. Есин А.Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения: учебное пособие. Москва: Флинта, 2000. 248 с.
28. Єщенко Т.А. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. Київ: Академія, 2009. 264 с.
29. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ языка: фреймовые сети. Мова. Науково-теоретичний часопис із мовознавства. 2004. № 9: Проблеми прикладної лінгвістики. С. 81–92.
30. Жукова И.В. Этнопоэзия и этноизобразительное искусство Канады на рубеже XX-XXI вв. Вестник Бурятского государственного университета. 2012. №10. С. 149–152.
31. Зинченко В.Г., Зусман В.Г., Кирнозе З.И. Литература и методы ее изучения. Системно-синергетический подход: учебное пособие. Москва: Флинта: Наука, 2011. 280 с.
32. Кагановська О.М. Лінгвокогнітивний аспект утілення текстових концептів у французькій та українській художній прозі. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія: Сучасні тенденції розвитку мов. 2007. Вип. 2. С. 50–57.
33. Кагановська О.М. Можливі світи і наратив крізь призму текстових концептів. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2014. № 2. С. 52–57.
34. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини XX сторіччя): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.05 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2003. 33 с.
35. Казарин Ю.В. Признаки и качества текста. Известия Уральского федеративного университета. Серия «Проблемы образования, науки и культуры». 2012. №2 (101). С. 15–23.
36. Карасик В.И. Антология концептов / под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина. Волгоград: Парадигма, 2005. Том 1. 352 с.

37. Карасик И.В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
38. Киров Е.Ф. Цепь событий и дискурс в философии языка. Вестник Нижегородского университета. Серия: Филология. 2001. Вып. 1 (3). С. 31–52.
39. Ковалевская Е.Г. Анализ текстов художественных произведений: лекция. Ленинград: ЛГПИ, 1976. 53 с.
40. Ковалевская Е.Г. Избранное. 1963–1999 / Под ред. К. Э. Штайн. Санкт–Петербург–Ставрополь: Издательство Ставропольского государственного университета, 2012. 687 с.
41. Ковалик І.І., Мацько Л.І., Плющ М.Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ: Вища школа, 1984. 119 с.
42. Кокотов С.А. Становление Канады как суверенного государства: от доминиона к королевству. Сервис в России и за рубежом. 2015. №1(57). Т. 9. С. 134–147.
43. Корбут А.Ю. Лингвистическая поэтика: пособие для практического анализа. Иркутск: Издательство Восточно-Сибирской государственной академии образования, 2011. 160 с.
44. Красных В.В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? (Человек. Сознание. Коммуникация): монография. Москва: Диалог-МГУ, 1998. 352 с.
45. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 416 с.
46. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка. Когнитивные исследования. Москва: Знак, 2012. 208 с.
47. Кубрякова Е.С. Когнитивно-дискурсивная парадигма в современном языкознании. Пелевинские чтения: Межвузовский сборник научных трудов. Калининград, Издательство КГУ, 2004. С. 3–17.

48. Кубрякова Е.С. Язык и познание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
49. Купина Н.А. Лингвистический анализ художественного текста: учебное пособие. Москва: Просвещение, 1980. 78 с.
50. Лотман Ю.М. Анализ поэтического текста. Структура стиха: пособие для студентов. Ленинград: Просвещение, 1972. 272с.
51. Магомедова Д.М. Филологический анализ лирического произведения: учебное пособие. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 192 с.
52. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. Країнознавство: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
53. Маслова В. Статус картины мира и ее типы в антропоцентрической парадигме. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». 2013. Вип. 18. С. 28–35.
54. Маслова В.А. Когнитивный и коммуникативный аспекты художественного текста: монография. Витебск: Витебский государственный университет имени П. М. Машерова, 2014. 104 с.
55. Маслова В.А. Концепты разных типов и пути их реконструкции. Проблемы концептуализации действительности и моделирования языковой картины мира: сборник научных статей. 2013. Вып. 6. С. 160–169.
56. Маслова В.А. Русская поэзия XX века. Лингвокультурологический взгляд: учебное пособие. Москва: Высшая школа, 2006. 256 с.
57. Маслова В.А. Поэт и культура: Концептосфера Марины Цветаевой: учебное пособие. Москва: Флинта Наука, 2004. 256 с.
58. Маслова Ж.Н. Когнитивная концепция поэтической картины мира: монография. Москва: Флинта, 2012. 420 с.
59. Маслова Ж.Н. Краткое описание основных положений когнитивного исследования поэтического текста. Известия Волгоградского

- государственного педагогического университета. Серия «Филологические науки». 2011. № 2(56). С. 38–42.
60. Маслова Ж.Н. Поэтическая картина мира в контексте гуманитарного и филологического знания. Когниция, коммуникация, дискурс. 2011. №3. С. 26–41.
61. Маслова Ж.Н. Художественная концептуализация и когнитивное варьирование. Когниция, коммуникация, дискурс. 2016. № 12. С. 36–51.
62. Маслова Ж.Н., Минахин Д.В. Определение статуса и перспектив когнитивного исследования поэтического текста. Когнитивные исследования языка. 2013. Вып. XIII. С. 94–104.
63. Мелкумов А.А. Канадский федерализм: концептуальный аспект: автореф. дис. ... д-ра полит. наук: 23.00.02 / Институт мировой экономики и международных отношений. Москва, 2003. 44 с.
64. Ніконова В.Г. Концепт – концептуальний простір – картина світу: досвід поетико-когнітивного аналізу художнього тексту. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2012. Т. 15. № 2. С. 117–123.
65. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 / Дніпропетровський університет економіки та права. Дніпропетровськ, 2008. 556 с.
66. Ніконова В.Г. Поетико-когнітивний аналіз художнього тексту: художній концепт. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. 2008. Т. 16. Вип. 14. С. 215–220.
67. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра: монографія. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського університету економіки та права, 2007. 364 с.
68. Ніконова В.Г. Художній концепт: процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра). Вісник Київського

- національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2011. Т. 14. № 2. С. 113–122.
69. Нохрин И.М. Канада: английская или французкая? Утверждение британской колониальной администрации в Квебеке и первые попутки урегулирования межэтнических противоречий (1763–1791 гг.): монографія. Челябинск: Энциклопедия, 2013. 160 с.
70. Нохрин И.М. Миграция лоялистов как фактор политического развития и межэтнических отношений в Канаде в конце XVIII века. Вестник Совета молодых ученых и специалистов Челябинской области. 2013. № 1(1). С. 18–29.
71. Нохрин И.М. Общественно-политическая мысль Канады и становление национального самосознания (последняя треть XIX – начало XX вв.). Altaspera Publishing & Literary Agency, 2012. 232 с.
72. Полюжин М. Когнітивний підхід до вивчення дискурсу. Іноземна філологія. 2008. Вип. 120. С. 90–98.
73. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика: монографія. Москва: АСТ «Восток-Запад», 2007. 226 с.
74. Поповская Л.В. Лингвистический анализ художественного текста в вузе: учебное пособие. Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. 512 с.
75. Приходько І.В. Тема становлення державності в англomовній канадській поезії. Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Люблін, 28–29 квітня 2017 р.). Люблін: Lublin Science and Technology Park S.A., 2017. С. 53–56
76. Приходько І.В. Художній текст в аспекті концептуального аналізу. Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 27–28 січня 2017 р.). Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. С. 83–87.

77. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
78. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
79. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу): дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.08 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2003. 430 с.
80. Соков И.А. История изучаемого региона стран Северной Америки. Канада: учебное пособие. Москва: Директ-Медиа, 2013. 781 с.
81. Соков И.А. История канадской политической культуры (XIX – первая половина XX вв.): сборник статей. Москва-Берлин: Директ-Медиа, 2016. 210 с.
82. Сороко-Цюпа О.С. История Канады: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Высшая школа, 1985. 304 с.
83. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1996. 288 с.
84. Тишков В.А., Кошелев Л.В. История Канады. Москва: Мысль, 1982. 292 с.
85. Торшин А.А. Произведение художественной литературы. Основные аспекты анализа: учебное пособие. Москва: Флинта, 2013. 256 с.
86. Фрумкина Р.М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста (концепт, категория, прототип). Научно-техническая информация. 1992. Сер. 2. №3. С. 1–8.
87. Хисамова Г.Г., Овчинникова С.В. О функционально-когнитивном анализе художественного текста. Вестник Нижегородского университета имени Н. И. Лобачевского. 2015. №2(2). С. 574–578.

88. Цивьян Т.В. Наблюдения над категорией определенности-неопределенности в поэтическом тексте (поэтика А. Ахмановой). Категория определенности-неопределенности в славянских и балканских языках / Отв. ред. Т.М. Николаева. Москва: Наука, 1979. С. 348–363.
89. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность: учебное пособие. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 248 с.
90. Чуань Л.И. Художественный текст как объект концептуального анализа (роман А. Платонова «Чевенгур»): автореф. дис. ... канд. филол. наук: специальность «10.02.01 – Русский язык» / Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-Петербург, 2006. 18 с.
91. Чумак-Жунь И.И. Поэтический текст в русском лирическом дискурсе конца XVIII – начала XXI веков: монография. Москва: Директ-Медиа, 2014. 302 с.
92. Шанский Н.М. Лингвистический анализ стихотворного текста: Книга для учителя. Москва: Просвещение, 2002. 224 с.
93. Шевченко И.С., Морозова Е.И. Дискурс как мыслекоммуникативное образование. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2003. № 586. С. 33–38.
94. Якобсон Р. Работы по поэтике: Переводы / Сост. и общ. ред. М. Л. Гаспаров. Москва: Прогресс, 1987. 464 с.
95. Bentley D.M.R. The Confederation Group of Canadian Poets, 1880–1897. Toronto: University of Toronto Press, 2013. 426 p.
96. Bothwell R. Canada and Quebec: One Country, Two Histories. Vancouver: UBS Press, 1998. 279 p.
97. Brown E.K. On Canadian Poetry. Toronto: Ryerson Press, 1943. 172 p. URL: <http://www.gutenberg.ca/ebooks/brownek-oncanadianpoetry/brownek-oncanadianpoetry-00-h.html#chap01> (Last accessed: 12.06.2017).
98. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. Cambridge University Press, 1988. 283 p.

99. Chafe W. *Discourse, Consciousness, and Time: The Flow and Displacement of Conscious Experience in Speaking and Writing*. Chicago and London: University of Chicago Press, 1994. 327 p.
100. Coleman D. The National Allegory of Fraternity: Loyalist Literature and the Making of Canada's White British Origins. *Journal of Canadian Studies*. 2001. Vol. 3. Issue 3. P. 131–156.
101. Cook G. *Discourse and Literature*. Oxford: Oxford University Press, 1994. 324 p.
102. D'Haen T., Bertens H. *Postmodern Fiction in Canada*. Amsterdam: Rodopi, 1992. 221 p.
103. Davies G. Consolation to Distress: Loyalist Literary Activity in the Maritimes. *Acadiensis: Journal of the History of the Atlantic Region*. 1987. Vol.16, No. 2 (Spring/Printemps). P. 51–68. URL: <https://journals.lib.unb.ca/index.php/Acadiensis/article/viewFile/12126/12970> (Last accessed: 15.06.2017).
104. Dijk van T.A. *Discourse and Context. A Sociocognitive Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 267 p.
105. Dijk van T.A. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE Publications, 1998. 365 p.
106. Dijk van T.A., Kintsch W. *Strategies of Discourse Comprehension*. New York: Academic Press, 1983. 416 p.
107. DK Eyewitness Travel Guide Canada / Eds. G. Harris, M. de Larrabeiti, Z. Ross. London: Penguin, 2018. 440 p.
108. Fauconnier G., Turner M. Mental Spaces: Conceptual Integration Networks. *Cognitive Linguistics: Basic Readings / Ed. D. Geeraerts*. Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2006. P. 303–371.
109. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books, 2003. 464 p.
110. Fillmore Ch. Frame Semantics. *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin, 1982. P. 111–137.

111. Francis R.D., Jones R., Smith D.B. *Journeys: A History of Canada*. Boston: Cengage Learning, 2009. 641 p.
112. Gilmore W.C. *Newfoundland and Dominion Status: the External Affairs Competence and International Law Status of Newfoundland, 1855–1934*. Toronto: Carswell and Company, 1988. 271 p.
113. Gupta M. *Woman Writers in the Twentieth Century Literature*. Delhi: Atlantic Publishers & Dist, 2000. 236 p.
114. Halliday M.A.K. *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold, 2001. 480 p.
115. Harris Z.S. *Discourse Analysis*. *Language*. 1952. Vol. 28. P. 474–494.
116. Harrison T., Friesen J.W. *Canadian Society in the Twenty-First Century, 3e: An Historical Sociological Approach*. Canadian Scholar's Press, 2015. 402 p.
117. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination*. Chicago: Chicago University Press, 1987. 227 p.
118. Kasoff M.J., James P. *Canadian Studies in the New Millennium*. Toronto: University of Toronto Press, 2013. 440 p.
119. Klinck C.F. *Literary History of Canada: Canadian Literature in English*. Toronto: University of Toronto Press, 1976. 550 p.
120. Kövecses Z. *Metaphor. A practical introduction*. Oxford University press, 2002. 285 p.
121. Kövecses Z. *The scope of metaphor. Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective*. Berlin; N.Y.: Mouton de Gruyter, 2000. P. 79–92.
122. Kövecses Z., Radden G. *Metonymy: Developing a Cognitive Linguistic View*. *Cognitive Linguistics*. 1998. № 9 (1). P. 37–77.
123. Kress G. *Ideological Structures in Discourse: Handbook of Discourse Analysis*. V. 4. *Discourse Analysis in Society*. London: Academic Press, 1985. P. 27–43.
124. Labov W. *Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972. 415 p.

125. Lakoff G. The contemporary theory of metaphor. *Metaphor and Thought* / Ed. by A. Ortony. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1993. P. 202–251.
126. Lakoff G. *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press, 1987. 614 p.
127. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: Chicago University Press, 1980. 242 p.
128. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. N. Y.: Basic Books, 1999. 624 p.
129. Lane R.J. *The Routledge Concise History of Canadian Literature*. NY: Taylor & Francis, 2012. 272 p.
130. Langacker R. W. *Grammar and conceptualization*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2000. P. 30–53.
131. Loughlin J., Kincaid J., Swenden W. *Routledge Handbook of Regionalism and Federalism*. London: Routledge, 2013. 640 p.
132. Lower A.R. *Colony to Nation: History of Canada*. Toronto: McClelland&Stewart, 1977. 600 p.
133. MacDowell L.S. *An Environmental History of Canada*. Vancouver: UBC Press, 2012. 352 p.
134. MacMillan M., McKenzie F. *Parties Long Estranged: Canada and Australia in the Twentieth Century*. Vancouver: UBC Press, 2012. 288 p.
135. Marshal T. *Harsh and Lovely Land: The Major Canadian Poets and the Making of Canadian Tradition*. Vancouver: UBC Press, 1980. 184 p.
136. Martinborough A. “A Means to Every End”: Ideas of Union in Upper Canada, 1822–1842: submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of master of Arts / Dalhousie University. Halifax, Nova Scotia, 2017. 162 p.
137. Montreal group / *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/art/Montreal-group> (Last accessed: 07.07.2017)
138. Morton D. *A Short History of Canada*. McClelland&Steward, 2008. 416 p.
139. Neill R. *A History of Canadian Economic Thought*. Routledge: Taylor&Francis e-Library, 2003. 320 p. URL: <https://books.google.com.ua/>

- books?id=AuaIAgAAQBAJ&pg=PT318&lpg=PT318&dq=history+of+economics+of+canada&source=bl&ots=7DgA0TsnbS&sig=hUuZEI7RJ7kwauJBB3dAEVYBbE&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiEmZ-A4vvbAhVIjywKHTRVDGs4MhDoAQhtMAk#v=onepage&q=XX%20 (Last accessed: 06.05.2017).
140. New W.H. A History of Canadian Literature. Montreal: MGQP, 2003. 464 p.
141. Nischik R.N. History of Literature in Canada: English-Canadian and French-Canadian. NY: Camden House, 2008. 605 p.
142. Norris K. The Beginnings of Canadian Modernism. URL: <http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/cpjrn/vol11/norris.htm> (Last accessed: 12.06.2017).
143. Riendeau R.E. A Brief History of Canada. NY: Infobase Publishing, 2007. 444 p.
144. Ryan M.L. Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory. Bloomington, Indianapolis: Indiana University Press, 1991. 291 p.
145. Schegloff E.A. Discourse, Pragmatics, Conversation Analyses. Discourse Studies. 1999. Vol. 1. No. 4. P. 405–435.
146. Stacey R.D. RE: Reading the Postmodern: Canadian Literature and Criticism after Modernism. Ottawa: University of Ottawa Press, 2011. 440 p.
147. Sugars C. The Oxford Handbook of Canadian Literature. New York: Oxford University Press, 2015. 800 p.
148. Werth P. Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse. London: Longman, 1999. 390 p.
149. Wierzbicka A. “Culture Scripts”: A Semantic Approach to Cultural Analysis and Cross-cultural Communication. Pragmatic and Language Learning: Monograph Series. 1994. Vol. 5. P. 1–24.

Список довідкової літератури

- CED – Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>
- MED – Macmillan English Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionaries.com/>

OALD – The Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Джерела ілюстративного матеріалу

AuC – Farkas E. Au Canada. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>

BA – Huntington E. Brothers Awake! URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/>

CF – Toronto Boy. Canada First. An Appeal to All Canadians. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=WbWTAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>

DD – Awde R. Dominion Day. Jubilee, Patriotic, and other Poems. Toronto: William Briggs, 78 & 80 King Street East, 1887. P. 18–20. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=aeu.ark:/13960/t77s7tv8g;view=1up;seq=2>

GCAN – Gahan J.J. Canada. Ottawa: Public Archives Canada, 1977. 21 p. URL: <https://catalogue.nla.gov.au/Record/1236815?lookfor=gahan&offset=8&max=156>

KYC – Knight A.C. A Year in Canada. URL: <http://canadianpoetry.org/library/early-writing-in-canada/early-canadian-long-poems/cuthbert/>

MLF – Farkas E. Maple Leaf Rag. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>

OPV – McLachlan A. On the Prince's Visit. URL: https://archive.org/stream/emigrantotherpoe00mcla/emigrantotherpoe00mcla_djvu.txt

TC – Stansbury J. To Cordelia. URL: <http://www.bartleby.com/400/poem/429.html>

TRV – Goldsmith O. The Rising Village. URL: <http://www.canadianpoetry.ca/eng%20274e/pdf/goldsmith.pdf>

WOC – Weir R.S. O Canada. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/o-canada>

РОЗДІЛ 3
НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ КАНАДА
В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ
ТЕКСТАХ XVIII–XXI СТОЛІТЬ

3.1 Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА

Номінація – явище, яке постійно супроводжує пізнання людиною навколишнього світу, а тому проблема номінативних процесів у мові знаходиться у фокусі уваги дослідників з античних часів. Незважаючи на багатовікову історію вивчення, й сьогодні термін «номінація» належить до числа багатозначних. Аналіз теоретичних джерел із зазначеного питання засвідчив, що номінація трактується у двох основних аспектах: динамічному, у якому увага акцентується на її процесуальному аспекті, і статичному, спрямованому на дослідження номінації як результату означення об’єктивної дійсності засобами мови.

У контексті дисертаційного дослідження вербальної репрезентації концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть під терміном «номінація» розуміємо «процес і результат найменування, при якому мовні елементи співвідносяться з позначуваними ними об’єктами» [13, с. 237]. У залежності від ряду факторів (авторського задуму, основної ідеї твору, літературних тенденцій тощо) номінація зображених у художньому тексті об’єктів та явищ може набувати різних форм. Оскільки у КАВТ втілено не лише досвід і знання канадського суспільства про історію Канади, розвиток її державності, культуру тощо, але також і образно-ціннісне суб’єктивне ставлення й переосмислення канадськими поетами суспільно-політичних та історико-культурних подій в історії Канади, 1537 лексико-семантичних засобів номінації (далі – *ЗЛСН*) концепту КАНАДА розподілено у дві групи: 1) лексичні засоби прямої номінації – 1261 лексична одиниця (далі – *ЛО*), 82%, тобто слова або словосполучення, які номінують Канаду, її частини, ознаки

або властивості без семантичної транспозиції і є зрозумілими незалежно від контексту; 2) лексико-семантичні засоби образної (тропеїчної) номінації – 276 ЛО, 18%, які визначають або характеризують Канаду в її історичному розвитку опосередковано, із семантичною транспозицією (див. Додаток Б, *табл. Б.1*).

3.1.1 Пряма номінація. У відповідності до значення та функцій лексичних засобів прямої номінації (далі – *ЗПН*) концепту КАНАДА у КАВТ поділяємо їх на субстантивні й атрибутивні.

3.1.1.1 Пряма субстантивна номінація концепту КАНАДА (709 ЛО, 56,2%, див. Додаток Б, *табл. Б.1*) ґрунтується на категорії предметності, яка визначається у лінгвістиці як «виразник сукупності облігаторних якостей предмету, його якісної визначеності» [44, с. 108]. До засобів прямої субстантивної номінації (далі – *ЗПСН*) концепту КАНАДА відносяться лексеми, які безпосередньо називають канадську державу, виконуючи таким чином *ідентифікуючу* функцію, або лексеми, які називають її окремі характерні риси, особливості, виконуючи *релятивну* функцію.

У аналізованих віршованих текстах субстантивний тип прямої номінації концепту КАНАДА представлено **іменниками**, які розподілено на загальні (апелятиви – 547 ЛО, 77,2%) і власні (оніми – 145 ЛО, 20,5%) назви, і **займенниками** (17 ЛО, 2,3%), які у досліджуваних контекстах виступають у ролі заміника раніше згаданого іменника, який номінує Канаду (*табл. 3.1*).

У результаті *контекстуального* аналізу виявлено, що **апелятивні номінації** концепту КАНАДА (13 ЛО у 564-х контекстних реалізаціях (далі – *КР*), Додаток Б, *табл. Б.2*) спрямовані на позначення її статусу на різних етапах розвитку і виконують таким чином *ідентифікуючу* функцію.

Таблиця 3.1

**Типи прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА
у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

Історичний період	Іменники				Займенники	
	Апелятиви		Онiми		Кiльк.	%
	Кiльк.	%	Кiльк.	%		
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	192	27,8	43	6,2	6	35,3
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	214	30,9	54	7,8	8	47
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	141	20,4	48	6,9	3	17,7
Усього	692		100		17	100

До них відносяться такі лексеми:

- **land** (220 КР), вживання якої у значенні ‘країна, держава’ (CED, URL; MED, URL; OALD, URL) характерне саме для художнього, зокрема поетичного, мовлення, наприклад: *And if a foe should e'er invade / Our land in future years / His dying words will guide us still* (UHQ, URL);

- **country** ‘країна, держава’ (164 КР), наприклад: *You're beautiful my country where mountains gather snow* (YBMC, URL);

- **clime** ‘країна, край’ (40 КР), наприклад: *Not fifty Summers yet have blessed thy clime, / How short a period in the page of time!* (TRV, URL);

- **nation** ‘держава, країна’ (38 КР), наприклад: *The nation may rise full proportioned, growing in splendid increase, with East and West undivided, bearing her banner unfurled* (GC, c. 15);

- **dominion** ‘домініон’ (33 КР), наприклад: *Raise the flag of our Dominion / Stand for country, God, and right!* (RTF, URL);

- **state** ‘держава’ (19 КР), наприклад: *As man he was the State's first operator / As boy he played a trick upon his boss* (TLS, URL);

- **earth** ‘земля’ (12 КР), який у віршованих текстах стає контекстуальним синонімом лексеми *state* ‘держави’, наприклад: *Till all the nations know / Us for a patriot people, heart and hand / Loyal to our native earth, our own Canadian land!* (ОСС, URL);

- **colony** ‘колонія’ (11 КР), наприклад: *Who sneers she’s but a colony / No national spirits there* (FOR, URL);

- **confederation** ‘конфедерація’ (8 КР), наприклад: *Think with love and veneration / How that grand Confederation / Joined us all in one* (WS, URL);

- **region** ‘край, країна’ (6 КР), наприклад: *Full many a Briton has deplor'd the day / That to these regions here solv'd to stray* (QH, URL);

- **commonwealth** ‘держави, співдружність’ (5 КР), наприклад: *In these great woods, content to built a home / and commonwealth where they could live secure* (TUEL, URL);

- **realm** ‘держави, країна’ (5 КР), наприклад: *Britain, to thee my vent'rous course I bend, From realms remote, where beasts with men contend* (QH, URL);

- **kingdom** ‘королівство, держава’ (3 КР), наприклад: *He to the West gave reply / “Soul of the Westland, I hearken, unto thy Kingdom I go”* (GC, с. 12).

Ідентифікуючу функцію при прямій субстантивній номінації концепту КАНАДА у корпусі досліджуваних віршованих текстів виконують також **оніми** (12 ЛО у 380-ти КР, див. Додаток Б, *табл. Б.2*), загальна кількість яких не є значною, на відміну від кількості їх контекстних реалізацій. Групу іменникових ЗПСН концепту КАНАДА представлено лексичними одиницями, які позначають:

- **безпосереднє найменування Канади** (3 ЛО у 307-ми КР), наприклад: *O Canada! Adopted land of mine / Accept this humble tribute of my song* (GCAN, с. 5);

- **адміністративно-територіальні одиниці** – провінції і території Канади, наприклад: *Around the Hudson Bay, then curled up north / Through Manitoba and Saskatchewan / To Great Slave Lake* (TLS, URL) або **окремі**

поселення і колонії, які існували на території Канади у XVIII–XIX століттях і пізніше увійшли до її складу, наприклад: *Then blest Acadia! Ever may thy name / Like hers, be graven on the rolls of fame* (TRV, URL). У корпусі досліджуваних віршованих текстів цю групу номінативних засобів представляють 8 ЛО у 73-х КР;

Разом з апелятивами й онімами у формуванні ідентифікуючої прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА беруть участь **займенники** (10 ЛО у 211-ти КР, Додаток Б, *табл. Б.2*). Основною їх функцією у досліджуваних віршованих текстах є **субститутивна** (заміна іменникових номінацій для запобігання тавтології), а їх функціонування в ролі мовного засобу об'єктивації концепту КАНАДА є ситуативним, тобто залежить від співвіднесеності з референтом-іменником і певного контексту, за межами якого вони втрачають свою номінативну роль. Концепт КАНАДА об'єктивується у досліджуваних віршованих текстах шляхом використання авторами:

- особових і присвійних займенників 2-ої особи однини (4 ЛО у 119-ти КР), наприклад, у фрагменті віршованого тексту *O Canada! <...> True patriot love in all thy sons command / With glowing hearts we see thee rise <...> Thou land of hope for all who toil! / Thou True North, strong and free!* (WOC, URL) для найменування Канади використовується займенник *thou* 'ти', а також форми його об'єктного відмінку (*thee* 'тебе' і *thy* 'твій, твоя');

- особових і присвійних займенників 3-ої особи однини жіночого роду (2 ЛО у 52-х КР), наприклад, у контексті *I believe in Canada / I love her as my home* (SN, URL) для номінації концепту КАНАДА використовується особовий займенник *she* в об'єктному відмінку (*her*), і Канада асоціюється з урядом і народом. У поезії використання займенників жіночого роду з метою номінації неістот, зокрема географічних одиниць, сприяє більшій виразності висловлення і називається риторичною персоніфікацією [27, с. 97; 31, с. 112];

- особових і присвійних займенників 3-ої особи однини чоловічого роду (2 ЛО у 12-ти КР), наприклад: *His spear which dwarfs the tallest pine / Is*

bound around with yellow grain / His shield is rich in varied scenes / To right and left loud roars the main <...> He dreameth of unborn times / With manhood's thoughts his mind is braced / He'll teach the world a lesson yet / And with the mightiest must be placed (YC, URL);

- особових і присвійних займенників 3-ої особи однини середнього роду (2 ЛО у 28-ми КР), наприклад: *This is the land! / It lies outstretched a vision of delight* (FOC, URL).

Релятивну функцію при прямій субстантивній номінації концепту КАНАДА у КАВТ виконують **апелятиви** (324 ЛО у 2977-ми КР, Додаток Б, табл. Б.3, Б.4), які актуалізують ознаки, властивості або характеристики Канади і здатні передавати широкий спектр додаткової усебічної інформації про неї. У результаті контекстуального і семантичного аналізу встановлено, що такі апелятиви позначають:

- **ландшафт Канади** (33 ЛО у 675-ти КР), який, у зв'язку з великою протяжністю території держави з півночі на південь, є досить різноманітним, оскільки представляє різні природно-кліматичні зони (арктичну пустелю, тундру, тайгу, широколисті ліси, степові зони) [18, с. 12]. У зв'язку з такими різноманітними природними умовами ландшафт Канади представлений у віршованих текстах рядом номінативних одиниць різних або навіть протилежних за значенням: *desert* 'пустеля, незаселене пустинне місце', *waste* 'пустир', *forest / wood* 'ліс', *wild (s)* 'нетрі, пустеля', *mountains* 'гори' тощо, наприклад: *And can you in Canadian woods / With me the harvest bind* (OCYL, URL), *The wandering Pedlar, who undaunted traced / His lonely footsteps o'er the silent waste* (TRV, URL);

- **внутрішньо- або зовнішньополітичні конфлікти Канади** (36 ЛО у 371-й КР), наприклад, у віршованих рядках *The war was over, seven red years of blood / Had scourged the land from mountain top to sea* (TUEL, URL) автор розповідає про криваву війну, яка тривала сім років, із чого стає зрозумілим, що йдеться про північно-американський театр дій Семирічної війни, так звану франко-індіанську війну, – воєнний конфлікт на території Північної

Америци між Британією, її колоніями, Францією і індіанськими племенами в 50–60-х роках XVIII століття;

- **населення Канади** (38 ЛО у 352-х КР) представлене у віршованих текстах субстантивними номінаціями типу *native* ‘корінний житель’, *race* ‘народ, плем’я’, *settler* ‘поселенець, колоніст’, *savage* ‘дикун, варвар’, *tribe* ‘плем’я’, *seeker* ‘шукач’ тощо, наприклад: *Then haste to honest, joyous Marriage Bands, / A newborn Race is rear’d by careful Hands* (AR, URL), а також субстантивованими прикметниками, які називають канадське населення загалом, наприклад: *And ere the setting sun / Canadians held the Queenston Heights / The victory was won* (UHQ, URL) або окремі його групи, наприклад: *The wandering Indian turns another way / And brutes avoid the first approach of day* (TRV, URL);

- **духовні, моральні ідеали і цінності канадського суспільства** (38 ЛО у 314-ти КР) – зображення спільних, загальноприйнятих у канадському суспільстві уявлень про ідеальне або бажане у тих чи інших сферах соціальної активності, наприклад: *O Canada! <...> True patriot-love in all thy sons command* (WOC, URL);

- **клімат Канади** (20 ЛО у 244-х КР), наприклад: *What! Dare to rail at our snow-storms, why / Not view them with poet’s or artist’s eye?* (LWC, URL);

- **фауну Канади** (33 ЛО у 194-х КР), наприклад: *Here, prowling wolves their struggling captives tear / And rattling snakes advise of perils near <...> Here fiery tigers darting on their prey <...> The surly bear, emerging from his den* (QH, URL);

- **культуру Канади** (35 ЛО у 162-х КР), яка є відображенням матеріальних і духовних цінностей канадського суспільства, наприклад: *There are more poets per capita in Canada than in any other country / Including the countries that have not yet developed prose / And there are more Canadian poets than Canadians who read them* (THBU, URL);

• **органи або представників влади Канади** (29 ЛО у 155-ти КР), що реалізують у суспільстві функції держави. Канада – конституційна монархія, головою якої протягом усього періоду її існування був король або королева Великої Британії, згадування про яких часто трапляються у поезії, наприклад: *God save our Queen, and heaven bless / The Maple Leaf forever!* (TMLF, URL);

• **флору Канади** (16 ЛО у 151-й КР), поширену на території Канади, наприклад: *Where, charm'd with Nature, I was wont to rove / The maple-trees their liquid treasure pour <...> Behind, the oak his ample branches spreads / And stately cedars raise their lofty heads* (QH, URL);

• **умови життя населення Канади** (24 ЛО у 136 КР) – труднощі, з якими зіштовхнулися перші переселенці, а також опис окремих аспектів побуту й діяльності населення Канади, наприклад: *As over the past events his memory steals / And to the listeners paints the dire distress / That marked his progress in the wilderness / The danger, trouble, hardship, toil, and strife / Which chased each effort of his struggling life* (TRV, URL);

• **державну і національну символіку Канади** (10 ЛО у 131-й КР), зокрема у фрагменті віршованого тексту *Let the maple leaf and beaver / Be our union badge forever* (WS, URL) йдеться про два символи – кленовий лист (*maple leaf*), який зображений на державному прапорі Канади, і канадського бобра (*beaver*), другого за значенням, неофіційного символу держави, зображення якого прикрашало герб Компанії Гудзонової Затоки, герб Монреаля, емблему канадської тихоокеанської залізної дороги, канадські монети та ін.;

• **економіку Канади та її інфраструктуру** (14 ЛО у 94-х КР), що представлена сукупністю різних галузей господарства, діяльність яких спрямовано на забезпечення умов життєдіяльності суспільства. Наприклад, у контексті *And, first, may I tell you Canadians sought / To built a great Railroad, which by them was thought / Should run from Atlantic, their boundary East / And reach the Pacific, ere it should have ceased* (CP, URL) згадується про канадську

залізницю, а саме Тихоокеанську магістраль, яку було побудовано в кінці XIX століття і яка з'єднує м. Монреаль, що розташований на сході країни неподалік узбережжя Атлантичного океану (*run from Atlantic, their boundary East*), і м. Ванкувер на тихоокеанському узбережжі північної частини Канади (*reach the Pacific*).

Онiми, які виконують у корпусі досліджуваних віршованих текстів *релятивну* функцію (87 ЛО у 474-х КР, Додаток Б, *табл. Б.3, Б.4*), позначають:

- **державу-метрополію** (10 ЛО у 160-ти КР), від якої Канада перебувала у конституційній залежності, наприклад: *These are thy blessings, Scotia, and for these <...> Thy grateful thanks to Britain's care are due, / Her power protects, her smiles past hopes renew, / Her valour guards thee, and her councils guide* (TRV, URL);

- **природні ресурси Канади** (31 ЛО у 149-ти КР), наприклад: *Where Erie his wide tribute pours, / And where extend Ontario's swelling shores, / High soar Niagara's renowned Falls* (QH, URL). Онiми на позначення природних ресурсів, ужиті в складі прийменникових конструкцій, можуть позначати **державні кордони Канади**, наприклад, у контексті *RAISE the flag, our glorious banner, / O'er this fair Canadian land, / From the stern Atlantic Ocean / To the far Pacific strand* (RTF, URL) використовуються географічні власні назви *the Atlantic Ocean* 'Атлантичний океан' і *the Pacific strand* 'берегова лінія Тихого океану', які позначають східний і західний кордони Канади відповідно. У поетичних рядках *Our fair Dominion now extends / From Cape Race to Nootka Sound* (TMLF, URL) для зображення тих самих кордонів автор використовує назви мису Кейп-Рейс (*Cape Race*), який розташований на сході, і затоки Нутка (*Nootka Sound*), що знаходиться біля західного узбережжя Канади;

- **історичних діячів Канади** (16 ЛО у 93-х КР), які вплинули на формування і розвиток Канади як самостійної держави, наприклад: *What time*

th' astonish'd Cabot from his deck / Beheld, and hail'd th' emphatic name "Quebec" (BCAN, URL);

- **місця, де відбувалися важливі історичні події Канади** (8 ЛО у 40-а КР), наприклад: *At Queenston's Heights and Lundy's Lane, / Our brave fathers, side by side, / For freedom, homes, and loved ones dear, / Firmly stood and nobly died* (TMLF, URL);

- **представників державної влади Канади** (9 ЛО у 23-х КР), наприклад: *How shall we speak of Canada / Mackenzie King dead?* (WLMK, URL);

- **діячів культури, персонажів літературних творів** (12 ЛО у 13-ти КР), наприклад: *Let old Silenus quaff more nectared wine / And Ossian hail thee 'mong the powers divine* (ОЕМ, URL).

Таким чином, пряма субстантивна номінація концепту КАНАДА представлена в досліджуваних віршованих текстах іменниками і займенниками. Іменникові ЗПН концепту КАНАДА розподілено у дві групи – апеллятиви й оніми, кожна з яких може виконувати у віршованому тексті ідентифікуючу або релятивну функцію. Ідентифікуючу функцію при прямій субстантивній номінації Канади виконують також займенники, які в межах контексту виконують субститутивну функцію іменника-номінанта концепту КАНАДА.

3.1.1.2 Пряма атрибутивна номінація концепту КАНАДА ґрунтується на категорії атрибутивності, яка трактується у лінгвістиці як така, що включає в себе безліч реляційних відношень реальної дійсності [39, с. 5], як один із засобів фіксації, переробки і зберігання інформації про прикметність (якісність) світу [16, с. 3–10]. У мові атрибутивність реалізується в конструкціях, які складаються з ядра (зазвичай вираженого іменником або займенником) і граматично залежного від нього слова (будь-якої частини мови, яка виконує функцію означення по відношенню до ядра) [39, с. 6]. Значення цих двох компонентів конструкції тісно взаємопов'язані, оскільки

предмет (ядро) визначається через атрибути, а останні, своєю чергою, детермінуються через вказівку на їх носія (предмет) [55, с. 18].

Аналіз атрибутивних конструкцій у віршованих текстах є надзвичайно важливим, оскільки атрибути здатні передавати широкий спектр різномірної інформації про об'єкт дослідження, виражаючи його специфікацію за різними критеріями, наприклад, на основі його форми, походження, відношення залежності, володіння, цілі, причини тощо. В КАВТ атрибутивні конструкції, які вербалізують концепт КАНАДА, представлено складними мовними структурами з ядром, вираженим ідентифікуючою або релятивною прямою субстантивною номінацією концепту КАНАДА (апелятивом, онімом або займенником у загальному відмінку) і однією або декількома граматично залежними від нього частинами мови. У досліджуваних віршованих текстах найбільш поширеним типом атрибутивних конструкцій є двокомпонентні, які структурно представлено:

→ іменником у пре- або постпозиції до ядра. У атрибутивній конструкції такого типу іменник-атрибут, утративши свою номінативну функцію, виконує *характеризуючу* функцію по відношенню до ядра, наприклад: *Maple-land! <...> Lake-land and river-land!* (ACAN, URL). У випадку, коли іменник-атрибут стоїть у постпозиції по відношенню до ядра, компоненти атрибутивної конструкції поєднуються прийменником *of* (конструкція з родовим відмінком), наприклад: *The land of rivers, rivulets, and rills, / Straining incessant everyway to the sea* (FOC, URL).

→ прикметником у пре- або постпозиції до ядра, наприклад: *Ah, would 'neath the dear old roof I might stand / And feast my eyes on that pleasant land* (ECAN, URL);

→ дієприкметником теперішнього або минулого часу у пре- або постпозиції до ядра, наприклад: *Let us rally and form / And rush like the torrent, and sweep like the storm / On the foes of our King, of country adored* (CD, URL);

→ числівником, наприклад: *Canada first! The feeble cry we hear / Despise it not, the next shall be a shout!* (CF, URL).

Пряма атрибутивна номінація концепту КАНАДА, що містить у своїй структурі три і більше компонентів, трапляється рідше у корпусі досліджуваних віршованих текстів, наприклад: *He told them of a region hard, iron-bond, and cold* (JC, URL). Часто вони є двокомпонентними структурами, поширеними іншими словами. Такі додаткові компоненти мають за мету конкретизувати або більш усебічно охарактеризувати один чи обидва компоненти конструкції. Приміром, атрибутивна конструкція з компонентами «іменник-атрибут» і «іменник-ядро» може поширюватися у такий спосіб:

→ «іменник-ядро + прийменник + прикметник (дієприкметник) + іменник-атрибут», наприклад: *The muchness of poets in Canada / Is in the nature of the country, this land of hard-won anonymity / where praise is a leading export* (THBU, URL);

→ «іменник-ядро + прийменник + іменник-атрибут + прийменникова конструкція», наприклад: *O Canada! <...> Thou land of hope for all who toil!* (WOC, URL).

У результаті контекстуального аналізу встановлено, що у корпусі досліджуваних віршованих текстів засоби прямої атрибутивної номінації (далі – ЗПАН) концепту КАНАДА (339 ЛО у 1181 КР, Додаток Б, табл. Б.5 і Б.6) характеризує:

- **ставлення до Канади** (102 ЛО у 289-ти КР), наприклад: *Our loved Dominion bless / With peace and happiness / From shore to shore* (OLD, URL);

- **канадців** як окрему націю (44 ЛО у 182-х КР), що сформувалася в середині XIX століття з утворенням Домініону Канада, наприклад: *Then the Canadian grateful / Shall, low bending over his grave / Sigh, while his tears sincerely fall / He conquer'd, but to save* (TTC, URL);

- **природу і ландшафт Канади** (50 ЛО у 158-ми КР), наприклад: *The virgin forests, carpeted with leaves <...> put on their woodland state* (TUEL, URL);

- **кліматичні умови Канади** (22 ЛО у 93 КР), наприклад: *'Twas now at evening's hour, about the time / When in Acadia's cold and northern clime / The setting sun <...> Extends his beams o'er trackless fields of snow* (TRV, URL);

- **корінне населення Канади** (28 ЛО у 86-ти КР), аборигенів, які жили на території Канади до переселення туди перших європейців, наприклад: *Mark yon wild Indian, leaning on his bow / Fatigue and labour streaming from his brow* (BCAN, URL);

- **історичних діячів Канади** (15 ЛО у 83-х КР), представників Великої Британії, які брали участь у боротьбі за територію Канади у різні періоди її становлення, зокрема про сміливість офіцера британської армії Айзека Брока, під керівництвом якого було відбито спробу американців вторгнутися на територію Канади під час Англо-американської війни, йдеться у поетичних рядках *Success unto the volunteers / Who thus their rights maintain / Likewise their bold commander / Sir Isaac Brock by name* (TBC, URL);

- **іммігрантів** (25 ЛО у 79-ти КР), англійських переселенців, які прибули на територію Канади, наприклад: *Yet, let no one condemn with thoughtless haste, / The hardy settler of the dreary waste* (TRV, URL);

- **географічне розташування Канади** (9 ЛО у 68-ми КР), наприклад, у віршованих рядках *This land stares at the sun in a huge silence <...> Inarticulate, arctic* (LS, URL) прикметник *arctic* ‘північний’ називає географічне розташування Канади. У фрагменті віршованого тексту *Far have you followed the quest / Out of the East I have called you unto my uttermost West* (GC, с. 11) означення *uttermost* ‘найбільш дальній, крайній’ акцентує увагу читача на віддаленості Канади від європейських країн;

- **територіальний розмір Канади** (7 ЛО у 55-ти КР), наприклад: *We lose our lives, or find our lands to-day / Fight for that little space – 'tis wide domain!* (CD, URL), *This will be our ensign ever / In our broad Canadian land* (RTF, URL);

- **умови життя перших європейських переселенців** на територію сучасної Канади (12 ЛО у 40-а КР), наприклад: *BELIVE me, Love, this vagrant life / Over Nova Scotia's wilds to roam <...> Delights me not* (TC, URL);

- **ставлення до влади або окремих політичних діячів Канади** (13 ЛО у 26-ти КР), наприклад, у фрагменті віршованого тексту *And now Duplessis finds, worse luck / He's more subversive than Tim Buck* (TPD, URL) автор надає характеристику лідеру партії Національний союз Морісу Дюплессі, порівнюючи його з іншим політичним діячем – Тімоті Баком, одним із засновників Комуністичної партії Канади;

- **культуру Канади** (12 ЛО у 22-х КР), наприклад: *Speak English and French in Canada, if you please / If you want to live here you should learn one of these / Ukrainian or German, Arabic, Hebrew or Greek / You may also speak your own tongue in our culture unique* (WC, URL).

Таким чином, пряма атрибутивна номінація концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть представлена двокомпонентними атрибутивними конструкціями, які складаються з ядра, що є субстантивною прямою номінацією концепту КАНАДА, і атрибута, представленого прикметником / дієприкметником, що ідентифікує Канаду через її ознаки або характеристики. Інформація, що передається атрибутивними конструкціями в досліджуваних віршованих текстах є різноманітною і вказує на фізико-географічні, соціально-політичні, історичні, демографічні особливості Канади.

3.1.2 Образна (тропеїчна) номінація. У корпусі досліджуваних КАВТ поряд із прямою номінацією концепту КАНАДА великого значення набуває його актуалізація засобами образної номінації (далі – *ЗОН*).

Образна (тропеїчна) номінація визначається як «створення нових номінативних одиниць, у яких мотивація якостями об'єкта здійснюється через асоціативне ототожнення образу об'єкта, що називається, і образу предмету, знання про який уже закріплено вербально» [43, с. 46]. Образна

номінація є важливим засобом створення художнього образу, оскільки вона не лише акцентує увагу читача на зовнішніх ознаках, а й виводить на перший план особливості зображуваного об'єкту, які є важливим саме для автора з тих чи інших причин. Значущості при цьому набуває не фізична, а емоційна характеристика зображуваного [45, с. 6]. ЗОН концепту КАНАДА є різні види тропів – метафори, епітети, образні порівняння тощо (Додаток Б, *табл. Б.7*), які втілюють індивідуально-авторські уявлення про Канаду у різних її проявах.

3.1.2.1 Метафорична номінація концепту КАНАДА є провідною у досліджуваних КАВТ XVIII–XXI століть. Класичне визначення феномену метафори, на якому ґрунтуються сучасні напрями її дослідження, належить Аристотелю, який вважав метафору переносом назви одного об'єкта на інший на основі їх схожості, подібності [3, с. 70]. Номінація метафоричного типу пов'язує між собою два різних явища або предмети і, спираючись на загальноприйняту у певному суспільстві систему асоціацій, показує означуваний об'єкт у новому світлі. Розширення семантики слова шляхом метафоризації стає можливим завдяки «розпливчастості понять, якими оперує людина, відображуючи у своїй свідомості різноманітну позамовну дійсність, яка повсякчас змінюється» [14, с. 12].

Вживання метафори характерне для різних функціональних стилів мови, у кожному з яких вона має свою історію розвитку і особливості [40, с. 34]. Особливого значення метафоричність набуває у художньому мовленні, зокрема поезії, де метафора є «елементом відображення семантичної структури світу письменника» [26, с. 92], а основна її функція полягає не у повідомленні інформації, а у творенні образів, уявлень і формуванні читацької оцінки щодо зображуваних у тексті подій.

У лінгвістичних розвідках на сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо класифікації метафори, оскільки дослідники беруть за основу різні принципи її класифікації, зокрема структуру метафори (Л.В. Кравець [24],

Т.А. Єщенко [19], Н.В. Слобода [48] та ін.), морфологічну приналежність головного компонента метафори (Н.Д. Арутюнова [5], Л.О. Андрієнко [2], Л.О. Пустовіт [40], М.В. Варламов [10] та ін.), семантику (Т.А. Єщенко [19], О.А. Вербицька [11], О.О. Балабан [6] та ін.) тощо. У контексті дисертаційного дослідження аналіз метафоричних засобів об'єктивації концепту КАНАДА спрямовано на визначення особливостей структури, граматичного вираження і семантичного наповнення метафор, що створюють образ Канади, що зумовлює морфологічний, синтаксичний і семантичний принципи класифікації метафоричної номінації концепту КАНАДА (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Класифікація метафоричної номінації концепту КАНАДА

у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть

Тип метафоричної номінації	Кількість метафор	%	Кількість контекстних реалізацій	%
Морфологічний принцип класифікації				
Іменникова метафора	85	52,5	151	64,8
Дієслівна метафора	77	47,5	82	35,2
Синтаксичний принцип класифікації				
Однослівні метафора	72	44,4	117	50,2
Метафора-словосполучення	64	39,5	95	40,8
Метафора-речення	26	16,1	21	9
Семантичний принцип класифікації				
Предметна метафора	38	23,5	45	19,3
Анімалістична метафора	11	6,8	18	7,7
Антропоморфна метафора	113	69,7	170	73
Усього	162	100	233	100

Морфологічний принцип класифікації метафоричних ЗОН передбачає врахування частиномовної приналежності головного компонента метафори, відповідно до якого останні поділяються на іменникові і дієслівні. У результаті проведеного *семантичного* аналізу виявлено, що провідним типом

метафори (162 ЗОН у 233-х КР, див. *табл. 3.2*, Додаток Б, *табл. Б.7*) за морфологічним критерієм є **іменникова метафора** (85 ЗОН у 151-й КР), яка є номінацією об'єкту, що ґрунтується на розширенні або зміні семантичного значення іменника. В КАВТ при позначенні концепту КАНАДА іменникова метафора має просту структуру, що представлена одним словом, наприклад: *O Canada! <...> Our Fatherland, Our Motherland!* (WOC, URL).

В основі **дієслівної метафори** лежить семантична транспозиція дієслова, коли на образ Канади переносяться дії, які властиві об'єктам іншого семантичного поля, переважно властивості живих істот, наприклад: *This land stares at the sun in a huge silence / Endlessly repeating something we cannot hear* (LS, URL). У результаті кількісних підрахунків встановлено, що зазначений тип метафоричної транспозиції у корпусі досліджуваних віршованих текстів представлений 77 ЗОН у 82-х КР (див. Додаток Б, *табл. Б.7*).

Синтаксичний принцип класифікації метафор ґрунтується на визначенні типу конструкції, яка реалізує метафору у мовленні. Відповідно до зазначеного принципу метафори поділяються на (див. *табл. 3.2*):

- однослівні метафори (72 ЗОН у 117-ти КР), наприклад: *Canada! Mother! Our homage to thee!* (BHCAN, URL);

- метафори-словосполучення (64 ЗОН у 95-ти КР), коли метафоричне значення мають декілька слів, наприклад: *They counted neither cost nor danger, spurned / Defections, treasons, spoils <...> This Christian commonwealth, God's gift, to keep* (TUEL, URL);

- метафори-речення (26 ЗОН у 21-ій КР), коли контекст метафори локалізується у межах речення, наприклад: *Then rose the West for his coming, pulsed the warm blood in her veins / Decked she her hillsides with beauty* (GC, с. 12). У наведеному контексті Канада асоціюється з живою істотою за своїми анатомічними особливостями (*pulsed the warm blood in her veins* 'кров, яка пульсує по її венам'), можливістю змінювати своє положення у просторі (*rose the West*) і такими людськими рисами, як гостинність і прагнення до краси

(*Decked she her hillsides with beauty*), адже, зустрічаючи гостей, Канада чепуриться, що, очевидно викликано бажанням сподобатися своїм гостям.

Семантичний принцип класифікації метафори передбачає визначення тематичного спрямування слова або конструкції, яка має метафоричне (переносне) значення. За результатами *семантичного* аналізу виявлено, що засоби метафоричної номінації концепту КАНАДА в КАВТ отримують предметне й анімістичне втілення. Останнє, своєю чергою, реалізується в анімалістичних і антропоморфних метафоричних моделях (див. *табл. 3.2*).

Предметна метафора (38 ЗОН у 45-ти КР) при створенні образу Канади переносить ознаки або зміст певного предмету на канадську державу, наприклад, у віршованих рядках *Canada, Canada, loyal and free! / Gem in Britannia's crown ever to be* (ВНСАН, URL) Канада асоціюється із дорогоцінним каменем (*gem*) у британській короні (*Britannia's crown*), яка, своєю чергою, є метонімічним позначенням Великої Британії.

Анімалістичні метафори (11 ЗОН у 18-ти КР) створюють образ Канади шляхом перенесення на неї зовнішніх ознак, особливостей життя і поведінки тварин, наприклад, у контексті *Another trial will, I think, approve / The manly strain this Canada hath bred* (CD, URL) знаходимо анімалістичне втілення материнської першооснови Канади, про що свідчать словникові дефініції використаних автором номінативних одиниць: “**a strain**, *n* – breed or type of animal, insect, plant, etc.” (OALD, URL) для позначення жителів Канади як її дітей і “**to breed**, *n* – ability of animals to produce young” (OALD, URL) стосовно канадської держави.

Результати кількісних підрахунків показали, що у створенні образу Канади переважає **антропоморфна метафора** (за іншою термінологією – прозопопея, персоніфікація, уособлення, втілення [1; 28; 51; 58; 60; 61; 62]), що є «результатом антропометричності мови, яка фіксує людину, її ознаки, частини тіла, поведінку як мірило всім речам і ґрунтується на антропоморфному використанні знаків концептуальної сфери ЛЮДИНА на позначення інших концептуальних сфер (неживих предметів, явищ природи,

тварин, рослин тощо) [46, с. 460]. Домінантна роль антропоморфної метафори у створенні образу Канади (113 ЗОН у 170-ти КР) пояснюється тим, що ще з античних часів у працях філософів (Платон, Аристотель, Т. Гоббс, Г. Спенсер) розвивалася органічна теорія походження держави, де суспільство і його державна організація порівнювалася з живим організмом, який складається з різних, але взаємопов'язаних між собою систем [42, с. 27; 56, с. 96].

До основних сфер антропоморфної метафоризації образу Канади належать:

- **родинно-сімейні стосунки**, коли Канада постає у різних іпостасях, оскільки у корпусі проаналізованих віршованих текстів Канаду метафорично представлено лексемами *mother, child* (або її гіпонімами – *offspring, daughter, son* тощо), *sister, brother*, наприклад: *Nor lessened would the duty be / To rally, then, around the throne / A filial nation, strong and free / Great Britain's child to manhood grown!* (MWAFF, URL). Зазначені метафоричні номінації також указують на **гендерну характеристику**, відповідно до якої Канада постає переважно як жінка, що відображено у мові віршованих текстів у результаті використання авторами гендерно маркованих номінацій – загальних іменників жіночого (наприклад: *Mother invincible, / True-hearted, tried, / Canada, Canada, / God be Thy guide* (HFP, URL) і чоловічого (наприклад: *For I believe in Britain's Empire, and / In Canada, its true and loyal son* (CD, URL) роду. Метафорична номінація *child* надає підставу для **вікової характеристики** Канади як молоді, незрілої держави, що підтверджується словниковим тлумаченням зазначеної лексеми: “**a child**, *n* – a young human being below age of puberty” (OALD, URL);

- **анатомічні і фізіологічні ознаки**, які вказують на перебіг у державі життєвих процесів, властивих живим істотам, наявність у неї окремих органів і частин тіла, їх функціонування, наприклад, у контексті *We are the pulse of Canada, its marrow and its blood* (CB, URL) жителі Канади метафорично ототожнюються з пульсом держави, що передбачає наявність у

останньої серця, її мозком і кров'ю, тобто органами, при відсутності або дисфункції яких життєдіяльність організму неможлива;

- **фізіологічний стан і / або потреби**, наприклад, у контексті *But thou, my country, dream not thou!* (RCAN, URL) актуалізується стан сну, викликаний потребою держави у відпочинку;

- **фізичні параметри**, наприклад: *A youthful giant, golden-haired / With fearless forehead, eyes of blue* (YC, URL), де територіальні параметри Канади метафорично описуються як параметри тіла людини;

- **сенсорні відчуття**, які передбачають наявність у Канади відповідних органів чуття, наприклад: *When the Genius of Canada came / From over the western wave / 'Neath southern skies / She heard the cries / Of every weeping slave* (TGC, URL);

- **життєвий цикл**, коли у метафоричній формі характеризується процес формування й історичного розвитку Канади, наприклад: *We see thee rise, O Canada* (SN, URL);

- **психолінгвістичні процеси**, наприклад: *Thy name shall be a holy word, a trumpet note to all / When bravery's arm is needed and they hear their country's call* (TBQH, URL);

- **емоції і почуття**, які виражають суб'єктивне ставлення Канади до навколишньої дійсності, наприклад: *Smile upon us, Canada!* (FT, URL);

- **бажання, духовні або ціннісно-орієнтовані потреби**, наприклад: *The older nations of the earth may ask / Why than, should Canada desire to change?* (CF, URL);

- **духовний світ**, що є невід'ємною частиною людського існування, втілюється в образі Канади, наприклад: *CANADA, Canada, land of the maple <...> Open thy soul to the voice of thy people* (FDD, URL);

- **зовнішній вигляд**, наприклад, у контексті *On each fair Bank, the verdant Lands are seen, / In gayest Cloathing of perpetual Green* (AR, URL) флора канадської місцевості образно характеризується як яскраве убрання держави;

- **положення і переміщення у просторі**, наприклад: *QUEBEC, the gray old city on the hill, / Lies with a golden glory on her head* (QUE, URL), *The Soul of the West met the seeker and led him unto the throne* (GC, с. 13);

- **риса характеру людини**, які переносяться на Канаду. Наприклад, у контекстах *O earth, sufficing all our needs, O you / With room for body and for spirit too* (ESON, URL) і *Men of all lands and all nations sprung from the ends of the earth / They came to me and I fed them, asking not station or birth <...> Sons of the Vede and the Danube, Wards of the Tara and Rhone / These have I nourished and nurtured, these have I loved as my own* (GC, с. 14) в образі Канади втілено такі людські риси характеру, як щедрість по відношенню до своїх гостей-переселенців, що актуалізується лексемами *to suffice* ‘задовольняти’, *to feed* ‘годувати’ і *to nourish* ‘кормити’, а також доброту, що проявляється у здатності любити і виховувати чужих дітей як власних, що об’єктивується лексемами *to nurture* ‘виховувати, вирощувати’ і *to love* ‘любити’;

- **місце і роль у суспільстві**, наприклад, у контексті *Yes there is one, the peer of all / Beneath bright heaven's dome / Of thee I sing, O happy land / My own Canadian home!* (МОСН, URL) автор, шляхом використання лексеми *peer* ‘рівня, лорд, вища знать’ для характеристики Канади, підкреслює її рівнозначність і рівноправність серед інших держав, незважаючи на її відносно молодий вік;

- **належність до соціального класу**, наприклад, у контексті *Canada, Canada <...> to-day thou enslaves / Millions of hearts with affection for thee* (FDD, URL) Канада постає як людина вищого соціального щабля, що відображається у використанні автором лексеми *enslave* ‘поневолити’;

- **право власності, наявність майна**, наприклад: *And we cheer her to the skies, cheer her till the echoes start / For the old land claims our homage, but the new land holds our heart* (TNB, URL). У наведеному контексті Канада постає як жива істота, що володіє людьми, які в ній живуть.

Отже, метафоризація є найбільш продуктивним тропеїчним засобом номінації концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть. Метафори, які

об'єктивують досліджуваний концепт, є різними за своєю структурою, граматичним вираженням і семантичним наповненням. Антропоморфний тип метафоричної транспозиції є найбільш поширеним засобом образної репрезентації концепту КАНАДА.

3.1.2.2 Епітетна номінація концепту КАНАДА є другим за кількістю лексичних одиниць і їх контекстних реалізацій (67 ЗОН у 124-х КР, див. Додаток Б, *табл. Б.7*) тропеїчним засобом створення образу Канади.

Дослідженню **епітетів** присвячено чимало вітчизняних і зарубіжних філологічних праць (О. М. Веселовський [12], І. Р. Гальперін [59], І. В. Арнольд [4], О. М. Мороховський [28], Б. В. Томашевський [50], Л. К. Турсунова [52], В. А. Кухаренко [25], К. С. Горбачевич [17], Т. М. Онопрієнко [30], В. П. Москвін [29] та ін.). За словами О. М. Веселовського, епітет – це «одностороннє визначення слова, яке або поновлює його номінальне значення, або підсилює, підкреслює якусь характерну ознаку предмета» [12, с. 59]. Епітет «відрізняється з-поміж усіх стилістичних прийомів особливою широтою і багатством змісту, особливо високим ступенем сконцентрованості інформації» [52, с. 26]. Основною функцією епітету є створення образної характеристики предмету, завдяки чому епітет або виділяє одну з основних властивостей предмету, або, будучи використаним як метафоричний, переносить на нього властивості іншого предмету [20, с. 356]. Окрім характеристики зображуваного у тексті об'єкта, епітети також є засобами передачі його суб'єктивного індивідуально-авторського сприйняття й оцінки, а тому завжди містять емотивно-оцінний компонент.

Незважаючи на численні розвідки, на сьогоднішній день існують значні розбіжності у визначенні, кількісній і структурній класифікації епітетів. У контексті дисертаційного дослідження для класифікації епітетів, які репрезентують концепт КАНАДА в аналізованих віршованих текстах, за

основу взято структурно-семантичний і морфолого-синтаксичний принципи (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Класифікація епітетної номінації концепту КАНАДА
у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

Тип епітетної номінації	Кількість епітетів	%	Кількість контекстних реалізацій	%
Семантичний принцип класифікації				
Анімістичний епітет	63	94	113	91,1
Предметний епітет	4	6	11	8,9
Структурний принцип класифікації				
Простий (моноосновний) епітет	59	88,1	111	89,5
Складний (поліосновний) епітет	8	11,9	13	10,5
Принцип класифікації за часиномовною належністю				
Прикметниковий епітет	43	64,2	87	70,2
Дієрикетниковий епітет	24	35,8	37	29,8
Синтаксичний принцип класифікації				
Препозитивний епітет	49	73,1	99	79,8
Постпозитивний епітет	18	26,9	25	20,2
Усього	67	100	124	100

З точки зору **семантичного підходу** до класифікації цього тропу більшість дослідників [4; 12; 15; 25; 30] погоджуються, що слід розрізняти епітети образні, які створюються на основі метафори, метонімії, гіперболи тощо, і необразні (логічні означення), які не мають переносного значення і «виявляють загальновизнані, об'єктивні ознаки і якості предметів або явищ» [15, с. 140]. У контексті дисертаційного дослідження останню групу – логічні означення – відносимо до прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА (див. розділ 3.1.1.2), а епітетом вважаємо лише ті означення, які мають образний характер.

Проведений аналіз виявлених епітетів, які формують образ Канади у КАВТ, показав, що в їх основі лежить метафоричний тип образної

транспозиції. У результаті кількісних підрахунків встановлено, що більшість епітетних номінацій Канади (63 ЗОН у 113-ти КР, див. *табл. 3.3*) мають анімістичну спрямованість, оскільки епітети характеризують Канаду як живий організм або людину і описують її **вік** (у віршованих текстах, наприклад: *That so our hearts, the fever of factions done / Banish old feud in our young nation's name* (CDD, URL) і заголовках, зокрема віршів А. МакЛехлена “Young Canada, or Jack's as Good as his Master” і “Old Canada, or Gee Buck Gee”), **фізичну силу** або **стан**, наприклад: *A sound wherein who hearkens wisely hears / The voice of the desire of this strong North* (ОСС, URL), **характер**, наприклад: *So leave the home of mercenary minds / and wing with me <...> away to our unyielding Canada!* (CD, URL), **емоції**, наприклад: *Of thee I sing, O happy land, / My own Canadian home!* (МОСН, URL), **моральні риси**, наприклад: *Canada fair! <...> Canada true! Canada loyal, and virtuous too!* (ЮС, URL), **матеріальне становище**, наприклад: *And all the land, luxuriant, rich, and gay, / Exulting owns the splendour of their sway* (TRV, URL), **походження**, наприклад: *God bless our noble Canada!* (DOC, URL), **розміри**, наприклад: *O Child of Nations, giant-limbed* (RCAN, URL).

Менш продуктивним типом епітетної номінації за семантичним критерієм є **предметний епітет** (4 ЗОН у 11-ти КР, див. *табл. 3.3*), який приписує канадській державі ознаки неживих предметів, наприклад: *This land <...> not written on by history* (LS, URL).

За своєю **структурою** (див. *табл. 3.3*) епітети, виявлені у корпусі досліджуваних віршованих текстів, поділяються на два типи: **прості** (моноосновні) (59 ЗОН у 111-ти КР) і **складні** (поліосновні) (8 ЗОН у 13-ти КР), наприклад: *True-hearted, tried, / Canada, Canada, / God be Thy guide* (HFP, URL). У корпусі досліджуваних віршованих текстів для образної репрезентації концепту КАНАДА зустрічаються епітети **одиничні**, наприклад: *For an infant colony / We beat the world at jobbing* (MYC, URL), **парні**, наприклад: *O Earth; o earth, so glad and fair!* (SS, URL), а також **ланцюжкові**, наприклад: *I see a nation young, mature and free* (SC, URL).

За **частинимовною належністю** (див. *табл. 3.3*) більшість виявлених епітетів представлено прикметниками (43 ЗОН у 87-ми КР), рідше – дієприкметниками теперішнього або минулого часу (24 ЗОН у 37-ми КР), наприклад: *Come my love we are weary / Of these woods so lone and dreary / We have tarried far too long!* (EM, URL), *Oh! diamond-dusted hills / Oh! glassy, glistering rills* (SS, URL).

Відповідно до свого місця у реченні, епітети, які характеризують Канаду, можуть знаходитися у **препозиції** (49 ЗОН у 99-ти КР), наприклад: *Shun the Tory, Grit and Fenian / Who would blast our young dominion* (WS, URL), **постпозиції** (18 ЗОН у 25-ти КР), наприклад: *Canada faithful!* (JOC, URL) або одночасно у двох зазначених позиціях по відношенню до означуваного слова, наприклад: *A new-born nation shall at once appear / Thou feeble, its importance never doubt* (CF, URL).

Таким чином, епітет є другим за кількістю лексичних одиниць і контекстних реалізацій засобом тропеїчної об'єктивації концепту КАНАДА в КАВТ. Найбільш продуктивними є прості прикметникові епітети, які можуть знаходитися у пре- або постпозиції до означуваного слова, більшість з яких мають анімістичну або антропоцентричну спрямованість і втілюють в образі канадської держави ознаки живої істоти, людини.

3.1.2.3 Метонімічна номінація концепту КАНАДА, яка базується на перенесенні назви одного об'єкта / явища на інше за принципом суміжності на підставі реально існуючого асоціативного зв'язку між ними, посідає важливе місце в образній репрезентації концепту КАНАДА (16 ЗОН у 32-х КР, див. Додаток Б, *табл. Б.7*).

У лінгвістиці здійснено багато спроб класифікувати типи метонімічного переносу за типом асоціативних зв'язків суміжності [8; 9; 21; 53; 54], у більшості з яких виділяють декілька їх основних різновидів: локальний, темпоральний, каузальний (причиново-наслідковий), атрибутивний.

Для об'єктивація концепту КАНАДА в КАВТ використовується метонімічна транспозиція локального (12 ЗОН у 21-й КР) та атрибутивного (4 ЗОН у 11-ти КР) типу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Класифікація метонімічної номінації концепту КАНАДА
у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

Тип метонімічної номінації	Кількість метонімій	%	Кількість контекстних реалізацій	%
Моделі локальної метонімічної номінації				
«емблема → держава, яку вона символізує»	4	25	7	21,9
«державний символ → держава, яку він символізує»	5	31,25	9	28,1
«об'єкт неживої природи → держава, на території якої він знаходиться»	1	6,25	1	3,1
«держава → населення держави»	1	6,25	3	9,4
«держава → пов'язані з нею почуття або переконання»	1	6,25	1	3,1
Моделі атрибутивної метонімічної номінації				
«характеристика фізико-географічного положення держави → держава»	3	18,75	10	31,3
«характерна риса держави → держава»	1	6,25	1	3,1
Усього	16	100	32	100

Метонімічні переноси на основі **локальних відношень** (див. табл. 3.4) представлено трьома основними моделями:

- «неживий об'єкт, пов'язаний з державою → держава», що, своєю чергою, поділяється на різновиди:

- «емблема → держава, яку вона символізує» (4 ЗОН у 7-и КР), наприклад, у контексті *God save our Queen, and heaven bless / The Maple Leaf forever!* (TMLF, URL) виражено авторське побажання процвітання канадської держави – *The Maple Leaf forever!* Метонімічна номінація *The Maple Leaf* ‘кленовий лист’, що є емблемою Канади, репрезентує концепт КАНАДА у зазначеному фрагменті віршованого тексту;

- «державний символ → держава, яку він символізує» (5 ЗОН у 9-ти КР), наприклад, у контексті *For not a man dare lift a hand against the men who brag / That they were born in Canada beneath the British flag* (CB, URL) словосполучення *the British flag* ‘британський прапор’ є метонімічною номінацією Великої Британії і символізує її владу на території Канади;

- «об’єкт неживої природи → держава, на території якої він знаходиться» (1 ЗОН у 1-й КР), наприклад, у контексті *O earth <...> How patient while your children vex their souls / Devising alien heavens beyond your blue!* (ESON, URL) словосполучення *your blue* ‘твоє небо’ стоїть замість «канадська держава», а *alien heavens* ‘чуже небо’ – замість «чужа держава». Останнє словосполучення у поєднанні з дієсловом *to devise* ‘винаходити, розробляти’ вказує на знання і традиції переселенців, які прибули на територію Канади з інших держав і розвивали канадську державу на основі отриманого на батьківщині досвіду;

• «держава → населення держави» (1 ЗОН у 3-х КР), наприклад: *And our attempt / Losing its grain of rashness takes its rise / In clearest judgment, whose effect will nerve / All Canada to perish, ere she yields* (CD, URL);

• «держава → пов’язані з нею почуття або переконання» (1 ЗОН у 1-й КР), наприклад: *To keep this part of Britain’s empire next the heart / Loyal as were our fathers, and as free* (TUEL, URL), де перифрастична конструкція *part of Britain’s empire* втілює образ Канади, а вираз *next the heart* ‘біля серця’ – її місця, що свідчить про патріотичні почуття автора до Канади.

Атрибутивний тип метонімічного переносу (див. *табл. 3.4*) зумовлений асоціаціями між ознакою та об’єктом, якому ця ознака властива.

Цей тип метонімічної номінації Канади в КАВТ представлений моделлю «ознака держави → держава», яка має два підтипи:

- «характеристика фізико-географічного положення держави → держава» (3 ЗОН у 10-ти КР), наприклад, у фрагменті віршованого тексту *Yet Ocean unto Ocean cries! / For us their mighty tides go forth / We front the sun – behind us lies / The mystery of the unconquered North!* (MWAFF, URL) іменник *North* ‘північ’ уживається замість назви держави, виражаючи одну з характерних рис географічного розташування Канади, а саме – в північній частині Північної Америки;

- «характерна риса держави → держава» (1 ЗОН у 1-й КР), наприклад: *Out of the East you have issued, forth from the Old to the New* (GC, с. 12), де субстантивований прикметник *the New* шляхом метонімічної транспозиції утілює образ канадської держави через її характеристику як відносно нового, нещодавно утвореного явища у порівнянні зі старим світом – *the Old*.

Отже, метонімічна номінація концепту КАНАДА представлена у КАВТ моделями, які ґрунтуються на основі локальних і атрибутивних відношень суміжності.

3.1.2.4 Образне порівняння як засіб номінації концепту КАНАДА є менш поширеним ЗОН канадської держави у КАВТ (10 ЗОН у 10-ти КР, див. Додаток Б, *табл. Б.7*).

Образне порівняння – стилістичний прийом, суть якого полягає у частковому уподібненні двох об’єктів дійсності (або їх властивостей), які відносяться до різних класів [28, с. 187]. Більшість лінгвістів виділяють у структурі порівнянь три компоненти – суб’єкт порівняння, який потребує пояснення (*comparandum*, *premium comparationis*, референт, тема, предмет порівняння та ін.), об’єкт, який слугує поясненням (*comparatum*, *secundum comparationis*, образ порівняння, агенс, агент, еталон та ін.) і підстава для порівняння (*tertium comparationis*, модуль порівняння, ознака та ін.) [22, с. 48; 47, с. 8; 57, с. 155]. До зазначених компонентів деякі лінгвісти [4, с. 60; 22,

с. 48; 49, с. 85] додають четвертий – компаративний формант (знак порівняння, показник), під яким розуміють службові частини мови і форми відмінків. На думку В. І. Бартона, до перелічених складників порівняльної конструкції слід включити висновок із порівняння, який указує на нове, отримане в результаті порівняння, знання [7, с. 33].

Важливим при вивченні образних порівнянь є дослідження семантики їх компонентів (суб'єкта й об'єкта), що надає змогу виявити об'єктивну прагматичну інформацію, що є частиною зображуваного у художньому творі [41, с. 45].

У результаті *семантичного* аналізу образних порівнянь, що номінують концепт КАНАДА в КАВТ, враховуючи їх структурні особливості і семантику порівнюваних понять, було виявлено, що в порівняльних конструкціях, де Канада виступає як об'єкт порівняння, суб'єктом, у більшості випадків, є неживий предмет або явище, у той час як підстава для порівняння варіюється. Наприклад, у контексті *This is the land! <...> Bent like a shield between the silver seas* (FOC, URL) Канада як суб'єкт порівняння позначена лексемою *land* 'державна, країна', об'єкт – *shield* 'щит'. Підставою для даного порівняння є форма щита й обриси Канади на географічних картах. Висновок із порівняння полягає у тому, що за своєю формою Канада, особливо її кордон між північно-західною і південно-східною частинами території, схожа на округлий щит, що підкреслюється прикметником *bent* 'вигнута, випукла'. Компаративний формант представлений сполучником *like*.

У іншому контексті *This land <...> empty as a paper / It leans away from the world* (LS, URL) об'єктом, що висвітлює значення суб'єкту *land* 'державна, країна', є лексема *paper* 'папір'. Підставою для порівняння є особливості демографічної ситуації в Канаді, що пояснюється означенням *empty* 'пустий'. Висновок із порівняння простежується в тому, що територія Канади через ряд фізико-географічних особливостей (клімат, особливості ландшафту) є однією з найменш заселених держав, територія якої схожа на пустий лист паперу. Компаративний формант – сполучник *as*.

У контексті *I know a land in the glowing West <...> A land which seemed to my rapture eyes / As a last sweet likeness of Paradise* (ECAN, URL) при тому самому суб'єкті порівняння об'єктом виступає словосполучення *likeness of Paradise* 'подоба раю'. Підставою для даного порівняння є те, що життя в Канаді нагадує автору рай, тобто висновок із порівняння – Канада є ідеальною, про що свідчить словникове тлумачення об'єкту порівняння: “**a paradise**, *n* – heaven; ideal or perfect place” (OALD, URL). Більш того, Канада є останнім (*last*), а тому єдиним незіпсованим (*sweet*) місцем на землі. Сполучник *as* у даному прикладі виконує роль компаративного форманта.

Про важливі в Канаді ідеали й цінності йдеться у контексті *Dear native land, thine air is still as free / As summer winds that fan the summer sea* (NDNS, URL), де суб'єкт порівняння представлений метонімічною номінацією Канади *air* 'повітря / атмосфера', а об'єкт – словосполученням *summer winds* 'літні вітри'. Підставою для їх порівняння слугує поняття свободи і необмеженості. Висновок із порівняння полягає в тому, що жителі Канади – вільні і необмежені у своїх правах і свободах, подібно вітру, який безперешкодно дме над морями.

Значно рідше у ролі суб'єкта порівняння виступає жива істота, наприклад: *I saw Halifax running away / As if she awoke from mental distraction / And ran all her might to catch Commerce and Art / But tripped, like a child, into Confederation* (CHE, URL).

Таким чином, образне порівняння як тропеїчний засіб номінації концепту КАНАДА у корпусі досліджуваних віршованих текстів не є продуктивним. Виявлені порівняльні конструкції є схожими за своєю структурою, але різними за семантичним наповненням. Основною функцією проаналізованих образних порівнянь є вираження індивідуально-оцінного ставлення автора до канадської держави.

3.2 Зумовленість номінативного простору концепту КАНАДА історичними подіями XVIII–XXI століть

Історія формування будь-якого суспільства є важливим фактором, що впливає на всі сфери діяльності людей, які живуть у цьому суспільстві. Не виключенням є культура, яка формується суспільством як його невід’ємна частина, та відображення історичних подій, які мали місце в цьому суспільстві. Події, які відбуваються в державі, є важливим чинником, що впливає на формування суспільної думки, оскільки будь-які важливі історичні зміни завжди перебувають у центрі уваги, обговорюються і фіксуються в різних видах людської діяльності, зокрема в художній літературі.

Історичний процес формування канадської державності тривав більше двох століть. За цей час відбулося багато важливих історичних подій, що знайшли своє відображення в культурній спадщині Канади, зокрема в поезії. Творчість канадських англійськомовних поетів є суб’єктивним відображенням історичних подій і змін, які відбувалися у канадському суспільстві від моменту заснування перших європейських колоній на території Канади до визнання її суверенності.

Суб’єктивне сприйняття й оцінка канадськими англійськомовними поетами навколишньої дійсності і подій виражається у контекстній варіативності репрезентації ЗЛСН концепту КАНАДА у досліджуваних віршованих текстах різних історичних періодів. За результатами кількісних підрахунків виявлено зумовленість номінативного простору концепту КАНАДА у КАВТ історичними подіями XVIII–XXI століть.

3.2.1 Номінативний простір концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.). Хронологічні рамки першого етапу історичного розвитку Канади як держави охоплюють період від переходу французьких колоній на території Північної Америки під владу

Англії до підписання у 1867 році Акту про Британську Північну Америку і утворення Канадської Конфедерації.

Історичні події першого етапу формування канадської державності знайшли своє відображення у досліджуваних 20-ти (10,87 ум. стор.) віршованих текстах (див. *табл. 2.1*, Додаток А, *табл. А.1*) у 429-ти (27,9%) ЗЛСН концепту КАНАДА (див. *табл. 2.2*), зумовивши кількісні й якісні характеристики прямої та образній (тропеїчній) номінації концепту КАНАДА (див. Додаток А, *табл. А.2*, Додаток Б, *табл. Б.1–7*).

3.2.1.1 Історична зумовленість прямої номінації проявляється у кількісній та якісній варіативності прямої субстантивної та атрибутивної номінації концепту КАНАДА.

У перший період формування канадської державності серед ЗЛСН, які виконують у віршованих текстах цього періоду *ідентифікуючу* функцію, більшого значення набувають апелятивні номінації (9 ЛО у 150-ти КР), які переважають і за кількістю лексичних одиниць, і за їх контекстуальними реалізаціями у порівнянні з онімами, які називають Канаду (6 ЛО у 77-ми КР). У підгрупі апелятивних номінацій найбільш часто вживаними у віршованих текстах цього періоду виявилися номінативні одиниці *country* (51 КР, 34%) і *land* (50 КР, 33,3%), сумарна кількість їх контекстних реалізацій становить більше половини (67,3%) від загальної кількості номінативних засобів у цій групі. Специфічною рисою КАВТ першого періоду є вживання лексеми *region* (6 КР, 4%) у якості номінації Канади, оскільки у віршованих текстах наступних періодів вона не вживається у цій функції.

Серед онімів, які називають Канаду у віршованих текстах цього періоду більш уживаними є назви європейських колоній, поселень або окремих провінцій (43 КР, 55,8%), ніж безпосередня назва Канади (34 КР, 44,2%), що свідчить про те, що на цьому історичному етапі Канада ще не була сформована як єдина держава. Прикладом цього може слугувати фрагмент поеми О. Голдсмита “The Rising Village”, у якій йдеться про історію

заснування, заселення і розвитку європейцями однієї з перших французьких колоній на території Канади – Акадії (Acadia), яка пізніше стала частиною Канади: *Happy Acadia! Though around thy shore / I heard the stormy wind's terrific roar* (TRV, URL). Ідентифікуючий онім *Acadia* ‘Акадія’ у наведеному контексті поєднується з прикметниковою метафорою *happy* ‘щаслива’, використання якої надає образу колонії антропоморфних рис, оскільки характеризує її шляхом опису емоцій, які властиві людині.

Починаючи з XVIII століття в КАВТ зазначена ідентифікуюча номінація майже перестає функціонувати, а для позначення тієї самої території починає вживатися ідентифікуючий онім *Nova Scotia*, наприклад: *BELIEVE me, Love, this vagrant life / O'er Nova Scotia's wilds to roam <...> Delights me not* (TC, URL). Таку зміну номінативної одиниці, яка називає ту саму територіальну одиницю, було зумовлено тим фактом, що після перемоги у колоніальній боротьбі Англія провела ряд реформ в отриманих французьких колоніях, однією з яких було перейменування французької колонії Акадії на англійську манеру – Нова Шотландія.

Безпосередня назва Канади у вигляді ідентифікуючого оніма *Canada* (*Canady, Canadia*) починає активно вживатися в КАВТ лише наприкінці XVIII – першій половині XIX століття, наприклад: *He said: "My valiant heroes / Will you go along with me / To fight those Yankee boys / In the west of Canady"* (TBC, URL). Це пов'язано з тим, що саме в цей час починається наступний етап у формуванні сучасної канадської держави – процес об'єднання окремих поселень і колоній спочатку у Верхню і Нижню Канаду, а потім в одну колонію під назвою Канада. Після такого рішення метрополії англійські заморські території сприйматися вже не як окремі колонії, а як єдина об'єднана колонія Канада.

Значна кількість ідентифікуючих ЗПСН Канади функціонують у віршованих текстах цього періоду у поєднанні з атрибутами, які характеризують саму державу, її окремі територіальні одиниці (26 ЛО, 17,3% у 49-ти КР, 10,8%), територіальний розмір Канади (3 ЛО, 2% у 12-ти КР,

2,6%), її розташування відносно інших, переважно європейських, держав (7 ЛО, 4,7% у 33-х КР, 7,2%), наприклад: *Britain, to thee my vent'rous course I bent / From realms remote, where beasts with men contend* (QH, URL).

Значну роль у лексико-семантичній репрезентації концепту КАНАДА у КАВТ першого періоду відіграють ЗПСН, які виконують *релятивну* функцію. Зазначена група репрезентована у корпусі аналізованих текстів 219 ЛО у 1344-х КР і є найбільшою серед ЗПН Канади. У межах цієї групи найбільш уживаними є апелятиви (183 ЛО у 1176-ти КР) у порівнянні з онімами (36 ЛО у 168-ми КР). Серед релятивних апелятивів за тематикою переважають номінативні одиниці, що вказують на природні умови нової для європейців території (ландшафт – 27 ЛО, 12,3% у 355-ти КР, 56,4%; фауна – 32 ЛО, 14,6% у 139-ти КР, 10,3%; кліматичні особливості – 19 ЛО, 8,7% у 132-х КР, 9,8%; флору – 14 ЛО, 6,4% у 86-ти КР, 6,4%), наприклад: *The wondering trav'ler finds a milder clime / Where mingling with the pine's unfading green / The wither'd foliage of the oak's tree's bough / And elm, and maple's leafless sprays are seen <...> The frost defines the noon-tide beam / In the steel'd furrow rests the useless plough / Still thick'ning ice encrusts th' half-cover'd stream / Unusual mists foretell th' approaching snow / The flaky shower descends* (KYC, URL). Такі акценти у відборі номінативних одиниць є результатом художнього відображення початкових етапів історії і процесу заселення території сучасної Канади першовідкривачами. Серед релятивних онімів, які зустрічаються в поезії цього періоду, найбільш репрезентативними за кількістю лексичних одиниць і частотністю їх контекстної реалізації також є лексичні одиниці на позначення елементів природних ресурсів (12 ЛО, 5,5% у 63-х КР, 4,7%), наприклад: *Thy flood Saint Lawrence, in whose copious wave / The Naiades of a thousand riv'lets lave <...> Thee Michigan, where learned beavers lave / And two great tribes divided hold thy wave / Erie for represents fam'd, whose noisome breath / By man inhal'd, conveys the venom'd death / The streams thence rushing with tremendous roar / Down thy dread fall, Niagara, prone pour* (AP, URL).

Важливість теми природи у віршованих текстах першого етапу розвитку державності у Канаді підтверджується також значною групою атрибутивних номінацій, які характеризують канадську природу і ландшафт (25 ЛО, 16,6% у 86-ти КР, 18,9%) і кліматичні умови (16 ЛО, 10,7% у 57-ми КР, 12,5%) на новій для європейських іммігрантів території, наприклад: *He told them of a region hard, iron-bound, and cold / Nor seas of pearl abounded, nor mines of shining gold* (JC, URL). У наведеному прикладі Канада номінується автором шляхом використання ідентифікуючого апелятиву *a region* ‘регіон’, а атрибутивні конструкції *hard* ‘суворий’, *cold* ‘холодний’, *iron-bound* ‘скелястий’ характеризують місцевий клімат і ландшафт, які відрізняються від звичних для переселенців. Зазначені тематичні групи є найбільш репрезентативними саме в поезії цього періоду, їх актуальність поступово зменшується у двох наступних.

Важливими на цьому етапі розвитку канадської державності також є ЗПСН Канади, які вказують на населення й умови його життя на новому континенті. До першої тематичної групи відносяться релятивні апелятиви, які називають населення (17 ЛО, 7,8% у 110-ти КР, 8,2%), атрибутивні номінації, які характеризують корінних жителів (20 ЛО, 13,3% у 69-ти КР, 15,2%), іммігрантів (23 ЛО, 15,3% у 69-ти КР, 15,2%) і канадців як нову націю (8 ЛО, 5,3% у 17-ти КР, 3,7%). Незначна кількість атрибутивних номінативних одиниць і їх контекстних реалізацій в останній підгрупі у порівнянні з першими двома свідчить про те, що на цьому етапі розвитку канадської державності люди, які проживали на цій території, ще не сприймалися як єдина нація, а навпаки – як два протилежні і навіть ворожі прошарки населення.

Зазначену тематичну групу у ранніх КАВТ репрезентовано лексичними одиницями, які називають або характеризують аборигенів і мають переважно негативну конотацію, і переселенців, які номінуються лексемами з нейтральним або меліоративним забарвленням, наприклад, у фрагменті *Behold the savage tribes in wildest strain / Approach with death and terror in their*

train <...> Hideous yells announce the murderous band / Whose bloody footsteps desolate the land (TRV, URL) автор, шляхом використання пейоративних релятивних апелятивів *tribes* ‘племена’ і *band* ‘банда’ у поєднанні з атрибутивними номінаціями *the savage* ‘дикий’, *the murderous* ‘смертоносний’ створює образ північноамериканських аборигенів як жорстоких дикунів, що несуть небезпеку для переселенців. Переважання лексичних одиниць, які називають місцеве населення, саме з негативною конотацією зумовлене тим історичним фактом, що індіанські племена, які проживали на території європейських колоній, у більшості випадків не бажали поступатися своєю територією і перешкоджали загарбницькій діяльності колонізаторів. Незрозумілість для європейців життя і побуту місцевого населення стало одним із головних факторів, який впливав на сприйняття нового континенту і, як результат, змалювання його в ранніх КАВТ.

Тему умов життя населення представлено найбільшою кількістю лексичних одиниць і їх контекстних реалізацій саме у віршованих текстах цього періоду. Релятивні апелятиви (22 ЛО, 10% у 108-ми КР, 8%) і атрибутивні номінації (7 ЛО, 4,7% у 23-х КР, 5,1%), що входять до цієї тематичної групи, характеризують переважно негативні риси життя європейських переселенців, зокрема, у фрагменті *Cramps, fevers, agues, vent'rous traders seize / Who, seeking wealth, relinquish health and ease / A sad exchange!* (QH, URL) релятивні апелятиви *cramps* ‘спазми, судоми’, *fevers* ‘лихоманка’, *agues* ‘лихоманка, малярія’ вказують на наслідки тяжкої праці іммігрантів у вигляді різних захворювань, які у багатьох випадках були додатково спровоковані відсутністю імунітету до місцевих хвороб.

У віршованих текстах першого етапу окрім опису умов життя населення досить поширеною є також група лексем на позначення духовних, моральних ідеалів і цінностей канадського суспільства (12 ЛО, 5,5% у 53-х КР, 3,9%), наприклад: *A Spire majestic rears it's solemn Vane <...> Where Truth and Peace and Charity abound / Where God is sought, and heav'nly Blessing found* (AR, URL). У віршованих текстах цього періоду у зазначеній тематичній

групі за кількістю контекстних реалізацій переважають лексичні одиниці, які містять у своїй семантиці компонент «релігійність». Значною є також група лексичних одиниць, які вказують на культуру Канади. До них відносяться релятивні апелятивні номінації на позначення культури (14 ЛО, 6,4% у 61-й КР, 4,5%), релятивні оніми, які називають діячів культури, персонажів літературних творів (5 ЛО, 2,3% у 6-ти КР, 0,4%), атрибутивні номінації, які характеризують культуру держави (4 ЛО, 2,7% у 6-ти КР, 1,3%), наприклад: *No more, my friend! Of vain applause / Nor complimental rhymes / Come, muse, let's call another cause / And sing about the times* (ТРА, URL).

Досить поширеними у ранніх КАВТ є лексичні одиниці, спрямовані на позначення історичних подій того часу, зокрема апелятиви, які позначають внутрішньо- і зовнішньополітичні конфлікти (16 ЛО, 7,3% у 78-ми КР, 5,8%), оніми, які називають місця, де відбувалися історичні події (2 ЛО, 0,9% у 3-х КР, 0,22%) і оніми-імена історичних діячів (7 ЛО, 3,2% у 45-ти КР, 3,3%), і атрибути, які характеризують останніх (7 ЛО, 4,7% у 26-ти КР, 5,7%), наприклад, у фрагменті *In the seaport of St. Malo, 't was a smiling morning May / When the Commodore Jacques Cartier to the westward sailed away* (ЖС, URL) йдеться про подорож на новий континент Жака Картьє – історичного діяча, одного з першовідкривачів Канади.

У віршованих текстах цього періоду авторами досить часто вживаються оніми-імена історичних постатей, які брали участь у воєнних конфліктах, наприклад: *Upon the heights at Queenston / One dark October day / Invading foes were marshaled / In battles dread array / Brave Brock looked up the rugged steep / And planned a bold attack / "No foreign flag shall float" said he / "Above the Union Jack"* (УНҚ, URL). У наведеному фрагменті йдеться про битву між американськими і англо-канадськими військами під час історичних подій в США (Американська революція і англо-американська війна), які значно вплинули на формування канадської державності, національної і політичної самосвідомості канадського населення, що, своєю чергою, призвело до відображення цих подій у низці КАВТ. У наведеному

прикладі знаходимо одночасно два релятивні оніми, один з яких входить до складу атрибутивної конструкції *brave Brock* ‘сміливий Брок’ і характеризує канадського історичного діяча Айзека Брока, керівника англо-канадських військ, які змагалися з американськими загарбниками в битві 1812 року. Інший релятивний онім *Queenston* указує на місце цієї історичної події, а саме Квінстонські висоти, що розташовані в канадській провінції Онтаріо. Релятивні апелятиви *foe* ‘ворог’, *battle* ‘бій’, *attack* ‘атака, напад’ указують на воєнні конфлікти, які мали місце в той час.

У цьому контексті вживається релятивний апелятив *Union Jack*, який відноситься до тематичної групи на позначення державної і національної символіки Канади (2 ЛО, 0,9% у 5-ти КР, 0,4%) на початковому етапі її формування. Зазначена група номінацій, поряд із апелятивами, що позначають органи і представників державної влади (3 ЛО, 1,4% у 33-х КР, 2,5%) Канади того історичного періоду, онімами на позначення імен окремих представників влади (2 ЛО, 0,9% у 4-х КР, 0,3%) і атрибутами, які характеризують ставлення населення до влади (4 ЛО, 2,7% у 8-ми КР, 1,8%), є найменш репрезентативною в ранніх КАВТ, оскільки на цьому етапі держава ще не була сформована, а тому власних органів влади і символів Канади не існувало також. Лексичні одиниці, які входять до зазначених тематичних груп на цьому етапі, в основному позначають відповідні реалії метрополії.

Малорепрезентативними є також групи релятивних апелятивів, що вказують на економіку Канади (5 ЛО, 2,3% у 16-ти КР, 1,2%). У ранніх КАВТ лексичні одиниці цієї тематичної групи формують образ Канади як території з цінними природними ресурсами, торгівля якими в Європі була дуже вигідною, наприклад: *Here, like an ant, commerce, with pregnant sails / Busy, of summer-months herself avails* (AP, URL). Превалювання саме таких номінативних одиниць в цій групі підтверджує історичний факт, що європейські експедиції і вивчення північноамериканського континенту мореплавцями стали першим поштовхом до створення майбутньої Канади, а

економічна зацікавленість у канадській частині Північної Америки послугувала основною причиною формування колоній.

Отже, серед засобів прямої лексичної (субстантивної та атрибутивної) номінації концепту КАНАДА у віршованих текстах цього історичного періоду найбільш поширеними є групи номінацій на позначення природних умов Канади і умов життя населення. Лексеми *land* і *country* є найбільш уживаними ідентифікуючими номінаціями.

3.2.1.2 Історична зумовленість образної номінації пояснюється тим, що поезія періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.) створювалась переважно колонізаторами, які у своїй творчості наслідували літературні традиції англійського романтизму, серед яких оспівування природи набуває першочергового значення, що відображається у використанні авторами значної кількості засобів прямої номінації, які репрезентують фізико-географічні і природні особливості Канади (див. підрозділ 3.2.1.1).

Окрім ЗПН концепту КАНАДА у віршованих текстах цього періоду автори послуговуються різними ЗОН, сумарна кількість яких значно менша (38 ЗОН у 41-й КР) у порівнянні із ЗПН. Провідним типом серед образної номінації концепту КАНАДА на першому етапі розвитку канадської англійськомовної поезії, що співпадає з першим історичним етапом формування канадської державності, стає епітет (20 ЗОН, 52,63% у 23-х КР, 56,1%). Більшість епітетних номінацій держави цього періоду мають метафоричний характер і анімістичне спрямування, оскільки переносять на Канаду, її окремі територіальні одиниці, природу, ознаки живих організмів, насамперед людей, наприклад: *And all the land, luxuriant, rich and gay / Exulting owns the splendor of their sway* (TRV, URL). У наведеному фрагменті пряма лексична номінація концепту КАНАДА у вигляді ідентифікуючого апелятива *land* характеризується метафоричними антропоморфними епітетами *rich* ‘багатий’, *gay* ‘веселий’, *exulting* ‘радісний’, які приписують Канаді ознаки, характерні для людини.

Другою за кількісними показниками групою образної номінації концепту КАНАДА в поезії першого періоду є метафора (14 ЗОН, 36,81% у 14-ти КР, 34,12%). Серед виявлених метафоричних номінацій переважають іменникові метафори (10 ЗОН, 26,32% у 11-ти КР, 26,82%), які у більшості випадків відтворюють тему нерозривного зв'язку новоутвореної канадської країни і Великої Британії, наприклад: *For I believe in Britain's Empire, and / In Canada, its true and loyal son* (CD, URL). У цьому фрагменті лексема *son* 'син' є метафоричною номінацією, яка приписує Канаді антропоморфні ознаки. Дієслівні метафоричні номінації концепту КАНАДА на цьому етапі є менш поширеними (4 ЗОН, 10,52% у 3-х КР, 7,32%) у досліджуваних віршованих текстах; за своєю семантикою вони також є антропоморфними, наприклад: *O! Whilst thy country boasts of hearts like thine / In seraph forms a spirit so divine* (BCAN, URL).

Менш репрезентативними ЗОН концепту КАНАДА у поезії першого історичного періоду є метонімія (3 ЗОН, 7,9% у 3-х КР, 7,32%) і образне порівняння (1 ЗОН, 2,63% у 1-й КР, 2,44%), які пов'язані з темою життя іммігрантів і характеристикою нового континенту, наприклад: *These plains are rich laden as a summer's deep sigh / But give me the bare cliffs that tower to the sky* (EM, URL).

Отже, серед ЗОН концепту Канада у віршованих текстах цього історичного періоду найбільш продуктивними є епітетні номінації, які мають переважно анімістичний характер.

3.2.2 Номінативний простір концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.). Другий період розвитку канадської державності розпочався після 1867 року, коли за рішенням королеви Вікторії Канаді було надано новий статус – домініон Канада (Канадська конфедерація, Конфедерація Канада). Зазначені зміни у суспільно-політичному житті значно вплинули на тематичне спрямування тогочасної

канадської англійськомовної поезії і авторський відбір лексичних засобів об'єктивації концепту КАНАДА у віршованих текстах.

Історичні події другого етапу формування канадської державності знайшли своє відображення у досліджуваних 85-ти (9,2 ум. стор.) віршованих текстах (див. *табл. 2.1*, Додаток А, *табл. А.1*) у 678-ми (44,1%) ЗЛСН концепту КАНАДА (див. *табл. 2.2*), зумовивши кількісні й якісні характеристики прямої та образній (тропеїчній) номінації концепту КАНАДА (див. Додаток А, *табл. А.2*, Додаток Б, *табл. Б.1–7*).

3.2.2.1 Історична зумовленість прямої номінації проявляється в тому, що з другої половини ХІХ століття в КАВТ для номінації Канади перестає використовуватися лексема *region* ‘край’, але починають функціонувати такі ідентифікуючі апелятиви, як *commonwealth* ‘державна співдружність’ (5 КР, 1,6%), *nation* ‘державна країна’ (34 КР, 11,1%), *dominion* ‘домініон’ (33 КР, 10,8%) і *confederation* ‘конфедерація’ (8 КР, 2,6%), наприклад: *On Confederation we somewhat rely / By mutual concessions to live / And from one another we're hoping to buy / Whatever each Province can give* (DD, URL). У віршованих текстах цього періоду, у порівнянні з попереднім, збільшується не лише кількість ідентифікуючих апелятивів для позначення концепту КАНАДА, але й кількість їх контекстних реалізацій (305 КР).

У групі ідентифікуючих онімів (191 КР) у віршованих текстах періоду Конфедерації, на відміну від текстів першого періоду, кількість контекстних реалізацій лексем *Canada / Canady / Canadia* значно переважає (183 КР, 95,8%) над відповідними кількісними показниками лексем, які називають окремі колонії, провінції або території (8 КР, 4,2%). Така тенденція у індивідуально-авторському відборі номінативних засобів репрезентації концепту КАНАДА наочно демонструє, що саме на цьому етапі Канада починає сприйматися як єдине державне утворення, а не різні територіальні одиниці, об'єднані владою метрополії.

Разом з ідентифікуючими ЗПСН концепту КАНАДА більше, ніж вдвічі, зростає кількість атрибутивних номінацій, які характеризують територіальний розмір Канади (7 ЛО, 3,5% у 39-ти КР, 6,5%) і державу загалом (77 ЛО, 38,3% у 208-ми КР, 34,8%). Більшість номінативних одиниць, які входять до останньої тематичної групи, мають позитивну конотацію, наприклад: *Our broad and free Dominion! Where law and liberty have sway* (DOC, URL). На відміну від зазначених тематичних груп, дещо зменшуються кількісні показники групи атрибутивних номінацій, які вказують на географічне розташування Канади і її розташування відносно інших держав (6 ЛО, 3 % у 28-ми КР, 4,7%), наприклад: *They counted neither cost, nor danger <...> In building up our northern land, to be a vast dominion, stretched from sea to sea* (TUEL, URL).

Однією з найактуальніших тем у КАВТ цього періоду залишається тема канадської природи, однак кількість лексичних одиниць, які її актуалізують, і їх контекстних реалізацій зменшується, зокрема, релятивні апелятиви, які називають ландшафт, представляють у віршованих текстах 25 ЛО, 10% у 247-ми КР, 16,5%, флору – 11 ЛО, 4,4% у 61-й КР, 4,1%, фауну – 17 ЛО, 6,8% у 46-ти КР, 3%, кліматичні умови – 17 ЛО, 6,8% у 75-ти КР, 4,9%. Зменшуються і кількісні показники ЗПАН канадської природи і ландшафту (21 ЛО, 10,4% у 42-х КР, 7,1%) і кліматичних умов (11 ЛО, 5,5% у 24-х КР, 4%). Навпаки дещо збільшується кількість релятивних онімів, які номінують елементи природних ресурсів, але кількість їх контекстних реалізацій при цьому залишається майже незмінною у порівнянні з попереднім періодом (19 ЛО, 7,6% у 57-ми КР, 3,8%).

У поезії цього періоду, у порівнянні з попереднім, вдвічі збільшується кількість лексичних одиниць (31 ЛО, 12,4%) і майже втричі – кількість їх контекстних реалізацій (219 КР, 14,6%) у групі релятивних апелятивів, які вказують на внутрішньо- або зовнішньополітичні конфлікти у Канаді. Збільшується також кількість релятивних онімів і їх контекстних реалізацій, які номінують історичних діячів (10 ЛО, 3,9% у 40-а КР, 2,7%) і місця

важливих історичних подій (8 ЛО, 3,2% у 33-х КР, 2,2%). Така сама тенденція спостерігається і в групі ЗПАН, що характеризує історичних діячів (13 ЛО, 6,5% у 54-х КР, 9,1%). Це пов'язано насамперед із тим, що цей період для Канади відзначився її участю в Першій світовій війні, тогочасними конфліктами всередині канадського суспільства, а також тенденцією до оспівування ключових воєнних подій попередніх років; наприклад, у контексті *A story worth telling our annals afford / 'Tis the wonderful journey of Laura Secord!* (BBW, URL) релятивний онім *Laura Secord* є іменем історичної діячки Лори Секорд, учасниці воєнних подій доконфедераційного періоду, яка під час англо-американської війни 1812 року попередила англо-канадські війська про запланований наступ американців і тим самим допомогла співвітчизникам відбити напад ворогів, увійшовши таким чином в історію Канади. В іншому фрагменті *I did not hate the man I killed / That soldier tall with eyes of blue / I might have spared him had I willed / I did what Duty bade me do <...> We had been days in battle grim / And foot by foot had nearer crept* (DUT, URL) описано історичні події періоду Конфедерації, а саме Першу світову війну. У наведеному прикладі тема війни актуалізується релятивними апелятивами *soldier* 'солдат' і *battle* 'бій', а релятивний апелятив *duty* 'обов'язок' репрезентує моральні цінності канадського населення, оскільки Канада стала учасником цієї війни автоматично після вступу в неї Великої Британії, а тому для більшості канадців участь у Першій світовій війні на боці метрополії була вимушеним кроком і своєрідним обов'язком, про що неодноразово згадується у цей період. Загалом, у поезії періоду Конфедерації, у порівнянні з віршованими текстами першого періоду, значно зростають кількісні показники релятивних апелятивів, які вказують на духовні, моральні ідеали і цінності канадського суспільства – 29 ЛО, 11,6% у 204-х КР, 13,6%. Зазначена тематична група апелятивних номінацій стає однією з найбільш репрезентативних на цьому історичному етапі.

Актуальною у віршованих текстах цього періоду залишається тема населення Канади, яка об'єктивується релятивними апелятивами (21 ЛО,

8,4% у 156-ти КР, 10,4%), найбільш уживаним з яких стає лексема *Canadian* ‘канадець’ (52 КР), яка у віршованих текстах попереднього періоду не вживалася, наприклад: *We hold our faith and truth / Trusting to the God above / Stand Canadians, firmly stand / Round the flag of fatherland!* (EF, URL). Також у порівнянні з першим періодом значно змінюються кількісні показники і семантика атрибутивних номінацій, які характеризують населення Канади. Зокрема, значно зменшуються кількість лексем і контекстна реалізація у групах атрибутів на позначення корінного населення (12 ЛО, 6% у 17-ти КР, 2,85%) і іммігрантів (6 ЛО, 3% у 6-ти КР, 1%), і, навпаки, їх кількість зростає в тематичній групі, що характеризує канадців як єдину націю (35 ЛО, 17,4% у 150-ти КР, 25,1%).

У віршованих текстах цього періоду менше вживаються й лексичні одиниці, які змальовують умови життя європейських переселенців і населення Канади загалом. Так, релятивні апелятиви, які відносяться до цієї тематичної групи, представлені в досліджуваних текстах 10-ма ЛО, 3,9% у 24-х КР, 1,6%, а атрибутивні номінації – 5-ма ЛО, 2,5% у 17-ти КР, 2,85%, наприклад: *Shield us from danger, from every adversity / Shield us, Oh Father!* (ACAN, URL).

У віршованих текстах другого періоду у порівнянні з попереднім меншою кількістю лексичних одиниць і їх контекстної реалізації представлено групу вербальних засобів на позначення культури Канади, зокрема релятивні апелятиви (14 ЛО, 5,6% у 41-й КР, 2,73%), релятивні оніми (2 ЛО, 0,8% у 2-х КР, 0,13%) і атрибутивні номінації (3 ЛО, 1,4% у 3-х КР, 0,5%), наприклад: *The Poets of the Nation must appear / We want our ballads – none are written yet / Canadian lilts and songs, the youthful ear / Ne'er hears when nurse or mother soothes her pet* (CF, URL).

Протилежна тенденція відбувається у групі лексичних одиниць, які пов'язані з політикою держави. Так, збільшуються кількісні показники релятивних апелятивних номінацій, спрямованих на позначення органів і представників державної влади (8 ЛО, 3,2% у 48-ми КР, 3,2%) і релятивних

онімів, які називають державу-метрополію (9 ЛО, 3,6% у 102-х КР, 6,8%), наприклад: *On merry England's fare famed land / May kind Heaven sweetly smile / God bless old Scotland evermore / And Ireland's Emerland isle! <...> God save our Queen, and heaven bless / The Maple Leaf forever!* (TMLF, URL). Майже незмінною залишається кількість лексем і їх контекстних реалізацій у групах релятивних онімів-імен окремих представників державної влади (1 ЛО, 0,4% у 1 КР, 0,07%) і атрибутивних номінативних одиниць, що виражають ставлення народу до влади або окремих політичних діячів (5 ЛО, 2,5% у 9-ти КР, 1,5%).

Протягом зазначеного періоду в КАВТ суттєво збільшується кількість релятивних апелятивів і контекстів, у яких вони вживаються, які називають державні і національні символи Канади (9 ЛО, 3,6% у 95-ти КР, 6,33%). У поезії періоду Конфедерації вперше з'являються лексеми, які позначають саме канадську символіку, а не атрибути Великої Британії, наприклад: *Let the maple leaf and beaver / Be our union beadge forever* (WS, URL).

У порівнянні з першим періодом, у віршованих текстах, написаних після заснування Конфедерації, спостерігається значне збільшення лексем і їх контекстних реалізацій у тематичній групі релятивних апелятивів, які вказують на економіку Канади (10 ЛО, 3,9% у 50-ти КР, 3,33%), наприклад, у тематичному фрагменті *Then happy Canada! Your lot is blest / The shortest throughfare from east to west / And eastern fabrics of the choicest brand / Will swell the commerce of this happy land* (ТИН, URL) релятивні апелятиви *commerce* 'торгівля' і *throughfare* 'наскрізний проїзд' указують на окремі галузі канадської економічної інфраструктури – торгівлю і залізницю. Сама Канада у наведеному контексті номінується двічі – ідентифікуючими онімом *Canada* й апелятивом *land*, які поєднуються з антропоморфною прикметниковою метафорою *happy* 'щаслива'. Збільшення інтересу поетів до теми розвитку канадської економіки й інфраструктури саме протягом цього періоду зумовлювався поживленням розвитку різних галузей господарства в другій половині ХІХ століття, зокрема, саме в цей час було побудовано

вищезгадану канадську залізницю, яка стала важливою умовою подальшого економічного розвитку Канади.

3.2.2.2 Історична зумовленість образної номінації протягом періоду Конфедерації, який за хронологічними рамками збігається з другим літературним етапом розвитку канадської поезії – романтичним націоналізмом, проявляється в тому, що на перший план у аналізованих віршованих текстах виходить тема створення нового домініону, що есплікується, окрім засобів прямої номінації, значно більшою у порівнянні з попереднім періодом кількістю образних номінативних одиниць. Провідним засобом образної репрезентації концепту КАНАДА на цьому етапі є метафора. Кількість метафоричних номінацій і їх контекстних реалізацій значно збільшується у порівнянні з попереднім періодом: іменникові метафори – 73 ЗОН, 36,3% у 128-ми КР, 39,9%, дієслівні метафори – 62 ЗОН, 30,8% у 68-ми КР, 21,2%, що загалом складають 135 ЗОН, 67,1% у 196-ти КР, 61,1%. За семантичним значенням більшість виявлених метафоричних номінацій мають антропоморфний характер, наприклад, у фрагменті *O Canada! My country! <...> Awake! Thou drowsing child of destiny!* (SC, URL) антропоморфна метафора, виражена іменником *child* ‘дитина’, є образною номінацією Канади. Схожу семантику має дієслівна метафора *rear* ‘виховувати’ у поетичних рядках *While Canada can rear her sons, the bravest of the brave <...> Shall future patriots mourn you and festal rites proclaim* (TBQH, URL). Значно рідше у аналізованих віршованих текстах цього періоду зустрічаються анімалістичні або предметні метафори, наприклад, у фрагменті *Let the wolf growl / The lion's whelp is undismayed* (SC, URL) словосполучення *lion's whelp* ‘щенья лева, левеня’ є анімалістичною іменниковою метафорою, яка у своїй семантиці містить указівку не лише на молодий вік канадської держави, а й на її нерозривний зв'язок із метрополією, оскільки *lion* ‘лев’ є символом Англії. Зв'язок Канади з Великою Британією виражається й у предметній метафорі, вираженій

словосполученням *gem in Britannia's crown* ‘дорогоцінний камінь у Британській короні’, що зустрічається у віршованих рядках: *Canada, Canada, loyal and free! / Gem in Britannia's crown ever to be* (BCAN, URL).

Тема становлення Канадської Конфедерації, характерна для поезії цього періоду, розкривається також за допомогою епітетної номінації, яка посідає друге місце за кількісними показниками серед ЗОН – 47 ЗОН, 23,4% у 92-х КР, 28,6%. Наприклад, у контексті *Last born of nations! The Offspring of freedom!* (ACAN, URL) антропоморфний епітет *last born* ‘народжений останнім’ характеризує Канаду як нову, молоду у порівнянні з іншими державами. На молодий вік канадської держави у наведеному прикладі також указує іменникова метафора *offspring* ‘нащадок’, про що свідчить її словникове тлумачення: “**an offspring**, *n* – a person's child or children” (OALD, URL). Схожу семантику мають епітети *new-born* ‘новонароджений’ і *feeble* ‘кволий, слабкий’ у наступному фрагменті віршованого тексту: *A new-born nation shall at once appear / Thou feeble, its importance never doubt* (CF, URL).

Менш продуктивними ЗОН концепту КАНАДА у поезії періоду романтичного націоналізму, як і раніше, є метонімія й образне порівняння. Однак у віршованих текстах саме цього періоду кількість зазначених ЗОН Канади та їх контекстних реалізацій є найбільшою у порівнянні з попереднім і наступним періодами.

Виявлені метонімічні транспозиції (12 ЗОН, 6% у 26-ти КР, 8,1%) у віршованих текстах цього періоду належать переважно до атрибутивного типу і характеризують фізико-географічне розташування Канади по відношенню до Великої Британії, наприклад: *O strong hearts of the North / Let flame your loyalty forth* (OCC, URL).

Усі образні порівняння (7 ЗОН, 3,5% у 7-ми КР, 2,2%), які репрезентують концепт КАНАДА у віршованих текстах періоду Конфедерації, мають меліоративну семантику, наприклад: *Thy native land – and ne'er amiss / Its smile shall like a lover's kiss / From henceforth seem to thee* (TCD, URL). У віршованих текстах цього періоду у більшості виявлених образних порівнянь

об'єктом порівняння виступає неживий предмет, явище або абстрактне поняття, наприклад: *I know a land in the glowing West / Which my youthful heart loved first and best / A land which seemed to my raptured eyes / As a last sweet likeness of Paradise* (ECAN, URL).

Отже, провідним засобом образної номінації концепту КАНАДА у віршованих текстах цього історичного періоду є антропоморфна метафора.

3.2.3 Номінативний простір концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні). Останній історичний період, найважливіші події якого знайшли своє відображення в КАВТ, почався в 30-х роках минулого століття, коли Канада з підписанням Вестмінстерського статуту (1931) отримала фактично повну незалежність від метрополії. Разом із закріпленням статусу самостійної держави на міжнародній арені, цей період в історії Канади відзначився низкою внутрішніх політичних, економічних і соціальних проблем, які корінним чином змістили акценти в тогочасній поезії.

Історичні події третього етапу формування канадської державності знайшли своє відображення у досліджуваних 78-ми (6 ум. стор.) віршованих текстах (див. *табл. 2.1*, Додаток А, *табл. А.1*) у 430-х (28%) ЗЛСН концепту КАНАДА (див. *табл. 2.2*), зумовивши кількісні й якісні характеристики прямої та образній (тропеїчній) номінації концепту КАНАДА (див. Додаток А, *табл. А.2*, Додаток Б, *табл. Б.1–7*).

3.2.3.1 Історична зумовленість прямої номінації проявляється в тому, що у досліджуваних віршованих текстах значно зменшується кількість ідентифікуючих апелятивних номінацій концепту КАНАДА (5 ЛО у 109-ти КР): перестають вживатися такі лексеми, як *clime* 'країна, край', *colony* 'колонія', *commonwealth* 'державна співдружність', *confederation* 'конфедерація', *dominion* 'домініон', *realm* 'державна країна', більшість з яких виходять зі вжитку у зв'язку зі зміною статусу Канади на міжнародній арені.

Найбільш часто вживаними ідентифікуючими апелятивами у віршованих текстах цього часу залишаються, як і в попередніх двох періодах, лексеми *country* ‘країна’ (58 КР, 53,2%) і *land* ‘країна, держава’ (39 КР, 32,8%). Серед ідентифікуючих онімів (112 КР) в поезії зазначеного періоду також більш уживаною залишається лексема *Canada* (90 КР, 80,4%) у порівнянні з назвами її окремих територіальних одиниць (22 КР, 19,6%).

У віршованих текстах останнього періоду суттєво зменшується кількість атрибутів, які характеризують канадську державу (14 ЛО, 19,4% у 32-х КР, 24,8%), її територіальний розмір (2 ЛО, 2,8% у 4-х КР, 3,1%) і географічне розташування (3 ЛО, 4,2% у 7-ми КР, 5,4%). Також, у порівнянні з попередніми періодами, менш актуальною стає тема канадської природи, про що свідчать кількісні підрахунки: у групі релятивних апелятивів номінації ландшафту представляють 19 ЛО, 11% у 73-х КР, 12%, флори – 3 ЛО, 1,7% у 4-х КР, 0,6%, фауни – 3 ЛО, 1,7% у 9-ти КР, 1,5%, кліматичних особливостей – 9 ЛО, 5,2% у 37-ми КР, 6,1%. Кількісні показники онімів-номінацій елементів природних ресурсів (13 ЛО, 7,51% у 29-ти КР, 4,8%) і атрибутів, що характеризують кліматичні умови Канади (5 ЛО, 6,9% у 12-ти КР, 9,3%), її природу і ландшафт (17 ЛО, 23,6% у 30-ти КР, 23,3%), також менші у порівнянні з двома попередніми періодами, однак відсоткове співвідношення свідчить, що зазначена тема все ж залишається однією з провідних і на цьому етапі.

Кількісні підрахунки засвідчили, що відносно незмінною залишилася у віршованих текстах цього періоду група релятивних апелятивних номінацій, що називає населення Канади (19 ЛО, 11% у 86-ти КР, 14,1%). Однак зменшилася кількість лексичних одиниць і їх контекстних реалізацій у групах релятивних апелятивів, які позначають умови життя населення (3 ЛО, 1,7% у 4-х КР, 0,6%), духовні, моральні ідеали і цінності канадців (18 ЛО, 10,41% у 57-ми КР, 9,34%), і атрибутивних номінацій, які характеризують іммігрантів (3 ЛО, 4,2% у 4-х КР, 3,1%) і канадців загалом (10 ЛО, 13,9% у 15-ти КР, 11,6%), наприклад: *Come and see the vast natural wealth of this mine /*

In the short space of ten years / It has produced six American millionaires / And two thousand pauperized Canadian families (SN, URL). У наведеному прикладі пряма атрибутивна номінація *pauperized* ‘доведені до вбогства, бідності’ є характеристикою канадського населення 30-х років ХХ століття. Протягом зазначеного періоду серед засобів прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА взагалі зникають лексичні одиниці, які характеризують корінне населення Канади і умови життя європейських переселенців.

У порівнянні з двома попередніми періодами зменшується кількість релятивних апелятивів, які називають державні і національні символи (5 ЛО, 2,9% у 31-й КР, 5,1%), економіку Канади (6 ЛО, 3,5% у 28-ми КР, 4,6%) і вказують на внутрішньо- і зовнішньополітичні конфлікти (10 ЛО, 5,8% у 74-х КР, 12,13%). Більшість лексичних одиниць, що входять до останньої тематичної групи, характерні для поезії 40–70-х рр. минулого століття, що зумовлено участю Канади у Другій світовій війні, наприклад: *I'm a mother who lost a son in the last Great War / And I'm a bride with a brand new ring and a chest of hope* (IC, URL). У віршованих текстах цього періоду, у яких йдеться про війну, зустрічаються також релятивні оніми, які називають державу-метрополію (3 ЛО, 1,7% у 11-ти КР, 1,8%). Це пояснюється тим фактом, що протягом Другої світової війни на території Канади не відбувалося масштабних боїв, але канадські військові воювали в Європі в альянсі з Великою Британією, про що розповідається у тогочасних віршованих текстах, наприклад: *For we fight more than Canada / That heaven blest domain / We fight for brave old England* (SCN, URL). У наведеному фрагменті віршованого тексту окрім релятивного оніма-назви метрополії, присутній також ідентифікуючий онім *Canada* і його атрибутивна номінація *heaven blest* ‘благословенна’.

Тенденція до зменшення спостерігається також у групі релятивних онімів, які називають місця історичних подій (3 ЛО, 1,7% у 4-х КР, 0,6%), історичних діячів (7 ЛО, 4% у 8-ми КР, 1,3%), і атрибутивних номінацій, що

характеризують останніх (2 ЛО, 2,8% у 3-х КР, 2,3%), наприклад: *It evoked visions of Canada past / Savages like Leif the Lucky* (MLF, URL).

Навпаки, значно збільшується, у порівнянні з попередніми періодами, кількість номінативних одиниць і їх контекстних реалізацій, які вказують на органи, структури або представників державної влади. Так, релятивні апелятиви зазначеної тематичної групи представлені у аналізованих віршованих текстах цього періоду 26 ЛО, 15% у 74-х КР, 12,13%, релятивні оніми-імена окремих представників державної влади – 7 ЛО, 4% у 18-ти КР, 3%, група атрибутивних номінацій, які виражають ставлення народу до влади або окремих політичних діячів, включає 7 ЛО, 9,7% у 9-ти КР, 7%, наприклад: *How shall we speak of Canada / Mackenzie King dead? <...> The heights of his ambition / Was to pile a Parliamentary Committee on a Royal Commission / To have “conscription if necessary / But not necessarily conscription,” / To let Parliament decide / Later* (WLMK, URL). У наведених поетичних рядках, які є фрагментом вірш Ф. Р. Скотта “W.L.M.K.” (W.L.M.K. – аббревіатура від повного імені William Lyon Mackenzie King), замість оніма *Canada*, що ідентифікує державу, автором використовується релятивний онім *Mackenzie King*, що вказує на ім’я конкретного представника державної влади в Канаді, і релятивні апелятиви, які називають державні органи влади: *Parliamentary Committee* ‘парламенський комітет’, *Royal Commission* ‘королівська комісія’, *Parliament* ‘парламент’. У фрагменті іншого віршованого тексту *And our harebrained legislators appear to be on crack / No terrorist in Canada, they say, would dare to attack* (SIRC, URL) атрибут *harebrained* ‘необачні’ у поєднанні з релятивним апелятивом *legislators* ‘представники законодавчих органів’ виражає авторське ставлення до представників державної влади.

Збільшення кількісних показників спостерігається також у групах номінативних одиниць, які позначають культуру Канади: релятивні апелятиви (14 ЛО, 8,1% у 58-ми КР, 9,5%), релятивні оніми (5 ЛО, 2,9% у 5-ти КР, 0,8%), атрибутивні номінації (9 ЛО, 12,5% у 13-ти КР, 10,1%),

наприклад, *Canada why are our libraries full / Of American bestsellers? / Canada when will we teach CanLit to our MPs?* (AuC, URL).

Отже, історичні етапи розвитку канадської держави стали важливим екстралінгвальним чинником, що вплинув на формування індивідуально-авторської картини світу канадських англійськомовних поетів XVIII–XXI століття, і відобразився на відборі авторами лексичних засобів прямої номінації концепту КАНАДА.

3.2.3.2 Історична зумовленість образної номінації пояснюється тим, що на зламі 20–30-х років XX століття починається новий етап в історії незалежної Канади, хронологічні рамки якого збігаються із провідними напрямками канадської англійськомовної поезії XX–XXI століть – модернізмом і постмодернізмом. Канадська англійськомовна поезія модернізму, а згодом постмодернізму, стала відображенням реакції суспільства на участь Канади у двох світових війнах. На цьому етапі розвитку канадської державності у корпусі досліджуваних віршованих текстів кількісні показники ЗОН концепту КАНАДА зменшуються у порівнянні з попереднім періодом – 37 ЗОН у 38-ми КР, однак є майже рівнозначною кількості образних номінацій першого періоду.

Найпродуктивнішим ЗОН залишається метафора – 23 ЗОН, 62,16% у 23-х КР, 60,5%, при цьому кількість іменникових (11 ЗОН, 29,73% у 12-ти КР, 31,6%) і дієслівних (12 ЗОН, 32,43% у 11-ти КР, 28,9%) метафор є майже однаковою. За семантикою усі виявлені метафоричні номінації є антропоморфними або предметними, наприклад: *Canada, you don't really believe / that there is such things as Free Trade* (AuC, URL). У віршованих текстах зазначеного періоду відсутні анімістичні метафоричні номінації концепту КАНАДА.

Інші ЗОН концепту КАНАДА є малопродуктивними. Зокрема, кількість епітетних номінацій у віршованих текстах зазначеного етапу є найменшою у

порівнянні з іншими періодами – 9 ЗОН, 24,32% у 9-ти КР, 23,7%, наприклад: *You are beautiful my country when you are touched by spring* (YBMC, URL).

Значно зменшується кількість метонімічних номінацій (2 ЗОН, 5,41% у 3-х КР, 7,9%), які у віршованих текстах зазначеного періоду відносяться до атрибутивного типу, наприклад: *In the North we have a presence / Of a people our hearts endear / For they manage to see the brightest side / Of a life most of us would fear* (HPIC, URL).

Меншою у порівнянні з попереднім періодом стає кількість образних порівнянь, які називають Канаду у віршованих текстах останнього періоду, – 3 ЗОН, 8,11% у 3-х КР, 7,9%. Об'єктом порівняння у виявлених порівняльних конструкціях виступає неживий предмет, наприклад: *They carved up the country / Like a sugar pie* (MLF, URL).

Таким чином, основні тенденції та напрями розвитку канадської англійськомовної поезії мали значний вплив на зображення канадської держави у досліджуваних віршованих текстах. У зв'язку зі зміною літературних традицій у досліджуваних віршованих текстах на різних етапах розвитку канадської державності шляхом відбору авторами різних номінативних засобів увага реципієнта акцентується на різних аспектах досліджуваного об'єкту і динаміці його індивідуально-авторського сприйняття.

Висновки до третього розділу

1. Аналіз засобів мовної репрезентації концепту КАНАДА у КАВТ, здійснений із застосуванням різних видів лінгвістичного аналізу (*семантичного, компонентного, лінгвостилістичного*), уможливив угруповання виявлених ЗЛСН досліджуваного концепту залежно від наявності / відсутності семантичної транспозиції у їхньому значенні у дві групи: група засобів прямої номінації і група засобів образної (тропеїчної) номінації.

2. Семантично-функціональні особливості ЗПН концепту КАНАДА, виявлені у результаті застосування семантичного і лінгвостилістичного аналізу, зумовили їх розподіл за лексико-граматичним критерієм на субстантивні й атрибутивні засоби прямої номінації.

2.1. Групу ЗПСН концепту КАНАДА представлено в досліджуваних віршованих текстах іменниками і займенниками. Іменникові ЗПН концепту КАНАДА розподілено у дві групи – апелятиви й оніми, кожна з яких може виконувати у віршованому тексті ідентифікуючу або релятивну функцію. Ідентифікуючу функцію при прямій субстантивній номінації Канади виконують також займенники, які в межах контексту виконують субститутивну функцію іменника-номінанта концепту КАНАДА.

2.2. ЗПАН концепту КАНАДА у корпусі проаналізованих віршованих текстів представлено атрибутивними конструкціями, які мають двокомпонентну структуру: ядро, що є прямою субстантивною номінацією концепту КАНАДА, і атрибут, виражений прикметником / дієприкметником, що ідентифікує Канаду через її ознаки або характеристики.

3. ЗОН з огляду на тип семантичного зсуву, який наявний у їхній семантиці, розподілено на метафоричну, епітетну, метонімічну й образне порівняння як засіб номінації концепту КАНАДА.

3.1. Найбільш продуктивним тропеїчним засобом об'єктивації концепту КАНАДА у КАВТ XVIII–XXI століть є метафоризація. Виявлені метафоричні номінації Канади є різними за своєю структурою (однослівні метафори, метафори-словосполучення, метафори-речення), граматичним вираженням (іменникові і дієслівні метафори) і семантичним наповненням (предметні, анімалістичні, антропоморфні метафори). Антропоморфний тип метафоричної транспозиції є найбільш поширеним засобом образної репрезентації концепту КАНАДА.

3.2. Епітет є другим за продуктивністю засобом тропеїчної об'єктивації концепту КАНАДА в КАВТ. Виявлені епітети відрізняються за своєю структурою (прості, складні; одиничні, парні, ланцюжкові),

частиномовною належністю (прикметникові, дієприкметникові), положенням відносно означуваного слова (препозитивні, постпозитивні), семантикою (анімістичні, предметні). Найбільш поширеними є прості прикметникові епітети, які можуть знаходитися у пре- або постпозиції до означуваного слова, більшість з яких мають анімістичну або антропоцентричну спрямованість і втілюють в образі канадської держави ознаки живої істоти, людини.

3.3. Метонімія і образне порівняння є менш продуктивними, у порівнянні з метафорою та епітетом, ЗОН концепту КАНАДА. Метонімічну номінацію досліджуваного концепту представлено у КАВТ моделями, які ґрунтуються на основі локальних і атрибутивних відношень суміжності. У структурі виявлених образних порівнянь, які об'єктивують концепт КАНАДА, суб'єктом, у більшості випадків, є неживий предмет або явище, які порівнюються з Канадою на основі різних критеріїв.

4. Кількісні підрахунки ЗЛСН концепту КАНАДА засвідчили варіативність їх контекстних репрезентацій у досліджуваних віршованих текстах різних історичних періодів, що зумовлено впливом історичних подій у канадській державі протягом XVIII–XXI століть.

4.1. У результаті кількісних підрахунків встановлено, що протягом першого історичного етапу, коли територія сучасної Канади лише освоювалася колонізаторами, у корпусі досліджуваних віршованих текстів серед ідентифікуючих ЗПН концепту КАНАДА переважають апелятиви, найпоширенішими з яких є *country* і *land*. Лише на цьому етапі для номінації Канади вживається лексема *region*, а ідентифікуючий онім *Canada* – малопоширений. Серед релятивних апелятивів, онімів і атрибутивних номінацій найбільш частотними є лексичні одиниці, які позначають природні умови на канадській території і умови життя населення на ній. Серед ЗОН концепту КАНАДА найбільш поширеними є епітети, які, у більшості випадків, мають метафоричний характер і анімістичне спрямування.

4.2. Протягом періоду Конфедерації в групі ідентифікуючих субстантивних номінацій концепту КАНАДА з'являються нові лексеми, які відображають новий статус канадської держави, а онім *Canada* стає найбільш уживаним. Серед інших ЗПН провідне місце посідають лексеми, які вказують на природні умови, суспільство, воєнно-політичну обстановку в Канаді і за її межами. Провідним ЗОН концепту КАНАДА на цьому етапі є антропоморфна метафора.

4.3. У поезії останнього історичного періоду з-поміж ідентифікуючих субстантивних номінацій найпоширенішим залишається онім *Canada*. З ужитку виходе значна кількість ідентифікуючих апелятивів, які втратили свою актуальність після отримання Канадою незалежності. В групах релятивних субстантивних номінацій і атрибутів на цьому етапі провідне місце посідають лексеми на позначення державної влади, суспільства і природи. Найчастотнішим ЗОН концепту КАНАДА, як і у віршованих текстах попереднього періоду, залишається метафора, яка має антропоморфний або предметний характер.

Основні положення третього розділу відбито в одноосібних публікаціях дисертантки [32; 33; 34; 35; 36; 37; 38].

Список використаних джерел у третьому розділі

1. Аминева Т.А. Олицетворение в поэтических произведениях С. А. Есенина и способы его передачи на немецкий язык. Фундаментальные исследования. 2014. №12–2. С. 402–406.
2. Андрієнко Л.О. Генеза та особливості структури поетичної метафори бароко: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Національна академія наук України Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. Київ, 1997. 24 с.
3. Аристотель. Сочинения в четырех томах. Москва: Мысль, 1976. Т. 1. 550 с.

4. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: учебное пособие. Ленинград: Просвещение, 1981. 295 с.
5. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс. Теория метафоры: сборник статей. Москва: прогресс, 1990. С. 5–32.
6. Балабан О.О. Метафора як семантична універсалія. Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2008. Вип. 1 С. 81–87.
7. Бартон В.И. Сравнение как средство познания. Минск: Издательство БГУ имени В. И. Ленина, 1978. 128 с.
8. Бич М.Я. Метонимическое использование имен собственных в современном русском, испанском и английском языках: на материале газетных текстов: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-Петербург, 1995. 116 с.
9. Бондаренко М.В. Метонимический перенос как способ образования семантических неологизмов в лексико-семантической парадигме английского языка. Вестник Самарского государственного университета. 2010. № 3 (77). С. 154–158
10. Варламов М.В. Типологические особенности адъективной метафоры в сопоставлении с глагольной и субстантивной метафорами: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-Петербург, 1995. 208 с.
11. Вербицька О.А. Ономазіологічні функції синестезійної метафори в українській мові (на матеріалі прикметників відчуття): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Харківський державний педагогічний інститут імені Г. С. Сковороди. Харків, 1993. 24 с.
12. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. Москва: Высшая школа, 1989. 648 с.
13. Гак В.Г. К типологии лингвистических номинаций. Языковая номинация (Общие вопросы). Москва: Наука, 1977. С. 230–293.

14. Гак В.Г. Метафора: универсальное и специфическое. Метафора в языке и тексте. Москва: Наука, 1988. С. 11–26.
15. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 462 с.
16. Глушак В.М. Атрибутивные измерения текста как лингвистический феномен концептуальной связи: на материале немецкого языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский ордена дружбы народов государственный лингвистический университет. Москва, 1999. 23 с.
17. Горбачевич К.С., Хабло Е.П. Словарь эпитетов русского литературного языка. Ленинград: Наука, 1979. 567 с.
18. Данилов С.Ю., Черкасов А.И. Двенадцать лиц Канады. Москва: Мысль, 1987. 302 с.
19. Єщенко Т.А. Метафора в українській поезії 90-х років ХХ ст.: автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2001. 18 с.
20. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. Москва: Наука, 1977. 407 с.
21. Зайцева В.В. Метонімія як спосіб вторинної номінації у мові друкованих засобів інформації: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпропетровськ, 2009. 24 с.
22. Казаков А.В. Разграничение предметно-логических и образных сравнений. Соматические сравнительные конструкции с союзами like, as, than. Вопросы романно-германской филологии. 2008. Вып. 5. С. 48–54.
23. Кобылянский И.Ю. Перифраз как функционально-семантическая единица речи (на материале современной украинской прозы, поэзии и публицистики): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Ужгород, 1986. 18 с.
24. Кравець Л.В. Семантико-граматична структура метафори (на матеріалі поетичних творів М. Зерова): автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 /

- Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 1997. 17 с.
25. Кухаренко В.А. Практикум по стилистике английского языка: учебное пособие для студентов филологического факультета. Москва: Высшая школа, 1986. 144 с.
 26. Леэметс Х.Д. Компаративность и метафоричность в языках разных систем. Метафора в языке и тексте. Москва: Наука, 1988. С. 92–108.
 27. Мартинюк А.П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі: монографія. Харків: Константа, 2004. 292 с.
 28. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. Київ: Вища школа, 1991. 272 с.
 29. Москвин В.П. Эпитет в художественной речи. Русская речь. 2001. №4. С. 28–34.
 30. Онопрієнко Т.М. Епітет в системі тропів сучасної англійської мови (Семантика. Структура. Прагматика): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2002. 21 с.
 31. Петренко Н.В. Займенник у віршованих текстах американської поезії: когнітивно-семіотичний та лінгвосинергетичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2008. 203 с.
 32. Приходько І.В. Атрибутивна характеристика держави в англomовному канадському поетичному дискурсі XVIII–XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (17 листопада 2017 р.). Суми: Сумський ДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 410–414.
 33. Приходько І.В. Історія як екстралінгвальний чинник формування образу держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI ст. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені

- Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки. 2018. Випуск 164. С. 251–256.
34. Приходько І.В. Метафорична вербалізація образу держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI століття. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис». 2017. №1. С. 75–79.
35. Приходько І.В. Номінативне поле концепту КАНАДА в англійськомовних віршованих текстах XVII–XXI ст. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». 2018. Вип. 32. Т. 2. С. 97–99.
36. Приходько І.В. Роль порівняння у створенні образу держави в англomовній канадській поезії. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2017. Випуск 16. С. 413–417.
37. Приходько І.В. Субстантивні засоби прямої лексико-семантичної номінації держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI століття. Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія «Лінгвістика». 2017. Випуск 29. С. 137–142.
38. Приходько І.В. Тропеїчна лексико-семантична номінація держави в англomовній канадській поезії XVIII–XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Комунікативний дискурс у полікультурному просторі» (6-7 жовтня 2017 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. С. 152–153.
39. Проскура Я.В. Атрибутивные конструкции в немецком языке: когнитивный и функциональный аспекты: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Кузбасская государственная педагогическая академия. Барнаул, 2006. 23 с.
40. Пустовіт Л.О. Засоби вираження метафори. Культура слова. 1976. Вип. 11. С. 34–42.

41. Романченко А.П. Семантичні типи порівнянь у художньому мовленні Ліни Костенко. Записки з українського мовознавства. 2013. Вип. 20. С. 43–50.
42. Рудик П.А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2015. 288 с.
43. Рут М.Э. Образная номинация в русском языке. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 1992. 148 с.
44. Савельева О.С. Структура категориального значения предметности. Вестник Челябинского государственного университета. 2010. №34 (215). Вып. 49. С. 105–108.
45. Селезнева С.Ю. Языковые средства и когнитивные модели описания внешности персонажей в англоязычной художественной прозе (на материале произведений английских и американских писателей XIX–XX вв.): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский ордена дружбы народов государственный лингвистический университет. Москва, 2001. 28 с.
46. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
47. Сидякова Н.М. О различных аспектах изучения сравнения: пособие для студентов старших курсов факультетов иностранных языков. Вологда: Северо-Западное книжное издательство, 1970. 20 с.
48. Слобода Н.В. Синтаксис поетичної метафори: монографія. Донецьк, 2011. 136 с.
49. Телия В.Н. Семантика экспрессивности. Семантические категории и методы их изучения: тез. докл. 1985. Ч.1. С. 85–86.
50. Томашевский Б.В. Стилистика: учебное пособие. Ленинград: Издание ЛГУ, 1983. 288 с.
51. Третьякова Е.В. Метафора и персонификация: иерархия отношений (на примере рекламного туристического дискурса Германии). Вестник ИГЛУ. 2014. №1 (26). С. 111–116.

52. Турсунова Л.А. Структурные типы и стилистические функции эпитета в языке английской художественной литературы XX века: дис. ... канд. филол. наук / Московский государственный педагогический институт иностранных языков имени Мориса Тореза. Москва, 1973. 198 с.
53. Удинська А.Г. Метонімічні переноси на позначення людини в англійській і українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Донецький національний університет. Донецьк, 2007. 21 с.
54. Ульман С. Дескриптивная семантика и лингвистическая типология. Новое в лингвистике: языковые универсалии. Москва: Прогресс, 1962. Вып. 2. С. 30–45.
55. Ханаху Д.Р. Атрибутивные словосочетания в английском и русском языках (сопоставительно-типологический анализ): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20. / Адыгейский государственный университет. Майкоп, 2007. 29 с.
56. Химинець М. Антропоморфна метафора як засіб актуалізації концепту АМЕРИКА в українських газетних текстах. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2015. Вип. 20. С. 95–98.
57. Черемисина М.И. Сравнительные конструкции русского языка. Новосибирск: Наука, 1976. 270 с.
58. Edgecombe R.S. Ways of Personifying. Style. 1997. Vol. 31. Issue 1. P. 1–13.
59. Galperin I.R. Stylistics. Москва: Высшая школа, 1981. 316 с.
60. Pacham C. The Science and Poetry of Animation: Personification, Analogy, and Erasmus Darwing's Loves of Plants. Romantism. 2004. Vol. 10. Issue 2. P. 191–208.
61. Paxson J.J. The poetics of personification. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 210 p.
62. Plotnic A. Breathe life into literary anything. Writer. 2005. Vol. 118. Issue 10. P. 15–17.

Список довідкової літератури

CED – Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>

MED – Macmillan English Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionaries.com/>

OALD – The Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Джерела ілюстративного матеріалу

ACAN – Anonymous. Canada. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#canadamapleland>

AP – Cary T. Abram's Plains. URL: http://www.uwo.ca/english/canadian_poetry/eng%20274e/cary.htm

AR – Viets R. Annapolis-Royal. URL: <http://www.canadianpoetry.ca/architexts/Annapolis/index.htm>

AuC – Farkas E. Au Canada. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>

BBW – Mair Ch. A Ballade for Brave Women. URL: <https://www.poetrynook.com/poem/ballad-brave-women>

BCAN – Bayley C. Canada. URL: http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/longpoems/bayley/canada/canada_a_poem.htm

BHCAN – Boulton H. Canada. URL: http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/#_edn1

CB – Johnson P. Canadian born. URL: http://www.canadianpoetry.ca/confederation/johnson/canadian_born/canadian_born.htm

CD – Mair Ch. The Capture of Detroit. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#thecaptureofdetroit>

CDD – Roberts Ch. Collect for Dominion Day. URL: http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/confederation/roberts/divers_tones/collect_for_dominion_day.htm

- CF – Toronto Boy. Canada First. An Appeal to All Canadians. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=WbWTAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
- CHE – P.J.B. Chebucto. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=aeu.ark:/13960/t1qf95m2k;view=1up;seq=16>
- CP – Stilletto A. Canadian Pacific. URL: <http://eco.canadiana.ca/view/oocihm.23944/12?r=0&s=1>
- DD – Awde R. Dominion Day. Jubilee, Patriotic, and other Poems. Toronto: William Briggs, 78 & 80 King Street East, 1887. P. 18–20. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=aeu.ark:/13960/t77s7tv8g;view=1up;seq=2>
- DUT – Browne T.A. Duty. The Belgian Mother and Ballads of Battle Time. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1974. P. 52–54.
- ECAN – E.S.T. Canada. URL: http://eco.canadiana.ca/view/oocihm.8_05010_43/2?r=0&s=1
- EF – Lesperance J.T. Empire First. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#empirefirst>
- EM – McLachlan A. The Emigrant. URL: http://www.canadianpoetry.ca/longpoems/emigrant_mclachlan/the_emigrant.htm
- ESON – Roberts Ch. O Earth Sufficing All Our Needs. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/o-earth-sufficing-all-our-needs-2/>
- FDD – Reade J. The First Dominion Day. URL: <http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/>
- FOC – Scott D.C. Fragment of an Ode to Canada. URL: <https://www.poemhunter.com/best-poems/duncan-campbell-scott/fragment-of-an-ode-to-canada/>
- FOR – Davin N.F. Forward. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/forward.htm
- FT – MacKay I.E. From the Trenches. URL: <https://allpoetry.com/From-The-Trenches>
- GC – Browne T.A. The Great Canada. The Belgian Mother and Ballads of Battle Time. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1974. P. 10–15.

- GCAN – Gahan J.J. Canada. Ottawa: Public Archives Canada, 1977. 21 p. URL: <https://catalogue.nla.gov.au/Record/1236815?lookfor=gahan&offset=8&max=156>
- HD – Crawford I.V. A Hungry Day. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/a-hungry-day/>
- HFP – Smythe A. Hymn for the Peace. URL: https://archive.org/stream/gardenofsun00smyt/gardenofsun00smyt_djvu.txt
- HPIC – Lane W. How proud I am of Canada. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/how-proud-i-am-of-canada/>
- IC – Redbird D. I am Canadian. URL: <http://www.canadaka.net/content/page/136-i-am-canadian-by-duke-redbird>
- JC – McGee T.D. Jacques Cartier. URL: http://www.canadianpoetry.ca/confederation/t_darcy_mcgee/cdn_ballads/jacques_cartier.htm
- JOC – Johnson G.W. Ode to Canada. URL: https://archive.org/stream/cihm_00468/cihm_00468_djvu.txt
- KYC – Knight A.C. A Year in Canada. URL: <http://canadianpoetry.org/library/early-writing-in-canada/early-canadian-long-poems/cuthbert/>
- LS – Scott F.R. Laurential Shield. URL: https://canpoetry.library.utoronto.ca/scott_fr/poem2.htm
- LWC – Leprohon R.E. Winter in Canada. URL: <https://allpoetry.com/Winter-In-Canada>
- MLF – Farkas E. Maple Leaf Rag. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>
- MOCH – Nelson E.G. My Own Canadian Home. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#myowncanadianhome>
- MWAF – Mair Ch. In Memory of William A. Foster. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#inmemoryofwilliamafoster>
- MYC – McLachlan A. Young Canada. URL: https://archive.org/stream/emigrantotherpoe00mcla/emigrantotherpoe00mcla_djvu.txt

- NDNS – Johnson G.W. No despot – No slave. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=umn.31951002053425k;view=1up;seq=190>
- OC – Dewart E.H. Ode to Canada. URL: https://www.forgottenbooks.com/en/readbook/SongsofLife_10198833#190
- OCC – Roberts Ch. An Ode for the Canadian Confederacy. URL: http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/confederation/roberts/divers_tones/an_ode_for_the_canadian_confederacy.htm
- OCYL – Moodie S. Oh! Can You Leave Your Native Land? URL: http://www.canadianpoetry.ca/hidden_rooms/susanna_moodie.htm
- OEM – O’Grady S. The Emigrant. URL: http://www.canadianpoetry.ca/longpoems/emigrant_ogrady/the_emigrant.html#emigrant
- OLD – Murray R. Our Loved Dominion. URL: <http://faculty.marianopolis.edu/c.belanger/quebechistory/encyclopedia/Anthem.htm>
- QH – Mackay J. Quebec Hill. URL: http://www.canadianpoetry.ca/longpoems/Quebec_Hill/
- QUE – Blewett J. Quebec. URL: <https://www.poemhunter.com/best-poems/jean-blewett/quebec-2/>
- RCAN – Roberts Ch. Canada. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/canada-4/>
- RTF – Nelson E.G. Raise the Flag. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#raisetheflag>
- SC – Davin N.F. A Song of Canada. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/a_song_of_canada.htm
- SCN – Foyle M. Spirit of the Canadian Navy. URL: <http://wartimecanada.ca/sites/default/files/documents/Calling%20Canada.pdf>
- SIRC – Bredin J. Soft on illegal refugees and criminals. URL: <http://conservativepoetry.blogspot.com/>
- SN – Scott F.R. Social Notes I, 1932. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/social-notes-i-1932>
- SS – F.E.P.P. Sleighing Song. URL: http://eco.canadiana.ca/view/oocihm.8_05010_49/2?r=0&s=1

- TBC – Flummerfelt C. The Bold Canadian. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Bold_Canadian
- TBQH – White W.T. The Battle of Queenston Heights. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#thebattleofqueenstonheights>
- TC – Stansbury J. To Cordelia. URL: <http://www.bartleby.com/400/poem/429.html>
- TCD – Lighthall W.D. The Confused down. URL: <https://www.bartleby.com/246/1210.html>
- TGC – McLachlan A. The genius of Canada. URL: https://books.google.com.ua/books?id=Lb4YAAAAYAAJ&pg=PA16&hl=ru&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false
- THBU – Zitner S. The Prospect Behind Us. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/prospect-behind-us>
- TIH – Colgan J.C. The Iron Horse. URL: https://books.google.com.ua/books?id=MjogAAAAMAAJ&pg=PR7&hl=ru&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false
- TLS – Pratt E.J. Towards the Last Spike. URL: <http://www.trentu.ca/faculty/pratt/poems/texts/188/fr188annotated.html>
- TMLF – Muir A. The Maple Leaf Forever. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#themapleleafforev>
- TNB – Blewett J. The Native Born. URL: <http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/#TheMape>
- TND – Lighthall W.D. The New Dominion. URL: <https://ia801406.us.archive.org/22/items/canadianpoemslay00ligh/canadianpoemslay00ligh.pdf>
- TPA – Anonymous. The Present Age. URL: http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/newspaper/Quebec_Gazette_1768_february.htm
- TPD – Scott F.R. The Political Doggerel. URL: <http://topia.journals.yorku.ca/index.php/topia/article/viewFile/22885/28298>
- TRV – Goldsmith O. The Rising Village. URL: <http://www.canadianpoetry.ca/eng%20274e/pdf/goldsmith.pdf>

TTC – Anonymous. To the Conqueror of Louisbourg, Newfoundland and Canada, on the late Reward for all Victories. URL: http://www.krausehouse.ca/Krause/EricKrauseReports/LsbgEvents_1769.html

TUEL – Kirby W.M. The U.E. Loyalists. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#theueloyalists>

UHQ – Hughes J.L. Upon the Heights at Queenston. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#upontheheightsatqueenston>

WC – Blacklock K. Welcome to Canada. URL: <http://www.mayerthorpefreelancer.com/2014/10/06/cowboy-poem-welcome-to-canada>

WLMK – Scott F.R. W.L.M.K. URL: https://canpoetry.library.utoronto.ca/canpoetry/scott_fr/poem5.htm

WOC – Weir R.S. O Canada. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/o-canada>

WS – Colgan J.C. A Word in Season. URL: https://books.google.com.ua/books?id=MjogAAAAMAAJ&pg=PR7&hl=ru&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false

YBMC – Laurie L. You're Beautiful My Country. URL: http://www.poetrysoup.com/poems_poets/poems_by_poet_read.aspx?ID=61403

YC – Davin N.F. Young Canada. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/young_canada.htm

РОЗДІЛ 4

ІСТОРИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ КОГНІТИВНОЇ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ *КАНАДА* В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ XVIII–XXI СТОЛІТЬ

Дослідження історичної варіативності когнітивної структури концепту КАНАДА передбачає застосування методики *поетико-когнітивного* аналізу КАВТ XVIII–XXI століть, спрямованої на реконструкцію лінгвоконцептуальних ознак концепту КАНАДА, репрезентованих ЗЛСН концепту КАНАДА у досліджуваних віршованих текстах, з'ясування характеру діахронічного варіювання чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА і виявлення образних характеристик концепту КАНАДА, історично зумовлених світоглядними настановами канадських поетів у канадському англійськомовному поетичному дискурсі XVIII–XXI століть.

4.1 Історично-зумовлені трансформації чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть

Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА структурує інформацію про Канаду як країну, утілену у КАВТ XVIII–XXI століть і репрезентовану ЗПСН та ЗПАН концепту КАНАДА. Інформація, структурована у чуттєво-поняттєвому складнику, має об'єктивний характер, оскільки стосується або чуттєво-наочної конкретності реальних об'єктів дійсності (ландшафту Канади, флори, фауни, клімату, природних ресурсів країни тощо), або понять про духовні, моральні, естетичні ідеали і цінності тощо, укорінених у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть.

Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА формують 11 художніх концептів (далі – *ХК*), ідентифікованих у КАВТ XVIII–XXI століть із

застосуванням методики *ідентифікації художніх концептів* (див. підрозділ 2.4), запропонованої В. Г. Ніконовою [1; 2; 3], що враховує семантичні або асоціативні зв'язки між імовірним іменем ХК і його мовними репрезентантами – 1261-им засобом прямої субстантивної та атрибутивної прямої номінації концепту КАНАДА у 5848-ми КР (Додаток В, *табл. В.1*).

Використання методики *фреймового моделювання* чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА як двокомпонентного комплексного утворення, концептуальними складниками якого є 11 ХК-слотів, унаочнює діахронічне варіювання лінгвоконцептуальних ознак концепту КАНАДА, зумовлене історичним розвитком Канади як держави.

4.1.1 Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.). ХК-слоти, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації (до 1867 р.), – 11 ХК-слотів – репрезентовані засобами прямої субстантивної (241 ЗПН, 61,6%) та атрибутивної (150 ЗПАН, 38,4%) номінації у 1589 КР, 77,7% і 455 КР, 22,3% відповідно (Додаток В, *табл. В.2*).

Ієрархія ХК-слотів, визначена за кількістю лексичних ЗПН та їх контекстних реалізацій, демонструє концептуальні пріоритети канадських англійськомовних поетів цього історичного періоду, оскільки перші позиції посідають такі ХК-слоти, як: LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ (64 ЗПН, 16,4% у 504-х КР, 24,7%), POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ (97 ЗПН, 24,8% у 396-ти КР, 19,4%), CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (68 ЗПН, 17,3% у 398-ми КР, 19,2%), CLIMATE ‘КЛИМАТ’ (35 ЗПН, 8,9% у 189-ти КР, 9,2%), HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ (32 ЗПН, 8,2% у 152-х КР, 7,4%) і FAUNA ‘ФАУНА’ (32 ЗПН, 8,2% у 132-х КР, 6,5%). Найнижчу позицію в ієрархії ХК-слотів періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.) займає ХК-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’ – 5 ЗПН, 1,3% у 16-ти КР, 0,8% (див. Додаток В, *табл. В.2*).

Засоби прямої субстантивної та атрибутивної прямої номінації, які здійснюють вербалізацію ХК-слотів чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА, відносяться до різних лексико-граматичних і тематичних груп.

ХК-слот LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ є ключовим у ієрархії ХК-слотів цього історичного періоду, оскільки кількість його контекстних реалізацій значно превалює над іншими – 64 ЗПН, 16,4% у 504-х КР, 24,7%, які представляють:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (39 ЗПСН, 16,2% у 418-ти КР, 26,3 %, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення ландшафту Канади (27 ЗПСН, 12,3 % у 355-ти КР, 26,4%), наприклад, *wood* ‘ліс’ (44 КР, 12,4%), *main* ‘океан’ (15 КР, 4,2%), *mountain* ‘гора’ (11 КР, 3,1%);

- оніми, що називають природні ресурси Канади (12 ЗПСН, 5,5% у 63-х КР, 4,7%), наприклад, *St. Lawrence* (21 КР, 33,3%), *Montmorency* (9 КР, 14,3%), *Ontario* (7 КР, 11,1%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) на позначення природи і ландшафту Канади (25 ЗПАН, 16,67% у 86-ти КР, 18,9%), наприклад, *ample* ‘просторий’ (8 КР, 9,3%), *verdant* ‘зелений’ (7 КР, 8,1%), *desert* ‘пустинний’ (5 КР, 5,8%).

ХК-слот POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ (97 ЗПН, 24,8% у 396-ти КР, 19,4%) посідає друге місце у ієрархії ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації (до 1867 р.), і є домінантним, оскільки кількісні показники є досить високими, але нижчими у порівнянні з домінантним ХК-слотом. До мовних засобів його об’єктивації відносяться:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (39 ЗПСН, 16,2% у 218-ти КР, 13,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення населення Канади (17 ЗПСН, 7,8 % у 110-ти КР, 8,2 %), наприклад, *Indian* ‘індіанець’ (19 КР, 8,7%), *race* ‘народ’ (15 КР, 6,9%), *emigrant* ‘емігрант’ (6 КР, 2,7%);

- апелятиви на позначення умов життя населення Канади (22 ЗПСН, 10 % у 108-ми КР, 8 %), наприклад, *danger* ‘небезпека’ (17 КР, 15,7%), *toil* ‘тяжка праця’ (12 КР, 11,1%), *hardship* ‘труднощі’ (8 КР, 7,4%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (58 ЗПАН, 38,67% у 178-ми КР, 39,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують:

- іммігрантів (23 ЗПАН, 15,3% у 69-ти КР, 15,2%), наприклад, *wandering* ‘мандрівний’ (9 КР, 13%), *poor* ‘бідний’ (7 КР, 10,1%), *peaceful* ‘мирний’ (6 КР, 8,7%);

- корінне населення Канади (20 ЗПАН, 13,3% у 69-ти КР, 15,2%), наприклад, *wild* ‘дикий’ (11 КР, 15,9%), *savage* ‘дикий’ (9 КР, 13%), *barbarous* ‘варварський’ (4 КР, 5,8%);

- канадців (8 ЗПАН, 5,3% у 17-ти КР, 3,7%), наприклад, *valiant* ‘хоробрий’ (4 КР, 23,5%), *brave* ‘хоробрий’ (3 КР, 17,6%), *courageous* ‘відважний’ (3 КР, 17,6%);

- умови життя перших європейських переселенців (7 ЗПАН, 4,7% у 23-х КР, 5,1%), наприклад, *humble* ‘скромний’ (8 КР, 34,8%), *dismal* ‘гнітючий’ (4 КР, 17,4%), *vagrant* ‘бродячий’ (4 КР, 17,4%).

ХК-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (68 ЗПН, 17,3% у 398-ми КР, 19,2%) є другим за кількісними показниками серед домінантних ХК-слотів чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА першого історичного періоду. Засобами експлікації ХК-слоту CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ у поезії першого періоду слугують:

→ засоби **ідентифікуючої прямої субстантивної** номінації (16 ЗПН, 23,5% у 227-ми КР, 57%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- апелятиви на позначення різних етапів у розвитку державності, наприклад, *country* ‘країна, держава’ (51 КР, 34%), *land* ‘країна, держава’ (50 КР, 33,3%), *clime* ‘країна, край’ (27 КР, 18%);

- оніми на позначення назви Канади або її окремих адміністративно-територіальних одиниць періоду європейської колонізації (до 1867 р.), наприклад, *Canada / Canady / Canadia* (34 КР, 15%), *Acadia, Nova Scotia, Quebec, Port (Annapolis) Royal* (43 КР, 18,9%);

→ засоби **субститутивної прямої субстантивної** номінації (6 ЗПН, 8,8% у 25-ти КР, 6,3%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- особові і присвійні займенники другої особи однини (16 КР, 64%), наприклад, *thou, thee, thy* (16 КР, 64%);

- особовий займенник третьої особи однини жіночого роду *she* (5 КР, 20%);

- особовий займенник третьої особи однини чоловічого роду *he* (1 КР, 4%);

- особовий займенник третьої особи однини середнього роду *it* (3 КР, 12%);

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (10 ЗПСН, 14,7% у 52-х КР, 13,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення державної і національної символіки Канади (2 ЗПСН, 0,9 % у 5-ти КР, 0,4 %), наприклад, *flag* ‘прапор’ (2 КР, 40%), *Union Jack* ‘державний прапор Об’єднаного королівства’ (3 КР, 60%);

- оніми на позначення держави-метрополії (8 ЗПСН, 3,6 % у 47-ми КР, 3,5 %), наприклад, *Albion* (5 КР, 10,6%), *Britannia* (7 КР, 14,9%), *France* (2 КР, 4,6%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (36 ЗПАН, 24% у 94-х КР, 20,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), що позначає:

- ставлення до Канади (26 ЗПАН, 17,3% у 49-ти КР, 10,8%), наприклад, *desolate* ‘безлюдний’ (2 КР, 4,1%), *famed* ‘прославлений’ (2 КР, 4,1%), *new* ‘новий’ (1 КР, 2%);

- територіальний розмір Канади (3 ЗПАН, 2% у 12-ти КР, 2,6%), наприклад, *wide* ‘широкий’ (7 КР, 58,3%), *broad* ‘широкий’ (3 КР, 25%), *boundless* ‘безкрайній’ (2 КР, 16,7%);

- географічне розташування Канади (7 ЗПАН, 4,7% у 33-х КР, 7,2%), наприклад, *distant* ‘віддалений’ (16 КР, 48,5%), *northern* ‘північний’ (6 КР, 18,2%), *western* ‘західний’ (4 КР, 12,1%).

ХК-слот CLIMATE ‘КЛІМАТ’ (35 ЗПН, 8,9% у 189-ти КР, 9,2%) є четвертим за кількісними показниками серед ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської

колонізації (до 1867 р.), і першим серед пріоритетних ХК-слотів, кількість КР яких є досить репрезентативною, але нижчою у порівнянні з домінантними ХК-слотами. У віршованих текстах цього періоду його експлікують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (19 ЗПСН, 8,7% у 132-х КР, 9,8%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), а саме, апелятиви на позначення клімату Канади, наприклад, *snow* ‘сніг’ (19 КР, 14,4%), *winter* ‘зима’ (18 КР, 13,6%), *cold* ‘холод’ (13 КР, 13,6%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) на позначення кліматичних умов Канади (16 ЗПАН, 10,7% у 57-ми КР, 12,5%), наприклад, *piercing* ‘холодний, пронизливий’ (9 КР, 15,8%), *cold* ‘холодний’ (7 КР, 12,1%), *dreary* ‘похмурий’ (6 КР, 10,5%).

ХК-слот HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ (32 ЗПН, 8,2% у 152-х КР, 7,4%) є п’ятим у ієрархії і другим серед пріоритетних ХК-слотів поезії періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.). Він експлікується досить різноманітними за своїм тематичним спрямуванням групами номінативних засобів, однак порівняно невеликими за кількісними показниками:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (25 ЗПСН, 10,3% у 126-ти КР, 7,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення внутрішньо- або зовнішньополітичних конфліктів Канади (16 ЗПСН, 7,3% у 78-ми КР, 5,8%), наприклад, *foe(man)* ‘ворог’ (17 КР, 21,8%), *war* ‘війна’ (16 КР, 20,5%), *conquest* ‘завоювання’ (6 КР, 7,7%);

- онімами, що називають історичних діячів Канади (7 ЗПСН, 3,2% у 45-ти КР, 3,3%), наприклад, *Isaac Brock* (11 КР, 24,4%), *John Macdonell* (9 КР, 20%), *James Wolfe* (8 КР, 17,8%);

- онімами, що називають місця, де відбувалися важливі історичні події (2 ЗПСН, 0,9% у 3-х КР, 0,22%), наприклад, *Queenston Heights* (2 КР, 66,7%), *Quebec* (1 КР, 33,3%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (7 ЗПАН, 4,66% у 26-ти КР, 5,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують історичних діячів

Канади, наприклад, *bold* ‘сміливий’ (9 КР, 34,6%), *brave* ‘хоробрий’ (6 КР, 23,1%), *dauntless* ‘безстрашний’ (3 КР, 11,5%).

ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’ (32 ЗПН, 8,2% у 132-х КР, 6,5%), за кількісними підрахунками шостий у ієрархії і останній серед пріоритетних ХК-слотів цього періоду, у корпусі віршованих текстів об’єктивує лише група засобів **релятивної прямої субстантивної** номінації, зокрема, апелятиви на позначення фауни Канади (32 ЗПСН, 13,3% у 139-ти КР, 8,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), наприклад, *beast* ‘тварина’ (12 КР, 8,6%), *beaver* ‘бобер’ (11 КР, 7,9%), *wolf* ‘вовк’ (10 КР, 7,2%).

Отже, головні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.), структуровано шістьма ХК, що унаочнено у фреймі на *рис. В.1* Додаток В. Ключовим серед зазначених шести концепті є ХК-слот LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, доміnantними – POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, і CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, пріоритетними – CLIMATE ‘КЛІМАТ’, HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ і FAUNA ‘ФАУНА’.

Периферійні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.) представлені п’ятьма ХК-слотами, які є менш репрезентативними за кількістю їх лексичних засобів прямої номінації та контекстних реалізацій.

ХК-слот FLORA ‘ФЛОРА’ (14 ЗПН, 3,6% у 86-ти КР, 4,2%) експлікується у поезії періоду європейської колонізації Канади засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, а саме – групою апелятивів на позначення флори Канади (14 ЗПСН, 5,8% у 86-ти КР, 5,4%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот CULTURE ‘КУЛЬТУРА’ (23 ЗПН, 5,9% у 73-х КР, 3,6%) у віршованих текстах зазначеного періоду представлений засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (19 ЗПСН, 7,9% у 67-ми КР, 4,2%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких апелятиви на позначення культури Канади (14 ЗПСН, 6,4% у 61-й КР, 4,5%) і оніми, які

називають діячів культури Канади, персонажів літературних творів (5 ЗПСН, 2,3% у 6-ти КР, 0,4%).

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які надають характеристику культурі Канади (4 ЗПАН, 2,67 % у 6-ти КР, 1,3 %).

ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ (12 ЗПН, 3,1% у 53-х КР, 2,6%) експлікується у проаналізованих віршованих текстах лише апелятивами на позначення духовних, моральних ідеалів і цінностей канадського суспільства, які відносяться до групи засобів **релятивної прямої субстантивної** номінації (12 ЗПСН, 4,9% у 53-х КР, 3,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот POWER ‘ВЛАДА’ (9 ЗПН, 2,3% у 45-ти КР, 2,2%) об’єктивується засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (5 ЗПСН, 2,1% у 37-ми КР, 2,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких апелятиви на позначення органів або представників влади Канади (3 ЗПСН, 1,4% у 33-х КР, 2,5%) і оніми-імена представників державної влади Канади (2 ЗПСН, 0,9% у 4-х КР, 0,3%).

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують ставлення до влади або окремих політичних діячів Канади (4 ЗПАН, 2,67% у 8-ми КР, 1,8%).

ХК-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’ (5 ЗПН, 1,3% у 16-ти КР, 0,8%), який посідає останнє місце в ієрархії ХК чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА, представлений засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, групою апелятивів, що називають економіку Канади та її інфраструктуру (5 ЗПСН, 2,1% у 16-ти КР, 1%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

У результаті семного аналізу субстантивних і атрибутивних ЗПН як мовних репрезентантів 11-ти ХК-слотів, ідентифікованих у КАВТ періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.) із застосуванням методики *ідентифікації художніх концептів*, стає можливим формулювання уявлення про Канаду у конденсованому вигляді: *Канада періоду європейської*

колонізації – територія з багатими природними ресурсами, місцевим населенням, яке відрізняється від європейських іммігрантів; політично залежні від метрополії колонії; територія з суровим кліматом, яка стала місцем воєнної боротьби європейських метрополій; місцевість із нехарактерною для європейських країн флорою і фауною; країна з несформованим суспільством, яке відрізняється своєю культурою, і недостатньо розвиненою економікою.

4.1.2 Чуттєво-поняттєвий складник концепту Канада у період Конфедерації (1867–1930 рр.). У період Конфедерації (1867–1930 рр.) чуттєво-поняттєвий складник концепту Канада також формується 11 ХК-слотами, які у проаналізованих віршованих текстах репрезентовані такими самими номінативними засобами, як і в поезії першого історичного періоду, кількісні показники яких, однак, значно збільшуються – 276 ЗПСН, 57,9% у 2141-й КР, 78,2% та 201 ЗПАН, 42,1% у 597-ми КР, 21,8% (Додаток В, табл. В.3).

Ієрархія ХК-слотів, визначена за результатами кількісних підрахунків, демонструє зміни у концептуальних пріоритетах канадських англійськомовних поетів цього історичного періоду у порівнянні з попереднім. Ключовим ХК-слотом є CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (133 ЗПН, 27,9% у 1112-ти КР, 40,6%), домінантні позиції посідають 3 ХК-слоти: POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ (89 ЗПН, 18,6% у 370-ти КР, 13,5%), LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ (65 ЗПН, 13,6% у 346-ти КР, 12,6%), які були домінантними і у віршованих текстах попереднього історичного періоду, і HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ (62 ЗПН, 13% у 346-ти КР, 12,6%), який був пріоритетним. Пріоритетним у віршованих текстах цього періоду є ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ (29 ЗПН, 6,1% у 204-х КР, 7,5%), який у віршованих текстах першого історичного періоду був периферійним. Найнижчу позицію в ієрархії ХК-слотів періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) посідає,

перейшовши з групи пріоритетних, периферійний ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’ – 17 ЗПН, 3,6% у 46-ти КР, 1,7% (див. Додаток В, *табл. В.3*).

ХК-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (133 ЗПН, 27,9% у 1112-ти КР, 40,6%), який має ключову позицію у віршованих текстах цього періоду, представляють:

→ засоби **ідентифікуючої прямої субстантивної** номінації (17 ЗПН, 12,8% у 496-ти КР, 44,6%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- апелятиви на позначення різних етапів у розвитку державності, наприклад, *land* ‘країна, держава’ (131 КР, 26,4%), *country* ‘країна, держава’ (55 КР, 11,1%), *nation* ‘держава’ (34 КР, 6,8%);

- оніми на позначення назви Канади або її окремих адміністративно-територіальних одиниць періоду Конфедерації (до 1867–1930 рр.), наприклад, *Canada / Canady* (183 КР, 36,9%), *Nova Scotia, Quebec, Newfoundland* (8 КР, 1,6%);

→ засоби **субститутивної прямої субстантивної** номінації (8 ЗПН, 6% у 144-х КР, 12,9%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- особові і присвійні займенники другої особи однини (16 КР, 64%), наприклад, *thou, thee, thy, you* (77 КР, 53,5%);

- особовий і присвійний займенники третьої особи однини жіночого роду *she* і *her* (47 КР, 32,6%);

- особовий займенник третьої особи однини чоловічого роду *he* (11 КР, 7,6%);

- особовий займенник третьої особи однини середнього роду *it* (9 КР, 6,3%);

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (18 ЗПСН, 13,5% у 197-ми КР, 17,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення державної і національної символіки Канади (9 ЗПСН, 3,6% у 95-ти КР, 6,33%), наприклад, *flag* ‘прапор’ (41 КР, 43,2%), *maple(leaf)* ‘клен, кленовий лист’ (24 КР, 25,2%), *banner* ‘прапор, стяг’ (12 КР, 12,6%);

- оніми на позначення держави-метрополії (9 ЗПСН, 3,6% у 102-х КР, 6,8%), наприклад, *Britain* (35 КР, 34,3%), *England* (23 КР, 22,5%), *British (Britain's, England's) Empire* (22 КР, 21,6%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (90 ЗПАН, 44,8% у 275-ти КР, 46,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують:

- ставлення до Канади (77 ЗПАН, 38,3% у 208-ми КР, 34,8%), наприклад, *free* 'вільний' (21 КР, 10,1%), *native* 'рідний' (14 КР, 6,7%), *new* 'новий' (11 КР, 5,3%);

- територіальний розмір Канади (7 ЗПАН, 3,5% у 39-ти КР, 6,5%), наприклад, *wide* 'широкий' (13 КР, 33,3%), *broad* 'широкий' (12 КР, 30,8%), *vast* 'великий' (5 КР, 12,8%);

- географічне розташування Канади (6 ЗПАН, 3% у 28-ми КР, 4,7%), наприклад, *northern* 'північний' (9 КР, 32,1%), *distant* 'віддалений' (7 КР, 25%), *far* 'далекий' (7 КР, 25%).

ХК-слот POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ' (89 ЗПН, 18,6% у 370-ти КР, 13,5%) за кількісними показниками є другим у ієрархії і першим серед домінантних ХК-слотів чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА другого періоду. До мовних засобів його об'єктивації відносяться:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (31 ЗПСН, 11,2% у 180-ти КР, 8,4%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення населення Канади (21 ЗПСН, 8,4 % у 156-ти КР, 10,4 %), наприклад, *Canadian* 'канадець' (52 КР, 33,3%), *patriot* 'патріот' (25 КР, 16%), *race* 'народ' (17 КР, 10,9%);

- апелятиви на позначення умов життя населення Канади (10 ЗПСН, 3,9 % у 24-х КР, 1,6 %), наприклад, *toil* 'тяжка праця' (6 КР, 25%), *ease* 'спокій' (4 КР, 16,7%), *hunger* 'голод' (3 КР, 12,5%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (58 ЗПАН, 28,8% у 190-та КР, 31,8%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують:

- іммігрантів (6 ЗПАН, 3% у 6-ти КР, 1%), наприклад, *wandering* 'мандрівник' (1 КР, 16,7%), *hardy* 'відважний' (1 КР, 16,7%), *lonely* 'самотній' (1 КР, 16,7%);

- корінне населення Канади (12 ЗПАН, 6% у 17-ти КР, 2,85%), наприклад, *primal* 'примітивний' (3 КР, 17,6%), *ragan* 'язичницький' (2 КР, 11,7%), *weird* 'дивний' (2 КР, 11,7%);

- канадців (35 ЗПАН, 17,4% у 150-ти КР, 25,1%), наприклад, *free* 'вільний' (21 КР, 14%), *brave* 'хоробрий' (15 КР, 10%), *loyal* 'відданий' (9 КР, 6%);

- умови життя європейських переселенців (5 ЗПАН, 2,5% у 17-ти КР, 2,85%), наприклад, *independent* 'незалежний' (6 КР, 35,3%), *ample* 'достатній' (3 КР, 17,6%), *arduous* 'тяжкий' (2 КР, 11,7%).

ХК-слоти LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ' і HISTORY 'ІСТОРИЯ' мають однакову кількість контекстних реалізацій (346 КР) у поезії періоду Конфедерації (до 1867–1930 рр.), посідають третє місце у ієрархії і входять до групи домінантних ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА.

ХК-слот LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ' (65 ЗПН, 13,6% у 346-ти КР, 12,6%) у віршованих текстах другого періоду експлікують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (44 ЗПСН, 15,9% у 304-х КР, 14,2%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення ландшафту Канади (25 ЗПСН, 10% у 247-ми КР, 16,5%), наприклад, *sea* 'море' (41 КР, 16,6%), *wood* 'ліс' (26 КР, 10,5%), *hill* 'пагорб' (24 КР, 9,7%);

- оніми, що називають природні ресурси Канади (19 ЗПСН, 7,6 % у 57-ми КР, 3,8 %), наприклад, *Atlantic Ocean* (10 КР, 17,5%), *St. Lawrence* (5 КР, 8,8%), *Ontario* (5 КР, 8,8%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) для характеристики природи і ландшафту Канади (21 ЗПАН, 10,4% у 42-х КР, 7%), наприклад, *green* 'зелений' (11 КР, 26,2%), *clear* 'світлий, чистий' (4 КР, 9,5%), *silent* 'тихий' (3 КР, 7,1%).

Засобами об'єктивації ХК-слоту HISTORY 'ІСТОРИЯ' (62 ЗПН, 13% у 346-ти КР, 12,6%) у поезії цього періоду слугують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (49 ЗПСН, 17,8% у 292-х КР, 13,6%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення внутрішньо- або зовнішньополітичних конфліктів Канади (31 ЗПСН, 12,4% у 219-ти КР, 14,6%), наприклад, *foe(man)* ‘ворог, противник’ (24 КР, 10,9%), *hero* ‘герой’ (23 КР, 10,5%), *war* ‘війна’ (22 КР, 10%);

- оніми, що називають історичних діячів Канади (10 ЗПСН, 3,9% у 40-ка КР, 2,7%), наприклад, *Laura Secord* (10 КР, 24%), *Isaac Brock* (7 КР, 17,5%), *James Wolfe* (6 КР, 15%);

- оніми, що називають місця, де відбувалися важливі історичні події (8 ЗПСН, 3,2% у 33-х КР, 2,2%), наприклад, *Queenston Heights* (10 КР, 30,3%), *Lundy Lane* (7 КР, 21,2%), *Quebec* (5 КР, 15,2%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (13 ЗПАН, 6,5% у 54-х КР, 9,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують історичних діячів Канади, наприклад, *brave* ‘хоробрий’ (14 КР, 25,9%), *true* ‘справжній’ (7 КР, 12,9%), *honored* ‘шанований, поважний’ (5 КР, 9,3%).

Досить репрезентативним у віршованих текстах періоду Конфедерації (до 1867–1930 рр.) є пріоритетний ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ (29 ЗПН, 6,1% у 204-х КР, 7,5%), який експлікується апелятивами на позначення духовних, моральних ідеалів і цінностей канадського суспільства, які відносяться до групи засобів **релятивної прямої субстантивної** номінації (29 ЗПСН, 10,5% у 204-х КР, 9,5%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), наприклад, *God* ‘Бог’ (32 КР, 15,7%), *freedom* ‘свобода’ (24 КР, 11,8%), *peace* ‘мир’ (21 КР, 10,3%).

Таким чином, головні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у період Конфедерації (до 1867–1930 рр.), структуровано п'ятьма ХК-слотами, що унаочнено у фреймі на *рис. В.2* Додаток В.

Периферійні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у період Конфедерації (до 1867–1930 рр.)

представлено шістьма ХК-слотами, два з яких (CLIMATE ‘КЛІМАТ’ і FAUNA ‘ФАУНА’) у віршованих текстах попереднього періоду були пріоритетними.

ХК-слот CLIMATE ‘КЛІМАТ’ (28 ЗПН, 5,9% у 99-ти КР, 3,6%) у поезії періоду Конфедерації (до 1867–1930 рр.) експлікують засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (17 ЗПСН, 6,2% у 75-ти КР, 3,5%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), а саме, апелятиви на позначення клімату Канади, і засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) на позначення кліматичних умов Канади (11 ЗПАН, 5,5% у 24-х КР, 4%).

ХК-слот FLORA ‘ФЛОРА’ (11 ЗПН, 2,3% у 61-й КР, 2,2%) експлікується у поезії цього періоду засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, групою апелятивів на позначення флори Канади (11 ЗПСН, 3,9% у 61-й КР, 2,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот POWER ‘ВЛАДА’ (14 ЗПН, 2,9% у 58-ми КР, 2,1%) об’єктивується засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (9 ЗПСН, 3,3% у 49-ти КР, 2,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких апелятиви на позначення органів або представників влади Канади (8 ЗПСН, 3,2% у 48-ми КР, 3,2%) і оніми-імена представників державної влади Канади (1 ЗПСН, 0,4% у 1-й КР, 0,07%).

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують ставлення до влади або окремих політичних діячів Канади (5 ЗПАН, 2,5% у 9-ти КР, 1,5%).

ХК-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’ (10 ЗПН, 2,1% у 50-ти КР, 1,8%) представлений лише засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, групою апелятивів, що називають економіку Канади та її інфраструктуру (10 ЗПСН, 3,6% у 50-ти КР, 2,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот CULTURE ‘КУЛЬТУРА’ (19 ЗПН, 3,9% у 46-ти КР, 1,7%) у поезії другого періоду історичного розвитку Канади об’єктивується засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (16 ЗПСН, 5,8% у 43-х КР, 2%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких апелятиви на позначення

культури Канади (14 ЗПСН, 5,6% у 41-й КР, 2,73%) і оніми, які називають діячів культури Канади, персонажів літературних творів (2 ЗПСН, 0,8% у 2-х КР, 0,13%).

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які надають характеристику культури Канади (3 ЗПАН, 1,5 % у 3-х КР, 0,5 %).

ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’ (17 ЗПН, 3,6% у 46-ти КР, 1,7%), найменш репрезентативний серед ХК-слотів цього періоду, у корпусі проаналізованих віршованих текстів, об’єктивують засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації, зокрема, апелятиви на позначення фауни Канади (17 ЗПСН, 6,2% у 46-ти КР, 2,2%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

Таким чином, у КАВТ періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) ієрархія ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА, змінюється (див. Додаток В, *табл. В.3*). Ключовим стає ХК-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, доміантними, як і в поезії періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.), залишається ХК-слот POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’. До групи доміантних переходять ХК-слоти LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, який раніше займав ключову позицію в ієрархії, і HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, перейшовши з групи пріоритетних.

До числа пріоритетних лінгвоконцептуальних ознак досліджуваного концепту у віршованих текстах другого періоду відноситься один ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ (п’яте місце у ієрархії), який у віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади (до 1867 р.) знаходився на дев’ятій позиції і належав до числа периферійних.

Периферійними лінгвоконцептуальними ознаками досліджуваного концепту, як і у віршованих текстах першого періоду, визначено ХК-слоти FLORA ‘ФЛОРА’, POWER ‘ВЛАДА’, ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’ і CULTURE ‘КУЛЬТУРА’. До цієї ж групи ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник досліджуваного концепту, у поезії періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) переходять ХК-слоти CLIMATE ‘КЛІМАТ’ і FAUNA ‘ФАУНА’, який у поезії попереднього періоду мали статус пріоритетних (див. Додаток В, *рис. В.4*).

У результаті семного аналізу субстантивних і атрибутивних ЗПН як мовних репрезентантів 11-ти ХК-слотів, ідентифікованих у КАВТ періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) із застосуванням методики *ідентифікації художніх концептів*, стає можливим формулювання уявлення про Канаду у конденсованому вигляді: *Канада періоду Конфедерації – підвладна Великій Британії багатонаціональна держава з багатими природними ресурсами, власною історією, сформованими суспільними ідеалами і цінностями; територія з суровим кліматом, характерною рослинністю; країна, чия політична система, економіка і культура формуються і швидко розвиваються; країна з характерною фауною.*

4.1.3 Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні). У КАВТ періоду незалежності Канади (1931 р. – сьогодні) 11 ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА, репрезентовані найменшою у порівнянні з попередніми двома періодами кількістю номінативних засобів – 192 ЗПСН, 72,7% у 931-й КР, 87,8% та 72 ЗПАН, 27,3% у 129-ти КР, 12,2% (Додаток В, *табл. В.4*).

Ієрархія ХК-слотів, визначена за результатами кількісних підрахунків, демонструє збереження концептуальних пріоритетів у КАВТ цього історичного періоду. Ключову і домінантні позиції, як і в попередньому періоді, посідають 3 ХК-слоти: CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (45 ЗПН, 17% у 348-ми КР, 32,8%), LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ (49 ЗПН, 18,6% у 132-х КР, 12,5%) і POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ (35 ЗПН, 13,3% у 109-ти КР, 10,3%). На цьому етапі історичного розвитку Канади домінантним у корпусі проаналізованих віршованих текстів є також ХК-слот POWER ‘ВЛАДА’ (40 ЗПН, 15,2% у 101-й КР, 9,5%). ХК-слоти HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ (22 ЗПН, 8,3% у 89-ти КР, 8,4%) і CULTURE ‘КУЛЬТУРА’ (29 ЗПН, 10,9% у 77-ми КР, 7,3%) посідають п’яту і шосту позиції у ієрархії відповідно, будучи, таким чином, пріоритетними у віршованих текстах цього періоду. Найнижчу позицію в

ієрархії ХК-слотів періоду незалежності Канади (1931 р. – сьогодні) посідає ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’ – 3 ЗПН, 1,1% у 9-ти КР, 0,8% (див. Додаток В, *табл. В.4*).

Ключовий ХК-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (45 ЗПН, 17% у 348-ми КР, 32,8%) представляють:

→ засоби **ідентифікуючої прямої субстантивної** номінації (15 ЗПН, 5,7% у 221-й КР, 20,8%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- апелятиви на позначення різних етапів у розвитку державності, наприклад, *country* ‘країна, держава’ (58 КР, 26,2%), *land* ‘країна, держава’ (39 КР, 17,6%), *state* ‘держава’ (5 КР, 2,3%);

- оніми на позначення назви Канади або її окремих адміністративно-територіальних одиниць періоду незалежності (1931 р. – сьогодні), наприклад, *Canada* (90 КР, 40,7%), *Quebec*, *Newfoundland*, *Manitoba* та ін. (22 КР, 9,9%);

→ засоби **субститутивної прямої субстантивної** номінації (3 ЗПН, 6,7% у 42-х КР, 19%), серед яких (див. Додаток Б, *табл. Б.2*):

- особовий займенник другої особи однини *you* (26 КР, 62%);

- особовий і присвійний займенники третьої особи однини середнього роду *it* та *its* (16 КР, 38%);

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (8 ЗПСН, 17,8% у 42-х КР, 12,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення державної і національної символіки Канади (5 ЗПСН, 2,9% у 31-й КР, 5,1%), наприклад, *maple(leaf)* ‘клен, кленовий лист’ (15 КР, 48,4%), *flag* ‘прапор’ (8 КР, 25,8%), *beaver* ‘бобер’ (5 КР, 16,1%);

- оніми на позначення держави-метрополії (3 ЗПСН, 1,7 % у 11-ти КР, 1,8 %), наприклад, *Britain* (4 КР, 36,4%), *England* (4 КР, 36,4 %), *British (Britain's, England's) Empire* (3 КР, 27,3%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (19 ЗПАН, 26,4% у 43-х КР, 33,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують:

- ставлення до Канади (14 ЗПАН, 19,4% у 32-х КР, 24,8%), наприклад, *beautiful* ‘гарний’ (8 КР, 25%), *free* ‘вільний’ (5 КР, 15,6%), *lovely* ‘гарний’ (5 КР, 15,6%);

- територіальний розмір Канади (2 ЗПАН, 2,8% у 4-х КР, 3,1%), наприклад, *wide* ‘широкий’ (3 КР, 75%), *vast* ‘великий’ (1 КР, 25%);

- географічне розташування Канади (3 ЗПАН, 4,2% у 7-ми КР, 5,4%), наприклад, *distant* ‘віддалений’ (3 КР, 42,9%), *arctic* ‘північний’ (2 КР, 28,6%), *not far* ‘не далекий’ (2 КР, 28,6%).

Домінантний ХК-слот LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ (49 ЗПН, 18,6% у 132-х КР, 12,5%) посідає друге місце у ієрархії ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні). Засобами його експлікації у поезії цього періоду слугують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (32 ЗПСН, 16,6% у 102-х КР, 10,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення ландшафту Канади (19 ЗПСН, 11% у 73-х КР, 12%), наприклад, *sea* ‘море’ (15 КР, 20,5%), *hill* ‘пагорб’ (7 КР, 9,6%), *vale* ‘долина’ (5 КР, 6,8%);

- оніми, що називають природні ресурси Канади (13 ЗПСН, 7,51 % у 29-ти КР, 4,8 %), наприклад, *Great Lakes* (5 КР, 17,2%), *Arctic Ocean* (4 КР, 13,8%), *Canadian Rockies* (3 КР, 10,3%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) для характеристики природи і ландшафту Канади (17 ЗПАН, 23,6 % у 30-ти КР, 23,3%), наприклад, *eviscerated* ‘спустошений’ (4 КР, 13,3%), *acid* ‘кислотний’ (3 КР, 10%), *red* ‘червоний’ (3 КР, 10%).

ХК-слот POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ (35 ЗПН, 13,3% у 109-ти КР, 10,3%) є третім за кількісними показниками в ієрархії і другим серед доміантних ХК-слотів чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА третього періоду. Домовних засобів його об’єктивації відносяться:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (22 ЗПСН, 11,5% у 90-та КР, 9,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення населення Канади (19 ЗПСН, 11 % у 86-ти КР, 14,1 %), наприклад, *Canadian* ‘канадець’ (29 КР, 33,7%), *English* ‘англієць’ (9 КР, 10,5%), *immigrant* ‘іммігрант’ (8 КР, 9,3%);

- апелятиви на позначення умов життя населення Канади (3 ЗПСН, 1,7 % у 4-х КР, 0,6 %), наприклад, *happiness* ‘щастя’ (2 КР, 50%), *ease* ‘спокій’ (1 КР, 25%), *pain* ‘біль’ (1 КР, 25%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (13 ЗПАН, 18,1% у 19-ти КР, 14,7%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують:

- іммігрантів (3 ЗПАН, 4,2% у 4-х КР, 3,1%), наприклад, *bold* ‘сміливий’ (2 КР, 50%), *enticed* ‘заманений’ (1 КР, 25%), *hungry for fur* ‘той, що шукає хутро’ (1 КР, 25%);

- канадців (10 ЗПАН, 13,9% у 15-ти КР, 11,6%), наприклад, *free* ‘вільний’ (3 КР, 20%), *politically correct* ‘політкоректний’ (2 КР, 13,3%), *good* ‘хороший’ (2 КР, 13,3%).

ЖК-слотів POWER ‘ВЛАДА’ (40 ЗПН, 15,2% у 101-й КР, 9,5%), як один із домінантних у поезії періоду незалежності Канади, об’єктивується засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (33 ЗПСН, 17,2% у 92-х КР, 9,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення органів або представників влади Канади (26 ЗПСН, 15% у 74-х КР, 12,13%), наприклад, *parliament* ‘парламент’ (8 КР, 10,8%), *politician* ‘політик’ (7 КР, 9,5%), *government* ‘державне управління’ (6 КР, 8,1%);

- оніми-імена представників державної влади Канади (7 ЗПСН, 4% у 18-ти КР, 3%), наприклад, *Mackenzie King* (5 КР, 27,8%), *Maurice Duplessis* (4 КР, 22,2%), *Brian Mulroney* (4 КР, 22,2%);

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують ставлення до влади або окремих політичних діячів Канади (7 ЗПАН, 9,7% у 9-ти КР, 7%), наприклад, *ignorant* ‘неосвічений’ (2 КР, 22,2%), *mighty* ‘могутній’ (2 КР, 22,2%), *harebrained* ‘необачний’ (1 КР, 11,1%).

Пріоритетний ХК-слот HISTORY 'ІСТОРИЯ' (22 ЗПН, 8,3% у 89-х КР, 8,4%) експлікують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (20 ЗПСН, 10,4% у 86-ти КР, 9,2%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення внутрішньо- або зовнішньополітичних конфліктів Канади (10 ЗПСН, 5,8% у 74-х КР, 12,13%), наприклад, *war* 'війна' (24 КР, 32,4%), *hero* 'герой' (20 КР, 27%), *soldier* 'солдат' (8 КР, 10,8%);

- оніми, що називають історичних діячів Канади (7 ЗПСН, 4% у 8-ми КР, 1,3%), наприклад, *John Alexander MacDonald* (2 КР, 25%), *John Cabot* (1 КР, 12,5%), *Louis David Riel* (1 КР, 12,5%);

- оніми, що називають місця, де відбувалися важливі історичні події (3 ЗПСН, 1,7% у 4-х КР, 0,6%), наприклад, *Quebec* (2 КР, 50%), *Lundy Lane* (1 КР, 25%), *Queenston Heights* (1 КР, 25%);

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (2 ЗПАН, 2,8% у 3-х КР, 2,3%, див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які характеризують історичних діячів Канади, наприклад, *great* 'прекрасний' (2 КР, 66,7%), *brave* 'хоробрий' (1 КР, 33,3%).

ХК-слот CULTURE 'КУЛЬТУРА' (29 ЗПН, 10,9% у 77-ми КР, 7,3%), другий серед пріоритетних у поезії третього періоду історичного розвитку Канади, об'єктивується засобами:

→ **релятивної прямої субстантивної** номінації (20 ЗПСН, 10,4% у 64-х КР, 6,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), серед яких:

- апелятиви на позначення культури Канади (15 ЗПСН, 8,1% у 59-ти КР, 9,5%), наприклад, *song* 'пісня' (17 КР, 28,8%), *culture* 'культура' (8 КР, 13,6%), *poet* 'поет' (6 КР, 10,1%);

- оніми, які називають діячів культури Канади, персонажів літературних творів (5 ЗПСН, 2,9% у 5-ти КР, 0,8%), наприклад, *Campbell W.W.* (1 КР, 20%), *Lampman A.* (1 КР, 20%), *Roberts Ch.G.* (1 КР, 20%);

→ прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*), які надають характеристику культурі Канади (9 ЗПАН, 12,5% у 13-ти КР, 10,1%), наприклад, *bilingual* ‘двомовний’ (2 КР, 15,4%), *multicultural* ‘мультикультурний’ (2 КР, 15,4%), *unique* ‘унікальний’ (1 КР, 7,7%).

Отже, головні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у періоду незалежності (1931 р. – сьогодні), структуровано шістьма ХК-слотами, ключовим серед яких є CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’. Домінантні позиції належать трьом ХК-слотам – LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ і POWER ‘ВЛАДА’, а пріоритетними визначено ХК-слоти HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ і CULTURE ‘КУЛЬТУРА’, що унаочнено у фреймі на *рис. В.3* Додаток В.

Периферійні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА у зазначений період представлено п’ятьма ХК-слотами, які є менш репрезентативними за кількістю їх лексичних засобів прямої номінації та контекстних реалізацій.

ХК-слот FLORA ‘ФЛОРА’ (3 ЗПН, 1,1% у 61-й КР, 5,8%) експлікується лише засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, групою апелятивів на позначення флори Канади (3 ЗПСН, 1,6% у 61-й КР, 6,6%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ (18 ЗПН, 6,8% у 57-ми КР, 5,4%) експлікується у віршованих текстах цього періоду лише апелятивами на позначення духовних, моральних ідеалів і цінностей канадського суспільства, які відносяться до групи засобів **релятивної прямої субстантивної** номінації (18 ЗПСН, 9,4% у 57-ми КР, 6,1%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот CLIMATE ‘КЛІМАТ’ (14 ЗПН, 5,3% у 49-ти КР, 4,6%) експлікують:

→ засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації (9 ЗПСН, 4,7% у 37-ми КР, 4%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*), а саме, апелятиви на позначення клімату Канади;

→ засоби прямої **атрибутивної** номінації (див. Додаток Б, *табл. Б.5*) на позначення кліматичних умов Канади (5 ЗПАН, 6,9% у 12-ти КР, 9,3%).

ХК-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’ (6 ЗПН, 2,3% у 28-ми КР, 2,6%) також представлений лише засобами **релятивної прямої субстантивної** номінації, групою апелятивів, що називають економіку Канади та її інфраструктуру (6 ЗПСН, 3,1% у 28-ми КР, 3%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’ (3 ЗПН, 1,1% у 9-ти КР, 0,8%) у корпусі віршованих текстів зазначеного періоду об’єктивують засоби **релятивної прямої субстантивної** номінації, зокрема, апелятиви на позначення фауни Канади (3 ЗПСН, 1,6% у 9-ти КР, 0,9%, див. Додаток Б, *табл. Б.3*).

У результаті семного аналізу субстантивних і атрибутивних ЗПН як мовних репрезентантів 11-ти ХК-слотів, ідентифікованих у КАВТ періоду незалежності (1931 р. – сьогодні) із застосуванням методики *ідентифікації художніх концептів*, стає можливим формулювання уявлення про Канаду у кондесованому вигляді: *Канада періоду незалежності – самостійна держава з багатими, але забрудненими природними ресурсами, з мультинаціональним населенням, яке отримало право обирати представників державної влади, має спільне історичне минуле, своєрідну культуру; країна з характерною рослинністю; суспільство, в якому сформувалися власні цінності та ідеали; країна, територія якої характеризується неоднорідним кліматом; економічно розвинена країна з характерною фауною.*

Отже, у КАВТ періоду незалежності ключовим ХК-слотом, як і в поезії періоду Конфедерації, визначено CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ (*рис. В.4* Додаток В).

Домінантними ХК-слотами, що формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА є три: LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, який у віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади і періоду Конфедерації посідав перше і третє місця відповідно, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, який у поезії попередніх двох періодів знаходився на другому місці у ієрархічній

структурі, і POWER ‘ВЛАДА’, який протягом попередніх двох періодів був периферійним.

Пріоритетні лінгвоконцептуальні ознаки концепту КАНАДА у поезії останнього періоду формують ХК-слот HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, який також був пріоритетним протягом двох попередніх періодів, і ХК-слот CULTURE ‘КУЛЬТУРА’, який у віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади і періоду Конфедерації відносився до числа периферійних лінгвоконцептуальних ознак досліджуваного концепту.

ХК-слот FLORA ‘ФЛОРА’ у віршованих текстах усіх періодів знаходиться на сьомому місці у ієрархії реконструйованих ХК-слотів, формуючи, таким чином, периферійні лінгвокогнітивні ознаки досліджуваного концепту.

ХК-слот SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’ у поезії першого і останнього історичних періодів становлення канадської державності відноситься до периферійних ознак концепту КАНАДА, у той час як у віршованих текстах періоду Конфедерації він посідав п’яте місце у ієрархії, будучи таким чином пріоритетним.

Кількісні підрахунки номінативних репрезентативів ХК-слота CLIMATE ‘КЛІМАТ’ засвідчують, що у КАВТ періоду Конфедерації і періоду незалежності зазначений ХК-слот переходить до групи периферійних ознак концепту КАНАДА, на відміну від віршованих текстів першого історичного періоду, де він входив до групи пріоритетних.

На десятому місці у поезії останнього періоду знаходиться ХК-слот ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’, який у корпусі проаналізованих віршованих текстів усіх історичних періодів відноситься до периферійних ознак концепту КАНАДА.

Останню, одинадцяту позицію у ієрархії ХК-слотів, реконструйованих у віршованих текстах періоду незалежності, як і у поезії періоду Конфедерації, посідає ХК-слот FAUNA ‘ФАУНА’, який у віршованих текстах першого періоду посідав шосте місце і був пріоритетним.

4.2 Історично-зумовлені трансформації образного складника концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть

Образний складник концепту КАНАДА структурує інформацію про Канаду як країну, утілену у КАВТ XVIII–XXI століть і репрезентовану засобами образної (тропеїчної) номінації концепту КАНАДА – метафорами, епітетами, метонімією, образними порівняннями (див. Додаток Б, *табл. Б.7*). Інформація, структурована в образному складнику, має суб’єктивний характер, оскільки стосується образно-ціннісного сприйняття канадськими англійськомовними поетами історичного розвитку Канади як держави, особистісного погляду поетів на естетичні ідеали й цінності, укорінені у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть.

Образний складник концепту КАНАДА змодельовано як набір концептуальних тропів, насамперед концептуальних метафор (далі – *КМ*), у яких структуровано інформацію конотативного, асоціативного типу.

Історичний розвиток образного складника концепту КАНАДА співвідноситься з історично-зумовленими трансформаціями його чуттєво-поняттєвого складника, тому логіка аналізу зумовлює необхідність акцентувати увагу на реконструкції насамперед тих *КМ*, концептами-референтами яких (цариною мети, *scope of the target*, З. Кевечешем [6, с. 19–20]) слугують ті *ХК*-слоти, які визначено ключовими і домінантними у відповідні епохи.

4.2.1 Образний складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.). Царину мети представляють три концепти-референти: ключовий *ХК*-слот *LANDSCAPE* ‘ЛАНДШАФТ’ і *ХК*-слоти *CANADA STATUS* ‘СТАТУС КАНАДИ’ і *POPULATION* ‘НАСЕЛЕННЯ’, які визначено домінантними у період європейської колонізації Канади (див. Додаток В, *табл. В.2, рис. В.1*).

Царину джерела формують концепти-кореляти, якими виступають ХК-слоти, реконструйовані у КАВТ шляхом семантико-асоціативного осмислення вжитих у віршованих текстах зазначеного історичного періоду засобів образної номінації – 38 ЗОН, 14,8% у 41-й КР 10,25% (див. Додаток Б, табл. Б.7).

У результаті семантико-асоціативного аналізу концептів-корелятивів у складі КМ (Додаток Д, табл. Д.1, рис. Д.1), що формують образний складник концепту КАНАДА, встановлено, що спектр мети (*range of the target*) ключового у період європейської колонізації Канади концепту-референту LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ визначають дві концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**, наприклад, у фрагменті віршованого тексту *These plains are rich laden as summer’s deep sigh / But give me the bare cliffs that tower to the sky* (EM, URL) рівнини, як елемент ландшафту Канади, у складі образного порівняння описуються епітетом *rich laden* ‘щедро заповнені’, що призводить до їх осмислення як вмістилища і реконструкції КМ CANADA IS A CONTAINER ‘КАНАДА Є ВМІСТИЛИЩЕ’.

→ **«абстрактне явище»:**

– CANADA IS BEAUTY ‘КАНАДА Є КРАСА’, наприклад: *Fair Scenes! To which, should Angels turn their sight / Angels might stand astonish’d with Delight* (AR, URL);

– CANADA IS WEALTH ‘КАНАДА Є БАГАТСТВО’, наприклад: *Great are the treasures of your ample woods / And large your tribute, wide-extending floods <...> Where, charm’d with Nature, I was wont to rove / The maple-trees their liquid treasure pour* (QH, URL);

– CANADA IS SOLITUDE ‘КАНАДА Є САМОТНІСТЬ’, наприклад: *Come my love we are weary / Of these woods so lone and dreary / We have tarried far too long <...> Ah! They told me thou wert dead / By the lone St. Lawrence laid* (EM, URL);

– CANADA IS FREEDOM ‘КАНАДА Є СВОБОДА’, наприклад: *How the winter causeway, broken, is drifted out to sea / And the rills and rivers sing with pride the anthem of the free* (JC, URL).

Спектр мети (*range of the target*) другого за кількістю контекстних реалізацій у віршованих текстах цього періоду концепту-референту CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ визначають дві концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи.** У віршованих текстах періоду європейської колонізації статус Канади у рамках цієї концептуальної сфери джерела асоціюється з предметами, що уможлиблює реконструкцію КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’, наприклад: *He told them of the glorious scene presented to his sight / What time he reared the cross and crown on Hockelaga’s height / And of the fortress cliff, that keeps of Canada the key* (JC, URL).

У фрагменті віршованого тексту *O may our land of maple green / The land of lake and river / The brightest gem in Britain’s crown / Be British blue for ever* (MYC, URL) у результаті дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** відбувається **покращення** [1, с. 280] концептуальних ознак у царині джерела КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’, що призводить до її трансформації у КМ CANADA IS A PRECIOUS THING ‘КАНАДА Є ДОРОГОЦІННІСТЬ’. Метафоричне осмислення Канади як дорогоцінного каменю, що є частиною британської корони, дозволяє зробити висновок про важливість статусу Канади у складі Британської імперії, що у наведеному прикладі додатково підкреслюється логічним атрибутом вираженим прикметником у найвищому ступені порівняння *brightest* ‘найяскравіший’.

→ **жива істота.** У межах цієї концептуальної сфери джерела концептом-корелятом виступає ХК A HUMAN BEING, що призводить до реконструкції КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’, наприклад, у контексті *On each fair bank, the Lands are seen / In gayest Cloathing of perpetual green* (AR, URL) Канада постає як людина, одягнена у яскравий зелений одяг.

У фрагменті віршованого тексту *Happy Acadia! Though around thy shore / Is heard the stormy wind’s terrific roar* (TRV, URL) завдяки використанню епітету *happy* ‘щасливий’, який надає додаткового значення концепту-кореляту концептуальної сфери джерела, КМ CANADA IS A HUMAN

BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’ зазнає **розширення** і перетворюється на КМ CANADA IS A HAPPY HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЩАСЛИВА ЛЮДИНА’.

У КАВТ зазначеного періоду КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’, завдяки дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** концептуального значення концепту джерела, зазнає **звуження**, що призводить до утворення двох КМ:

– CANADA IS A CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА’, яка є провідною у віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади, наприклад: *We claim the new inventions in / The art of public robbing / And for an infant colony / We beat the world at jobbing* (МУС, URL). У наведеному прикладі реконструкція зазначеної КМ стає можливою завдяки використанню епітета *infant* ‘дитячий’, який акцентує увагу адресата на малому віці канадської держави.

У контексті *Then haste to honest, joyous Marriage Bands / A newborn Race is rer'd by careful Hands* (AR, URL) у результаті дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** концептуального значення концепту джерела шляхом використання епітету *newborn* ‘новонароджений’ розширюється обсяг концептуального змісту концепту-корелята A CHILD ‘ДИТИНА’ і КМ CANADA IS A CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА’ перетворюється на CANADA IS A NEWBORN CHILD ‘КАНАДА Є НОВОНАРОДЖЕНА ДИТИНА’.

У віршованих рядках *These are thy blessings, Scotia, and for these <...> Thy grateful thanks to Britain's care are due / Her power protects, her smiles past hopes renew / Her valour guards thee, and her council guide / Then, may thy parent ever be thy pride!* (TRV, URL) також відбувається розширення концептуального змісту царини джерела КМ CANADA IS A CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА’, у результаті чого вона набуває вигляду CANADA IS A BRITAIN'S CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА БРИТАНІЇ’. Остання КМ, своєю чергою, розширюється до КМ CANADA IS A BRITAIN'S STURDY CHILD ‘КАНАДА Є СИЛЬНА ДИТИНА БРИТАНІЇ’ у контексті *Each heart leap at the story / Of Britain's right of Britain's might / Of Britain's power and glory / Long may she rear the sturdy race* (OPV, URL).

– CANADA IS A MOTHER ‘КАНАДА Є МАТИ’, яка у віршованих текстах першого історичного періоду зустрічається значно рідше, ніж попередня КМ, наприклад: *Then blest Acadia! <...> May all thy sons, like hers, be brave and free / Possessors of her laws and liberty (TRV, URL);*

→ «абстрактне явище»:

– CANADA IS WONDER ‘КАНАДА Є ДИВО’, наприклад: *So may thy years increase, thy glories rise / To be the wonder of the Western skies* (TRV, URL).

Спектр мети (*range of the target*) останнього з домінуючих у віршованих текстах цього періоду концепту-референту POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ визначає дві концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

– «абстрактне явище»:

– CANADA IS DANGER ‘КАНАДА Є НЕБЕЗПЕКА’, наприклад: *Hideous yells announce the murderous band / Whose bloody footsteps desolate the land* (TRV, URL);

– CANADA IS FREEDOM ‘КАНАДА Є СВОБОДА’, наприклад: *The rugged urchins spurn all the control / Which cramps the movement of the free-born soul* (TRV, URL);

– CANADA IS SOLITUDE ‘КАНАДА Є САМОТНІСТЬ’, наприклад: *The humble tenants, who were taught to know / By years of suffering, all the weight of woe / Who felt each hardship nature could endure / Such pains as time alone could ease or cure* (TRV, URL);

– CANADA IS STRIFE ‘КАНАДА Є БОРОТЬБА’, наприклад: *Britain, to thee my vent'rous course I bend / From realms remote, where beasts with men contend* (QH, URL).

Асоціативне осмислення КМ (див. Додаток Д, табл. Д.1, рис. Д.1), концепти-кореляти яких визначено провідними у формуванні спектру трьох концептуальних сфер джерела («об'єкт неживої природи», «жива істота» і «абстрактне явище») образного складника концепту КАНАДА у період європейської колонізації держави (до 1867 р.), уможливило вилучення характеристик канадської держави зазначеного періоду, укорінених у

свідомості канадської англійськомовної культурно-етнічної спільноти, а саме: Канада – це *молода, слабка, беззахисна* (CANADA IS A CHILD, CANADA IS A NEWBORN CHILD), *але турботлива* (CANADA IS A MOTHER) *істота* (CANADA IS A HUMAN BEING), *яка потребує опіки і підтримки з боку батьків* (CANADA IS A BRITAIN'S CHILD, CANADA IS A BRITAIN'S STURDY CHILD), *оскільки має певні труднощі* (CANADA IS SOLITUDE, CANADA IS DANGER, CANADA IS STRIFE); *осередок* (CANADA IS A CONTAINER) *свободи* (CANADA IS FREEDOM), *краси* (CANADA IS BEAUTY, CANADA IS WONDER), *щастя* (CANADA IS A HAPPY HUMAN BEING) *і багатства* (CANADA IS WEALTH, CANADA IS A THING, CANADA IS A PRECIOUS THING).

4.2.2 Образний складник концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.). Царину мети представляють чотири концепти-референти, а саме: ключовий ХК-слот CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ і ХК-слоти POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ і HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, які визначено домінантними у період Конфедерації (див. Додаток В, *табл. В.3, рис. В.2*). Царину джерела формують концепти-кореляти, якими виступають ХК, реконструйовані у КАВТ шляхом семантико-асоціативного осмислення вжитих у віршованих текстах зазначеного історичного періоду засобів образної номінації – 201 ЗОН, 78,5% у 321-й КР 80,25 % (див. Додаток Б, *табл. Б.7*).

Як показав семантико-асоціативний аналіз концептів-корелятів у складі КМ (Додаток Д, *табл. Д.2*), що формують образний складник концепту КАНАДА, встановлено, що спектр мети (*range of the target*) концепту-референту CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ визначають три концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**, зокрема:

– коли паралель проводиться між державою Канада і предметом, річчю, активується КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’, наприклад: *This is the land!* <...> *Bent like a shield between the silver seas* (FOC, URL). У цьому

контексті канадська держава постає як вигнутий щит, оточений морями. У іншому прикладі *Canada, Canada, loyal and free! / Gem in Britannia's crown ever to be* (BHCAN, URL) зазначена КМ у результаті дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** зазнає **покращення** концептуальних ознак у царині джерела «предмет» і перетворюється на КМ CANADA IS A PRECIOUS THING ‘КАНАДА Є ДОРОГОЦІННІСТЬ’, яка вже зустрічалась у проаналізованих віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади, що засвідчує факт, що навіть після утворення Конфедерації канадська держава залишилася частиною Британської імперії і не втратила своєї значущості у її складі.

У фрагменті віршованого тексту *Rose and leak, thistle and shamrock combining / Lilies of France with their blooms manifold / Leaves of the maple their beauties entwining / Where can the world such a garland behold?* (BHCAN, URL) завдяки дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** концептуального значення концепту джерела A THING ‘ПРЕДМЕТ’ відбувається **звуження** КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’ до КМ CANADA IS A GARLAND ‘КАНАДА Є ВІНОК’, де останній виступає символом мультинаціоналізму, оскільки в ньому переплітаються троянда (*rose*), цибуля-порей (*leak*), чортополох (*thistle*), трилисник (*shamrock*), лілії (*lilies*), які є символічним відображенням відповідно Англії, Уельсу, Шотландії, Ірландії, Франції, звідки прибули перші європейські переселенці-засновники сучасної Канади, а кленові листи (*leaves of the maple*), символ Канади, є тим елементом, який їх усіх об’єднує (*entwining*) воєдино.

Результатом дії лінгвокогнітивної операцій **спеціалізації** і **звуження** концептуального змісту джерела КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’ є три КМ, зокрема, CANADA IS PROPERTY ‘КАНАДА Є ВЛАСНІСТЬ’, що, наприклад, реалізується у контексті *With thousand toils they forced their devious way <...> The northern star above the broad domain / Of half a continent, still theirs to hold / Defend and keep for ever as their own / Their own and England's to the end of time* (TUEL, URL), де Канада постає як власність Англії і людей, які живуть у ній. КМ CANADA IS PROPERTY ‘КАНАДА Є

ВЛАСНІСТЬ’, своєю чергою, у віршованих рядках *How fair is this land which the might of our fathers / Bequeathed to their children to have and hold* (TFCL, URL) у результаті дії лінгвокогнітивної операції *спеціалізації* і *звуження* царини джерела набуває вигляду CANADA IS HERITAGE ‘КАНАДА Є СПАДОК’, оскільки канадська держава постає не просто як власність, а як власність, отримана у спадок від батьків.

У фрагменті віршованого тексту *A land of men to rule, with sober law / This Christian commonwealth, God’s gift* (TUEL, URL) Канада осмислюється як подарунок Бога (*God’s gift*), що надає підставу для звуження царини джерела КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’ і перетворення її на КМ CANADA IS A GIFT ‘КАНАДА Є ПОДАРУНОК’;

– коли паралель проводиться між Канадою і небесним тілом, наприклад, КМ CANADA IS A STAR ‘КАНАДА Є ЗІРКА’, що активується у контексті *Federation is thy strength, Dominion thy name / Thou bright and new shining star* (TND, URL);

→ **жива істота:**

– коли на Канаду переносяться ознаки тварини, актуалізується КМ CANADA IS AN ANIMAL ‘КАНАДА Є ТВАРИНА’, наприклад, у віршованих рядках *Another trial will, I think, approve / The manly strain this Canada hath bred* (CD, URL) реалізовано анімалістичне втілення материнської першооснови канадської держави, про що свідчить використання автором номінативної одиниці *a strain*, семантичне значення якої “**strain**, *n* – breed or type of animal, insect, plant etc.” (OALD, URL), для позначення жителів держави як її дітей і лексеми *to breed*, що має значення “**to breed**, *v* – ability of animals to produce young” (OALD, URL), стосовно Канади. У контексті *Columbia growls / We care not <...> Let the wolf growl / The lion’s whelp is undismayed* (SC, URL) використання метафоричної номінації Канади *the whelp* дозволяє говорити про дію лінгвокогнітивної операції *спеціалізації*, *звуження* царини джерела КМ CANADA IS AN ANIMAL ‘КАНАДА Є ТВАРИНА’ і перетворення її на КМ CANADA IS A WHELP ‘КАНАДА Є ЩЕНЯ’. Концептуальне значення царини

джерела у останній КМ свідчить про малий вік і незначний статус Канади, а субстантивна номінація у присвійному відмінку *lion's* указує на зв'язок і походження Канади від Англії, оскільки лев є анімалістичним символом Англії.

– коли паралель проводиться між Канадою і людиною, наприклад, у контексті CANADA <...> *Open thy soul to the voice of thy people / Close not thy heart to the music they make* (FDD, URL) використання автором іменникових метафор *soul* і *heart* уможлиблює реконструкцію КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’.

У КАВТ зазначена КМ зазнає **розширення** царини джерела, зокрема, у фрагменті віршованого тексту *Smile upon us, Canada! None shall fail who love you* (FT, URL), тобто КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’ реформується у КМ CANADA IS AN EMOTIONAL HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЕМОЦІЙНА ЛЮДИНА’. Розширена КМ CANADA IS A YOUNG HUMAN BEING ‘КАНАДА Є МОЛОДА ЛЮДИНА’ актуалізується у контексті *The question must be asked – “What is our age?” / “Is the Republic elder of the two?” / At least 'tis shown by History's true page / That Canada, though young, is scarcely new* (CF, URL).

Досить поширеним у віршованих текстах другого історичного періоду є механізм **звуження** царини джерела КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’:

→ КМ CANADA IS A CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА’, наприклад, у контексті *O Canada! My country! <...> Awake! Thou drowsing child of destiny!* (SC, URL).

КМ CANADA IS A CHILD ‘КАНАДА Є ДИТИНА’, своєю чергою, зазнає **розширення** царини джерела через актуалізацію додаткових концептуальних ознак концепту-корелята A CHILD, наприклад, у контексті *Put the craven and base to an open shame / Till earth shall know the Child of Nations by her name!* (OCC, URL) використання атрибутивної номінації *of Nations* призводить до утворення КМ CANADA IS A CHILD OF NATIONS ‘КАНАДА Є ДИТИНА ДЕРЖАВ’, що структурує інформацію про мультинаціоналізм канадського суспільства.

У фрагменті віршованого тексту *Land of my love! Dear Canada, my home! <...> I hail thee, first-born of the sons of France* (GCAN, с. 11) актуалізується розширена КМ CANADA IS A FRANCE'S CHILD 'КАНАДА Є ДИТИНА ФРАНЦІЇ', у якій реалізовано знання про зв'язки Канади з Францією: канадська держава осмислюється як первонароджений син Франції, що пояснюється історією держави – перші колоніальні поселення на території сучасної Канади були побудовані в результаті французької експансії на території Північної Америки. Французькі колонії були об'єднані під назвою Нова Франція, яка була першою з французьких заморських колоніальних володінь, що пояснює вживання атрибутивної характеристики *first-born* 'першонароджений'.

У віршованих рядках *Nor lessened would the duty be / To rally, then, around the Throne / A filial nation, strong and free / Great Britain's child to manhood grown!* (MWAFF, URL) реалізовано розширену КМ CANADA IS A BRITAIN'S CHILD 'КАНАДА Є ДИТИНА БРИТАНІЇ', у якій імплікується знання про зв'язок Канади з метрополією. У фрагменті віршованого тексту *Faint would we tell them that we do not seek / To hang dependent, like a helpless brood / That, selfish, drag a weary mother down / For we have British hearts and British blood / That leaps up, eager, when the danger calls!* (CTL, URL) КМ CANADA IS A BRITAIN'S CHILD 'КАНАДА Є ДИТИНА БРИТАНІЇ' у результаті **розширення** обсягу концептуального змісту концепту-корелята перетворюється на КМ CANADA IS AN INDEPENDENT BRITAIN'S CHILD 'КАНАДА Є НЕЗАЛЕЖНА ДИТИНА БРИТАНІЇ'. Остання КМ реалізується також у контексті *The older nations of the earth may ask / "Why than, should Canada desire to change? / Why cut the British cords? Why cease to bask / In Britain's glorious sunshine? This seems strange?"* (CF, URL).

КМ CANADA IS A CHILD 'КАНАДА Є ДИТИНА' також зазнає розширення царини джерела:

- CANADA IS A LAST BORN CHILD 'КАНАДА Є ОСТАННЯ НАРОДЖЕНА ДИТИНА' у контексті *CANADA! <...> Last born of nations* (ACAN, URL).

- CANADA IS A NEW-BORN CHILD ‘КАНАДА Є НОВОНАРОДЖЕНА ДИТИНА’ і CANADA IS A FEEBLE CHILD ‘КАНАДА Є КВОЛА ДИТИНА’ у фрагменті віршованого тексту: *A new-born nation shall at once appear / Though feeble, its importance never doubt* (CF, URL).

→ КМ CANADA IS A MOTHER ‘КАНАДА Є МАТИ’, яка є найпоширенішою у концептуальній сфері джерела «жива істота» у віршованих текстах цього періоду, наприклад, у контекстах: *Canada! Mother! Our homage to thee!* (BHCAN, URL); *The tale shall live while grow the trees, while ripping waters runs / Of fame's bright birth to Canada from the life-blood of her sons* (TBQH, URL); *Raise the flag, and with the banner / Shouts of triumph let us raise / Sons of Canada will guard it / And the daughters sing its praise* (RTF, URL).

У фрагменті віршованого тексту *Sons of the Vede and the Danube, Wards of the Tara and Rhone / These have I nourished and nurtured, these have I loved as my own* (GC, с. 12) КМ CANADA IS A MOTHER ‘КАНАДА Є МАТИ’ зазнає **розширення** царини джерела CANADA IS A FOSTER MOTHER ‘КАНАДА Є НАЗВАНА МАТИ’ через актуалізацію додаткових концептуальних ознак концепту-корелята А MOTHER за рахунок додаткової концептуальної ознаки, що позначається порівнянням *these (sons) have I loved as my own*.

→ КМ CANADA IS A BROTHER/SISTER ‘КАНАДА Є БРАТ/СЕСТРА’, наприклад, у контексті *But monarchy has blame, and British gold / Has flowed into our elder brother's hands* (CF, URL) вираз *our elder brother* ‘наш старший брат’ є метафоричною номінацією Сполучених Штатів Америки, які також були засновані в результаті колоніальної політики Великої Британії. Оскільки в КАВТ Велика Британія постає по відношенню до Канади як мати, то інша британська колонія – Америка, в даному контексті осмислюється як брат канадської держави. Зазначена метафорична модель реалізується й в іншому прикладі: *Hail, New Dominion <...> Thy sister Columbia, whose resources are many / Would improve 'neath thy fostering hand* (ND, URL).

→ КМ CANADA IS AN INHERITOR ‘КАНАДА Є СПАДКОЄМЕЦЬ’, наприклад: *A noble heritage is thine / So grand, and fair, and free* (MOCH, URL); *CANADA! <...> Heir to wide prairies, thick forests, red gold!* (ACAN, URL).

У фрагменті віршованого тексту *The Saxon force, the Celtic fire / These are thy manhood's heritage! / Why rest with babes and slaves? Seek higher / The place of race and age* (RCAN, URL) КМ CANADA IS AN INHERITOR 'КАНАДА Є СПАДКОЄМЕЦЬ' розширює царину джерела й утворюється КМ CANADA IS AN INHERITOR OF BRITAIN 'КАНАДА Є СПАДКОЄМЕЦЬ БРИТАНІЇ';

→ КМ CANADA IS AN OWNER 'КАНАДА Є ВЛАСНИК', наприклад: *Well we love the sea-girt Island, and we strive to understand / All the greatness, all the Grandeur, of the glorious motherland / And we cheer her to the skies, cheer her till the echoes start / For old the land claims our homage, but the new land holds our heart* (TNB, URL). У контексті *Canada, Canada, land of the bravest / Sons of the war-path and sons of the sea / Land of no slave-lash, today thou enslaves / Millions hearts with affection for thee* (FDD, URL) використання дієслівної метафори *enslave* призводить до трансформації зазначеної КМ у метафоричну модель CANADA IS A SLAVEOWNER 'КАНАДА Є РАБОВЛАСНИК';

→ КМ CANADA IS A QUEEN 'КАНАДА Є КОРОЛЕВА', наприклад: *CANADA, Canada, land of the maple / Queen of the forest and river and lake* (FDD, URL);

→ КМ CANADA IS A PEER 'КАНАДА Є ДВОРЯНИН', наприклад: *Yet there is one, the peer of all / Beneath bright heaven's dome / Of thee I sing, o happy land / My own Canadian home!* (МОСН, URL);

→ КМ CANADA IS A GIANT 'КАНАДА Є ВЕЛЕТЕНЬ', наприклад: *A youthful giant, golden-haired / With fearless forehead, eyes of blue / And large and clear its frosty depth / With fire within its dark'ning hue* (YC, URL), *O Child of Nations, giant-limbed / Who stands among the nations now* (RCAN, URL).

→ **абстрактне явище:**

→ КМ CANADA IS SAFETY 'КАНАДА Є БЕЗПЕКА', наприклад: *The proud exiles, who for empire fought / And kept, though losing much, this northern land / A refuge and defence for all who love / The broader freedom of a commonwealth* (TUEL, URL);

→ КМ CANADA IS PLEASURE 'КАНАДА Є ЗАДОВОЛЕННЯ', наприклад: *Awaken all, endued with bliss / A native land – O think! – to be / Thy native land –*

and ne'er amiss / Its smile shall like a lover's kiss / From henceforth seem to thee
(TCD, URL);

→ КМ CANADA IS FREEDOM 'КАНАДА Є СВОБОДА', наприклад: *And may those ties of love be ours / Which discord cannot sever / And flourish green o'er freedom's home / The Maple Leave forever!* (TUEL, URL); *Take a humble ploughman's warning / Mind your business night and morning / Let the world wag / Keep the lamp of freedom burning / Round our native flag* (FTO, URL);

→ КМ CANADA IS SOUL 'КАНАДА Є ДУША', наприклад: *Called the great soul of the Westland, "Come unto me, ye who rule"* (GC, с. 10),

→ КМ CANADA IS WONDER 'КАНАДА Є ДИВО', наприклад: *Then spoke the Soul to the Seeker, "Far have you followed the quest <...> To gaze on the wonder accomplished, to judge of the things yet to do* (GC, с. 12);

→ КМ CANADA IS HOPE 'КАНАДА Є НАДІЯ', наприклад: *Thou land of hope for all who toil! / Thou True North, strong and free! O Canada, glorious and free*
(OC, URL).

Спектр мети (*range of the target*) домінантного концепту-референту POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ' у період Конфедерації (1867–1930 рр.) визначає дві концептуальні сфери джерела (*range of the source*) (Додаток Д, табл. Д.2):

→ **жива істота**, зокрема, у віршованих рядках *BROTHERS awake! There are traitors around us / Seeking their country and ours to betray* (BA, URL) населення держави номінується лексичною одиницею *brothers*, що уможливорює реконструкцію КМ CANADA IS A FAMILY 'КАНАДА Є РОДИНА';

→ **«абстрактне явище»:**

→ КМ CANADA IS FREEDOM 'КАНАДА Є СВОБОДА', наприклад: *Grant us, God, hearts that are large as our heritage / Spirits that as free as the breeze*
(ACAN, URL);

→ КМ CANADA IS PAIN 'КАНАДА Є СТРАЖДАННЯ', наприклад: *It's not meself can say of what she died / But 'twas the year the praties felt the rain / An' rotted in the soil; an' just to dhraw / The breath of life was one long hungry pain*
(HD, URL);

→ КМ CANADA IS JUSTICE ‘КАНАДА Є СПРАВЕДЛИВІСТЬ’, наприклад: *A fertile land, where he who toils / Shall rewarded be* (МОСН, URL);

→ КМ CANADA IS EQUALITY ‘КАНАДА Є РІВНОПРАВ’Я’, наприклад: *I love this land of forest grand! <...> Where none are slaves, that lordly knaves / May idle all the year / For rank and caste are of the past / They’ll never flourish here!* (YСJ, URL); *O little Mother of the Island Race! <...> We heard your call, and proudly take our place / Now by your side, no longer at your knees!* (СЕ, URL).

→ КМ CANADA IS UNITY ‘КАНАДА Є ЄДНІСТЬ’, наприклад: *Then line up and try us / Whoever would deny us / The freedom of our birthright / And they’ll find us like a wall / For we are Canadian, Canadian forever / Canadian over all* (СОА, URL);

→ КМ CANADA IS PATRIOTISM ‘КАНАДА Є ПАТРІОТИЗМ’, наприклад: *O Canada! Our Home and Native Land! / True patriot-love in all thy sons command!* (ОС, URL); *Our greatest and our humblest all are one / To each, one privilege, one gift is given / The love of country – then from sire to son / Preserve our heritage, as our sires have striven* (WG, с. 55);

→ КМ CANADA IS HEROISM ‘КАНАДА Є ГЕРОЇЗМ’, наприклад: *Heroic milk is white upon our gums / Where lion’s teeth will grow / You cannot make us fear* (SC, URL);

→ КМ CANADA IS PRIDE ‘КАНАДА Є ГОРДІСТЬ’, наприклад: *And we, the men of Canada, can face the world and brag / That we were born in Canada beneath the British flag <...> No title and no coronet is half so proudly worn / As that which we inherited as men Canadian born* (СВ, URL);

→ КМ CANADA IS STRENGTH ‘КАНАДА Є СИЛА’, наприклад: *O strong hearts of the North / Let flames your loyalty forth* (SC, URL).

Спектр мети (*range of the target*) другого домінантного у цей історичний період концепту-референту LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ визначає лише одна концептуальна сфера джерела (*range of the source*) – «**абстрактне явище**» (Додаток Д, табл. Д.2):

→ КМ CANADA IS BEAUTY ‘КАНАДА Є КРАСА’, наприклад: *Then rose the West for his coming, pulsed the warm blood in her veins / Decked she her hillsides with beauty, matted with gold all her plains* (GC, с. 13);

→ КМ CANADA IS STRIFE ‘КАНАДА Є БОРОТЬБА’, наприклад: *Ten thousand homes were planted; and each one / With axe, and fire, and mutual help made war / Against the wilderness and smote it down* (TUEL, URL);

→ КМ CANADA IS WEALTH ‘КАНАДА Є БАГАТСТВО’, наприклад: *'Tis this fair young land of ours <...> Ours with all her wealth of waters, and her forests deep as night / With her mines – her hidden treasures – with her sun-steeped hill and plain* (TNB, URL); *We are the heirs of wealth untold, from East to Western sea* (DD, с. 23);

→ КМ CANADA IS SECURITY ‘КАНАДА Є НАДІЙНІСТЬ’, наприклад: *These mighty streams resplendent with our story / These iron coasts by rage of seas unjarred / What fields of peace these bulwarks well secure!* (OCC, URL).

Спектр мети (*range of the target*) концепту-референту HISTORY ‘ІСТОРІЯ’ також визначає лише одна концептуальна сфера джерела (*range of the source*) «абстрактне явище» (Додаток Д, табл. Д.2), у якій імпліковано дві метафоричні моделі:

→ КМ CANADA IS DUTY ‘КАНАДА Є ОБОВ’ЯЗОК’, наприклад: *I did not hate the man I killed / That soldier tall with eyes of blue / I might have spared him had I willed / I did what Duty bade me do* (DUT, с. 52);

→ КМ CANADA IS GLORY ‘КАНАДА Є СЛАВА’, наприклад: *From whence by floe and rocky bar / The Atlantic's held in check / From where Wolfe's glory, like a star / Shines down on old Quebec* (FOR, URL).

Асоціативне осмислення КМ (див. Додаток Д, табл. Д.2, рис. Д.2), концепти-кореляти яких визначено провідними у формуванні спектру трьох концептуальних сфер джерела («об’єкт неживої природи», «жива істота» і «абстрактне явище») образного складника концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.), уможливило вилучення характеристик

канадської держави зазначеного періоду, укорінених у свідомості канадської англійськомовної культурно-етнічної спільноти, а саме:

Канада – це *турботлива* (CANADA IS A MOTHER), *велика* (CANADA IS A GIANT), *молода* (CANADA IS A YOUNG HUMAN BEING, CANADA IS A WHELP), *емоційна* (CANADA IS AN EMOTIONAL HUMAN BEING) *істота* (CANADA IS A HUMAN BEING, CANADA IS AN ANIMAL) *знатного походження* (CANADA IS A PEER) *і високого соціального статусу* (CANADA IS A QUEEN), *яка об'єднує* (CANADA IS A FAMILY) *і виховує чужих дітей* (CANADA IS A FOSTER MOTHER); *людина, яка є новонародженою* (CANADA IS A NEW-BORN CHILD), *слабкою* (CANADA IS A FEEBLE CHILD), *наймолодшою* (CANADA IS A LAST BORN CHILD) *серед братів і сестер* (CANADA IS A BROTHER / SISTER), *однак незалежною від батьків* (CANADA IS AN INDEPENDENT BRITAIN'S CHILD) *дитиною* (CANADA IS A CHILD, CANADA IS A CHILD OF NATIONS, CANADA IS A FRANCE'S CHILD, CANADA IS A BRITAIN'S CHILD), *яка володіє* (CANADA IS AN OWNER, CANADA IS A SLAVEOWNER) *спадком* (CANADA IS AN INHERITOR, CANADA IS AN INHERITOR OF BRITAIN); *яскрава* (CANADA IS A STAR), *дорогоцінна річ* (CANADA IS A THING, CANADA IS A PRECIOUS THING), *прикраса* (CANADA IS A GARLAND), *якою володіють* (CANADA IS PROPERTY), *яку успадковують* (CANADA IS HERITAGE) *або дарують* (CANADA IS A GIFT); *диво* (CANADA IS WONDER), *найважливіша духовна цінність* (CANADA IS SOUL), *осередок краси* (CANADA IS BEAUTY), *безпеки* (CANADA IS SAFETY), *надійності* (CANADA IS SECURITY), *свободи* (CANADA IS FREEDOM), *задоволення* (CANADA IS PLEASURE), *надії* (CANADA IS HOPE), *справедливості* (CANADA IS JUSTICE), *рівноправ'я* (CANADA IS EQUALITY), *сили* (CANADA IS STRENGTH), *багатства* (CANADA IS WEALTH), *моральних, етичних норм і цінностей* (CANADA IS PATRIOTISM, CANADA IS HEROISM, CANADA IS PRIDE, CANADA IS DUTY, CANADA IS UNITY, CANADA IS GLORY), *у якому іноді трапляються труднощі* (CANADA IS PAIN), *які долаються* (CANADA IS STRIFE).

Таким чином, у КАВТ періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) набір КМ, які формують образний складник концепту КАНАДА, є значно більшим.

Особливого значення у поезії цього періоду набувають КМ, концепти-кореляти яких формують спектр концептуальної сфери джерела «жива істота». У віршованих текстах цього періоду, як і попереднього, реконструйовані КМ указують на зв'язок канадської держави з метрополією. На відміну від попереднього періоду, пріоритетне значення у поезії періоду Конфедерації набуває КМ CANADA IS A MOTHER, про що свідчить значна кількість контекстів, у яких вона реалізована. Досить великою є також кількість КМ, у яких структуровано інформацію про позитивні характеристики Канади.

4.2.3 Образний складник концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні). Царину мети представляють чотири концепти-референти, які визначено провідними у період незалежності Канади (1931 р. – сьогодні), а саме: CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ і POWER ‘ВЛАДА’ (див. Додаток В, *табл. В.4, рис. В.3*).

Царину джерела формують концепти-кореляти, якими виступають ХК, реконструйовані у КАВТ шляхом семантико-асоціативного осмислення вжитих у віршованих текстах зазначеного історичного періоду засобів образної номінації – 37 ЗОН, 14,5% у 38-ми КР 9,5% (див. Додаток Б, *табл. Б.7*).

У результаті *семантико-асоціативного* аналізу концептів-корелятів у складі КМ (Додаток Д, *табл. Д.3*), що формують образний складник концепту КАНАДА, встановлено, що спектр мети (*range of the target*) ключового у період незалежності концепту-референту CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ визначають три концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**, зокрема:

– предмет (КМ CANADA IS A THING ‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’), наприклад, у контексті: *This land <...> not written on by history, empty as paper* (LS, URL). У контексті *And the gray maple leaf flag against the foreign sky / fluttered*

obediently over a castrated beaver (MLF, URL) завдяки дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації** шляхом використання атрибутів *gray* і *castrated* перед метонімічними номінаціями канадської держави у зазначеній концептуальній моделі відбувається **розширення**, у результаті чого утворюється КМ CANADA IS A SPOILED THING ‘КАНАДА Є ЗПСОВАНИЙ ПРЕДМЕТ’;

– вмістилище (КМ CANADA IS A CONTAINER ‘КАНАДА Є ВМІСТИЛИЩЕ’), наприклад: *O earth, sufficing all our needs, O you / With room for body and for spirit too* (ESON, URL);

→ **жива істота**, зокрема, людина (КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’), наприклад, у контексті *This land stares at the sun in a huge silence / Endlessly repeating something we cannot hear* (LS, URL).

КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’ у віршованих текстах зазначеного періоду зазнає **розширення** у результаті дії лінгвокогнітивної операції **спеціалізації**, наприклад, у контексті *We’ve made grasslands out of forests. Farm where swamp used to be / From underground raised mountains. Drowned glens for inland sea / Yet with changing of your face you still refuse to die!* (YBMC, URL) Канада осмислюється як людина, яка, незважаючи на численні негативні чинники, протистоїть їм, що дозволяє реконструювати КМ CANADA IS A STRONG HUMAN BEING ‘КАНАДА Є СИЛЬНА ЛЮДИНА’.

У фрагменті віршованого тексту *When plague of foreign culture descend upon your soil / Your protection shows no mercy to those prepared to spoil* (YBMC, URL) метафорична номінація *plague of foreign culture* вказує на хворобу, яка спіткала канадську державу, що дозволяє реконструювати КМ CANADA IS AN ILL HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ХВОРА ЛЮДИНА’.

У віршованих текстах третього історичного періоду механізмом переосмислення КМ є також **звуження** царини джерела, наприклад, у віршованих рядках *The muchness of poets in Canada / Is in the nature of the country, this land of hard-won anonymity* (THBU, URL) КМ CANADA IS A HUMAN BEING ‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’ перетворюється на КМ CANADA IS A WINNER

‘КАНАДА Є ПЕРЕМОЖЕЦЬ’, оскільки номінативна конструкція *hard-won anonymity* ‘тяжко здобута анонімність’ асоціюється з перемогою, яку отримала канадська держава.

→ **абстрактне явище:**

– КМ CANADA IS DISUNITY ‘КАНАДА Є РОЗ’ЄДНАНІСТЬ’, наприклад: *They carved up the country / Like a sugar pie / For the voracious multinational mouths* (MLF, URL). У наведеному прикладі канадська держава порівнюється з пирогом, розрізаним на частини, що є підставою для реконструкції зазначеної КМ. Ця метафорична модель також утілена у віршованих рядках *Canada, when will we be a mosaic?* (AuC, URL), в яких мозаїка постає як символ єдинства мультинаціональної держави, яке не характерне для Канади останнього історичного періоду.

– КМ CANADA IS RESOURCE ‘КАНАДА Є РЕСУРС’, наприклад, у контексті *Hungry America likes to eat out <...> Needs Canadian Time & Life* (AuC, URL);

– КМ CANADA IS DEFEAT ‘КАНАДА Є ПОРАЗКА’, наприклад: *Yet this is the country of our defeat / where Sisyphus rolls a big stone / year after year up the ancient hills* (CNB, URL). У цьому контексті Канада осмислюється як поразка, оскільки життя в ній автор порівнює з сізіфовим трудом, який є тяжким і безрезультатним;

– КМ CANADA IS POVERTY ‘КАНАДА Є БІДНІСТЬ’, наприклад: *Come and see the vast natural wealth of this mine / In the short space of ten years / It has produced six American millionaires / And two thousand pauperized Canadian families* (SN, URL).

Спектр мети (*range of the target*) домінантного концепту-референту LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’ у віршованих текстах періоду незалежності Канади визначає дві концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**, зокрема, у фрагментах віршованих текстів *The oily water mirrored the for-sale sky, in which the / for-sale sun crosses the for-sale prairies, and sank / behind the for-sale Rockies <...> I see The Chin That Walks Like A Man / and his patronaged senators deal this land <...> and sing that*

this land was made for the U.S.A. (MLF, URL) і *Come my Two Solitudes <...> let us trade Newfoundland for St. Pierre et Miquelton* (ТОКВ, URL) реалізовано КМ CANADA IS COMMODITY ‘КАНАДА Є ТОВАР’;

→ **абстрактне явище**, наприклад, у контексті *You're beautiful my country where mountains gather snow / Where forest giants of many years are left alone to grow* (YBMC, URL) імпліковано КМ CANADA IS BEAUTY ‘КАНАДА Є КРАСА’.

Спектр мети (*range of the target*) концепту-референту POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’ у віршованих текстах цього періоду визначає три концептуальні сфери джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**: КМ CANADA IS COMMODITY ‘КАНАДА Є ТОВАР’ реалізована у контексті *We are beautiful, brilliant maples / grown from seed / into sturdy maples / ready to be cut and shipped / from the glorious Group of seven landscapes* (MLF, URL);

→ **абстрактне явище**: КМ CANADA IS THREAT ‘КАНАДА Є ЗАГРОЗА’, наприклад: *Come my Two Solitudes <...> let us threaten to join the USA / and at the last moment do it* (ТОКВ, URL);

→ **жива істота**, зокрема, у віршованих рядках *Come, my brothers / let us govern Canada* (ТОТ, URL) населення держави номінується лексичною одиницею *brothers*, що уможливорює реконструкцію КМ CANADA IS A FAMILY ‘КАНАДА Є РОДИНА’.

Спектр мети (*range of the target*) останнього з домінантних концептів-референтів POWER ‘ВЛАДА’ у віршованих текстах періоду незалежності представлено двома концептуальними сферами джерела (*range of the source*):

→ **об’єкт неживої природи**:

– КМ CANADA IS CIRCUS ‘КАНАДА Є ЦИРК’, наприклад: *Now comes the transit age, the age of brass / When clowns into the vacant empires pass* (TMP, URL);

– КМ CANADA IS THEATER ‘КАНАДА Є ТЕАТР’, наприклад: *To them faith, kinship, truth and verity / Man's sacred rights and very holiest thing / Are but the*

counters at a desperate play / Flippant and reckless what the end may be / So that they glitter, each his little day / The little mimic of a vanished king (TMP, URL);

– КМ CANADA IS A DIRTY THING ‘КАНАДА Є БРУДНИЙ ПРЕДМЕТ’, наприклад: *Come, my brothers <...> let us purge the New Party* (TOT, URL)

Come my Two Solitudes <...> let us purge the Bloc Quebecois (ТОКВ, URL);

– КМ CANADA IS ENTICEMENT ‘КАНАДА Є ПРИМАНКА’, наприклад: *Come my Two Solitudes <...> let us entice Florida to separate / and become our eleventh province* (ТОКВ, URL);

→ **абстрактне явище:**

– КМ CANADA IS SICKNESS ‘КАНАДА Є ХВОРОБА’, наприклад: *I’m sick of our Royal commissions* (AuC, URL);

– КМ CANADA IS BRIBABILITY ‘КАНАДА Є ПРОДАЖНІСТЬ’, наприклад: *Suddenly I had another vision / on television: images of our politicians / meeting at Meech Lake; custom-tailored men / dressed as real estate agents / selling our century 21* (MLF, URL).

Асоціативне осмислення КМ (див. Додаток Д, табл. Д.3, рис. Д.3), концепти-кореляти яких визначено провідними у формуванні спектру трьох концептуальних сфер джерела («об’єкт неживої природи», «жива істота» і «абстрактне явище») образного складника концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні), уможливило вилучення характеристик канадської держави зазначеного періоду, укорієних у свідомості канадської англійськомовної культурно-етнічної спільноти, а саме:

Канада – це *осередок спотворених моральних, етичних, духовних норм і цінностей* (CANADA IS COMMODITY, CANADA IS BRIBABILITY); *гарний* (CANADA IS BEAUTY), *але зіпсований* (CANADA IS A SPOILED THING), *брудний* (CANADA IS A DIRTY THING) *предмет* (CANADA IS A THING), *який однак залишається привабливим* (CANADA IS ENTICEMENT); *осередок* (CANADA IS A CONTAINER) *бідності* (CANADA IS POVERTY), *фальшу* (CANADA IS THEATER, CANADA IS CIRCUS) *й загалом негативного досвіду* (CANADA IS DISUNITY, CANADA IS DEFEAT, CANADA IS SICKNESS); *джерело* (CANADA IS RESOURCE) *небезпеки*

(CANADA IS THREAT); *переможець* (CANADA IS A WINNER), *сильна* (CANADA IS A STRONG HUMAN BEING), *але хвора* (CANADA IS AN ILL HUMAN BEING) *людина* (CANADA IS A HUMAN BEING), *яка об'єднує навколо себе інших* (CANADA IS A FAMILY).

Таким чином, серед КМ, реконструйованих у КАВТ періоду незалежності, на відміну від попереднього, переважають метафоричні моделі, які структурують інформацію про негативні аспекти канадської державності. Відмінною рисою поезії останнього періоду є також те, що у концептуальній сфері джерела «жива істота» відсутній концепт A CHILD, що свідчить про незалежність Канади від метрополії. Значно меншою, у порівнянні з попередніми періодами, є також кількість КМ, пов'язаних із характеристикою канадської природи і ландшафту.

Висновки до четвертого розділу

1. Проведений семантико-когнітивний аналіз лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА в КАВТ XVIII–XXI століть уможливив реконструкцію 11-ти художніх концептів-слотів як складників концепту КАНАДА (CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION НАСЕЛЕННЯ’, HISTORY ‘ІСТОРІЯ’, CLIMATE ‘КЛІМАТ’, SOCIETY VALUES ‘ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА’, FLORA ‘ФЛОРА’, FAUNA ‘ФАУНА’, POWER ‘ВЛАДА’, CULTURE ‘КУЛЬТУРА’, ECONOMY ‘ЕКОНОМІКА’), у яких відбито естетичні світоглядні настанови поетів щодо канадської держави протягом XVIII–XXI століть.

2. Системна сукупність реконструйованих художніх концептів-слотів зумовлює структурування концепту КАНАДА як двокомпонентного комплексного утворення, що складається з чуттєво-поняттєвого й образного складників.

3. У чуттєво-поняттєвому складнику концепту КАНАДА акумульовано об'єктивну інформацію про Канаду як країну, репрезентовану ЗПСН та ЗПАН досліджуваного концепту і втілену у КАВТ XVIII–XXI століть. Ця

художня інформація стосується або чуттєво-наочної конкретності реальних об'єктів дійсності (ландшафту Канади, флори, фауни, клімату, природних ресурсів країни тощо), або понять про духовні, моральні, естетичні ідеали і цінності тощо, укорінених у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть.

4. Кількісний аналіз ЗПН концепту КАНАДА та їх контекстних реалізацій уможливив виявлення концептуальних пріоритетів канадських англійськомовних поетів кожного історичного періоду. Діахронічне варіювання лінгвоконцептуальних ознак концепту КАНАДА унаочнено шляхом фреймового моделювання ієрархії художніх концептів-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник досліджуваного концепту.

4.1. Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.) формується 11-ма ХК-слотами, серед яких ключовим є ХК-слот LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ'. Домінуючі позиції належать двом ХК-слотам: POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ' і CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ'. Пріоритетними лінгвоконцептуальними ознаками на цьому історичному етапі розвитку канадської державності є ХК-слоти CLIMATE 'КЛІМАТ', HISTORY 'ІСТОРІЯ' і FAUNA 'ФАУНА'. Найменш репрезентативною виявлено контекстну реалізацію ХК-слота ECONOMY 'ЕКОНОМІКА', який посідає нижчу позицію в ієрархії ХК-слотів періоду європейської колонізації Канади.

4.2. У віршованих текстах періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) провідні лінгвоконцептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА дещо змінюються, зокрема, на відміну від попереднього періоду, ключовим стає ХК-слот CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ', а домінуючими є три ХК-слоти: POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ', LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ', HISTORY 'ІСТОРІЯ'. До числа пріоритетних у віршованих текстах цього періоду належить один ХК-слот SOCIETY VALUES 'ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА'. Найнижчу позицію в ієрархії ХК-слотів періоду Конфедерації

посідає FAUNA ‘ФАУНА’, який у ієрархії лінгвоконцептуальних ознак попереднього періоду був пріоритетним.

4.3. У віршованих текстах періоду незалежності Канади (1931 р. – сьогодні) ієрархія 11-ти ХК-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КанаДА, свідчить про збереження концептуальних пріоритетів, оскільки три з чотирьох провідних позицій посідають такі самі ХК-слоти, як і в попередніх двох періодах: ключовий – CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’, домінантні – LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, POWER ‘ВЛАДА’. ХК-слоти HISTORY ‘ІСТОРИЯ’ і CULTURE ‘КУЛЬТУРА’ є пріоритетними у віршованих текстах останнього історичного періоду становлення канадської державності. Останню позицію в ієрархії ХК-слотів цього, як і попереднього, періоду посідає FAUNA ‘ФАУНА’.

5. Образний складник концепту КанаДА, який представлено як набір КМ, структурує суб’єктивну інформацію конотативного, асоціативного характеру про Канаду як країну, утілену у КАВТ XVIII–XXI століть, і стосується образно-ціннісного сприйняття канадськими англійськомовними поетами історичного розвитку Канади як держави, особистісного погляду поетів на естетичні ідеали й цінності, укорінені у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть. Його історичний розвиток співвідноситься з історичними трансформаціями чуттєво-поняттєвого складника концепту КанаДА.

5.1. Спектр мети реконструйованих КМ у проаналізованих віршованих текстах усіх історичних періодів визначають три концептуальні сфери джерела – «об’єкт неживої природи», «жива істота», «абстрактне явище». У концептуальній сфері джерела «об’єкт неживої природи» реконструйовано 14 КМ, з яких одна – CANADA IS A THING – є інваріантною для віршованих текстів усіх трьох історичних періодів. Дві КМ реалізовано у КАВТ двох періодів. У концептуальній сфері джерела «жива істота» реконструйовано 29 КМ, з яких одна – CANADA IS A HUMAN BEING – є інваріантною для віршованих текстів усіх історичних періодів. П’ять КМ актуалізовано у віршованих

текстах першого і другого історичних періодів. У концептуальній сфері джерела «абстрактне явище» реконструйовано також 29 КМ, з яких одна – CANADA IS BEAUTY – є інваріантною для віршованих текстів усіх історичних періодів. Чотири КМ повторюються у віршованих текстах першого і другого історичних періодів.

5.2. Реконструкція концептів-корелятивів КМ у КАВТ періоду європейської колонізації держави (до 1867 р.) уможливила реконструкцію уявлення канадських англійськомовних поетів про канадську державу як молоду, слабку, беззахисну, але турботливу істоту, яка потребує опіки і підтримки з боку батьків, оскільки має певні труднощі; як осередок свободи, краси, щастя і багатства. Найпродуктивнішою КМ, реконструйованою у віршованих текстах цього періоду, є CANADA IS A CHILD.

5.3. У ході реконструкції концептуальних метафор образного складника концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.) розкрито уявлення про канадську державу зазначеного періоду як турботливу, велику, молоду, емоційну істоту знатного походження і високого соціального статусу, яка об'єднує і виховує чужих дітей; людину, яка є новонародженою, слабкою, наймолодшою серед братів і сестер, однак незалежною від батьків дитиною, яка володіє спадком; як яскраву, дорогоцінну річ, прикрасу, якою володіють, яку успадковують або дарують; як диво, найважливішу духовну цінність, осередок краси, безпеки, надійності, свободи, задоволення, надії, справедливості, рівноправ'я, сили, багатства, моральних, етичних норм і цінностей, у якому іноді трапляються труднощі, які долаються. Найпродуктивнішою КМ, реконструйованою у віршованих текстах цього періоду, є CANADA IS A MOTHER.

5.4. Асоціативне осмислення концептуальних метафор образного складника концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні), уможливило вилучення таких характеристик канадської держави зазначеного періоду: Канада – це осередок спотворених моральних, етичних, духовних норм і цінностей; гарний, але зіпсований, брудний предмет, який однак

залишається привабливим; осередок бідності, фальшу й загалом негативного досвіду; джерело небезпеки; переможець, сильна, але хвора людина, яка об'єднує навколо себе інших. Концептуальні метафори, які були найпродуктивнішими у віршованих текстах попередніх двох періодів, у поезії останнього історичного періоду становлення канадської державності відсутні. Пріоритетними в цей час є ті метафоричні моделі, які структурують інформацію про негативні аспекти канадської державності, а найпродуктивнішою КМ, реконструйованою у віршованих текстах цього періоду, є CANADA IS COMMODITY.

Основні положення четвертого розділу відбито в одноосібних публікаціях дисертантки [4; 5].

Список використаних джерел у четвертому розділі

1. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 / Дніпропетровський університет економіки та права. Дніпропетровськ, 2008. 556 с.
2. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезиці Шекспіра: монографія. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського університету економіки та права, 2007. 364 с.
3. Ніконова В.Г. Художній концепт: процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2011. Т. 14. № 2. С. 113–122.
4. Приходько І.В. Історична динаміка концепту Канада: почуттєво-поняттєвий складник (на матеріалі канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть). East European Scientific Journal. Warsaw. Poland. №6 (34), 2018. Part 2. С. 35–42.

5. Приходько І.В. Образний складник концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах періоду європейської колонізації Канади. Закарпатські філологічні студії. 2018. Вип. 3. Т. 2. С. 36–39.
6. Kövecses Z. Metaphor. A practical introduction. Oxford University press, 2002. 285 p.

Список довідкової літератури

OALD – The Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Джерела ілюстративного матеріалу

ACAN – Anonymous. Canada. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#canadamapleland>

AR – Viets R. Annapolis-Royal. URL: <http://www.canadianpoetry.ca/architexts/Annapolis/index.htm>

AuC – Farkas E. Au Canada. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>

BA – Huntingdon A. Brothers Awake! URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/>

BHCAN – Boulton H. Canada. URL: http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/#_edn1

CB – Johnson P. Canadian born. URL: http://www.canadianpoetry.ca/confederation/johnson/canadian_born/canadian_born.htm

CD – Mair Ch. The Capture of Detroit. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#thecaptureofdetroit>

CE – Bray H. Canada to England, July 1st 1917. URL: https://archive.org/stream/canadianpoems00garvuoft/canadianpoems00garvuoft_djvu.txt

CF – Toronto Boy. Canada First. An Appeal to All Canadians. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=WbWTAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>

- CNB – Purdy A. The Country North of Belleville. URL: <https://atthemanse.wordpress.com/2012/03/13/al-purdy-and-the-country-north-of-belleville/>
- COA – Drummond W. Canadian over All. URL: https://archive.org/stream/drwhdrummondscom00drum/drwhdrummondscom00drum_djvu.txt
- CTL – Fidelis. Canada to the Laureate. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#canadatothelaureate>
- DD – Awde R. Dominion Day. Jubilee, Patriotic, and other Poems. Toronto: William Briggs, 78 & 80 King Street East, 1887. P. 23– 24. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=aeu.ark:/13960/t77s7tv8g;view=1up;seq=2>
- DUT – Browne T.A. Duty. The Belgian Mother and Ballads of Battle Time. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1974. P. 52–54.
- EM – McLachlan A. The Emigrant. URL: http://www.canadianpoetry.ca/long-poems/emigrant_mclachlan/the_emigrant.htm
- ESON – Roberts Ch. O Earth Sufficing All Our Needs. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/o-earth-sufficing-all-our-needs-2/>
- FDD – Reade J. The First Dominion Day. URL: <http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/>
- FOC – Scott D.C. Fragment of an Ode to Canada. URL: <https://www.poemhunter.com/best-poems/duncan-campbell-scott/fragment-of-an-ode-to-canada/>
- FOR – Davin N.F. Forward. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/forward.htm
- FT – MacKay I.E. From the Trenches. URL: <https://allpoetry.com/From-The-Trenches>
- FTO – Colgan J. Farewell to the Observer. URL: <https://ia800208.us.archive.org/13/items/poemsofjohnccolg00colg/poemsofjohnccolg00colg.pdf>
- GC – Browne T.A. The Great Canada. The Belgian Mother and Ballads of Battle Time. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1974. P. 10–15.
- GCAN – Gahan J.J. Canada. Ottawa: Public Archives Canada, 1977. 21 p. URL: <https://catalogue.nla.gov.au/Record/1236815?lookfor=gahan&offset=8&max=156>

HD – Crawford I.V. A Hungry Day. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/a-hungry-day/>

JC – McGee T.D. Jacques Cartier. URL: http://www.canadianpoetry.ca/confederation/t_darcy_mcgee/cdn_ballads/jacques_cartier.htm

LS – Scott F.R. Laurential Shield. URL: https://canpoetry.library.utoronto.ca/scott_fr/poem2.htm

MLF – Farkas E. Maple Leaf Rag. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>

MOCH – Nelson E.G. My Own Canadian Home. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#myowncanadianhome>

MWAF – Mair Ch. In Memory of William A. Foster. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#inmemoryofwilliamafoster>

MYC – McLachlan A. Young Canada. URL: https://archive.org/stream/emigrantotherpoe00mcla/emigrantotherpoe00mcla_djvu.txt

ND – Anderson J. The New Dominion. URL: https://archive.org/stream/cihm_14039/cihm_14039_djvu.txt

OC – Weir R.S. O Canada. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/o-canada>

OCC – Roberts Ch. An Ode for the Canadian Confederacy. URL: http://www.uwo.ca/english/canadianpoetry/confederation/roberts/divers_tones/an_ode_for_the_canadian_confederacy.htm

OPV – McLachlan A. On the Prince's Visit. URL: https://archive.org/stream/emigrantotherpoe00mcla/emigrantotherpoe00mcla_djvu.txt

QH – Mackay J. Quebec Hill. URL: http://www.canadianpoetry.ca/longpoems/Quebec_Hill/

RCAN – Roberts Ch. Canada. URL: <http://www.poemhunter.com/poem/canada-4/>

RTF – Nelson E.G. Raise the Flag. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#raisetheflag>

- SC – Davin N.F. A Song of Canada. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/a_song_of_canada.htm
- SN – Scott F.R. Social Notes I, 1932. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/social-notes-i-1932>
- TBQH – White W.T. The Battle of Queenston Heights. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#thebattleofqueenstonheights>
- TCD – Lighthall W.D. The Confused down. URL: <https://www.bartleby.com/246/1210.html>
- TFCL – Cockin H.C. This Fair Canadian Land. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#thisfaircanadianland>
- THBU – Zitner S. The Prospect Behind Us. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/prospect-behind-us>
- TMP – Lampman A. The Modern Politician. URL: <http://gdancesbetty.blogspot.com/2010/03/modern-politician-archibald-lampman.html>
- TNB – Blewett J. The Native Born. URL: <http://canadianpoetry.org/2013/12/17/poems-of-the-love-of-country/#TheMape>
- TND – Lighthall W.D. The New Dominion. URL: <https://ia801406.us.archive.org/22/items/canadianpoemslay00ligh/canadianpoemslay00ligh.pdf>
- TOKB – Norris K. The Only Canadian in Bangor, Maine Turns His Thoughts Homeward. URL: <https://macsphere.mcmaster.ca/bitstream/11375/13447/1/fulltext.pdf>
- TOT – Cohen L. The Only Tourist in Havana Turns His Thoughts Homeward. URL: <https://genius.com/Leonard-cohen-the-only-tourist-in-havana-turns-his-thoughts-homeward-annotated>
- TRV – Goldsmith O. The Rising Village. URL: <http://www.canadianpoetry.ca/eng%20274e/pdf/goldsmith.pdf>
- TUEL – Kirby W.M. The U.E. Loyalists. URL: <http://canadianpoetry.org/2014/06/20/raise-the-flag-and-other-patriotic-songs-and-poems/#theueloyalists>

WG – Browne T.A. A Wartime Greeting. *The Belgian Mother and Ballads of Battle Time*. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1974. P. 55.

YBMC – Laurie L. You're Beautiful My Country. URL: http://www.poetrysoup.com/poems_poets/poems_by_poet_read.aspx?ID=61403

YC – Davin N.F. Young Canada. URL: http://www.canadianpoetry.ca/nicholas_flood_davin/young_canada.htm

YCJ – McLachlan A. Young Canada, or Jack's as Good as His Master. URL: <http://rpo.library.utoronto.ca/poems/young-canada-or-jacks-good-his-master>

ВИСНОВКИ

Проблема дослідження історичної динаміки лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА розв'язується у дисертації шляхом семантико-когнітивного аналізу лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть і його моделювання як індивідуально-авторського концептуального конструкту, історична варіативність якого є відображенням світобачення авторів досліджуваних віршованих текстів, зумовленого соціо- та етнокультурними традиціями в історії розвитку Канади протягом XVIII–XXI століть.

Дослідження історичної варіативності когнітивної структури концепту КАНАДА, який поєднує у собі риси художнього, культурного і топонімічного концепту, здійснено із застосуванням методики комплексного *поетико-когнітивного* аналізу, за якою передбачено застосування методів і прийомів лінгвокультурології (метод *культурно-історичного* аналізу), лінгвопоетики, яка синтезує у собі методичні засади літературознавства (методи *філологічного, культурно-історичного, компаративного* аналізу), лінгвістики (методи *семантичного, компонентного, дескриптивного* аналізу), лінгвостилістики (методи *інтерпретаційно-текстового, контекстуального і лінгвостилістичного* аналізу) і когнітивної лінгвістики (методи *реконструкції та ідентифікації художніх концептів, фреймового моделювання і конструювання когнітивних метафор*). Комплексний підхід у дослідженні історичної варіативності лінгвокогнітивних ознак концепту КАНАДА уможливив урахування таких екстралінгвальних чинників, як соціально-історична ситуація у період створення досліджуваних віршованих текстів, особливості літературних напрямів канадської поезії зазначеного періоду, специфіка вербального вираження та концептуального змісту концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах протягом XVIII–XXI століть.

Засоби мовної репрезентації концепту КАНАДА, вилучені з канадських англійськомовних віршованих текстів XVIII–XXI століть, класифіковано з урахуванням наявності / відсутності семантичної транспозиції у їхньому значенні і розподілено у дві групи: групу засобів прямої лексико-семантичної номінації концепту КАНАДА і групу засобів його образної (тропеїчної) номінації. Урахування лексико-граматичних особливостей засобів прямої номінації досліджуваного концепту зумовило їх подальший розподіл на субстантивні й атрибутивні засоби прямої номінації. Субстантивні засоби прямої номінації концепту КАНАДА (іменникові і займенникові) виконують у проаналізованих віршованих текстах ідентифікуючу або релятивну функцію, а також виступають у ролі ядра у складі атрибутивних конструкцій, в яких атрибут, виражений прикметником або діеприкметником, ідентифікує Канаду через її ознаки або характеристики. Засоби образної (тропеїчної) номінації з огляду на тип семантичного зсуву, який наявний у їхній семантиці, розподілено на метафоричну, епітетну, метонімічну й образне порівняння як засіб номінації концепту КАНАДА.

Кількісні підрахунки лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА засвідчили варіативність їх репрезентацій у досліджуваних віршованих текстах різних історичних періодів, що зумовлено впливом історичних подій у канадській державі протягом XVIII–XXI століть.

Протягом першого історичного етапу становлення канадської державності у корпусі досліджуваних віршованих текстів серед ідентифікуючих засобів прямої номінації концепту КАНАДА переважають апелятиви, найпоширенішими з яких є *country* і *land*. Лише на цьому етапі для номінації Канади в поезії вживається лексема *region*, а ідентифікуючий онім *Canada* є малопоширеним. Серед релятивних апелятивів, онімів і атрибутивних номінацій найбільш частотними є лексичні одиниці, які характеризують природні умови на канадській території і умови життя населення на ній. Серед засобів образної номінації досліджуваного концепту найбільш поширеними у віршованих текстах цього періоду є епітети, які, у

більшості випадків, мають метафоричний характер і анімістичне спрямування.

Протягом наступного періоду Конфедерації у групі ідентифікуючих субстантивних номінацій концепту КАНАДА з'являються лексеми, які відображають новий статус канадської держави, а онім *Canada* стає найбільш поширеним. Серед інших засобів прямої номінації провідне місце посідають лексеми, які позначають природні умови, суспільство, воєнно-політичну обстановку в Канаді і за її межами. Провідним засобом образної репрезентації концепту КАНАДА на цьому етапі є антропоморфна метафора.

У поезії останнього історичного періоду з-поміж ідентифікуючих субстантивних номінацій найпоширенішим залишається онім *Canada*. З ужитку виходе значна кількість ідентифікуючих апелятивів, які втратили свою актуальність після отримання Канадою незалежності. В групах релятивних субстантивних номінацій і атрибутів на цьому етапі провідне місце посідають лексеми на позначення державної влади, суспільства і природи. Найпродуктивнішим образним засобом номінації концепту КАНАДА, як і у віршованих текстах попереднього періоду, залишається метафора, яка має антропоморфний або предметний характер.

Загалом, протягом трьох історичних періодів становлення канадської державності пріоритетні позиції серед засобів прямої лексичної номінації концепту КАНАДА посідають групи номінативних засобів, які ідентифікують державу Канада, вказують на особливості її природи і ландшафту, населення, внутрішньо- або зовнішньополітичні конфлікти. Найбільш продуктивними тропеїчними засобами об'єктивації концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть є метафорична і епітетна номінації, які у більшості випадків мають антропоморфний характер.

Проведений семантико-когнітивний аналіз лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть уможливив реконструкцію 11-ти художніх концептів-слотів, які є складниками концепту КАНАДА як

двокомпонентного комплексного утворення, що складається з чуттєво-поняттєвого й образного складників. Історична динаміка концепту КАНАДА як відображення змін соціально-історичних умов, культурних і морально-етичних пріоритетів канадського суспільства характерна для обох складників досліджуваного концепту.

У чуттєво-поняттєвому складнику концепту КАНАДА акумульовано об'єктивну інформацію про Канаду як країну, репрезентовану засобами прямої субстантивної та атрибутивної номінації досліджуваного концепту і втілену у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть. Кількісний аналіз лексичних засобів прямої номінації концепту КАНАДА та їх контекстних реалізацій уможливив виявлення концептуальних пріоритетів канадських англійськомовних поетів кожного історичного періоду.

У чуттєво-поняттєвому складнику концепту КАНАДА періоду європейської колонізації (до 1867 р.) провідні позиції належать трьом художнім концептам-слотам: ключовому LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ' і домінуючим POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ' і CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ', а найнижчу позицію посідає художній концепт-слот ECONOMY 'ЕКОНОМІКА', що свідчить про осмислення канадської держави насамперед із позиції її фізико-географічних характеристик.

У віршованих текстах періоду Конфедерації (1867–1930 рр.) провідні концептуальні ознаки чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА дещо змінюються, зокрема, провідними є чотири художні концепти-слоти: ключовий CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ' і домінуючі POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ', LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ', HISTORY 'ІСТОРИЯ', а найнижчу позицію в ієрархії художніх концептів-слотів посідає художній концепт-слот FAUNA 'ФАУНА', який у ієрархії концептуальних ознак попереднього періоду був одним із пріоритетних. Зазначена ієрархія провідних концептуальних ознак свідчить про зміну сприйняття й осмислення канадської держави на цьому етапі: канадська держава розглядається з точки зору її місця і ролі серед інших держав.

У віршованих текстах періоду незалежності Канади (1931 р. – сьогодні) ієрархія 11-ти художніх концептів-слотів, які формують чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА, свідчить про збереження основних концептуальних пріоритетів, оскільки провідні позиції посідають чотири художні концепти-слоти, три з яких були провідними у віршованих текстах попередніх двох періодів: ключовий CANADA STATUS ‘СТАТУС КАНАДИ’ і домінуючі LANDSCAPE ‘ЛАНДШАФТ’, POPULATION ‘НАСЕЛЕННЯ’, POWER ‘ВЛАДА’. Останню позицію в ієрархії художніх концептів-слотів цього, як і попереднього, періоду посідає художній концепт-слот FAUNA ‘ФАУНА’. Таке позиціонування концептуальних пріоритетів демонструє осмислення канадської держави останнього історичного періоду не лише з точки зору її зовнішньої, але й внутрішньої політики.

Образний складник концепту КАНАДА, який представлено як набір 72-х концептуальних метафор, структурує образно-ціннісне сприйняття канадськими англійськомовними поетами історичного розвитку Канади як держави, особистісний погляд поетів на естетичні ідеали й цінності, укорінені у канадському англійськомовному суспільстві XVIII–XXI століть.

Спектр мети реконструйованих концептуальних метафор у проаналізованих віршованих текстах усіх історичних періодів визначають три концептуальні сфери джерела – «об’єкт неживої природи», «жива істота», «абстрактне явище». Три концептуальні метафори – CANADA IS A THING, CANADA IS A HUMAN BEING, CANADA IS BEAUTY – є інваріантними для усіх історичних періодів. Діахронічно інваріантними для канадських англійськомовних віршованих текстів першого і другого періодів є 10 концептуальних метафор: CANADA IS A PRECIOUS THING, CANADA IS A HAPPY HUMAN BEING, CANADA IS A CHILD, CANADA IS A NEWBORN CHILD, CANADA IS A BRITAIN’S CHILD, CANADA IS A MOTHER, CANADA IS WEALTH, CANADA IS FREEDOM, CANADA IS WONDER, CANADA IS STRIFE. Концептуальна метафора CANADA IS A CONTAINER – інваріантна для канадських англійськомовних віршованих

текстів першого і третього періодів, концептуальна метафора CANADA IS A FAMILY – для другого і третього періодів.

Реконструкція 17-ти концептуальних метафор у канадських англійськомовних віршованих текстах періоду європейської колонізації держави (до 1867 р.), найпоширенішою з яких є CANADA IS A CHILD, уможливила відтворення уявлення канадських англійськомовних поетів про Канаду як молоду, слабку, беззахисну, але турботливу істоту, яка потребує опіки і підтримки з боку батьків, оскільки має певні труднощі; як осередок свободи, краси, щастя і багатства.

У ході реконструкції 51-ї концептуальної метафори образного складника концепту КАНАДА у англійськомовних віршованих текстах періоду Конфедерації (1867–1930 рр.), найпоширенішою з яких є CANADA IS A MOTHER, відтворено уявлення про канадську державу зазначеного періоду як турботливу, велику, молоду, емоційну істоту знатного походження і високого соціального статусу, яка об'єднує і виховує чужих дітей; людину, яка є новонародженою, слабкою, наймолодшою серед братів і сестер, однак незалежною від батьків дитиною, яка володіє спадком; як яскраву, дорогоцінну річ, прикрасу, якою володіють, яку успадковують або дарують; як диво, найважливішу духовну цінність, осередок краси, безпеки, надійності, свободи, задоволення, надії, справедливості, рівноправ'я, сили, багатства, моральних, етичних норм і цінностей, у якому іноді трапляються труднощі, які долаються.

У результаті асоціативного осмислення 21-ої концептуальної метафори образного складника концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні), провідною серед яких визначено концептуальну метафору CANADA IS COMMODITY, розкрито уявлення про Канаду зазначеного періоду як осередок спотворених моральних, етичних, духовних норм і цінностей; гарний, але зіпсований, брудний предмет, який однак залишається привабливим; осередок бідності, фальшу й загалом негативного досвіду;

джерело небезпеки; переможець, сильна, але хвора людина, яка об'єднує навколо себе інших.

Перспективним видається застосування запропонованої у дисертації методики комплексного аналізу динаміки концепту КАНАДА у канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть у дослідженні літературних творів інших родів і жанрів в історичній перспективі.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА

КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТІВ

ХVІІІ–ХХІ СТОЛІТЬ

Таблиця А.1

Творча продуктивність

канадських англійськомовних поетів ХVІІІ–ХХІ століть

Канадські англійськомовні поети	Віршовані тексти		Обсяг віршованих текстів (ум. стор.)	
	Кількість	%	Кількість	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				
А. Маклаклан (<i>A. McLachlan</i>)	4	20	4,125	37,95
С. О'Грейді (<i>S. O'Grady</i>)	1	5	1,79	16,5
Ч. Мейр (<i>Ch. Mair</i>)	1	5	1,04	9,6
А.К. Найт (<i>A.C. Knight</i>)	1	5	0,91	8,4
О. Голдсміт (<i>O. Goldsmith</i>)	1	5	0,7	6,4
К. Бейлі (<i>C. Bayley</i>)	1	5	0,58	5,3
Дж. Маккей (<i>J. Mackay</i>)	1	5	0,5	4,6
Т. Кері (<i>T. Carry</i>)	1	5	0,5	4,6
Р. В'єтс (<i>R. Viets</i>)	1	5	0,2	1,8
Анонімний автор (<i>Anonymous</i>)	2	10	0,16	1,5
К. Фламмерфельт (<i>C. Flummerfelt</i>)	1	5	0,125	1,15
С. Муді (<i>S. Moodie</i>)	2	10	0,08	0,73
Г. Келсі (<i>Henry Kelsey</i>)	1	5	0,08	0,73
Дж. Стансбері (<i>J. Stansbury</i>)	1	5	0,04	0,37
Т.Д. МакДжі (<i>T.D. McGee</i>)	1	5	0,04	0,37
Усього	20	100	10,87	100
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				
А. Стілетто (<i>A. Stilletto</i>)	1	1,17	1,3	14,1
Toronto Boy	1	1,17	0,8	8,7
Ч. Мейр (<i>Ch. Mair</i>)	4	4,7	0,69	7,5
Д. Ендерсон (<i>D. Anderson</i>)	2	2,4	0,46	5
Дж. Колган (<i>J. Colgan</i>)	3	3,5	0,45	4,9
Т. Браун (<i>T. Brown</i>)	3	3,5	0,375	4,1
Е. Дюварт (<i>E. Dewart</i>)	2	2,4	0,29	3,2
Р. Лепрохон (<i>R. Leprohon</i>)	4	4,7	0,29	3,2
Н. Дейвін (<i>N. Davin</i>)	3	3,5	0,25	2,7

Продовження таблиці А.1

Ч. Робертс (<i>Ch. Roberts</i>)	3	3,5	0,24	2,6
А. Маклаклан (<i>A. McLachlan</i>)	4	4,7	0,21	2,3
Р. Овд (<i>R. Awde</i>)	2	2,4	0,2	2,2
Дж. Джонсон (<i>J. Johnson</i>)	4	4,7	0,2	2,2
Анонімний автор (<i>Anonymous</i>)	2	2,4	0,165	1,8
В. Лайтхолл (<i>W. Lighthall</i>)	2	2,4	0,125	1,35
І. Кроуфорд (<i>I. Crawford</i>)	1	1,17	0,125	1,35
В. Кірбі (<i>W. Kirby</i>)	1	1,17	0,125	1,35
І. Нельсон (<i>E. Nelson</i>)	2	2,4	0,125	1,35
В. Кемпбел (<i>W. Campbell</i>)	3	3,5	0,125	1,35
В. Вайт (<i>W. White</i>)	1	1,17	0,125	1,35
Ч. Сенгстер (<i>Ch. Sangster</i>)	2	2,4	0,125	1,35
Д. Скотт (<i>D. Scott</i>)	2	2,4	0,125	1,35
С. Харрісон (<i>S. Harrison</i>)	1	1,17	0,12	1,3
Ю. Беллмор (<i>E. Bellmore</i>)	1	1,17	0,12	1,3
М. Кьорі (<i>M. Currie</i>)	1	1,17	0,12	1,3
Е.С.Т.	1	1,17	0,12	1,3
С.М.	1	1,17	0,12	1,3
Е. Непп (<i>E. Knapp</i>)	2	2,4	0,12	1,3
Дж. Х'югс (<i>J. Hughes</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Дж. Рід (<i>J. Read</i>)	1	1,17	0,08	0,87
А. Мур (<i>A. Muir</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Л. Хукер (<i>L. Hooker</i>)	1	1,17	0,08	0,87
А. Ватсон (<i>A. Watson</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Т. Моберлі (<i>T. Moberly</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Х. Брей (<i>H. Bray</i>)	1	1,17	0,08	0,87
А. Сміт (<i>A. Smith</i>)	1	1,17	0,08	0,87
А. Стрінгер (<i>A. Stringer</i>)	1	1,17	0,08	0,87
І. Претт (<i>E. Pratt</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Дж. Блувет (<i>J. Blewet</i>)	1	1,17	0,08	0,87
В. Друммонд (<i>W. Drummond</i>)	1	1,17	0,08	0,87
І. Маккей (<i>I. Mackay</i>)	1	1,17	0,08	0,87
Е. Хантінгтон (<i>A. Huntington</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Г. Кокін (<i>H. Cockin</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Дж. Лесперенс (<i>J. Lesperance</i>)	1	1,17	0,04	0,43
П. Джонсон (<i>P. Johnson</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Б. Вінтон (<i>B. Winton</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Р. Вейр (<i>R. Weir</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Т. Плентос (<i>T. Plantos</i>)	1	1,17	0,04	0,43

Закінчення таблиці А.1

«Фіделіс» (<i>"Fidelis"</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Г. Боултон (<i>H. Boulton</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Дж. Гехем (<i>J. Gaham</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Х. Беттерсбі (<i>H. Battersby</i>)	1	1,17	0,04	0,43
Ф. Френуа (<i>Ph. Freneau</i>)	1	1,17	0,04	0,43
F.E.P.P.	1	1,17	0,04	0,43
Усього	85	100	9,2	100
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)				
Е. Претт (<i>E. Pratt</i>)	1	1,28	2,5	41,6
Е. Пет (<i>A. Pat</i>)	38	48,7	1,58	26,3
Ф. Скотт (<i>F. Scott</i>)	6	7,7	0,3	5
М. Фойл (<i>M. Foyle</i>)	5	6,4	0,25	4,1
Е. Фаркас (<i>E. Farkas</i>)	2	2,6	0,25	4,1
К. МакКіннон (<i>K. MacKinnon</i>)	1	1,28	0,12	2
С. Таммавонгса (<i>S. Thammavongsa</i>)	2	2,6	0,08	1,3
Е. Парді (<i>A. Purdy</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Д. Редб'орд (<i>D. Redbird</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Е. МакКей (<i>A. MacKay</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Л. Лоурі (<i>L. Laurie</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Ч. Робертс (<i>Ch. Roberts</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Дж. Коломбо (<i>J. Colombo</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Ш. Зітнер (<i>Sh. Zitner</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Дж. Бредін (<i>J. Bredin</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Б. Біссет (<i>B. Bisset</i>)	1	1,28	0,04	0,7
І. ван Опберген (<i>I. van Opbergen</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Д. Малкольм (<i>D. Malcolm</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Е. Чізхольм (<i>A. Chisholm</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Г. МакДональд (<i>G. MacDonald</i>)	1	1,28	0,04	0,7
В. МакДональд (<i>W. MacDonald</i>)	1	1,28	0,04	0,7
С. Віб (<i>S. Wiebe</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Л. Брінклоу (<i>L. Brinklow</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Б. Вудс (<i>B. Woods</i>)	1	1,28	0,04	0,7
В. Лейн (<i>W. Lane</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Е. Кляйн (<i>A. Klein</i>)	1	1,28	0,04	0,7
К. Блеклок (<i>K. Blacklock</i>)	1	1,28	0,04	0,7
К. Норріс (<i>K. Norris</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Л. Коен (<i>L. Cohen</i>)	1	1,28	0,04	0,7
А. Лемпмен (<i>A. Lampman</i>)	1	1,28	0,04	0,7
Усього	78	100	6	100
Разом	183	100	26,07	100

Таблиця А.2

**Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА
канадськими англійськомовними поетами XVIII–XXI століть**

Канадські англійськомовні поети	Обсяг віршованих текстів (ум. стор.)		Лексико-семантичні засоби номінації концепту КАНАДА	
	Кількість	%	Кількість	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				
А. Маклаклан (<i>A. McLachlan</i>)	4,125	37,95	156	36,3
С. О'Грейді (<i>S. O'Grady</i>)	1,79	16,5	38	8,8
Ч. Мейр (<i>Ch. Mair</i>)	1,04	9,6	34	7,9
А.К. Найт (<i>A.C. Knight</i>)	0,91	8,4	29	6,7
О. Голдсміт (<i>O. Goldsmith</i>)	0,7	6,4	26	6,1
К. Бейлі (<i>C. Bayley</i>)	0,58	5,3	22	5,1
Дж. Маккей (<i>J. Mackay</i>)	0,5	4,6	20	4,6
Т. Кері (<i>T. Carry</i>)	0,5	4,6	19	4,4
Р. В'єтс (<i>R. Viets</i>)	0,2	1,8	18	4,2
Анонімний автор (<i>Anonymous</i>)	0,16	1,5	17	4,1
К. Фламмерфельт (<i>C. Flummerfelt</i>)	0,125	1,15	16	4
С. Муді (<i>S. Moodie</i>)	0,08	0,73	11	2,5
Г. Келсі (<i>Henry Kelsey</i>)	0,08	0,73	10	2,3
Дж. Стансбері (<i>J. Stansbury</i>)	0,04	0,37	8	1,9
Т.Д. МакДжі (<i>T.D. McGee</i>)	0,04	0,37	5	1,1
Усього	10,87	100	429	100
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				
Toronto Boy	0,8	8,7	46	6,8
Д. Скотт (<i>D. Scott</i>)	0,125	1,35	42	6,2
Ч. Мейр (<i>Ch. Mair</i>)	0,69	7,5	31	4,6
Т. Браун (<i>T. Brown</i>)	0,375	4,1	29	4,3
А. Маклаклан (<i>A. McLachlan</i>)	0,21	2,3	28	4,1
І. Претт (<i>E. Pratt</i>)	0,08	0,87	27	4
В. Кемпбел (<i>W. Campbell</i>)	0,125	1,35	27	4
А. Стілетто (<i>A. Stilletto</i>)	1,3	14,1	20	2,9
І. Нельсон (<i>E. Nelson</i>)	0,125	1,35	19	2,8
Д. Ендерсон (<i>D. Anderson</i>)	0,46	5	18	2,7
Н. Дейвін (<i>N. Davin</i>)	0,25	2,7	16	2,4
Ю. Беллмор (<i>E. Bellmore</i>)	0,12	1,3	16	2,4
Р. Лепрохон (<i>R. Leprohon</i>)	0,29	3,2	15	2,2
А. Мур (<i>A. Muir</i>)	0,08	0,87	15	2,2
Дж. Колган (<i>J. Colgan</i>)	0,45	4,9	15	2,2

Продовження таблиці А.2

В. Вайт (<i>W. White</i>)	0,125	1,35	14	2,1
Р. Овд (<i>R. Awde</i>)	0,2	2,2	14	2,1
І. Кроуфорд (<i>I. Crawford</i>)	0,125	1,35	14	2,1
Е.С.Т.	0,12	1,3	12	1,8
Е. Дюварт (<i>E. Dewart</i>)	0,29	3,2	12	1,8
В. Кірбі (<i>W. Kirby</i>)	0,125	1,35	11	1,6
S.M.	0,12	1,3	11	1,6
А. Ватсон (<i>A. Watson</i>)	0,08	0,87	11	1,6
П. Джонсон (<i>P. Johnson</i>)	0,04	0,43	10	1,5
Дж. Х'югс (<i>J. Hughes</i>)	0,08	0,87	10	1,5
Е. Непп (<i>E. Knapp</i>)	0,12	1,3	10	1,5
Л. Хукер (<i>L. Hooker</i>)	0,08	0,87	10	1,5
Т. Плентос (<i>T. Plantos</i>)	0,04	0,43	10	1,5
Ч. Сєнгстер (<i>Ch. Sangster</i>)	0,125	1,35	10	1,5
С. Харрісон (<i>S. Harrison</i>)	0,12	1,3	9	1,3
В. Друммонд (<i>W. Drummond</i>)	0,08	0,87	9	1,3
Ч. Робертс (<i>Ch. Roberts</i>)	0,24	2,6	9	1,3
F.E.P.P.	0,04	0,43	9	1,3
В. Лайтхолл (<i>W. Lighthall</i>)	0,125	1,35	9	1,3
Дж. Рід (<i>J. Read</i>)	0,08	0,87	9	1,3
А. Сміт (<i>A. Smith</i>)	0,08	0,87	8	1,2
І. Маккей (<i>I. Mackay</i>)	0,08	0,87	8	1,2
Г. Кокін (<i>H. Cockin</i>)	0,04	0,43	8	1,2
Анонімний автор (<i>Anonymous</i>)	0,165	1,8	7	1
А. Стрінгер (<i>A. Stringer</i>)	0,08	0,87	6	0,9
Г. Боултон (<i>H. Boulton</i>)	0,04	0,43	6	0,9
Дж. Джонсон (<i>J. Johnson</i>)	0,2	2,2	6	0,9
Е. Хантінгтон (<i>A. Huntington</i>)	0,04	0,43	5	0,7
Х. Брей (<i>H. Bray</i>)	0,08	0,87	5	0,7
Р. Вейр (<i>R. Weir</i>)	0,04	0,43	5	0,7
«Фіделіс» (<i>"Fidelis"</i>)	0,04	0,43	5	0,7
М. Кьорі (<i>M. Currie</i>)	0,12	1,3	5	0,7
Дж. Блувет (<i>J. Blewet</i>)	0,08	0,87	5	0,7
Дж. Гехем (<i>J. Gaham</i>)	0,04	0,43	5	0,7
Х. Беттерсбі (<i>H. Battersby</i>)	0,04	0,43	5	0,7
Т. Моберлі (<i>T. Moberly</i>)	0,08	0,87	3	0,45
Дж. Лєсперєнс (<i>J. Lesperance</i>)	0,04	0,43	3	0,45
Б. Вінтон (<i>B. Winton</i>)	0,04	0,43	3	0,45
Ф. Френуа (<i>Ph. Freneau</i>)	0,04	0,43	3	0,45
Усього	9,2	100	678	100

Закінчення таблиці А.2

Період незалежності (1931 р. – сьогодні)				
Ф. Скотт (<i>F. Scott</i>)	0,3	5	42	9,7
Е. Претт (<i>E. Pratt</i>)	2,5	41,6	38	8,8
Л. Лоурі (<i>L. Laurie</i>)	0,04	0,7	29	6,7
Е. Пет (<i>A. Pat</i>)	1,58	26,3	27	6,3
М. Фойл (<i>M. Foyle</i>)	0,25	4,1	25	5,8
Е. Фаркас (<i>E. Farkas</i>)	0,25	4,1	23	5,3
Е. МакКей (<i>A. MacKay</i>)	0,04	0,7	22	5,1
Ч. Робертс (<i>Ch. Roberts</i>)	0,04	0,7	20	4,7
К. МакКіннон (<i>K. MacKinnon</i>)	0,12	2	17	3,9
С. Таммавонгса (<i>S. Thammavongsa</i>)	0,08	1,3	15	3,5
Е. Парді (<i>A. Purdy</i>)	0,04	0,7	13	3
Д. Редбьорд (<i>D. Redbird</i>)	0,04	0,7	12	2,8
Дж. Коломбо (<i>J. Colombo</i>)	0,04	0,7	12	2,8
Ш. Зітнер (<i>Sh. Zitner</i>)	0,04	0,7	11	2,6
Дж. Бредін (<i>J. Bredin</i>)	0,04	0,7	11	2,6
А. Лемпмен (<i>A. Lampman</i>)	0,04	0,7	10	2,3
В. Лейн (<i>W. Lane</i>)	0,04	0,7	9	2,1
Б. Біссет (<i>B. Bisset</i>)	0,04	0,7	9	2,1
І. ван Опберген (<i>I. van Opbergen</i>)	0,04	0,7	9	2,1
Д. Малкольм (<i>D. Malcolm</i>)	0,04	0,7	9	2,1
Е. Чізхольм (<i>A. Chisholm</i>)	0,04	0,7	8	1,9
Г. МакДональд (<i>G. MacDonald</i>)	0,04	0,7	8	1,9
В. МакДональд (<i>W. MacDonald</i>)	0,04	0,7	8	1,9
С. Віб (<i>S. Wiebe</i>)	0,04	0,7	7	1,6
Л. Брінклоу (<i>L. Brinklow</i>)	0,04	0,7	7	1,6
Б. Вудс (<i>B. Woods</i>)	0,04	0,7	7	1,6
Е. Кляйн (<i>A. Klein</i>)	0,04	0,7	6	1,4
К. Блеклок (<i>K. Blacklock</i>)	0,04	0,7	6	1,4
К. Норріс (<i>K. Norris</i>)	0,04	0,7	5	1,2
Л. Коен (<i>L. Cohen</i>)	0,04	0,7	5	1,2
Усього	6	100	430	100
Разом	26,07	100	1537	100

ДОДАТОК Б
ЛІНГВАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ КАНАДА
В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ ХVІІІ–ХХІ СТОЛІТЬ

Таблиця Б.1

Типологія лексико-семантичних засобів номінації концепту КАНАДА
в канадських англійськомовних віршованих текстах ХVІІІ–ХХІ століть

Історичний період	Тип лексико-семантичної номінації													
	Пряма номінація				Образна (тропеїчна) номінація									
	Субстантивна		Атрибутивна		Метафора		Епітет		Метонімія		Перифраз		Образне порівняння	
	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%
Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	241	61,6	150	38,4	14	36,84	20	52,6	2	5,3	1	2,63	1	2,63
Усього за період	391		91%		38				9%					
Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	276	57,9	201	42,1	135	67,2	47	23,4	7	3,5	5	2,4	7	3,5
Усього за період	477		70%		201				30%					
Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	192	48,9	201	51,1	23	62,2	9	24,3	2	5,4	-	-	3	8,1

Закінчення таблиці Б.1

Історичний період	Тип лексико-семантичної номінації													
	Пряма номінація				Образна (тропеїчна) номінація									
	Субстантивна		Атрибутивна		Метафора		Епітет		Метонімія		Перифраз		Образне порівняння	
	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%
Усього за період	393		91%		37					9%				
Усього за всі періоди	709	56,2	552	43,8	172	62,3	76	27,5	11	4	6	2,2	11	4
Разом за всі періоди	1261		82%		276					18%				

**Засоби ідентифікуючої прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА
в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

Лексична одиниця	Контекстна реалізація (КР) засобів ідентифікуючої прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА в різні періоди							
	Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)		Період Конфедерації (1867–1930 рр.)		Період незалежності (1931 р. – сьогодні)		Разом за всі періоди	
	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%
Апелятиви								
Land	50	33,3	131	43	39	35,8	220	39
Country	51	34	55	18	58	53,2	164	29,1
Clime	27	18	13	4,3	-	-	40	7,1
Nation	-	-	34	11,1	4	3,6	38	6,7
Dominion	-	-	33	10,8	-	-	33	5,9
State	6	4	8	2,6	5	4,6	19	3,4
Earth	5	3,3	4	1,3	3	2,8	12	2,1
Colony	1	0,7	10	3,3	-	-	11	1,9
Confederation	-	-	8	2,6	-	-	8	1,4
Region	6	4	-	-	-	-	6	1,1
Commonwealth	-	-	5	1,6	-	-	5	0,9
Realm	3	2	2	0,7	-	-	5	0,9
Kingdom	1	0,7	2	0,7	-	-	3	0,5
Разом:	150	100	305	100	109	100	564	100
Оніми								
Canada / Canady / Canadia	34	44,2	183	95,8	90	80,4	307	80,8

Закінчення таблиці Б.2

Лексична одиниця	Контекстна реалізація (КР) ідентифікуючих засобів прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА в різні періоди							
	Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)		Період Конфедерації (1867–1930 рр.)		Період незалежності (1931 р. – сьогодні)		Разом за всі періоди	
	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%
Names of Canada's administrative divisions (colonies, provinces and territories)	43	55,8	8	4,2	22	19,6	73	19,2
Разом:	77	100	191	100	112	100	380	100
Займенники								
Друга особа однини	16	64	77	53,5	26	62	119	56,4
Третя особа однини, жіночий рід	5	20	47	32,6	-	-	52	24,6
Третя особа однини, середній рід	3	12	9	6,3	16	38	28	13,3
Третя особа однини, чоловічий рід	1	4	11	7,6	-	-	12	5,7
Разом:	25	100	144	100	42	100	211	100
Разом ідентифікуючих засобів субстантивної прямої номінації	252		640		263		1155	

**Засоби релятивної прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА
в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

№ п/п	Тематичне спрямування засобів релятивної прямої субстантивної номінації	Контекстна реалізація (КР) лексичних одиниць (ЛО) релятивної прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА в різні періоди												Разом за всі періоди			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				Період незалежності (1931 р. – сьогодні)							
		ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%
Апелятиви																	
1.	Ландшафт Канади	27	12,3	355	26,4	25	10	247	16,5	19	11	73	12	33	8	675	19,5
2.	Внутрішньо- або зовнішньополітичні конфлікти Канади	16	7,3	78	5,8	31	12,4	219	14,6	10	5,8	74	12,13	36	8,8	371	10,7
3.	Населення Канади	17	7,8	110	8,2	21	8,4	156	10,4	19	11	86	14,1	38	9,2	352	10,2
4.	Духовні, моральні ідеали і цінності канадського суспільства	12	5,5	53	3,9	29	11,6	204	13,6	18	10,41	57	9,34	38	9,2	314	9,1
5.	Клімат Канади	19	8,7	132	9,8	17	6,8	75	4,9	9	5,2	37	6,1	20	4,9	244	7,1
6.	Фауна Канади	32	14,6	139	10,3	17	6,8	46	3	3	1,7	9	1,5	33	8	194	5,6
7.	Культура	14	6,4	61	4,5	14	5,6	41	2,73	15	8,1	59	9,5	35	8	162	4,6
8.	Органи і представники влади Канади	3	1,4	33	2,5	8	3,2	48	3,2	26	15	74	12,13	29	7,1	155	4,5
9.	Флора Канади	14	6,4	86	6,4	11	4,4	61	4,1	3	1,7	4	0,6	16	3,9	151	4,3
10.	Умови життя населення Канади	22	10	108	8	10	3,9	24	1,6	3	1,7	4	0,6	24	5,8	136	3,9
11.	Державна і національна символіка Канади	2	0,9	5	0,4	9	3,6	95	6,33	5	2,9	31	5,1	10	2,43	131	3,8

№ п/п	Тематичне спрямування засобів релятивної прямої субстантивної номінації	Контекстна реалізація (КР) лексичних одиниць (ЛО) релятивної прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА в різні періоди												Разом за всі періоди			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				Період незалежності (1931 р. – сьогодні)							
		ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%
12.	Економіка Канади та її інфраструктура	5	2,3	16	1,2	10	3,9	50	3,33	6	3,5	28	4,6	14	3,4	94	2,7
Разом		183		1176		202		1266		136		536		326		2978	
Оніми																	
13.	Держава-метрополія	8	3,6	47	3,5	9	3,6	102	6,8	3	1,7	11	1,8	10	2,43	160	4,6
14.	Природні ресурси Канади	12	5,5	63	4,7	19	7,6	57	3,8	13	7,51	29	4,8	31	7,54	149	4,3
15.	Історичні діячі	7	3,2	45	3,3	10	3,9	40	2,7	7	4	8	1,3	16	3,9	93	2,6
16.	Назви місьць, де відбувалися історичні події	2	0,9	3	0,22	8	3,2	33	2,2	3	1,7	4	0,6	8	1,9	40	1,6
17.	Імена окремих представників державної влади	2	0,9	4	0,3	1	0,4	1	0,07	7	4	18	3	9	2,2	23	0,6
18.	Діячі культури, персонажі літературних творів	5	2,3	6	0,4	2	0,8	2	0,13	5	2,9	5	0,8	12	3,2	13	0,3
Разом		36		168		49		235		38		75		87		474	
Разом		219	100	1344	100	251	100	1501	100	174	100	611	100	413	100	3452	100

**Частотність контекстної реалізації засобів релятивної прямої
субстантивної номінації концепту КАНАДА**

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізації (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
Ландшафт Канади (675 КР)					
1.	Wood ‘ліс	44	26	5	75
2.	Sea ‘море’	12	41	15	68
3.	Hill ‘пагорб’	27	24	7	58
4.	Plain ‘рівнина’	45	10	2	57
5.	Forest ‘ліс’	29	22	5	56
6.	Field ‘поле’	28	7	2	37
7.	Vale ‘долина’	20	9	5	34
8.	Mountain ‘гора’	11	18	5	34
9.	Lake ‘озеро’	9	15	5	29
10.	River ‘річка’	9	13	5	27
11.	Flood ‘потік’	20	4	-	24
12.	Wilderness ‘пустеля, дика місцевість’	13	10	-	23
13.	Ocean ‘океан’	5	11	5	21
14.	Main ‘океан, відкрите море’	15	5	-	20
15.	Stream ‘струмок’	9	7	-	16
16.	Waste ‘пустеля’	16	-	-	16
17.	Waters ‘води, море’	5	4	1	10
18.	Fall ‘водоспад’	5	2	2	9
19.	Rill ‘струмок’	3	6	-	9
20.	Grove ‘гай’	7	1	-	8
21.	Desert ‘пустеля’	5	-	2	7
22.	Woodland ‘лісна місцевість’	7	-	-	7
23.	Prairie ‘степ’	-	3	3	6
24.	Dale ‘долина’	3	1	-	4
25.	Marsh ‘болото’	3	-	-	3
26.	Brook ‘струмок’	2	1	-	3
27.	Strait ‘протока’	-	3	-	3
28.	Knoll ‘пагорб’	-	3	-	3
29.	Swamp ‘болото’	2	-	1	3
30.	Rivulet ‘струмок’	1	1	-	2

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
31.	Glen ‘долина’	-	-	2	2
32.	Hill-country ‘гірська частина країни’	-	-	1	1
33.	Bush-land ‘територія заросла чагарниками’	-	-	1	1
Разом		355	247	73	675
Внутрішньо- або зовнішньополітичні конфлікти (371 КР)					
1.	War ‘війна’	16	22	24	62
2.	Hero ‘герой’	-	23	20	43
3.	Foe(man) ‘ворог, противник’	17	24	-	41
4.	Soldier ‘солдат’	2	19	8	29
5.	Battle ‘бій’	5	14	-	19
6.	Victory ‘перемога’	-	12	3	15
7.	Rebellion ‘повстання, бунт’	-	14	-	14
8.	Enemy ‘ворог’	1	7	5	13
9.	Arms ‘зброя, воєнні дії’	-	9	1	10
10.	Invader ‘загарбник, окупант’	-	8	2	10
11.	Conquest ‘завоювання’	6	1	3	9
12.	Victim ‘жертва, постраждалий’	2	-	6	8
13.	Troops ‘війська’	6	2	-	8
14.	Victor ‘переможець’	2	5	-	7
15.	Rebel ‘повстанець, бунтар’	-	6	-	6
16.	Heroine ‘героїня’	-	6	-	6
17.	Conqueror ‘завойовник’	-	5	-	5
18.	Revolution ‘революція’	4	1	-	5
19.	Strife ‘боротьба’	-	5	-	5
20.	Veteran ‘ветеран, учасник війни’	3	2	-	5
21.	Carnage ‘кривава бійка’	3	1	-	4

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізації (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
22.	Colonel ‘полковник’	-	4	-	4
23.	Attack ‘напад, атака’	1	3	-	4
24.	Artillery ‘артилерія’	3	-	-	4
25.	General ‘генерал, полководець’	-	4	-	4
26.	Warrior ‘воїн’	-	4	-	4
27.	Conflict ‘конфлікт’	-	3	-	3
28.	Aggressor ‘агресор’	3	-	-	3
29.	Fray ‘бійка’	-	3	-	3
30.	Battalion ‘батальйон, артилерійський дивізіон’	2	1	-	3
31.	Annexation ‘анексія, захват’	-	3	-	3
32.	Warfare ‘війна’	-	3	-	3
33.	Occupation ‘окупація’	-	-	3	3
34.	Officer ‘офіцер’	-	3	-	3
35.	Corps ‘рід військ’	-	2	-	2
36.	Captive ‘бранець’	2	-	-	2
Разом		78	219	74	371
Населення Канади (352 КР)					
1.	Canadian ‘канадець’	-	52	29	81
2.	Race ‘народ’	15	17	2	34
3.	Indian ‘індіанець’	19	6	2	27
4.	Patriot ‘патріот’	-	25	-	25
5.	Briton / British ‘британець, англієць’	9	7	2	18
6.	English ‘англієць’	-	5	9	14
7.	Freemen ‘вільний громадянин’	-	11	2	13
8.	Nation ‘народ, нація’	3	5	5	13
9.	Savage ‘дикун’	8	2	-	10
10.	Immigrant ‘іммігрант’	-	1	8	9

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
11.	Emigrant ‘емігрант’	6	2	-	8
12.	Pioneer ‘першовідкривач, перший поселенець’	6	2	-	8
13.	Band ‘група людей, банда’	7	-	-	7
14.	French ‘француз’	-	4	3	7
15.	Stranger ‘чужинець’	6	1	-	7
16.	Tribe ‘плем’я’	7	-	-	7
17.	Aboriginal ‘абориген, корінний житель’	-	-	5	5
18.	Settler ‘поселенець, колоніст’	5	-	-	5
19.	Inhabitant ‘житель’	4	-	-	4
20.	Pilgrim ‘мандрівник, пілігрим’	4	-	-	4
21.	Scotch ‘шотландці’	-	4	-	4
22.	Hermit ‘відлюдник’	3	-	-	3
23.	Founder ‘засновник’	3	-	-	3
24.	Irish ‘ірландець’	-	3	-	3
25.	Celt ‘кельт’	-	3	-	3
26.	Newcomer ‘новачок в даній місцевості’	-	-	3	3
27.	Pole ‘поляк’	-	1	2	3
28.	Arab ‘араб’	-	-	3	3
29.	Refugee ‘біженець, емігрант’	-	-	3	3
30.	Swede ‘швед’	-	2	1	3
31.	Traveler ‘мандрівник’	3	-	-	3
32.	Native ‘місцевий житель, уродженець’	2	-	-	2
33.	Gaul ‘галл’	-	2	-	2
34.	Métis ‘метис’	-	-	2	2
35.	German ‘німець’	-	-	2	2

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
36.	Ukrainian ‘українець’	-	-	2	2
37.	Saxon ‘саксонець, англієць’	-	1	-	1
38.	Greek ‘грек’	-	-	1	1
Разом		110	156	86	352
Духовні, моральні ідеали і цінності канадського суспільства (314 КР)					
1.	God ‘Бог’	11	32	7	50
2.	Freedom ‘свобода’	6	24	15	45
3.	Peace ‘мир, спокій’	5	21	2	28
4.	Heaven ‘Бог’	6	9	2	17
5.	Religion ‘релігія’	3	7	7	17
6.	Lord ‘Бог’	2	14	1	17
7.	Truth ‘правда’	5	9	1	15
8.	Liberty ‘свобода’	-	10	4	14
9.	Right ‘право, справедливість’	-	8	2	10
10.	Faith ‘віра’	2	5	2	9
11.	Justice ‘справедливість’	-	7	2	9
12.	Glory ‘слава’	-	7	-	7
13.	Law ‘закон’	-	4	2	6
14.	Duty ‘обов’язок’	-	6	-	6
15.	Fame ‘слава’	-	6	-	6
16.	Loyalty ‘вірність, дотримання законів’	-	5	-	5
17.	Almighty ‘Вседержитель, Бог’	3	1	-	4
18.	Honor ‘честь’	-	4	-	4
19.	Righteousness ‘справедливість’	-	4	-	4
20.	Wealth ‘добробут’	3	1	-	4
21.	Hope ‘надія’	3	-	-	3
22.	Independence ‘незалежність’	-	3	-	3
23.	Christianity ‘християнство’	-	-	3	3
24.	Pride ‘гордість’	-	3	-	3

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізації (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
25.	Bible ‘Біблія’	-	3	-	3
26.	Wisdom ‘мудрість’	-	3	-	3
27.	Democracy ‘демократія’	2	-	-	2
28.	Patriot-love ‘патріотична любов’	-	2	-	2
29.	Amity ‘дружелюбність, приязність’	-	2	-	2
30.	Charity ‘миłosердя’	2	-	-	2
31.	Equality ‘рівність, рівноправ’я’	-	2	-	2
32.	Christ ‘Христос’	-	-	2	2
33.	Verity ‘правда, істина’	-	-	2	2
34.	Prosperity ‘процвітання’	-	1	-	1
35.	Christian ‘християнин’	-	-	1	1
36.	Buddhist ‘буддист’	-	-	1	1
37.	Science ‘наука’	-	1	-	1
38.	Muslim ‘мусульманин’	-	-	1	1
Разом		53	204	57	314
Клімат Канади (244 КР)					
1.	Winter ‘зима’	18	12	8	38
2.	Snow ‘сніг’	19	12	5	36
3.	Summer ‘літо’	5	5	9	19
4.	Cold ‘холод’	13	-	3	16
5.	Frost ‘мороз’	9	4	-	13
6.	Wind ‘вітер’	7	6	-	13
7.	Blast ‘сильний порив вітру’	8	4	-	12
8.	Spring ‘весна’	5	4	2	11
9.	Torrent ‘злива’	9	-	1	10
10.	Mist ‘туман’	2	5	3	10
11.	Rain ‘дощ’	1	3	5	9
12.	Storm ‘буря, гроза’	7	2	-	9
13.	Autumn ‘осінь’	5	3	-	8

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
14.	Snowstorm ‘хуртовина’	2	4	1	7
15.	Climate ‘клімат’	5	2	-	7
16.	Shower ‘злива’	5	2	-	7
17.	Breeze ‘бриз, легкий вітерець’	4	3	-	7
18.	Gale ‘буря, штормовий вітер’	6	-	-	6
19.	Warmth ‘тепло’	-	3	-	3
20.	Boreas ‘північний вітер’	2	1	-	3
Разом		132	75	37	244
Фауна Канади (194 КР)					
1.	Beaver ‘бобер’	11	8	5	24
2.	Beast ‘тварина, звір’	12	5	-	17
3.	Wolf ‘вовк’	10	7	-	17
4.	Bear ‘ведмідь’	9	5	-	14
5.	Snake ‘змія’	7	-	2	9
6.	Fish ‘риба’	6	3	-	9
7.	Buffalo ‘буйвіл’	6	2	-	8
8.	Sturgeon ‘осетер’	8	-	-	8
9.	Fox ‘лисиця’	5	2	-	7
10.	Bird ‘пташка’	3	2	-	5
11.	Shad ‘шед, алоза’	5	-	-	5
12.	Caribou ‘карибу, канадський північний олень’	2	1	2	5
13.	Tiger ‘тигр’	5	-	-	5
14.	Cod ‘тріска’	4	-	-	4
15.	Deer ‘олень’	2	2	-	4
16.	Elk ‘лось’	3	1	-	4
17.	Adder ‘гадюка’	4	-	-	4
18.	Seal ‘тюлень’	3	1	-	4
19.	Salmon ‘лосось’	4	-	-	4
20.	Squirrel ‘білка’	1	3	-	4
21.	Trout ‘форель’	4	-	-	4
22.	Locust ‘сарана’	3	-	-	3

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
23.	Moose 'американський лось'	2	1	-	3
24.	Otter 'видра'	3	-	-	3
25.	Whale 'кит'	3	-	-	3
26.	Sable 'соболь'	2	1	-	3
27.	Bass 'окунь'	3	-	-	3
28.	Sea-cow 'ламантин'	2	-	-	2
29.	Grampus 'косатка'	2	-	-	2
30.	Eel 'вугор'	2	-	-	2
31.	Pike 'щука'	2	-	-	2
32.	Pout 'бельдюга'	1	1	-	2
33.	Snow-bird 'дрізд-ялівник'	-	1	-	1
Разом		139	46	9	194
Культура (162 КР)					
1.	Song 'пісня'	10	8	17	35
2.	Music 'музика'	7	9	-	16
3.	Poet 'поет'	6	1	6	13
4.	Muse 'муза'	11	-	-	11
5.	Culture 'культура'	-	-	8	8
6.	Verse 'вірш'	3	-	5	8
7.	Lyre 'ліра'	7	-	-	7
8.	Poetry 'поезія'	2	-	3	5
9.	Dance 'танець'	-	-	4	4
10.	Melody 'мелодія'	-	4	-	4
11.	Rhyme 'рима'	4	-	-	4
12.	Ditty 'пісенька, частівка'	3	-	-	3
13.	Lilt 'ритм'	1	2	-	3
14.	Library 'бібліотека'	-	-	3	3
15.	Chorus 'хор'	-	3	-	3
16.	Ode 'ода'	-	3	-	3
17.	Poem 'вірш'	-	-	3	3
18.	Reed 'буколіка'	3	-	-	3
19.	Artist 'художник'	-	2	-	2
20.	Gallery 'галерея'	-	-	2	2
21.	Cadence 'каденція, ритм'	2	-	-	2

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
22.	Hymn ‘гімн’	-	2	-	2
23.	Author ‘автор’	-	-	2	2
24.	Musician ‘музикант’	2	-	-	2
25.	Poetess ‘поетеса’	-	-	2	2
26.	Psalm ‘псалом’	-	2	-	2
27.	Sculptor ‘скульптор’	-	2	-	2
28.	Poet laureate ‘поет-лауреат’	-	-	1	1
29.	Effigy ‘зображення, портрет’	-	1	-	1
30.	Prose ‘проза’	-	-	1	1
31.	Bestseller ‘бестселер’	-	-	1	1
32.	Silenus ‘силени’	1	-	-	1
33.	Ballad ‘балада’	-	1	-	1
34.	Symphony ‘симфонія’	-	1	-	1
35.	CanLit ‘канадська література’	-	-	1	1
Разом		62	41	59	162
Органи і представники державної влади, політичні структури (155 КР)					
1.	Queen ‘королева’	17	13	4	34
2.	King ‘король’	10	18	3	31
3.	Parliament ‘парламент’	6	3	8	17
4.	Government ‘державне управління, державна влада’	-	4	6	10
5.	Politician ‘політик, державний діяч’	-	-	7	7
6.	Communists ‘комуністи’	-	-	5	5
7.	Throne ‘монарх, королівська влада’	-	4	-	4
8.	Member of Parliament ‘член парламенту’	-	-	4	4

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
9.	Liberal ‘член ліберальної партії’	-	-	3	3
10.	Party ‘партія’	-	-	3	3
11.	Immigration Board ‘імміграційна рада’	-	-	3	3
12.	Prime Minister ‘прем’єр-міністр’	-	-	3	3
13.	Royal Commission ‘Королівська комісія’	-	-	3	3
14.	Sovereign ‘монарх’	-	3	-	3
15.	Monarch ‘монарх’	-	-	2	2
16.	Political Party ‘політична партія’	-	-	2	2
17.	Legislator ‘представник законодавчого органу’	-	-	2	2
18.	Parliamentary Committee ‘парламентський комітет’	-	-	2	2
19.	Governor General ‘генерал-губернатор, губернатор колонії або домініону’	-	-	2	2
20.	Prince ‘принц’	-	2	-	2
21.	Bloc Quebecois ‘політична партія «Квебекський блок»’	-	-	2	2
22.	Refugee Board ‘Рада по справам біженців’	-	-	2	2
23.	Senate ‘сенат’	-	-	2	2
24.	Trial ‘суд’	-	-	2	2
25.	President ‘президент’	-	1	-	1
26.	Senator ‘сенатор’	-	-	1	1
27.	Reds ‘комуністи’	-	-	1	1

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
28.	Supreme Court 'Верховний суд'	-	-	1	1
29.	New Party 'політична партія «Нова партія»'	-	-	1	1
Разом		33	48	74	155
Флора (151 КР)					
1.	Pine 'сосна'	15	20	-	35
2.	Maple 'клен'	11	15	2	28
3.	Tree 'дерево'	8	7	-	15
4.	Flowers 'квіти'	9	5	-	14
5.	Oak 'дуб'	6	5	-	11
6.	Cedar 'кедр'	8	1	-	9
7.	Fir 'ялиця'	6	2	-	8
8.	Plant 'рослина'	4	-	1	6
9.	Beech 'бук'	4	-	-	4
10.	Elm 'в'яз'	4	-	-	4
11.	Grass 'трава'	3	1	1	4
12.	Birch 'береза'	3	-	-	3
13.	Hemlock 'болиголов'	2	1	-	3
14.	Poplar 'тополя'	3	-	-	3
15.	Ash 'ясен'	-	2	-	2
16.	Sycamore 'явір'	-	2	-	2
Разом		86	61	4	151
Умови життя населення (136 КР)					
1.	Danger 'небезпека'	17	2	-	19
2.	Toil 'тяжка праця'	12	6	-	18
3.	Ease 'спокій'	6	4	1	11
4.	Pain 'біль'	9	1	1	11
5.	Trouble 'проблема'	7	2	-	9
6.	Happiness 'щастя'	4	2	2	8
7.	Hardship 'труднощі'	8	-	-	8
8.	Woe 'горе, нещастя'	6	-	-	6
9.	Terror 'жах, страх'	5	1	-	6
10.	Despair 'відчай'	5	-	-	5
11.	Solitude 'самотність'	4	-	-	4
12.	Ague 'лихоманка'	3	-	-	3
13.	Distress 'лихо'	3	-	-	3

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
14.	Hunger ‘голод’	-	3	-	3
15.	Cramp ‘судома’	3	-	-	3
16.	Penury ‘нужда, бідність’	3	-	-	3
17.	Peril ‘небезпека’	3	-	-	3
18.	Plague ‘лихо’	2	1	-	3
19.	Fear ‘страх’	3	-	-	3
20.	Anguish ‘страждання’	2	-	-	2
21.	Diseases ‘хвороби’	1	1	-	2
22.	Adversity ‘нещастя’	-	1	-	1
23.	Famine ‘голод’	1	-	-	1
24.	Fever ‘лихоманка’	1	-	-	1
Разом		108	24	4	136
Державна і національна символіка (131 КР)					
1.	Flag ‘прапор’	2	41	8	51
2.	Maple(leaf) ‘клен, кленовий лист’	-	24	15	39
3.	Banner ‘прапор, стяг’	-	12	-	12
4.	Beaver ‘бобер’	-	6	5	11
5.	Ensign ‘прапор’	-	5	-	5
6.	Emblem ‘емблема’	-	3	1	4
7.	Union Jack ‘державний прапор Об’єднаного королівства’	3	1	-	4
8.	Anthem ‘гімн’	-	-	2	2
9.	Badge ‘символ’	-	2	-	2
10.	Snow-bird ‘дрізд, чикотень’	-	1	-	1
Разом		5	95	31	131
Економіка держави і її інфраструктура (94 КР)					
1.	Farm ‘ферма’	-	15	7	22
2.	Mine ‘шахта, копальня’	3	8	4	15
3.	Commerce ‘торгівля’	6	8	-	14
4.	Trade ‘торгівля’	2	4	6	12

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
5.	Business ‘бізнес, компанія’	-	-	5	5
6.	Railroad ‘залізниця, дорога’	-	5	-	5
7.	Tourism ‘туризм’	-	-	4	4
8.	Mart ‘ринок’	3	-	-	3
9.	Industry ‘промисловість’	2	1	-	3
10.	Well ‘джерело, свердловина’	-	3	-	3
11.	Thoroughfare ‘наскрізний проїзд (залізниця, дорога)’	-	2	-	2
12.	Manufacture ‘виробництво’	-	2	-	2
13.	Factory ‘фабрика’	-	2	-	2
14.	Monopoly ‘монополія’	-	-	2	2
Разом		16	50	28	94
Держава-метрополія (160 КР)					
1.	Britain ‘Британія’	11	35	4	50
2.	England ‘Англія’	9	23	4	36
3.	British (Britain’s, England’s) Empire ‘Британська імперія’	10	22	3	35
4.	Britannia ‘Британія’	7	3	-	10
5.	France ‘Франція’	2	6	-	8
6.	Albion ‘Альбїон’	5	2	-	7
7.	Great Britain ‘Велика Британія’	2	4	-	6
8.	Scotland ‘Шотландія’	-	5	-	5
9.	Ireland ‘Ірландія’	-	2	-	2
10.	Caledonia ‘Каледонія’	1	-	-	1
Разом		47	102	11	160
Природні ресурси Канади (149 КР)					
1.	St. Lawrence ‘річка Святого Лаврентія’	21	5	-	26

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
2.	Niagara 'Ніагарський водоспад / річка Ніагара'	8	5	-	13
3.	Atlantic Ocean 'Атлантичний океан'	-	10	2	12
4.	Ontario 'озеро Онтаріо'	7	5	-	12
5.	Montmorency 'водоспад Монтморенсі'	9	-	-	9
6.	Pacific Ocean 'Тихий океан'	-	5	2	7
7.	Arctic Ocean 'Північний Льодовитий океан'	-	2	4	6
8.	Erie 'озеро Ері'	3	2	-	5
9.	Great Lakes 'Великі Озера'	-	-	5	5
10.	Ottawa River 'річка Оттава'	-	4	-	4
11.	St. Charles 'річка Сент-Шарль'	3	1	-	4
12.	Chaudière 'Шодьєрські водоспади'	1	2	-	3
13.	Elzevir Lake 'озеро Елзевір'	-	-	3	3
14.	Canadian Rockies 'Канадські скелясті гори'	-	-	3	3
15.	Lake Champlain 'озеро Шамплейн'	-	3	-	3
16.	Michigan 'озеро Мічиган'	2	1	-	3
17.	Nootka Sound 'затока Нутка'	-	3	-	3

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
18.	Saguenay ‘річка Сагне’	2	1	-	3
19.	Appalachian ‘гірська система Аппалачі’	3	-	-	3
20.	Weslemkoon Lake ‘озеро Уеслемкун’	-	-	3	3
21.	Mackenzie ‘річка Макензі’	-	2	-	2
22.	Meech Lake ‘озеро Міч’	-	-	2	2
23.	Hudson Bay ‘Гудзонова затока’	2	-	-	2
24.	Georgian Bay ‘затока Джорджіан’	-	2	-	2
25.	Canadian Prairies ‘Канадські прерії (степовий регіон)’	-	-	2	2
26.	Chamblee ‘канал Шамблі’	2	-	-	2
27.	Laurentian Mountains ‘Лаврентійські гори’	-	1	1	2
28.	Beaufort Sea ‘море Бофорта’	-	-	1	1
29.	James Bay ‘затока Джеймс’	-	-	1	1
30.	Saskatchewan River ‘річка Саскачеван’	-	1	-	1
31.	Wollaston Lake ‘озеро Вулластон’	-	1	1	2
Разом		63	57	29	149
Історичні діячі Канади (93 КР)					
1.	Isaac Brock	11	7	-	18
2.	James Wolfe	8	6	-	14
3.	Jacques Cartier	7	3	1	11
4.	Laura Secord	-	10	1	11
5.	John Macdonell	9	-	-	9
6.	Samuel de Champlain	4	2	-	6
7.	William Alexander Foster	-	5	-	5

Продовження таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодення)	Разом за всі періоди
8.	John Cabot	3	-	1	4
9.	Louis David Riel	-	3	1	4
10.	Christopher Columbus	3	-	-	3
11.	John Alexander MacDonald	-	-	2	2
12.	Louis-Joseph de Montcalm	-	2	-	2
13.	Charles-Michael de Salaberry	-	1	-	1
14.	Leif Erikson (Leif the Lucky)	-	-	1	1
15.	Jean de Brebeuf	-	-	1	1
16.	James FitzGibbon	-	1	-	1
Разом		45	40	8	93
Назви місць, де відбувалися важливі історичні події (40 КР)					
1.	Queenston Heights 'Квінстонські висоти / пагорб Квінстон-Хайтс'	2	10	1	13
2.	Lundy Lane 'місто Ланді-Лейн'	-	7	1	8
3.	Quebec 'місто Квебек'	1	5	2	8
4.	Tecumseh 'місто Тікамсе'	-	4	-	4
5.	Chrysler Farm 'ферма (селище) Кріслер'	-	3	-	3
6.	Chateauguay 'місто Шатоге'	-	2	-	2
7.	Mount Royal 'гора Мон-Руаяль'	-	1	-	1
8.	Burlington 'місто Берлінгтон'	-	1	-	1
Разом		3	33	4	40
Представники державної влади (23 КР)					
1.	Mackenzie King	-	-	5	5
2.	Brian Mulroney	-	-	4	4

Закінчення таблиці Б.4

№ п/п	Засоби релятивної прямої субстантивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
3.	Maurice Duplessis	-	-	4	4
4.	Stuart	2	1	-	3
5.	George	2	-	-	2
6.	Pierre Trudeau	-	-	2	2
7.	John Кнох	-	-	1	1
8.	Joseph-Adelard Godbout	-	-	1	1
9.	Tim Buck	-	-	1	1
Разом		4	1	18	23
Діячі культури, персонажі літературних творів (13 КР)					
1.	Orpheus ‘Орфей’	2	-	-	2
2.	Anacreon ‘Анакреонт’	1	-	-	1
3.	Campbell W. W. ‘В.В. Кемпбелл’	-	-	1	1
4.	Carman W. B. ‘В.Б. Кармен’	-	-	1	1
5.	Lampman A. ‘А. Лемпмен’	-	-	1	1
6.	Ossian ‘Оссіан’	1	-	-	1
7.	Silenus ‘Сілен’	1	-	-	1
8.	Roberts Ch. G. ‘Ч. Дж. Робертс’	-	-	1	1
9.	Scott F. R. ‘Ф.Р. Скотт’	-	-	1	1
10.	Tennyson A. ‘А. Теннісон’	-	1	-	1
11.	Venus ‘Венера’	-	1	-	1
12.	Virgil ‘Вергілій’	1	-	-	1
Разом		6	2	5	13
Разом засобів прямої субстантивної номінації		1344	1501	611	3452

**Засоби прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА
в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть**

№ п/п	Тематичне спрямування засобів прямої атрибутивної номінації	Контекстна реалізація (КР) лексичних одиниць (ЛО) прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА												Разом за всі періоди			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				Період незалежності (1931 р. – сьогодення)							
		ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%	ЛО	%	КР	%
1.	Ставлення до Канади	26	17,3	49	10,8	77	38,3	208	34,8	14	19,4	32	24,8	102	30,1	289	24,5
2.	Канадці	8	5,3	17	3,7	35	17,4	150	25,1	10	13,9	15	11,6	44	13	182	15,4
3.	Природа і ландшафт Канади	25	16,6	86	18,9	21	10,4	42	7,1	17	23,6	30	23,3	50	14,7	158	13,4
4.	Кліматичні умови	16	10,7	57	12,5	11	5,5	24	4	5	6,9	12	9,3	22	6,5	93	7,9
5.	Корінне населення	20	13,3	69	15,2	12	6	17	2,85	-	-	-	-	28	8,3	86	7,3
6.	Історичні діячі	7	4,7	26	5,7	13	6,5	54	9,1	2	2,8	3	2,3	15	4,4	83	7
7.	Іммігранти	23	15,3	69	15,2	6	3	6	1	3	4,2	4	3,1	25	7,4	79	6,7
8.	Географічне розташування держави і її розташування відносно інших держав	7	4,7	33	7,2	6	3	28	4,7	3	4,2	7	5,4	9	2,7	68	5,8
9.	Територіальний розмір	3	2	12	2,6	7	3,5	39	6,5	2	2,8	4	3,1	7	2,1	55	4,6
10.	Умови життя європейських переселенців	7	4,7	23	5,1	5	2,5	17	2,85	-	-	-	-	12	3,5	40	3,4
11.	Ставлення до влади або окремих політичних діячів	4	2,7	8	1,8	5	2,5	9	1,5	7	9,7	9	7	13	3,8	26	2,2
12.	Культура	4	2,7	6	1,3	3	1,4	3	0,5	9	12,5	13	10,1	12	3,5	22	1,8
Разом		150	100	455	100	201	100	597	100	72	100	129	100	339	100	1181	100

**Частотність контекстної реалізації
засобів прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА**

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
Ставлення до Канади (289 КР)					
1.	Lovely ‘гарний’	-	23	5	28
2.	Free ‘вільний’	-	21	5	26
3.	Native ‘рідний’	3	14	-	17
4.	Beautiful ‘гарний’	-	5	8	13
5.	New ‘новий’	1	11	-	12
6.	Dear ‘улюблений’	3	7	-	10
7.	Loved ‘улюблений’	2	7	-	9
8.	Glorious ‘чудовий’	-	8	-	8
9.	Peaceful ‘мирний’	2	5	-	7
10.	Great ‘великий’	-	5	-	5
11.	Lake-land ‘країна озер’	-	3	2	5
12.	Woodland ‘лісний’	-	5	-	5
13.	First ‘перший’	-	4	-	4
14.	Best ‘найкращий’	-	4	-	4
15.	Independent ‘незалежний’	-	4	-	4
16.	Loyal ‘законний’	-	4	-	4
17.	Savage ‘дикий’	3	1	-	4
18.	Waste ‘пустинний’	4	-	-	4
19.	Desert ‘пустинний’	3	-	-	3
20.	Grand ‘великий’	-	3	-	3
21.	Christian ‘християнський’	-	3	-	3
22.	Intact ‘цілісний’	-	3	-	3
23.	Land of my birth ‘країна, де я народився’	-	3	-	3
24.	Country of our defeat ‘країна нашої поразки’	-	-	3	3
25.	Mighty ‘могутній’	3	-	-	3
26.	Pleasant ‘приємний’	-	3	-	3
27.	United ‘об’єднаний’	-	3	-	3
28.	Vanquished ‘підкорений’	3	-	-	3
29.	Desolate ‘безлюдний’	2	-	-	2

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
30.	Inviolable 'неушкоджений'	-	2	-	2
31.	Land for me 'країна для мене'	-	2	-	2
32.	Land of forest grand 'країна великих лісів'	-	2	-	2
33.	Land where labor's free 'країна, в якій робітники – вільні'	-	2	-	2
34.	Admired 'улюблений'	-	1	1	2
35.	Famed 'прославлений'	2	-	-	2
36.	Mended 'покращений'	2	-	-	2
37.	Blooming 'квітучий'	1	1	-	2
38.	Colonial 'колоніальний'	1	1	-	2
39.	One 'єдиний'	-	2	-	2
40.	Prosperous 'процвітаючий'	1	1	-	2
41.	Delightful 'чудовий'	2	-	-	2
42.	Settled 'спокійний, постійний'	2	-	-	2
43.	Trackless 'непротоптаний'	-	2	-	2
44.	Undiscovered 'недосліджений'	2	-	-	2
45.	Land of corn 'країна зернових'	-	1	-	1
46.	Land he loved so well 'країна, яку він так сильно любив'	-	1	-	1
47.	Land of fruit fine-flavored with the frost 'країна ароматних примерзлих фруктів'	-	1	-	1
48.	Land of great mountains 'країна великих гір'	-	1	-	1
49.	Land of hard-won anonymity 'країна тяжко здобутої анонімності'	-	-	1	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізації (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
50.	Land of heroes brave 'країна хоробрих героїв'	-	1	-	1
51.	Land of labor but of sure reward 'країна праці, яка завжди винагороджується'	-	1	-	1
52.	Land of lake and river 'країна річок і озер'	-	1	-	1
53.	Land of laws 'законодавча країна'	-	1	-	1
54.	Land of legend 'легендарна країна'	-	1	-	1
55.	Land of life's best treasures, plenty, peace 'країна найбільших у житті цінностей, достатку, миру'	-	1	-	1
56.	Land of majestic streams and mountains grand 'країна величних потоків і великих гір'	-	1	-	1
57.	Land beyond recall 'забута країна'	-	1	-	1
58.	Land of my love 'країна, яку я люблю'	-	1	-	1
59.	Land of my pride 'країна, якою я пишаюсь'	-	1	1	1
60.	Land of my song 'країна, яку я оспівую'	-	1	-	1
61.	Land of no slave-lash 'країна без рабства'	-	1	-	1
62.	Land of ours, freed from the traitors 'наша країна, звільнена від зрадників'	-	1	-	1
63.	Land of peace 'мирна країна'	-	1	-	1
64.	Land of schools 'країна шкіл'	-	1	-	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
65.	Land of science ‘країна науки’	-	1	-	1
66.	Land of swift rivers ‘країна швидких річок’	-	1	-	1
67.	Land of the brave ‘країна сміливих людей’	-	1	-	1
68.	Land of the bravest ‘країна найсміливіших людей’	-	1	-	1
69.	Land of the broad rolling river and softly meandering rill ‘країна широких звивистих річок і струмків’	-	1	-	1
70.	Land of the fairest ‘країна найсправедливіших людей’	-	1	-	1
71.	Land of the free ‘країна вільних людей’	-	1	-	1
72.	Land of the glacial mountain ranges ‘країна покритих льодом гірських хребтів’	-	1	-	1
73.	Land of the green valley and pine covered hill ‘країна зелених долин і порослих соснами гір’	-	1	-	1
74.	Land of the heroes ‘країна героїв’	-	1	-	1
75.	Land of the lake ‘озерна країна’	1	-	-	1
76.	Land of the lake and forest ‘країна озер і лісів’	-	1	-	1
77.	Land of the lake and pine ‘країна озер і сосен’	-	1	-	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
78.	Land of the loyal ‘країна відданих людей’	-	1	-	1
79.	Land of the mountains ‘гірська країна’	1	-	-	1
80.	Land of the pines ‘країна сосен’	-	1	-	1
81.	Land of the rivers, rivulets and rills ‘країна річок, струмків і джерел’	-	1	-	1
82.	Land of hope for all who toil ‘країна надії для всіх, хто працює’	-	1	-	1
83.	Land of the stranger ‘країна мандрівників’	1	-	-	1
84.	Land we love ‘країна, яку ми любимо’	-	1	-	1
85.	Country of your birth ‘країна, де ти народився’	-	-	1	1
86.	Heaven blest ‘благословенний’	-	-	1	1
87.	Dark ‘недосліджений, маловивчений’	-	1	-	1
88.	Indivisible ‘неподільний’	-	1	-	1
89.	Land I love so well ‘країна, яку я так сильно люблю’	-	1	-	1
90.	Rare ‘рідкісний’	-	1	-	1
91.	River-land ‘річкова країна’	-	1	-	1
92.	Rock-land ‘гірська країна’	-	-	1	1
93.	Maple-land ‘країна кленів’	-	1	-	1
94.	Scrub-land ‘країна, поросла чагарниками’	-	-	1	1
95.	Land of Bible ‘країна Біблії’	-	1	-	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
96.	Adored ‘обожнювана’	1	-	-	1
97.	Undomestic ‘не домашній’	1	-	-	1
98.	Diversified ‘різноманітний’	-	-	1	1
99.	Land ‘twix the seas ‘країна, розташована між морями’	-	1	-	1
100.	Foreign ‘зарубіжний’	1	-	-	1
101.	Wood-crowned ‘покритий лісами’	1	-	-	1
102.	Glorified ‘прославлений’	-	-	1	1
Разом		49	208	32	289
Канадці (182 КР)					
1.	Free ‘вільний’	-	21	3	24
2.	Brave ‘хоробрий’	3	15	-	18
3.	Loyal ‘відданий’	-	9	-	9
4.	Bold ‘сміливий’	2	6	-	8
5.	True ‘справжній’	-	8	-	8
6.	Undaunted ‘безстрашний’	2	6	-	8
7.	Eager ‘нетерплячий’	-	7	-	7
8.	Wandering ‘мандрівний’	1	5	-	6
9.	Heroic ‘героїчний’	-	6	-	6
10.	Native ‘корінний, місцевий’	-	5	1	6
11.	Tearless ‘той, що не плаче’	-	5	-	5
12.	Faithful ‘вірний’	-	4	-	4
13.	Native-born ‘корінний’	-	4	-	4
14.	Noble ‘благородний’	-	4	-	4
15.	Grateful ‘вдячний’	1	3	-	4
16.	Strong ‘сильний’	-	4	-	4
17.	Valiant ‘хоробрий’	4	-	-	4
18.	Hardy ‘відважний’	-	3	-	3
19.	Friendly ‘дружелюбний’	-	3	-	3
20.	Kind ‘добрий’	-	2	1	3

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
21.	Courageous ‘відважний’	3	-	-	3
22.	Peaceful ‘мирний’	-	3	-	3
23.	Stalwart ‘вірний, рішучий’	-	3	-	3
24.	Undismayed ‘нестрашливий, безстрашний’	1	2	-	3
25.	Unafraid ‘безстрашний’	-	3	-	3
26.	Expectant ‘той, що очікує’	-	3	-	3
27.	Modest ‘скромний’	-	2	-	2
28.	Good ‘хороший’	-	-	2	2
29.	Politically correct ‘політкоректний’	-	-	2	2
30.	Sturdy ‘сильний’	-	2	-	2
31.	Earnest ‘серйозний’	-	2	-	2
32.	Humble ‘скромний’	1	1	-	2
33.	Joyful ‘радісний’	-	2	-	2
34.	Rugged ‘суворий’	-	-	2	2
35.	Mighty ‘могутній’	-	1	-	1
36.	Dare-devil ‘сміливий’	-	1	-	1
37.	Pauperized ‘доведений до злиднів’	-	-	1	1
38.	Green ‘екологічний’	-	-	1	1
39.	Pious ‘набожний’	-	-	1	1
40.	Proud ‘гордий’	-	-	1	1
41.	Steadfast ‘непохитний’	-	1	-	1
42.	Hopeful ‘той, що має надію’	-	1	-	1
43.	Virtuous ‘добродісний’	-	1	-	1
44.	Foreign-born ‘той, що народився за кордоном’	-	1	-	1
Разом		17	150	15	182
Канадська природа і ландшафт (158 КР)					
1.	Green ‘зелений’	4	11	2	17
2.	Ample ‘просторий’	8	-	-	8
3.	Dreary ‘похмурий’	6	1	-	7
4.	Verdant ‘зелений’	7	-	-	7

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
5.	Fertile ‘урожайний’	4	2	-	6
6.	Desert ‘пустинний’	5	-	-	5
7.	Beauteously ‘прекрасно’	4	1	-	5
8.	Clear ‘світлий, чистий’	-	4	1	5
9.	Great ‘великий’	2	3	-	5
10.	Solemn ‘похмурий’	5	-	-	5
11.	Eviscerated ‘спустошений’	-	-	4	4
12.	Fair ‘прекрасний’	3	1	-	4
13.	Gloomy ‘похмурий’	3	1	-	4
14.	Majestic ‘величний’	4	-	-	4
15.	Untrodden ‘пустинний’	4	-	-	4
16.	Pleasant ‘приємний’	4	-	-	4
17.	Flowery ‘квітковий’	2	1	-	3
18.	Grand ‘великий’	-	1	2	3
19.	Acid ‘кислотний’	-	-	3	3
20.	Iron-bound ‘скелястий’	3	-	-	3
21.	Luxuriant ‘буйний’	3	-	-	3
22.	Silent ‘тихий’	-	3	-	3
23.	Red ‘червоний’	-	-	3	3
24.	Varied ‘різноманітний’	2	1	-	3
25.	Big ‘великий’	-	-	3	3
26.	Eternal ‘вічний’	-	2	-	2
27.	Gorgeous ‘розкішний’	-	2	-	2
28.	Impetuous ‘буйний’	2	-	-	2
29.	Finny ‘багатий на рибу’	2	-	-	2
30.	Large ‘великий’	-	2	-	2
31.	Dreadful ‘жахливий’	2	-	-	2
32.	Polluted ‘забруднений’	-	-	2	2
33.	Rolling ‘горбистий’	-	-	2	2
34.	Crystal ‘чистий’	-	1	1	2
35.	Sublime ‘величний’	2	-	-	2
36.	Wide-extending ‘обширний’	2	-	-	2
37.	Wood-bound ‘лісистий’	2	-	-	2
38.	For-sale ‘продажний’	-	-	1	1
39.	Clear-cut ‘вирубаний (про ліс)’	-	-	1	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
40.	Pounded ‘подрібнений’	-	-	1	1
41.	Raging ‘бурхливий’	-	-	1	1
42.	Halcyon ‘тихий’	-	1	-	1
43.	Red-green ‘червоно-зелений’	-	-	1	1
44.	Never-fading ‘нев’янучий’	1	-	-	1
45.	Exhaustless ‘невичерпний’	-	1	-	1
46.	Oil-spilled ‘забруднений нафтою’	-	-	1	1
47.	Oily ‘нафтовий’	-	-	1	1
48.	Carpeted with leaves ‘покритий листям’	-	1	-	1
49.	Virgin ‘чистий’	-	1	-	1
50.	Lovely ‘прекрасний’	-	1	-	1
Разом		86	42	30	158
Кліматичні умови (93 КР)					
1.	Cold ‘холодний’	7	5	4	16
2.	Piercing ‘холодний, пронизливий’	9	3	-	12
3.	Wintry ‘холодний’	7	1	-	8
4.	Dreary ‘похмурий’	6	-	-	6
5.	Snowy ‘засніжений’	2	3	-	5
6.	Stormy ‘штормовий’	5	-	-	5
7.	Humid ‘сирий’	-	3	1	4
8.	Icy ‘холодний’	4	-	-	4
9.	Bleak ‘холодний’	-	3	1	4
10.	Chilling ‘холодний’	4	-	-	4
11.	Hot ‘жаркий’	-	-	3	3
12.	Rude ‘сирий’	2	1	-	3
13.	Arctic ‘холодний’	3	-	-	3
14.	Windy ‘вітряний’	2	1	-	3
15.	Warm ‘теплий’	-	-	3	3
16.	Hard ‘суворий’	1	1	-	2
17.	Frosty ‘морозний’	-	2	-	2
18.	Wet ‘вологий’	2	-	-	2
19.	Gentle ‘м’який’	1	-	-	1
20.	Frigid ‘холодний’	1	-	-	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
21.	Snow-clad ‘засніжений’	1	-	-	1
22.	Sultry ‘жаркий і вологий’	-	1	-	1
Разом		57	24	12	93
Корінне населення (86 КР)					
1.	Wild ‘дикий’	11	1	-	12
2.	Savage ‘дикий’	9	-	-	9
3.	Wandering ‘бродячий’	6	-	-	6
4.	Roving ‘бродячий’	4	1	-	5
5.	Rude ‘грубий’	5	-	-	5
6.	Barbarous ‘варварський’	4	-	-	4
7.	Uncultured ‘некультурний’	3	1	-	4
8.	Yellow ‘жовтий’	4	-	-	4
9.	Hideous ‘огидний’	3	-	-	3
10.	Murderous ‘смертоносний’	3	-	-	3
11.	Primal ‘примітивний’	-	3	-	3
12.	Bloody ‘кривавий’	3	-	-	3
13.	Alone ‘самотній’	2	1	-	3
14.	Pagan ‘язичницький’	-	2	-	2
15.	Cheerless ‘безрадісний’	2	-	-	2
16.	Weird ‘дивний’	-	2	-	2
17.	Tamed ‘приручений’	2	-	-	2
18.	Tawny ‘темно-жовтий, жовто-коричневий’	2	-	-	2
19.	Tragic ‘трагічний’	-	2	-	2
20.	Half-tamed ‘наполовину приручений’	2	-	-	2
21.	Red-plumed ‘прикрашений червоним пір’ям’	1	-	-	1
22.	Pale ‘блідий’	-	1	-	1
23.	Rebel ‘бунтівний’	-	1	-	1
24.	Ignoble ‘підлий’	1	-	-	1
25.	Footsore ‘зі стертими ногами’	-	1	-	1
26.	Staid ‘розсудливий’	1	-	-	1

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
27.	Careless ‘недбалий’	1	-	-	1
28.	Waning ‘той, що зменшується’	-	1	-	1
Разом		69	17	-	86
Історичні діячі (83 КР)					
1.	Brave ‘хоробрий’	6	14	1	21
2.	Bold ‘сміливий’	9	5	-	14
3.	True ‘справжній’	-	7	-	7
4.	Noble ‘благородний’	2	4	-	6
5.	Great ‘прекрасний’	3	-	2	5
6.	Honored ‘шанований, поважний’	-	5	-	5
7.	Dauntless ‘безстрашний’	3	2	-	5
8.	Strong ‘сильний’	-	4	-	4
9.	Liberal ‘вільнодумний’	-	3	-	3
10.	Deathless ‘безсмертний’	-	3	-	3
11.	Undaunted ‘безстрашний’	-	3	-	3
12.	Kindly ‘добрий’	-	2	-	2
13.	Immortalized ‘увічнений’	1	1	-	2
14.	Victorious ‘переможний’	2	-	-	2
15.	Gallant ‘завзятий, відважний’	-	1	-	1
Разом		26	54	3	83
Іммігранти (79 КР)					
1.	Wandering ‘мандрівний’	9	1	-	10
2.	Poor ‘бідний’	7	-	-	7
3.	Peaceful ‘мирний’	6	-	-	6
4.	Free ‘вільний’	4	1	-	5
5.	Humbled ‘принижений’	5	-	-	5
6.	Laborious ‘працьовитий’	4	1	-	5
7.	Hardy ‘відважний’	3	1	-	4
8.	Eager ‘нетерплячий’	3	-	-	3

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
9.	Independent ‘незалежний’	2	1	-	3
10.	Lone ‘самотній’	3	-	-	3
11.	Lonely ‘самотній’	2	1	-	3
12.	Bold ‘сміливий’	1	-	2	3
13.	Undaunted ‘безстрашний’	3	-	-	3
14.	Venturous ‘нерозсудливо сміливий’	3	-	-	3
15.	Alone ‘самотній’	3	-	-	3
16.	Brave ‘хоробрий’	2	-	-	2
17.	Sturdy ‘сильний’	2	-	-	2
18.	Weary ‘стомлений’	2	-	-	2
19.	Condemned ‘засуджений’	1	-	-	1
20.	Reckless ‘необачний’	1	-	-	1
21.	Enticed ‘заманений’	-	-	1	1
22.	Unfriended ‘той, що не має друзів’	1	-	-	1
23.	Unheeded ‘залишений без уваги’	1	-	-	1
24.	Half-breed ‘напівкровний’	1	-	-	1
25.	Hungry for fur ‘той, що шукає хутро’	-	-	1	1
Разом		69	6	4	79
Географічне розташування держави і її розташування відносно інших держав (68 КР)					
1.	Distant ‘віддалений’	16	7	3	26
2.	Northern ‘північний’	6	9	-	15
3.	Far ‘далекий’	3	7	-	10
4.	Western ‘західний’	4	3	-	7
5.	Remote ‘віддалений’	2	1	-	3
6.	Arctic ‘північний’	-	-	2	2
7.	Not far ‘не далекий’	-	-	2	2
8.	Removed ‘віддалений’	2	-	-	2
9.	Uttermost ‘найбільш віддалений’	-	1	-	1
Разом		33	28	7	68

Продовження таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізацій (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
Територіальний розмір (55 КР)					
1.	Wide ‘широкий’	7	13	3	23
2.	Broad ‘широкий’	3	12	-	15
3.	Vast ‘великий’	-	5	1	6
4.	Boundless ‘безкрайний’	2	3	-	5
5.	Stretched ‘розтягнутий’	-	3	-	3
6.	Long ‘довгий’	-	2	-	2
7.	Narrow ‘вузький’	-	1	-	1
Разом		12	39	4	55
Умови життя перших європейських переселенців (40 КР)					
1.	Humble ‘скромний’	8	-	-	8
2.	Independent ‘незалежний’	-	6	-	6
3.	Generous ‘щедрий’	-	5	-	5
4.	Dismal ‘гнітючий’	4	-	-	4
5.	Vagrant ‘бродячий’	4	-	-	4
6.	Ample ‘достатній’	-	3	-	3
7.	Wretched ‘нещасний’	3	-	-	3
8.	Hungry ‘голодний’	-	2	-	2
9.	Sordid ‘бідний’	2	-	-	2
10.	Struggling ‘такий, що бореться’	1	-	-	1
11.	Arduous ‘тяжкий’	-	1	-	1
12.	Placid ‘спокійний, мирний’	1	-	-	1
Разом		23	17	-	40
Ставлення до влади або окремих політичних діячів (26 КР)					
1.	Noble ‘благородний’	3	2	-	5
2.	Mighty ‘могутній’	-	2	2	4
3.	Liberal ‘вільнодумний, ліберальний’	-	2	1	3
4.	Ignorant ‘неосвічений’	-	-	2	2
5.	Imperious ‘владний’	2	-	-	2
6.	Gracious ‘милостивий, добрий’	2	-	-	2
7.	Tinsel ‘показний’	-	2	-	2
8.	Hypocrite ‘лицемірний’	-	-	1	1
9.	Harebrained ‘необачний’	-	-	1	1

Закінчення таблиці Б.6

№ п/п	Засоби прямої атрибутивної номінації	Частотність контекстних реалізації (КР)			
		Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)	Період Конфедерації (1867–1930 рр.)	Період незалежності (1931 р. – сьогодні)	Разом за всі періоди
10.	Insinuating ‘той, що може закрастися в довіру’	-	1	-	1
11.	Pious ‘набожний’	1	-	-	1
12.	Subversive ‘руйнівний’	-	-	1	1
13.	Vanished ‘зниклий’	-	-	1	1
Разом		8	9	9	26
Культура (22 КР)					
1.	Cultural ‘культурний’	-	1	3	4
2.	Modern ‘сучасний’	2	1	-	3
3.	Bilingual ‘двомовний’	-	-	2	2
4.	Elegiac ‘елегійний’	2	-	-	2
5.	Ethnic ‘етнічний’	-	-	2	2
6.	Multicultural ‘мультикультурний’	-	-	2	2
7.	Poetic ‘поетичний’	-	1	1	2
8.	Complimental ‘вітальний’	1	-	-	1
9.	Different ‘інший’	-	-	1	1
10.	Plaintive ‘жалібний’	1	-	-	1
11.	Unique ‘унікальний’	-	-	1	1
12.	Victorian ‘вікторіанський’	-	-	1	1
Разом		6	3	13	22
Разом атрибутивних номінацій		455	597	129	1181

Частотність контекстної реалізації засобів образної номінації концепту КАНАДА

№ п/п	Тип образних номінації		Контекстуальна реалізація (КР) засобів образної номінації (ЗОН) в різні періоди розвитку державності												Разом за всі періоди			
			Період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)				Період Конфедерації (1867–1930 рр.)				Період незалежності (1931 р. – сьогодення)							
			ЗОН	%	КР	%	ЗОН	%	КР	%	ЗОН	%	КР	%	ЗОН	%	КР	%
1.	Метафора	іменникова	10	26,32	11	26,82	73	36,3	128	39,9	11	29,73	12	31,6	85	33,2	151	37,8
		дієслівна	4	10,52	3	7,32	62	30,8	68	21,2	12	32,43	11	28,9	77	30,1	82	20,6
2.	Епітет		20	52,63	23	56,1	47	23,4	92	28,6	9	24,32	9	23,7	67	26,2	124	31,1
3.	Метонімія		3	7,9	3	7,32	12	6	26	8,1	2	5,41	3	7,9	16	6,2	32	8
4.	Образне порівняння		1	2,63	1	2,44	7	3,5	7	2,2	3	8,11	3	7,9	11	4,3	11	2,5
Разом			38	14,8	41	10,25	201	78,5	321	80,25	37	14,5	38	9,5	256	100	400	100

Додаток В

**ЧУТТЄВО-ПОНЯТТЄВИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПТУ КАНАДА
В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ
XVIII–XXI СТОЛІТЬ**

Таблиця В.1

**Інвентар художніх концептів
як чуттєво-поняттєвих складників концепту Канада**

№ п/п	Художні концепти (ХК)	Засоби прямої номінації (ЗПН)	% від загальної кількості ЗПН	Кількість контекстних реалізацій (КР)	% Від загальної кількості КР
1.	CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ'	246	21,7	1858	31,8
2.	LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ'	178	15,7	982	16,8
3.	POPULATION НАСЕЛЕННЯ'	221	19,5	875	14,9
4.	HISTORY 'ІСТОРИЯ'	116	10,2	587	10
5.	CLIMATE 'КЛІМАТ'	77	6,8	337	5,8
6.	SOCIETY VALUES 'ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА'	59	5,2	314	5,4
7.	FLORA 'ФЛОРА'	28	2,5	208	3,6
8.	POWER 'ВЛАДА'	63	5,6	204	3,5
9.	CULTURE 'КУЛЬТУРА'	71	6,3	196	3,4
10.	FAUNA 'ФАУНА'	52	4,6	187	3,2
11.	ECONOMY 'ЕКОНОМІКА'	21	1,8	94	1,6
	Усього	1261	100	5848	100

Таблиця В.2

Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)

№ п/п	Художні концепти (ХК)	Засоби прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА (ЗПСН) у контекстних реалізаціях (КР)				Засоби прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА (ЗПАН) у контекстних реалізаціях (КР)			
		Кількість ЗПСН	% від ЗПСН	Кількість КР	% від КР	Кількість ЗПАН	% від ЗПАН	Кількість КР	% від КР
1.	LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ'	39	16,2	418	26,3	25	16,67	86	18,9
2.	POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ'	39	16,2	218	13,7	58	38,67	178	39,1
3.	CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ'	32	13,3	304	19,1	36	24	94	20,7
4.	CLIMATE 'КЛІМАТ'	19	7,9	132	8,3	16	10,66	57	12,5
5.	HISTORY 'ІСТОРІЯ'	25	10,3	126	7,9	7	4,66	26	5,7
6.	FAUNA 'ФАУНА'	32	13,3	132	8,3	-	-	-	-
7.	FLORA 'ФЛОРА'	14	5,8	86	5,4	-	-	-	-
8.	CULTURE 'КУЛЬТУРА	19	7,9	67	4,2	4	2,67	6	1,3
9.	SOCIETY VALUES 'ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА'	12	4,9	53	3,3	-	-	-	-
10.	POWER 'ВЛАДА'	5	2,1	37	2,3	4	2,67	8	1,8
11.	ECONOMY 'ЕКОНОМІКА'	5	2,1	16	1	-	-	-	-
Усього		241	100	1589	100	150	100	455	100

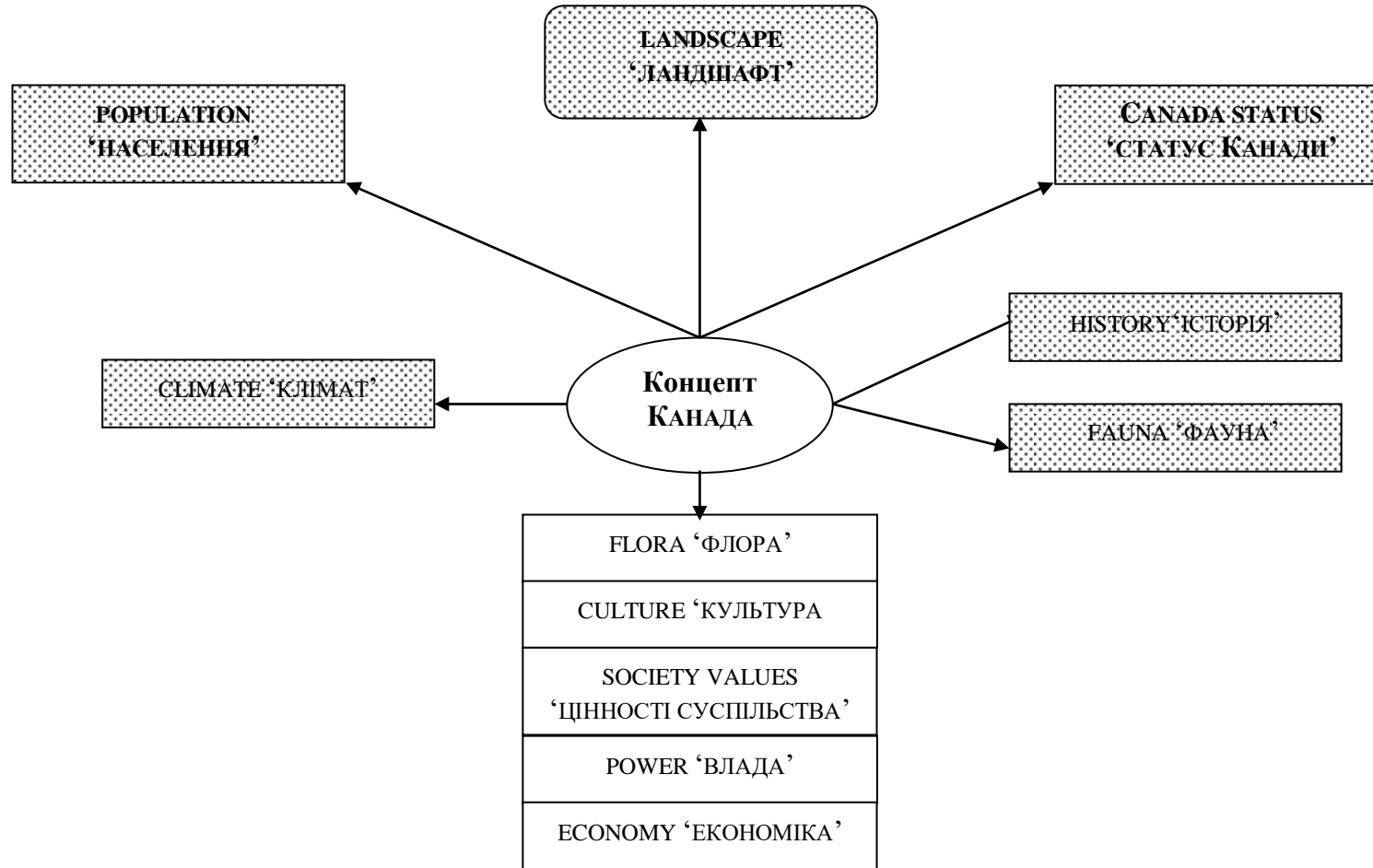
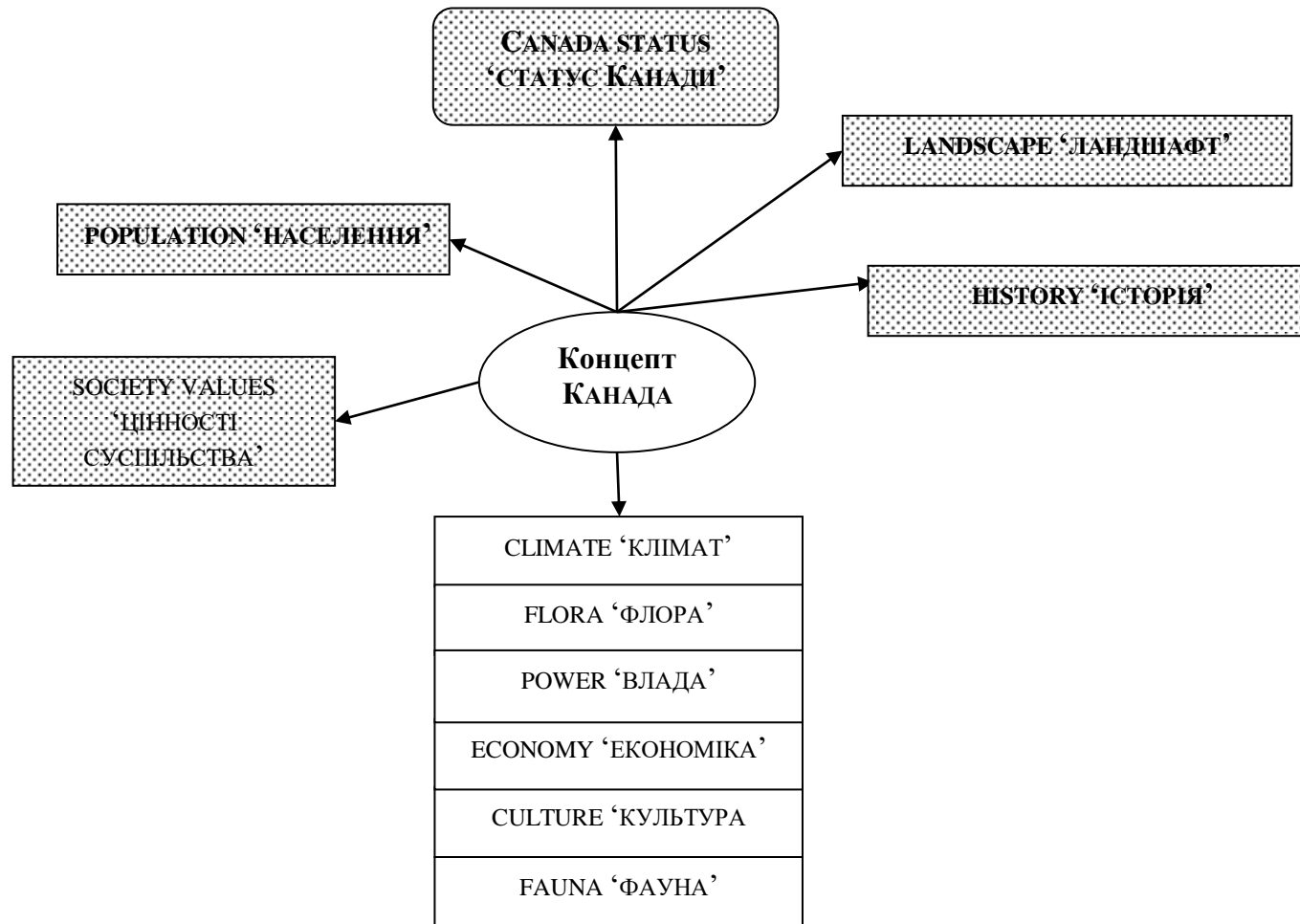


Рис В.1. Фрейм чуттєво-поняттєвого складника концепту Канада
у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)

Таблиця В.3

Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.)

№ п/п	Художні концепти (ХК)	Засоби прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА (ЗПСН) у контекстних реалізаціях (КР)				Засоби прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА (ЗПАН) у контекстних реалізаціях (КР)			
		Кількість ЗПСН	% від ЗПСН	Кількість КР	% від КР	Кількість ЗПАН	% від ЗПАН	Кількість КР	% від КР
1.	CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ'	43	15,6	837	39,1	90	44,8	275	46,1
2.	POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ'	31	11,2	180	8,4	58	28,8	190	31,8
3.	LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ'	44	15,9	304	14,2	21	10,4	42	7
4.	HISTORY 'ІСТОРІЯ'	49	17,8	292	13,6	13	6,5	54	9,1
5.	SOCIETY VALUES 'ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА'	29	10,5	204	9,5	-	-	-	-
6.	CLIMATE 'КЛІМАТ'	17	6,2	75	3,5	11	5,5	24	4
7.	FLORA 'ФЛОРА'	11	3,9	61	2,9	-	-	-	-
8.	POWER 'ВЛАДА'	9	3,3	49	2,3	5	2,5	9	1,5
9.	ECONOMY 'ЕКОНОМІКА'	10	3,6	50	2,3	-	-	-	-
10.	CULTURE 'КУЛЬТУРА'	16	5,8	43	2	3	1,5	3	0,5
11.	FAUNA 'ФАУНА'	17	6,2	46	2,2	-	-	-	-
Усього		276	100	2141	100	201	100	597	100



*Рис В.2. Фрейм чуттєво-поняттєвого складника концепту КАНАДА
у період Конфедерації (1867–1930 рр.)*

Таблиця В.4

Чуттєво-поняттєвий складник концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні)

№ п/п	Художні концепти (ХК)	Засоби прямої субстантивної номінації концепту КАНАДА (ЗПСН) у контекстних реалізаціях (КР)				Засоби прямої атрибутивної номінації концепту КАНАДА (ЗПАН) у контекстних реалізаціях (КР)			
		Кількість ЗПСН	% від ЗПСН	Кількість КР	% від КР	Кількість ЗПАН	% від ЗПАН	Кількість КР	% від КР
1.	CANADA STATUS 'СТАТУС КАНАДИ'	26	13,5	305	32,8	19	26,4	43	33,3
2.	LANDSCAPE 'ЛАНДШАФТ'	32	16,6	102	10,9	17	23,6	30	23,3
3.	POPULATION 'НАСЕЛЕННЯ'	22	11,5	90	9,7	13	18,1	19	14,7
4.	POWER 'ВЛАДА'	33	17,2	92	9,9	7	9,7	9	7
5.	HISTORY 'ІСТОРІЯ'	20	10,4	86	9,2	2	2,8	3	2,3
6.	CULTURE 'КУЛЬТУРА	20	10,4	64	6,9	9	12,5	13	10,1
7.	FLORA 'ФЛОРА'	3	1,6	61	6,6	-	-	-	-
8.	SOCIETY VALUES 'ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА'	18	9,4	57	6,1	-	-	-	-
9.	CLIMATE 'КЛІМАТ'	9	4,7	37	4	5	6,9	12	9,3
10.	ECONOMY 'ЕКОНОМІКА'	6	3,1	28	3	-	-	-	-
11.	FAUNA 'ФАУНА'	3	1,6	9	0,9	-	-	-	-
Усього		192	100	931	100	72	100	129	100

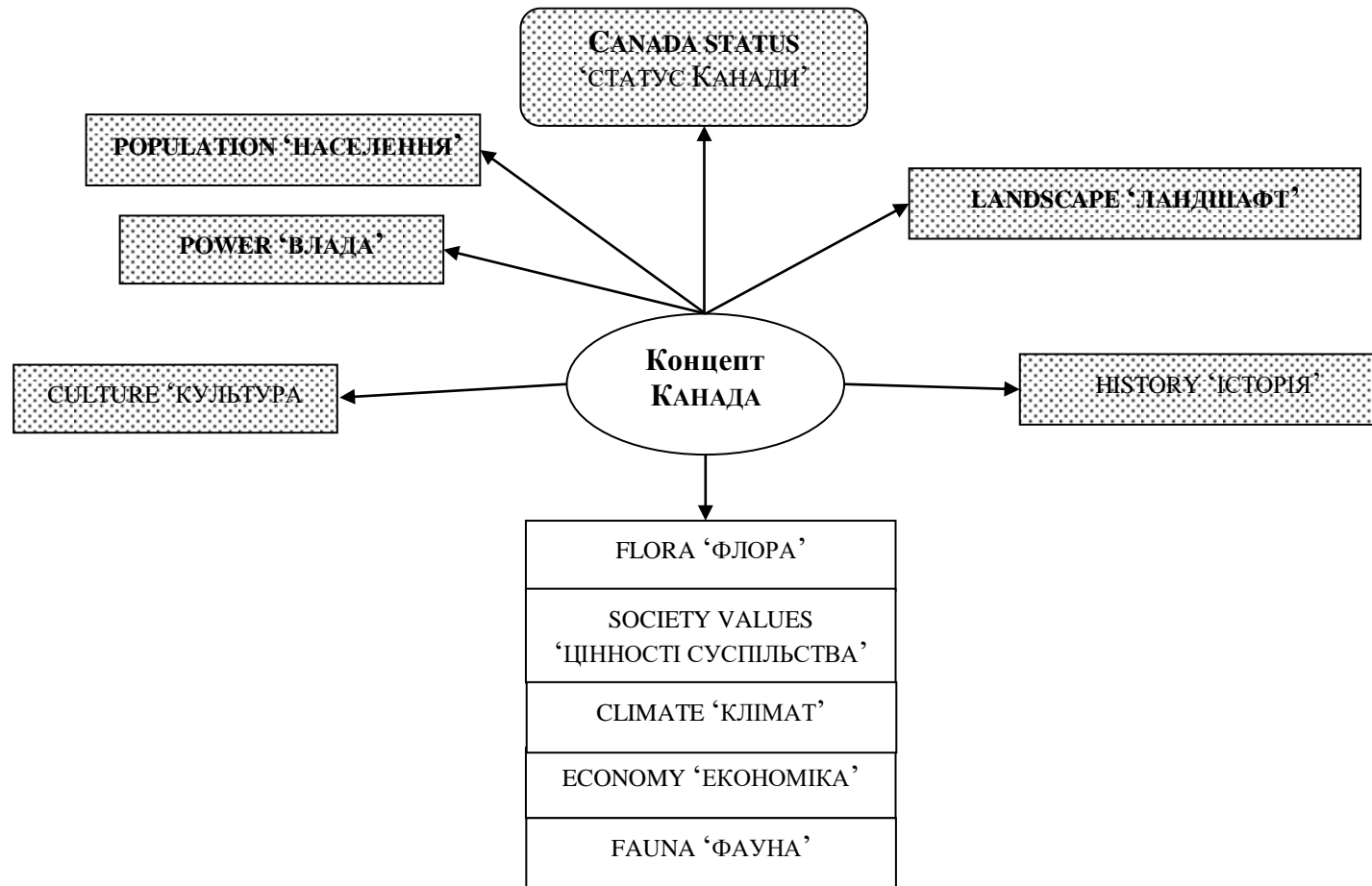


Рис В.3. Фрейм чуттєво-поняттєвого складника концепту Канада
у період незалежності (1931 р. – сьогодення)

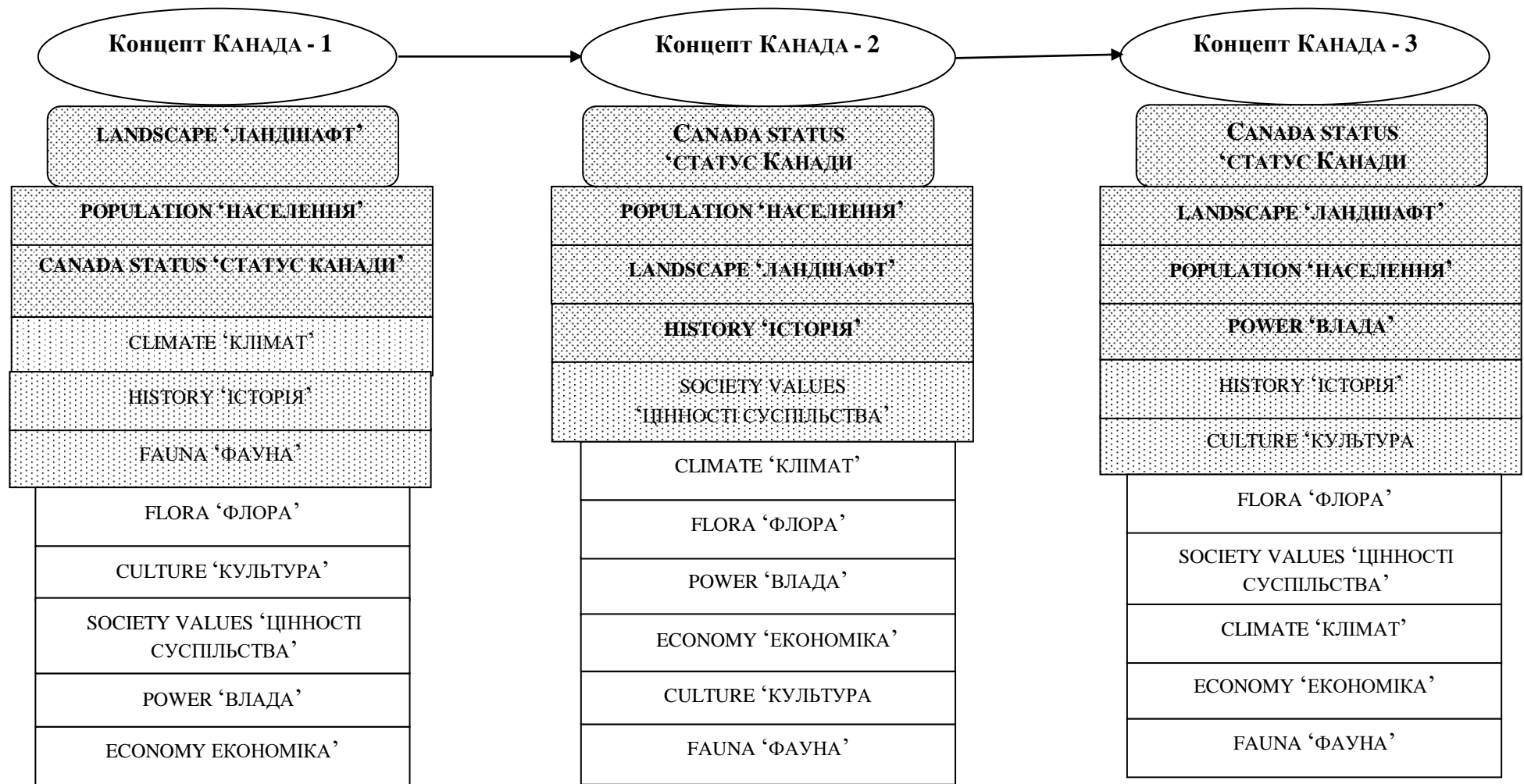


Рис В.4. Діахронічне варіювання лінгвокогнітивних ознак концепту Канада в канадських англійськомовних віршованих текстах XVIII–XXI століть

Додаток Д

**ОБРАЗНИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПТУ КАНАДА
В КАНАДСЬКИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІРШОВАНИХ ТЕКСТАХ
XVIII–XXI СТОЛІТЬ**

Таблиця Д.1

Номенклатура концептуальних метафор у складі образного складника
концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)

Концептуальні метафори	Переклад
Концептуальна сфера джерела «об’єкт неживої природи»	
CANADA IS A CONTAINER	‘КАНАДА Є ВМІСТИЛИЩЕ’
CANADA IS A THING	‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’
CANADA IS A PRECIOUS THING	‘КАНАДА Є ДОРОГОЦІННІСТЬ’
Концептуальна сфера джерела «жива істота»	
CANADA IS A HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’
CANADA IS A HAPPY HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ЩАСЛИВА ЛЮДИНА’
CANADA IS A CHILD	‘КАНАДА Є ДИТИНА’
CANADA IS A NEWBORN CHILD	‘КАНАДА Є НОВОНАРОДЖЕНА ДИТИНА’
CANADA IS A BRITAIN’S CHILD	‘КАНАДА Є ДИТИНА БРИТАНІЇ’
CANADA IS A BRITAIN’S STURDY CHILD	‘КАНАДА Є СИЛЬНА ДИТИНА БРИТАНІЇ’
CANADA IS A MOTHER	‘КАНАДА Є МАТИ’
Концептуальна сфера джерела «абстрактне явище»	
CANADA IS BEAUTY	‘КАНАДА Є КРАСА’
CANADA IS WEALTH	‘КАНАДА Є БАГАТСТВО’
CANADA IS SOLITUDE	‘КАНАДА Є САМОТНІСТЬ’
CANADA IS FREEDOM	‘КАНАДА Є СВОБОДА’
CANADA IS WONDER	‘КАНАДА Є ДИВО’
CANADA IS DANGER	‘КАНАДА Є НЕБЕЗПЕКА’
CANADA IS STRIFE	‘КАНАДА Є БОРОТЬБА’

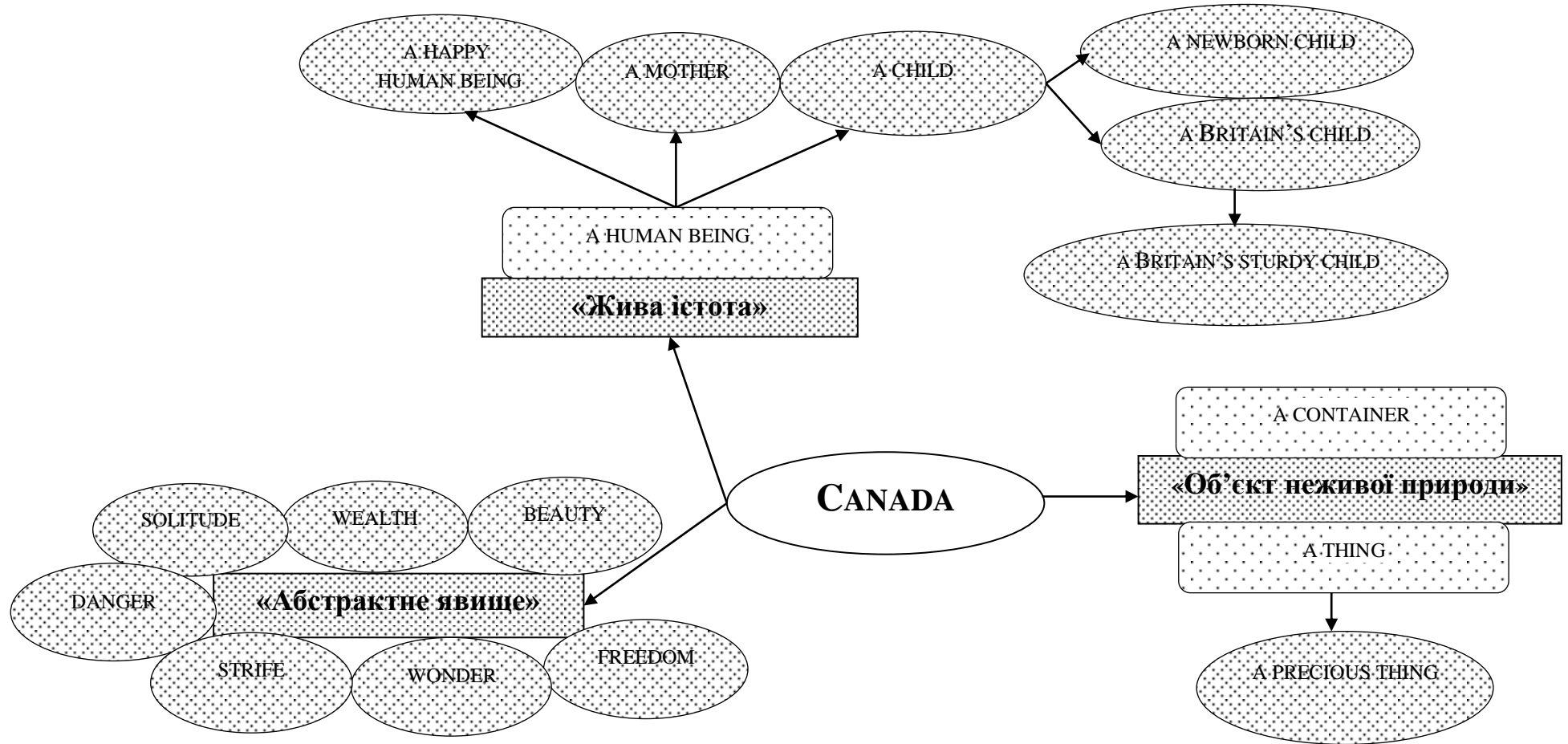


Рис. Д.1. Концепти-кореляти, що утворюють діапазон концептуальних метафор у складі образного складника концепту КАНАДА у період європейської колонізації Канади (до 1867 р.)

**Номенклатура концептуальних метафор у складі образного складника
концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.)**

Концептуальні метафори	Переклад
Концептуальна сфера джерела «об’єкт неживої природи»	
CANADA IS A THING	‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’
CANADA IS A PRECIOUS THING	‘КАНАДА Є ДОРОГОЦІННІСТЬ’
CANADA IS A GARLAND	‘КАНАДА Є ВІНОК’
CANADA IS PROPERTY	‘КАНАДА Є ВЛАСНІСТЬ’
CANADA IS HERITAGE	‘КАНАДА Є СПАДОК’
CANADA IS A GIFT	‘КАНАДА Є ПОДАРУНОК’
CANADA IS A STAR	‘КАНАДА Є ЗІРКА’
Концептуальна сфера джерела «жива істота»	
CANADA IS AN ANIMAL	‘КАНАДА Є ТВАРИНА’
CANADA IS A WHELP	‘КАНАДА Є ЩЕНЯ’
CANADA IS A HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’
CANADA IS AN EMOTIONAL HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ЕМОЦІЙНА ЛЮДИНА’
CANADA IS A YOUNG HUMAN BEING	‘КАНАДА Є МОЛОДА ЛЮДИНА’
CANADA IS A CHILD	‘КАНАДА Є ДИТИНА’
CANADA IS A CHILD OF NATIONS	‘КАНАДА Є ДИТИНА ДЕРЖАВ’
CANADA IS A FRANCE’S CHILD	‘КАНАДА Є ДИТИНА ФРАНЦІЇ’
CANADA IS A BRITAIN’S CHILD	‘КАНАДА Є ДИТИНА БРИТАНІЇ’
CANADA IS AN INDEPENDENT BRITAIN’S CHILD	‘КАНАДА Є НЕЗАЛЕЖНА ДИТИНА БРИТАНІЇ’
CANADA IS A LAST BORN CHILD	‘КАНАДА Є ОСТАННЯ НАРОДЖЕНА ДИТИНА’
CANADA IS A NEW-BORN CHILD	‘КАНАДА Є НОВОНАРОДЖЕНА ДИТИНА’
CANADA IS A FEEBLE CHILD	‘КАНАДА Є КВОЛА ДИТИНА’
CANADA IS A MOTHER	‘КАНАДА Є МАТИ’
CANADA IS A FOSTER MOTHER	‘КАНАДА Є НАЗВАНА МАТИ’
CANADA IS A BROTHER/SISTER	‘КАНАДА Є БРАТ/СЕСТРА’
CANADA IS AN INHERITOR	‘КАНАДА Є СПАДКОЄМЕЦЬ’
CANADA IS AN INHERITOR OF BRITAIN	‘КАНАДА Є СПАДКОЄМЕЦЬ БРИТАНІЇ’
CANADA IS A FAMILY	‘КАНАДА Є РОДИНА’
CANADA IS AN OWNER	‘КАНАДА Є ВЛАСНИК’
CANADA IS A SLAVEOWNER	‘КАНАДА Є РАБОВЛАСНИК’
CANADA IS A QUEEN	‘КАНАДА Є КОРОЛЕВА’
CANADA IS A PEER	‘КАНАДА Є ДВОРЯНИН’
CANADA IS A GIANT	‘КАНАДА Є ВЕЛЕТЕНЬ’

Продовження таблиці Д.2

Концептуальні метафори	Переклад
Концептуальна сфера джерела «абстрактне явище»	
CANADA IS SAFETY	‘КАНАДА Є БЕЗПЕКА’
CANADA IS PLEASURE	‘КАНАДА Є ЗАДОВОЛЕННЯ’
CANADA IS FREEDOM	‘КАНАДА Є СВОБОДА’
CANADA IS SOUL	‘КАНАДА Є ДУША’
CANADA IS WONDER	‘КАНАДА Є ДИВО’
CANADA IS HOPE	‘КАНАДА Є НАДІЯ’
CANADA IS PAIN	‘КАНАДА Є СТРАЖДАННЯ’
CANADA IS JUSTICE	‘КАНАДА Є СПРАВЕДЛИВІСТЬ’
CANADA IS EQUALITY	‘КАНАДА Є РІВНОПРАВ’Я’
CANADA IS UNITY	‘КАНАДА Є ЄДНІСТЬ’
CANADA IS PATRIOTISM	‘КАНАДА Є ПАТРІОТИЗМ’
CANADA IS HEROISM	‘КАНАДА Є ГЕРОЇЗМ’
CANADA IS PRIDE	‘КАНАДА Є ГОРДІСТЬ’
CANADA IS STRENGTH	‘КАНАДА Є СИЛА’
CANADA IS BEAUTY	‘КАНАДА Є КРАСА’
CANADA IS STRIFE	‘КАНАДА Є БОРОТЬБА’
CANADA IS WEALTH	‘КАНАДА Є БАГАТСТВО’
CANADA IS SECURITY	‘КАНАДА Є НАДІЙНІСТЬ’
CANADA IS DUTY	‘КАНАДА Є ОБОВ’ЯЗОК’
CANADA IS GLORY	‘КАНАДА Є СЛАВА’

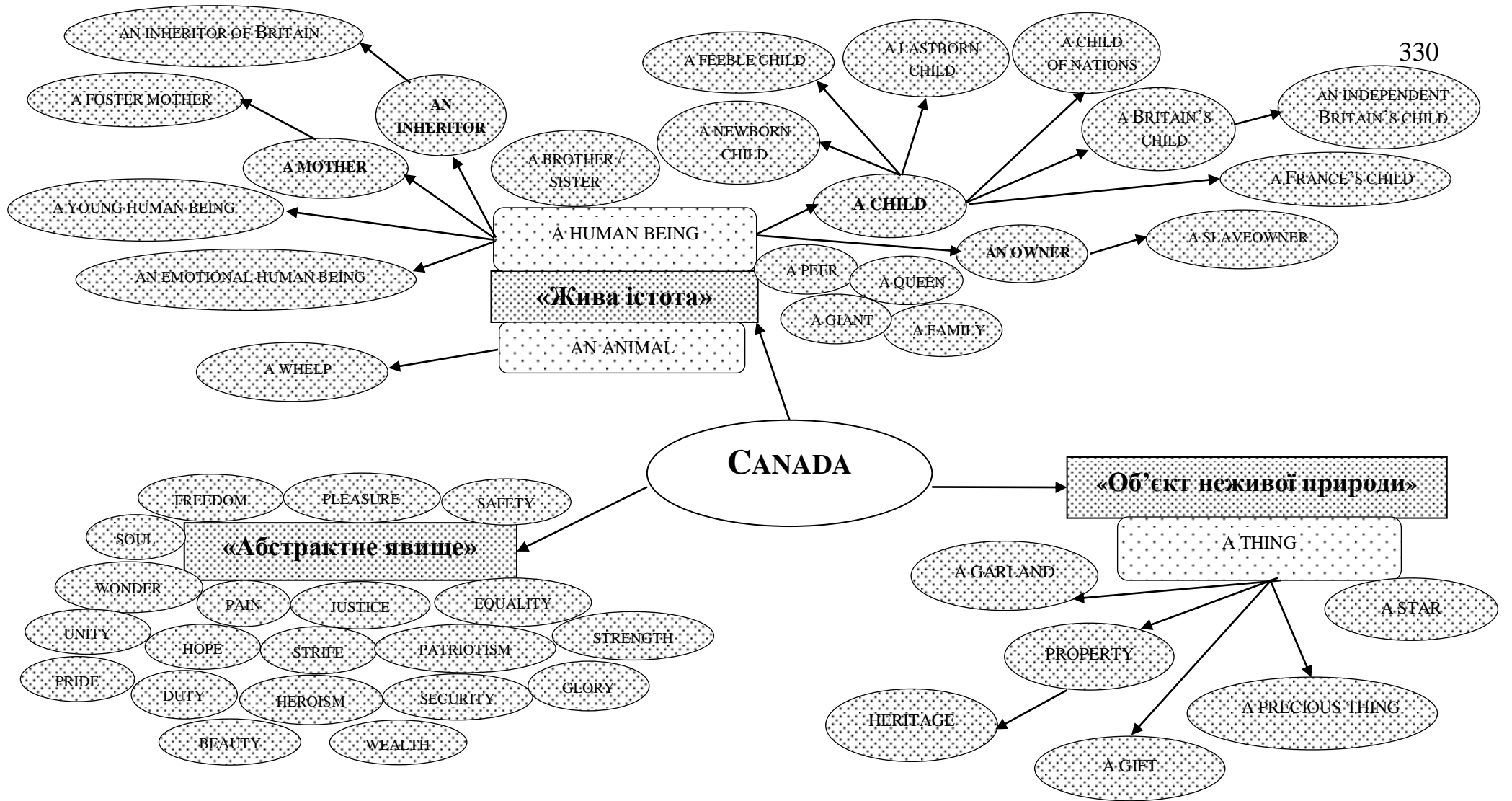


Рис. Д.2. Концепти-кореляти, що утворюють діапазон концептуальних метафор у складі образного складника концепту КАНАДА у період Конфедерації (1867–1930 рр.)

**Номенклатура концептуальних метафор у складі образного складника
концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодення)**

Концептуальні метафори	Переклад
Концептуальна сфера джерела «об’єкт неживої природи»	
CANADA IS A THING	‘КАНАДА Є ПРЕДМЕТ’
CANADA IS A SPOILED THING	‘КАНАДА Є ЗІПСОВАНИЙ ПРЕДМЕТ’
CANADA IS A DIRTY THING	‘КАНАДА Є БРУДНИЙ ПРЕДМЕТ’
CANADA IS A CONTAINER	‘КАНАДА Є ВМІСТИЛИЩЕ’
CANADA IS COMMODITY	‘КАНАДА Є ТОВАР’
CANADA IS CIRCUS	‘КАНАДА Є ЦИРК’
CANADA IS THEATER	‘КАНАДА Є ТЕАТР’
CANADA IS ENTICEMENT	‘КАНАДА Є ПРИМАНКА’
Концептуальна сфера джерела «жива істота»	
CANADA IS A HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ЛЮДИНА’
CANADA IS A STRONG HUMAN BEING	‘КАНАДА Є СИЛЬНА ЛЮДИНА’
CANADA IS AN ILL HUMAN BEING	‘КАНАДА Є ХВОРА ЛЮДИНА’
CANADA IS A WINNER	‘КАНАДА Є ПЕРЕМОЖЕЦЬ’
CANADA IS A FAMILY	‘КАНАДА Є РОДИНА’
Концептуальна сфера джерела «абстрактне явище»	
CANADA IS DISUNITY	‘КАНАДА Є РОЗ’ЄДНАНІСТЬ’
CANADA IS RESOURCE	‘КАНАДА Є РЕСУРС’
CANADA IS DEFEAT	‘КАНАДА Є ПОРАЗКА’
CANADA IS POVERTY	‘КАНАДА Є БІДНІСТЬ’
CANADA IS BEAUTY	‘КАНАДА Є КРАСА’
CANADA IS THREAT	‘КАНАДА Є ЗАГРОЗА’
CANADA IS SICKNESS	‘КАНАДА Є ХВОРОБА’
CANADA IS BRIBABILITY	‘КАНАДА Є ПРОДАЖНІСТЬ’

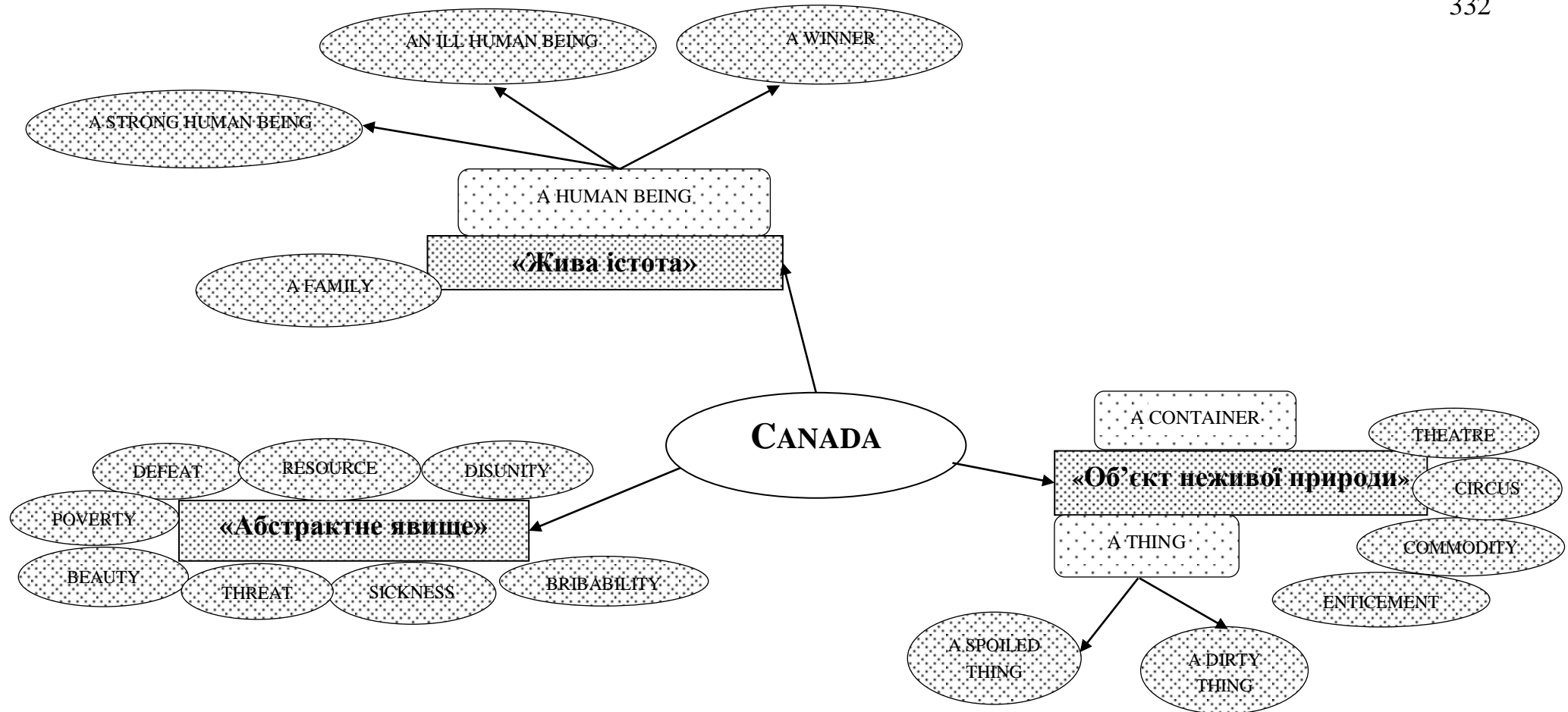


Рис. Д.3. Концепти-кореляти, що утворюють діапазон концептуальних метафор у складі образного складника концепту КАНАДА у період незалежності (1931 р. – сьогодні)

